S. IOANNIS CHRYSOSTOMI, CONSTANTINOPOLITANI QVONDAM ARCHIEPISCOPI VITA, AVTHORE QVIDEM GEORGIO

gio Alexandrinæ ciuitatis Archiepiſcopo, at nunc primùm è Græco in Latinam tralata coloniam per Godefridum Tilmannum Cartuſiæ Pariſienſis monachum.

PARISIIS

Apud Audoënum Paruum, ſub ſigno Lilij aurei, via Iacobæa. 15

1557.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

Extraict du Priuilege du Roy.

IL est permis à Iacques Keruer Libraire iuré en nostre vniuersité de Paris, d'imprimer & faire imprimer tant de fois qu'il luy plaira, vendre & distribuer ce present liure intitulé, S. Ioannis Chrysostomi, Constantinopolitani quondam Archiepiscopi vita, authore quidem Georgio Alexandrinæ ciuitatis Archiepiscopo, at nunc primùm è Græco in Latinam tralata coloniam per Godefridum Tilmannum Cartusiæ Parisiensis monachum. *Et defenses estre faictes à tous Libraires, Imprimeurs, & autres de quelque estat & qualité qu'ilz soyent, de n'imprimer ny faire imprimer, ny adiouster auec autres œuures, exposer en vente & debiter, ny distribuer autres que ceulx que ledit Iacques Keruer auroit faict imprimer, iusques au temps & terme de huict ans, à compter du iour & date de la premiere impression qui en sera faicte, sur les peines contenues audict priuilege. Et qu'en mettant en brief au commencement ou à la fin dudict liure le contenu dudict priuilege, il soit tenu en telle vertu & effect que s'il y estoit expressement & particulierement signifié, sauf que si aucuns vouloient pretendre que ce brief ne continst verité, sera tenu ledit Iacques Keruer en bailler copie aux despens desdictz demandeurs, & ce pardeuant le Preuost de Paris ou son Lieutenant, & non ailleurs.*

Donné à Paris le XIII. *iour de Feurier, mil cinq cens cinquante & six. Et de nostre regne le dixiesme.*

Par le Conseil.

De Courlay.

INDEX ALPHABETICVS IN VITAM BEATI IOANNIS CHRYSOSTOMI: CVIVS

Indicis hæc eſt ratio, vt prior quidem numerus folium indicet: a, priorem paginam: b, poſteriorem: ſecundus numerus lineam ſeu verſum.

A

Abominatio deſolationis apud Ioannem quæ intelligatur 65.b.41
Abrahæ conſtantia ac fiducia in ablatione vxoris ſuæ 84.a.37
Abrogatio Chryſoſtomi vt adornata ab æmulis 49.b.20
Acacius, Chryſoſtomi delator 38.a.42
Acacij epiſcopi Beroenſis indignatio aduerſus Chryſoſtomum 38.b.15
Accuſationes non ſemper habent probationes 33.b.14. & 42
Accuſatores Chryſoſtomi recenſentur 38.a.42
Adelphius hoſpes Chryſoſtomi 62.b.18
Adelphius Arabiſsi epiſcopus viſionē à Deo impetrat de ſtatu Chryſoſtomi iā defuncti 76.a.21
Adulterio epiſcopatus contaminatur 73.b.43
Ἀγένατος, *ingeniculatus* 77.a.30
Αἱμοῤῥοία, *ſanguinis profluuium* 74.b.15
Αἱμοῤῥοίᾳ *abſumpta Eudoxia imperatrix* 77.a.33
Amantium, magni Thomæ templum 88.b.22
Ambitio Porphyrij epiſcopi 66.a.38
Amici Chryſoſtomi in exilium eiecti, eadem ferē omnes paſsi 63.b.6
Amicitia vinculum maximum 79.a.12
Ammonius monachus 56.b.18
propheta 76.b.25
Anaſiſtria Chryſoſtomi delatrix 38.b.9
Ancillæ qualiter tractandæ ab heris ſuis 13.b.10
Andragathi philoſophi auditor Chryſoſtomus 3.b.38. & 8.a.15
Angelica viſio mirabilis Chryſoſtomo apparens 15.a.32
Angelicæ conuerſationis habitus, monaſticus 12.b.18
Angelus domini viſus pro foribus templi ſtās ad prohibendum ingreſſum militibus aduerſus Chryſoſtomum miſsis 37.a.35
Anno decimooctauo ætatis ſuæ Chryſoſtomus à ſe iugum ſophiſtæ reiicit 8.a.20
Anthemij honor propter eruditionem 4.a.20 & dein.
Anthemij inuidia aduerſus Chryſoſtomum 4.b.26.
Anthemij blaſphemia in Chriſtum, eiúſque vltio 7.a.7. *conuerſio ibidem* 20. & dein.
Anthropomorphiani 41.a.7
Anthuſa, mater Chryſoſtomi 2.a.22
Antiochenæ eccleſiæ duodecennio præfuit Chryſoſtomus 17.a.17
Antiochenorum zelus pro epiſcopo ſuo, ne auferretur ab eis 21.a.37
Antiochia chryſoſto. patria 2.a.19. & 8.a.3
Antiochus chryſoſtomi delator 38.a.42
Antiochus Ptolemaidis epiſcopus 36.a.16
Antiphona cantica Arianorum 32.a.16
Antonini Epheſiorum epiſcopi accuſatio 33.a.39
Antonij magni monachi diſcipuli aliquot recenſentur 56.b.16. 57.a.10.18
Antonij ſolitudo 63.b.27
Aqua ſalutifera ab epiſcopis olim conſecrabatur 18.a.40. & 19.b.38
Aquæ ſalutiferæ conſperſio 18.a.40. & 19.b.38.
Arcadius imperator Chryſoſtomo infenſus 50.a.43. *Idem vxorius* 83.b.31
Arcadius imperator Chryſoſtomi videndi cupidus 17.b.36
Arcadij & Honorij imperatorum literæ ad Flauianum epiſcopum pro Chryſoſtomo 20.b.42. & dein.
Arcadij imperatoris epiſtola ad Honorium fratrem 69.a.20
Arcadij imperatoris literæ ad Innocentium papam 44.a.32. & 74.b.18
Arcadij Imperatoris pœnitentia 72.a.25
Arcadij imperatoris mors 77.b.10
Archelai cuiuſdam lepra à Chryſoſtomo curata 11.b.11. & dein.

Architectorum munus 24.a.9
Arianus canon 58.b.7
Arianos è ciuitate sua profligat Chrysostomus 31.a.34. & ibi.b.41
Arsacius episcopus Constantinopolitanus 65.a.38
Arsacius licet mortuus, ab Innocentio papa exauctoratus 73.b.40
Artemis, Diana, meretricula 5.b.29
Asia tota olim ab vndecim principibus gubernata 24.b.38
Asylum ecclesiæ 45.b.23. & 37
Athena, Pallas siue Minerua, apud Athenas in honore maximo erat 5.b.26. 6.a.22
Athenis se in disciplinis consummauit Chrysostomus 4.a.8
Athenienses in eruditione neminem sibi patiebantur anteponi 4.a.15
Athenienses maximi idololatræ 6.a.8
Atheniensium mira ad fidem Christi conuersio 7.b.25
Atheniensium scholasticorum initiatio 6.a.19
Athyra, propugnaculum Thraciæ 69.b.35
Atticus quidam presbyter ex Sebastia, episcopus Constantinopolitanus creatus 65.b.28
Auaritia, idololatria 29.a.41
Auaritiæ vitio laborantes Chrysostomus increpare non desinebat 37.b.40
Auium mira cicuratio, ac velut gratitudo erga pascentes 6.b.41. & dein.
Auri fulgor 83.b.23
Axiotæ, gens Troadensis 43.a.14

B

Babylæ sanctitas 81.a.17
Baptisterium sanguine oppletum 85.a.14
Basilius, indiuiduus Chrysostomi comes 8.a.33
Basiliscus martyr 71.b.33
Benedictio episcopi quàm fuerit olim in precio 22.b.11
Biennio toto in spelunca se abdit Chrysostomus 14.b.32
Blasphema maledicentia vindicata 77.a.29
Blasphemia in Christum repentè vindicata 7.a.10
Blemmyæ Aethiopibus finitimi 63.b.16
Bona sua omnia diues quidam Palatinus pauperibus largitus 30.a.22
Brisson eunuchus imperatricis Eudoxiæ 32.a.37. *Chrysostomum ab exilio reducit* 55.a.23

C

Cadauer Chrysostomi in episcopali throno collocatum, pacem populo precatur 88.b.35
Caij senatoris cuiusdam Ariani inuidia aduersus Theognostum 45.b.9
Callitrope quædam delata, quòd esset cæteris opulentior 36.a.32
Calumniator, diabolo similis 24.b.10
quæ Cantica sint psallenda 24.b.29
Cantiones Arianorum perniciosæ 32.a.22
Canum gratitudo 6.b.39
Caput cur ablatum Ioanni Baptistæ 83.b.8
Castigatio Dei non ex odio ipsius est, sed amore nostri 18.b.14
Castritia Chrysostomi delatrix 38.b.10
Cathedræ honoris apud Athenienses eruditionis nomine 5.a.25
Celtæ ad synceram fidem per Chrysostomum reuocati 25.a.8
Cerastas serpentes illæsas manibus gestãs monachus 57.a.13.
Chorea perniciosa, & chorea laudabilis 83.b.8. & dein.
Christiana eruditio, Græcorũ eruditioni prælata 5.a.42. & dein.
Christiana fides per imperatores Romanos mirum quam promulgata 6.b.9
Christiana quædam hæmorrusa à Chrysostomo curata 13.a.26
Christianæ fidei professio 5.b.33
Christiani veri constantia in quauis aduersitate 81.a.35
Christus iam tum ab imperatoribus colebatur, cùm Chrysostomus florere inciperet 6.a.36
Christus omnia pascit 6.b.38
Christi aduentus in carnem, tanquam verna temperies 1.a. versu vlt.
Christi blasphemia repentè vindicata 7.a.10
Christi gloria per Chrysostomum propagata 7.a.25
Christi præconium 6.b.15
Chrysostomi vita qualiter in historiam redacta 1.b.41
Chrysostomi parentes, græci, hoc est pagani, postea baptizati 2.a.28. & dein.
Chrysostomi patria Cœle Syria 2.a.19
pater, mater ibid. 20. 22
Chrysostomus puer adhuc vno duntaxat famulo comitatus in ludum itabat 3.a.42
Chrysostomi pueri humilitas erga condiscipulos 2.b.34. 4.a.39. & 5.a.30
Chrysostomi puerilis institutio mira 2.a.39 & dein.

Chryso-

Chrysostomi docilitas 3.b.41. *delectus rerum in authoribus legendis* 4.a.3
Chrysostomus matrem sepelit 9.a.11
Chrysostomi diuitiæ 9.a.8
Chrysostomi largitio patrimonij 9.a.12
Chrysostomus vetus nouúmque enarrat Testamentum 11.a.2
Chrysostomi cibus 30.b.18
Chrysostomi dubitatio de enarrationibus suis in Paulum, an Deo gratæ essent, vt sublata sit 27.b.10. & dein.
Chrysostomi eloquentia & subtilitas in quæstionibus ambiguis dissoluendis 26.b.33
Chrysostomi enarrationes & commentationes quanto in precio fuerint 17.a.43. & dein.
Chrysostomi doctrina quàm insignis fuerit 47.a.35
Chrysostomi libri aliquot recensentur 15.a.2. & dein.
Chrysostomi memoria inter celebranda decreta 76.b.3
Chrysostomi prima concio 5.b.33.& dein.
Chrysostomi concio aduersus æmulos suos 50.a.32
Chrysostomi lingua melle quouis suauior 72.a.39
Chrysostomi commendatio in consistorio magistratus Atheniensis 5.a.9.& dein.
Chrysostomi encomia in faciem illi offusa 16.a.4.& dein.
Chrysostomi confidentia in cõmonitione principum 22.b.31
Chrysostomi magnanimitas aduersus Eudoxiam imperatricem 29.b.31
Chrysostomi mira constantia in tuitione oppressorum etiam aduersus potentissimos 37.a.17.& dein.
Chrysostomi libertas in reprehendenda Eudoxia imperatrice 46.a.29
Chrysostomus ingressu ecclesiæ Eudoxiã prohibet 47.a.25
Chrysostomi latibulum 14.b.29
Chrysostomi ingressus in Antiochiam, vt presbyter crearetur, quàm honorificus fuerit 16.b.33
Chrysostomus episcopatum Atheniensem recipere detrectat 8.a.2
Chrysostomus per imperatores in Constantinopolitanum episcopatũ postulatus 21.a.17
Chrysostomi in Constantinopolin ingressus quam celeber 22.a.2
Chrysostomus quo tempore episcopus Constantinopolitanus creatus 22.b.3
Chrysostomi administratio episcopalis quàm latè pateret 24.b.36
Chrysostomum velut patrem omnes habebant 12.b.36
Chrysostomi humanitas erga monachos dissipatos 42.b.27
Chrysostomum à se diuelli iniquissimè ferentes monachi, non nisi interdicto episcopi coerciti sunt 16.b.24
Chrysostomi quædam quæ videri vitia fortè quibusdam possint 17.a.22
Chrysostomi virtus etiam oppressi inuidia non caret 70.b.35
Chrysostomus Seueriano episcopo infensior 26.b.10
Chrysostomi calamitas vnde manarit 74.b.31
Chrysostomo vndique insidiæ parantur 49.b.17.& dein.
Chrysostomo parans insidias sicarius deprehensus 62.b.22
Chrysostomi delatores calumniosi recensentur 38.a.42
Chrysostomi oratio dum in synodum aduersus se congregatam iret 51.a.38
Chrysostomus reus agitur, ac ad obiecta crimina respondere iubetur. 52.a.21. *gradu deturbatur.* 53.a.20. *in exilium abducitur. ibidem* b.15
Chrysostomus cur de suo throno depulsus 83.a.34
Chrysostomi odio, multi episcopi malè mulctati 64.b.38
Chrysostomus vale supremum dicit piis matronis 61.b.15
Chrysostomi exulis comites duo 71.a.41
Chrysostomi in exilium trahendi calamitas per itinera 71.b.9.& dein.85.b.32
Chrysostomus ab apostolis Petro & Ioanne consolatus 71.a.18
Chrysostomus ab exilio reuocatur 55.a.22
Chrysostomi secunda accusatio. 58.a.21. *ac damnatio* 59.a.42.& ibid.b.29
Chrysostomus tanquam incendiarius accusatus 65.a.31
Chrysostomus loris astrictus in Cucusum Armeniæ ciuitatulam pertrahitur 62.b.16
Chrysostomi iterũ exulãtis exercitatio 70.a.35
Chrysostomum de secundo exilio reuocari iubet Honorius imperator 68.a.2
Chrysostomi mors 72.a.7. & b.6
sepultura ibid.b.25

Chrysostomi persequutores malè mulctati 74.a.39. & dein.
Chrysostomi mortem secuta 72.b.41.& dein.
Chrysostomi proscriptionem quæ calamitas secuta 61.b.38
Chrysostomi velut funebre encomium 72.b. 26. & dein.79.b.39
Chrysostomi gloria in cœlo 76.a.38
Chrysostomus cum Origene per dissimilitudinem collatus 99.a.4
Claudus ex ictu serpentis, miraculosè sanatus 77.b.37
Cogendi cœtus ratio astuta 65.b.12
Colloquium velut diui Pauli cum Chrysostomo 28.a.7
Columna honoris ergò propter eruditionē Anthemio cuidam erecta 4.a.21
Columba cœlitus demissa super caput Chrysostomi 17.a.11
Comana gens in Nicomedia 71.b.30
Comedere,& tum baptizare an liceat 83.a. 19. & dein.
Communicatio corporis & sanguinis Christi grauibus negotiis præmissa 16.a.32
Communionis conciliandæ astutia, ac potius vis 67.a.29
Concionum Chrysostomi audiendarum auiditas apud omnis ordinis homines 17.b.20
Conciones Chrysostomi quales fuerint 24.a.6 & dein 47.b.7
Conciones sibi habendas, conscribere solitus Chrysostomus 17.a.37
Concupiscētiam carnalem vt domuerit Chrysostomus 14.b.34
Concussio vindicata 37.b.10
Condiscipulos suos pauperes ac tenues non auersatus Chrysostomus 2.b.27
Constantinopolitani populi constantia 85.a.33
Constantini presbyteri cuiusdam commendatio 66.b.6.& dein.
Constantinopolitanæ ecclesiæ vexatio 68.b. 17
Consubstantialis fidei propugnator Anastasius 48.a.40
Contentio præsidum ecclesiæ incentore diabolo fit 79.b.24
Cranium hominis, nimij æstus solaris impatiens 71.b.21
Crucis quanta efficacia 14.b.3
Crucis signum ab episcopo Porphyrio pedibus proculcatum 67.a.11
Cruces argenteæ 32.a.31
Cucusus ciuitatula, exilij Chrysostomi locus 62.b.16
Cucusani idololatræ quid adorarent 62.b.28 iidem ad fidem conuersi 63.a.28
Cyriacus Synnadorum episcopus 68.b.4
Cyrinus Chalcedonis episcopus Chrysostomum calumnians, &c. 49.b.37
Cyrini Chalcedonis episcopi afflictatio 77. a.22

D

Dæmonum præstigiatorum fabulationes 5.b.11
Dæmonum ludibrium 56.b.37
Dæmoniacus à Chrysostomo curatus 23.b.18
Dalilæ collata Eudoxia imperatrix 73.b.24
Danielis humilitas 3.a.12
Danieli leones in lacu cicures se exhibuerunt 53.a.42
Dauidis confessio peccati,& pœnitentia 22. b.40
Dauidis contemptus diuitiarum 83.b.25
Declamatio velut aduersus diui Chrysostomi hostēs sacerdotes 78.b.7
Deliria insomniorum 77.a.2
Deæ Græcorum,meretriculæ 5.b.29
Demetrij diuexatio 64.a.43
Demosthenes propretor Atheniensium 4.b.8
Deus an corporeus sit, an incorporeus, controuersum olim diu 40.a.1.& dein.
Deos gentilium perstringit Chrysostomus 5.b.19
Diabolus vnde dictus 24.b.10
Diaboli fraudibus in exilium actum fuisse Chrysostomum probat 79.b.24
Diaconatus gradu sublimatus Chrysostomus 14.b.41
Diaconissæ mulieres 56.a.16
Difficilia in sacra script. interpretatus Chrysostomus 2.a.10
Dignitatis nomen non supprimendum in epistolis quæ ad illustres viros scribūtur 52.a.15
Diptycha, episcoporum tabellæ 73.b. 42. & 75.a.29. 76.a.43
δίθυρος quid 76.b.16.in margine.
Dives palatinus repente largitor profusissimus effectus 30.a.22
Diuitis auari & Lazari parabola 12.a.21
Diuites præ se alios fastidiunt 2.a.40
Dominarum erga ancillas officium 13.b.10
Dysenteria miraculosè curata 18.b.29
Dyspnœa 76.b.43

E

Ecclesia carnem assumpsit 82.a.1
Ecclesia inuincibilis 81.b.11

Ecclesiæ

Ecclesiæ amor erga Deum dissolui non potest 81.b.10
Ecclesiæ asylum 45.b.23.& 37
Ecclesiæ laus 81.b.11.& dein.
Ecclesiarum catholici historiographi 1.b.10
Ecclesiastici veri, angelis similes 81.a.2
Ecclesiasticorum malorum redargutio 78.b.7
Euclia cuiusdam matronæ illustris filius febricitans, a Chrysostomo curatus 18.a.11
Ego vobiscum sum vsque ad consummationem seculi, elucidatum 82.a.38
Electio Chrysostomi in episcopum Constantinopolitanum, quantæ difficultatis fuerit 22 a.11.& dein.
Electioni episcopali Chrysostomi Constantinopoli quanta adhibita celebritas 22.a.10
Electiones apostolorum collatæ cum electionibus improborum 65.b.33
Eliam & Elisæum imitandos sibi proponant monachi 9.b.11
Enarrationes & conciones Chrysostomi quanto in pretio fuerint 17.a.40
Epiphanius Constantiæ Cypriorum insulæ episcopus 45.a.19
Epiphanius à Chrysostomo reprehensus 48.b.23
Epiphanij episcopi molitio aduersus Origenis libros 48.a.15
Episcopalis dignitatis ambitio fœda 20.b.22
Episcopalis domus à ciuibus direpta, ac penè incensa 41.b.37
Episcopalis vitæ formula à Chrysostomo velut præscripta 25.b.16
Episcopalis œconomia qualis esse debeat 25.b.35
Episcopatus sui munus vt obierit Chrysostomus 23.b.40.& dein.
Episcopatum recipere Chrysostomus detrectat 8.a.2. 17.b.43
ab Episcopatu remoti per Chrysostomum, illi erant infensi 49.b.34
Episcopus qui verè sit habendus, ac obseruandus 61.b.20
Episcopus alienas mensas ne sequatur 25.b.41
Episcopus sententiam ferre non debet de re alterius extra suam diœcesin 43.a.32
Episcopus non iudicari, sed iudicare deberet 44.a.41
Episcopi amati amittendi dolor, populi seditionem concitat 21.b.4
Episcopi & Imperatoris mutua consalutatio 22.b.9
Episcopi impij & imperatoris pij antithesis 85.a.16
Episcopi irreprehensibiles, Athanasius Alexandriæ, Basilius Cæsariæ Cappadociæ, & Gregorius Nazianzi 26.b.38
Episcopi olim liberos & vxores habebant 33.a.41 & ibidem b.6
Episcopi Theophili impotens iracundia 41.a.15.& b.18.
Episcoporum complurium exulum nomenclatura 63.b.10.& dein.
Episcoporum nequitia intoleranda 74.b.31
Episcoporum Romæ legatorum ad synodum, infelix nauigatio 69.b.24
Episcopis suas ordinationes diuendere iuxta proportionem annuorum prouentuum non licebat 33.b.8
Epistola Innocentij papæ ad Arcadium imperatorem 73.b.1
Epistolæ Chrysostomi exulantis 70.b.41
Epistolarum intercipiendarum astutia 68.a.23
Epistolas Pauli Chrysostomus perpetuò in manibus habebat 27.a.22
Epistolas Pauli interpretatus vt sit Chrysostomus 27.a.39
Eruditionis honos apud antiquos 4.a.21
Euagrius, Chrysostomi condiscipulus 8.a.14
Euangelij locus ille, Venient dies in quibus dicent qui occiderint vos, obseq. se præstare Deo, elucidatus 79.b.13
Eucleus quidam oculo dextro priuatus, oratione Chrysostomi eum recuperauit 13.a.13
Eudoxia imperatrix Theodosij imperatoris mater 26.b.4. *auara mulier.* 29.a.37
Eudoxiæ imperatricis astuta malitia 68.a.15 *ingenium indomitum* 73.a.31
Eudoxiæ imperatricis odiũ vnde cœperit aduersus Chrysostomum 30.b.34. 73.a.23
Eudoxia imperatrix malè mulctata 74.b.10
Eudoxia viuens vermium arrosione discaturit 77.a.35
Eudoxiæ confessio sceleris sui aduersus Chrysostomum 77.b.4
Eudoxiæ excusatio de odio Chrysostomi 75.a.23
Eudoxiæ finis 71.a.35
Eugraphia Chrysostomi delatrix 38.b.10
Eulysius Apamiæ episcopus 51.b.39.
Eunuchus Victoris tribuni episcopus Constantinopolitanus creatus 65.b.42. *is suis coloribus depingitur* 66.a.7

Eusebij Valentinopolitani episcopi criminatio aduersus Antoninum Ephesiorum episcopum 33.a.36
Eutropius puerorum ductor 20.b.32. 22.a.37
Eutropius eunuchus ecclesiasticæ immunitatis osor iniquus 31.a.18
Eutropij mirus cruciatus 64.a.22
Eutychianus proprætor Constantinopolitanus 22.b.6
Excommunicationis sententia quàm formidabilis olim sit habita 16.b.24
Excommunicationem Papæ Arcadius imperator deprecatur 65.a.5
Exilium Chrysostomi probat opera diaboli procuratum 79.b.30
Exodus Mosi quid tractet 1.a.18
Exul Chrysostomus psalmum Dauidis, Domini est terra, &c. canere solitus 27.a.19

F

Falsi criminis adornatio 39.a.37
Febris miraculose curata 18.b.1
Fides viua & ardens quàm efficax 14.a.29
Fidei defectus quàm sit hominibus noxius 14 a.24
Fidei infirmitas quàm perniciosa 82.a.7
Filij propter parentum peccata affliguntur 18.a.27
Flamma miraculosa è throno Chrysostomi erumpens 62.a.1
Flauianus episcopus Antiochenus 15.a.18
Forensis vita laboriosa 8.a.9

G

Gainæ cuiusdã Celti arrogantia superba pulchrè à Chrysostomo frenata 32.b.7.& dein 33.a.5
Genesis Mosi quæ tractet 1.a.13
Gloria non nisi à Deo est 3.a.31
Gradus honorum inter Athenienses scholasticos 4.b.32
Grandinis calamitas, insontis Chrysostomi damnationi relata accepta 68.a.39
Gregorius Nazianzenus ordinationi Chrysostomi adfuit 15.a.8

H

Habitus monasticus, angelicæ conuersationis habitus 12.b.18
Hæmorrhusa quædam à Chrysostomo curata 13.a.26
Hæreseos Marcionitarum ortus 18.b.17
Hemicraniæ dolor grauis 11.a.26
Heraclides quidam Cyprius Ephesiis episcopus datur 36.a.4. *is absens dãnatus.*54.b.15 *exauctoratus* 65.b.43
Hesychius Syrus anachoreta 10.a.3
Heuæ comministræ, Iezabel, Herodias, Eudoxia 83.a.42.& dein
Hierax monachus 56.b.17.& 32
Hierosolymorum calamitas propter contemptum Christi 6.b.22
Hilarij exilium 63.b.23
Historiographi quæ literis prodant 1.a.7
Homilia Chrysostomi quæ incipit, Rursum Herodias insanit, &c. recensita ab ipso contra Eudoxiam, magnam illi inuidiam parit 57.b.42
Homiliæ Chrysost. de monastica vita 11.a.9
Homiliæ quædam Chrysostomi in calũniam ab æmulis ipsius detortæ 31.a.9
Homousion auersabantur Ariani 32.a.20
Honor oblatus, a Chrysost. repudiatus 4.a.39
Honorij imperatoris dolor de calamitate Chrysostomi 54.b.43. 67.b 27. 73.a.26
Honorij imperatoris epistola ad Arcadium imperatorem 74.a.4
Hospitalitatis commendatio 24.b.20.57.a.33 74.a.17
Hospitia impudica inuitos hospites non commaculant 64.b.7
Humilitatis commendatio 2.b.33. 3.a.13. & dein.
Hymni homousiani 32.a.30
Hymnorum responsoriorum in ecclesia cantãdorum consuetudo vnde manarit 32.a.42 & dein.

I

Idololatria vetita 6.a.40
Idololatriam Atheniensium perstringit Chrysostomus 5.b.7.& dein.
Idolorum templa se aperturam minatur Eudoxia, nisi Chrysostomus exulet 49.a.29
Iezabel noua, imperatrix Eudoxia 47.a.15
Iezabelis personæ imperatrici obiectæ inuidiæ condemnatus Chrysostomus 53.a.35
Ignatij episcopi visio 32.b.1
Ignis miraculosus 62.a.1
Ignoratione quæ peccantur, veniam merentur 74.b.19
Imago diui Pauli ad viuum efficta 29.a.4
Imaginem diuĩ Pauli Chrysostomus frequens intuebatur 27.a.34
Immunitatis ecclesiæ inuersor, ipse eandem mox implorat 31.a.22
Imperator Arcadius excommunicationem palem deprecatur 75.a.5
Imperator vxorem limis oculis propter Chrysostomum contuens 48.a.2

Imperatores etiam ipsi iniuria à quopiam affecti eam remittere debent 49.a.22
Imperatores penes se vigorem obtinent legum 47.a.12.
Imperatrix episcopum vetat quæ imperatorum sunt curare 37.b.19
Imperatrix Eudoxia Chrysostomum de sede episcopali deiicere statuit 48.a.6. 57.b.38
Imperatricis Eudoxiæ auaritia 29.a.41
Eiusdem Imperatricis Eudoxiæ malitia 46.a.20
Imperatricis rapacis iniqua sententia 36.b.25. odium & ira aduersus Chrysostomum 37.a.29
Imperatricis Eudoxiæ responsum ad obiurgationem Chrysostomi de vinea &c. 46.b.29
Imperatricem ingressu ecclesiæ Chrysostomus episcopus prohibet 47.a.25.& b.17
Imperatrix Eudoxia pœnas suæ malitiæ luit 74 b.10. vide Eudoxia.
Incendium miraculosum 61.a.1. & dein.
Indice digito volam sinistræ manus pulsabat Chrysostomus quoties acrior eum sollicitudo premeret 51.b.27
Ingressus Chrysostomi in Antiochiam quam celeber fuerit 16.b.33
Inhumanitas erga pauperes, grauiter vlciscenda 12.a.21
Innocentius papa Honorium imperatorem ad se accersit 68.b.42
Innocentij papæ epistola ad Arcadium & Eudoxiã 72.b.1.ad Theophilum 54.a.41
Interpretatio Chrysostomi epistolarum Pauli, certa, & ex mẽte Pauli conscripta 29.a.10
Per Interpretes nonnunquã concionatus Chrysostomus 25.a.15
Inuidia aduersus Chrysostomum vnde maxime conflata 4.a.19. 31.a.4
Inuidia inexplebilis 70.b.35
Inuidia Origenem post mortem est consecuta, Chrysostomum fauor 89.a.4
Ioannes ab eleemosyna 24.a.43
Ioannis Baptistæ paupertas 83.a.40.eius odiũ apud Herodiadem ibi.b.8
Ioannis Chrysostomi encomium funebre 79.b.39. Cætera de b.Ioanne Chrysost. vide in litera C.Chrysostom.
Ioannitæ, qui a Ioanne stabant 60.b.21
Iosue liber quid contineat 1.a.24
Isacius Syrisens rabula forensis 38.b.23
Isaaci monachi mirus monachismus 57.a.9 & 16.a.26
Isidorus quidam, Theophili Alexandrini episcopi emissarius 22.a.24
Iter trimestre exilij Chrysostomi 71.b.25
Iudæorum calamitas propter reiectum Christum 6.b.22
Iudæorum res gestæ vbi legantur 1.a.ferè per to.
in Iudæos Chrysostomus sex orationes scripsit adhuc lector existens 9.a.3
Iurare nunquã sustinuit Chrysostomus 80.31
Iuuenes prolixiorem senectutem sperãt 8.b.25

L

Lazari & diuitis parabolæ interpretatio 12.a.21
Lector in Antiochena ecclesia cõstitutus Chrysostomus 9.a.1
Legati Romani infeliciter nauigantes 69.b.24
Legislatio Christianorum, græcanicæ prælata 5.a.43.
Leo formidabilis, ope Chrysostomi obiectu cruis mortuus 13.b.34.& dein.14.b.3
Leontius Ancyræ episcopus 25.a.22
Lepra turpis à Chrysostomo curata 11.b.11.& dein.12.a.12.
Lex imperialis de suburbano prædio ab imperatore non ingrediendo, nec inde ab eo aliqua re decerpenda 46.a.7.& 47.a.10
Libanius sophista Chrysostomi præceptor 3.b.36.& 8.a.15.
Libelli famosi publicè aduersus Chrysostomũ exhibiti 51.a.3
Libido flagitiosa apud Græcos honori habita 5.b.16
Libri à Chrysostomo conscripti quàm grati essent legentibus 9.b.41
Lingua coërcenda 9.b.4
Literæ ac munera ad tyrannis belli fortunam parata vt victori traderentur 22.a.27
Literæ imperatorũ Arcadij & Honorij christianitatis & humanitatis plenissimæ 21.a.1.& dein.
Longi cognomine quatuor fratres monachi Aegyptij 40.a.32
Lucius quidam græcus, dux militum quadringentorum aduersus Chrysostomum 60.a.19.& 61.b.2
Ludi pueriles à Chrysostomo dãnati 57.b.34
Luminarium dies, Epiphania 31.a.36

M

Magi apud impios olim dicebantur Christiani 20.a.29.& dein.
Magnatum personas non reuerebatur Chrysostomus in increpationibus iustis 31.a.29

Manus satellitis cuiusdam reginei repētè arefacta, à Chrysostomo curata 47.b.40
Marcionis delirus se obiicit Chrysostomus 23.a.25
Marcionistarum conuenticulum terræ voragine absorptum 20.b.4
Marcionitarum hæreseos ortus 18.b.17
Marcionistarum hæreticorum offensio 20.a.18
Marcionistarum quorundam ad fidem conuersio 20.b.14
Marina tempestas miraculosa 88.b.6
Marinus quidam, Eudoxiæ imperatricis in sceleribus administer 68.a.19
Marinus cum filiis malè mulctatus 74.b.4
Maris timor etiam prægnantibus excussus 85.b.10.
Marsa quædam Chrysostomi delatrix 38.b.9
Martyr sine sanguine 88.b.40
Maruthas Mesopotamiæ episcopus 49.b.42
Maruthas Apamiæ episcopus Cyrini episcopi pedem imprudens calcando quàm dirè olæserit 77.a.22
Matris Chrysostomi cura de ipso 3.b.22
Matris viduæ apud filium mollis deprecatione se bis viduam faciat 8.b.8.& dein.
Matrum viduarum dolor in orbitate filiorum 3.b.8.
Matutinarum laudum Christo decātādarum consuetudo antiqua 28.b.4
Maximus, episcop⁹ Seleuciæ in Isauria 8.a.31
Meletius episcopus Chrysostomi virtutū admirator 8.a.22.33
Mensæ lautiores non appetendæ monachis 9.b.13
Mephas gentis Saracenicæ præsidium 63.b.15
Miles prouincialis Chrysostomi amicus esse delatus, male exceptus 64.a.19
Militum præ sacerdotibus humanitas 64.a.28
Miraculum columbæ cælitus demissæ super caput Chrysostomi dum consecraretur sacerdos 17.a.11
Miraculi exhibitione plebs incredula ad fidem conuersa 14.b.8
Miracula à Chrysostomo facta 11.a.26.& dein.
Miracula secuta persecutionem Chrysostomi 61.a.1.
Miracula pro reliquias chrysostomi facta 77.b.31
Monachi Longi cognomine, fratres, è monte Nitriæ exacti 76.b.26
Monachi repentè facti, viri quidam Antiocheni illustres 12.b.15. & dein.
Monachi vi ab eremo auulsi iussu episcopi 40.a.38. *iidem eò reuersi.* 41.a.25
Monachi viri deiferi veritatis propugnatores 1.b.5
Monachorum à se prius diuexatorum auxilium Theophilus episcopus implorat 75.b.37
Monachorum bellum inconsiliabile 41.a.9
Monachorum iniuria grauiter vindicata 41.b.36
Monachorum misera afflictatio 42.a.40
Monachorum verorum descriptio, ac velut hypotyposis 56.b.7
Monachismus bene institutus 13.a.4
Monasterium relinquere Chrysostomus iubetur ab angelo 15.b.1
Monasticæ vitæ exercitationes 9.a.33.& dein.
Monasticam vitam degere proponens Chrysostomus à matre prohibitus 8.b.3
Monumentum Ammonij monachi rigorem febrilem curare fertur 56.b.24.
Morbi & calamitates hominibus propter distortam animæ obliquitatem obueniunt 11.a.41.& 13 b.4
Morborum genera varia osores Chrysostomi persecuta 76.b.33
Mortuus Chrysostomus labra rursus aperit 88.b.35
Mortuus licet, Arsacius episcopus ab Innocentio papa exauctoratus 73.b.40
Mosis historia qualis sit 1.a. 12.& dein.
Mulier virili animo, diaconissa, hospitalis mirum in modum 57.a.32
Mulieris vafrum ingenium 68.a. 28
Mulieres Chrysostomi delatrices 38.b.9
Mulieres in commune omnes in medio populi Chrysostomus perstringit 49.b.12
Mulieres piæ in monachos bene affectæ 42.b.29.
Mulierum piarum illustrium liberalitas in Chrysostomum 25.a.3
Mulieres turpiter militari tumultu extra ecclesiam deturbatæ 60.a.42
Muliebris iræ impotentia 49.a.29
Munera & literæ tempore belli dubio in hoc parata, vt victori traderentur 22.a.27

N

Nauigatio infelix 69.b. 24
Nectarius episcopus Chrysostomi præcessor 65.a. 40.
Nectarij episcopi Constantinopolitani mors 20.b.18

Nocturnæ

Nocturnæ phantasiæ somnũ excutientes 77.a.1
Nomades Scythæ per Chrysostomum ad Christum reducti 25. a.19
Nosocomium à Chrysostomo instructum 25.a.35.
Nouatianorum ecclesiæ 14. *solo adæquatæ* 36.a.12.
Nouum testamẽtum in Cucusanam linguam verti iubet Chrysostomus 63.a.37
Nudam vel seipsam contueri verita Olympias matrona 56.a.14
Nuptiæ Christi cum ecclesia, dissolui non possunt 81.b.10

O

Oasis gemina 63.b.18
Obliqui sermonum interpretes, perniciosi 49.b.14.
Ocij sancti functiones 26.a.2
Odij mira vis 64.a.23
Olympia certamina quarto quoque anno celebrata 66.b.36
Olympiadis cuiusdam matronæ mira castitas 55.b.12
Olympiadis calumnia à Theophilo 56.a.17
Olympias virgo ac diaconissa 70.b.15
Optatus, prætor Constantinopolis, osor Christianorum 62.b.2
Orationum efficacia 85.a.40
Orbitatis dolor in viduis, maxime puellas nubiles habentibus 3.b.8
Orbitate filiorum deus parentes nonnunquam propter ipsorum peccata castigat 18.a.30
Origenis scripta exagitata 48.a.17
Origenis libri olim multis ingrati 40.a.22
Origenis & Chrysostomi collatio per dissimilitudinem 89.a.4
Origenistæ, & Anthropomorphiani 41.a 4 & 7
Orthopnœa 76.b.42

P

Pacis sanctæ delubrum 88.b.23
Palladius episcopus 1.b.25. *Eius exilium* 63.b.16
Pallas, prostituta & prophana 6.b.29
Panem non gustans Hilarias annos propemodum octo ac decem 63.b.25
Papæ Innocentij epistola ad Arcadium imperatorem seuerè obiurgatoria 73.b.1
Paralyticus miraculosè a Chrysostomo sanatus 63.a.23
Parentum Chrysostomi indignatio, quòd is comites sibi honoris ergô dari nollet 3.a.3
Partium fautores in iudiciis forensium causarum adesse non debent 54.a.22
Parentum sequaces filij 19.b.12
Paschæ celebritate baptizari solebant 59.b. 31. & 60.a. 1. 5. & 36
Pascentes à pastis ferè obseruantur 6.b.41
Pastus etiam feras cicurat 6.b.41
Paternus quidam, homunculus effrenatæ linguæ 65.a.29
Paulacij cuiusdam exercitus ducis insignis improbitas aduersus viduam 36.a. 33. *Eius vltio.* 37.b.8
Paulus apostolus epistolas suas per Chrysosto. ipse interpretatus 29.a.10
Pauli epistolas Chrysostomus semper in manibus habebat 27.a.22
Pauli exemplo se tuetur Chrysostomus 83.a. 28. & Christi. ibidem 29
Paulum imitatus Chrysostomus in explananda sacra scriptura 2.a.8
Paulus diaconus 64.a.5
Pauperum contemptus à diuitibus, quàm sit deo ingratus 12.a.21
Peccantes, palàm arguendi 80.a.35
Peccatis adoperta anima non dispicit quæ consentanea sunt rationi 52.a.19
Pedis oblæsi malum latè serpens 77.a.22
Petrus & Ioannes duo Chrysostomo visi 71.a.16
Philosophum quæ philosophum decent, & loqui & agere conuenit 5.a.1
Phlegmone 76.b.40
Phœnice ad Christi cultum per Chrysostomũ reducta 24.b.41. & dein.
Podagrici miraculosa curatio 78 a.25
Pætius, locus vltimus exilij Chrysostomi designatus 71.a.10
Ponti principes tot erant olim, quot Asiæ 24.b.40
Porphyretes mons 56.b.33
Porphyrius Antiochenæ ecclesiæ episcopus 66.a.26
Prænetum emporium 55.a.25
Preculæ hæreticorum apud Deum inutiles 19.b.4
Presbyterij gradus quàm honorificus olim fuerit 17.a.7
Principum & sacerdotum mutuam in bonum conspirationem esse debere 23.b.2
à Principibus maior exigetur ratio de subditis illis commissis 23.a.17
Processus (vt vocant) criminosus aduersus Chrysostomum in eius depositione 52.a.5
Proclus Chrysostomi cubicularius 27.b.37

Proclus Cyzici episcopus 72.a.28
Proclus Theophilo prorsus dissimilis 89.a.7
Procli patriarchæ administratio in repositione reliquiarum Chrysostomi 88.b.33
Prophetica ad alterutrum literæ Chrysostomi & Epiphany 49.a.39
Psalmi, hymni, & diuina eloquia ediscenda 80.b.1
Psalterium ediscendum, eiúsque fructus 63.a.40.
Psalteriū in linguam Cucusanam iussu Chrysostomi conuersum 63.a.37
Psalterium, vice canticorum dissolutorū cantandum 24.b.29
Psalterij vice deprompta à quibusdam Chrysostomi enarrationes 17.a.43
Puellæ etiam tenellæ diaboli victrices 82.a.21
Pueri diuitum quo fastu olim ad scholas mitterentur 2.a.42.& dein.
Puerorum humilium exempla 3.a.13
R
Raptores, & pauperum oppressores quàm durum iudicium expectent 12.a.29
Regis auctoritas ne vilescat 83.b.28
Reliquiæ Chrysostomi Constantinopolim relatæ 77.b. 22. & per eas miracula, ibi & dein. & 88.b.6
Reliquiarum diui Chrysostomi mira virtus 78.a.36
Reprehensio eorum qui dignitate pollent, inuidiam parit 31.a.3
Reuelatio nocturna Hesychio de Chrysostomo ostensa 10.a.8.& dein. & ipsi Chrysostomo intellecta.ibid.b.42
Rheuma, quid 76.b.37
Romanæ ecclesiæ obedientia 75.a.43
Romanesia porta Constantinopoli 21.b.42
Romanorum sacerdotum inter se collisio 39.b.38
S
de Sacerdotali dignitate libri à Chrysostomo quando conscripti 25.a.3
Sacerdotalis inuidia execranda 64.a.28
Sacerdotium vendi non debere 35.b.16
Sacerdos factus Chrysostomus à Flauiano episcopo Antiocheno 25.a.19
Sacerdotes famulantium locum tenent 22. b.23
Sacerdotes non sacerdotes perstringuntur 78.b. 7.& dein. 85.a.2
Sacerdotum munus 23.a.34
Sacerdotum & principum mutuam esse amicitiam oportere 23.b.2
Sacerdotum nequitia intoleranda 74.b.31
Sacerdotum orationes, imperatorum imperia constabiliunt 74.a.35
à Sacerdotibus & clericis maior exigetur ratio quàm à vulgo 23.a.17
Sapientiā sibi arrogabāt Athenienses 4.a.17
Saræ Abrahami vxoris à Pharaone ablatæ historia ac meditatio 83.a.30
Sarapion diaconus in Chrysostomum inuectus 26.a.25
Sarapionis exilium 63.b.19
Satanas Chrysostomum oppugnans 51.a.43
Scholasticorum gradus obseruati olim Athenis 4.b.32
Scortatores publici, meliores hæreticis subintroductitiis 24.a.1
Scribentibus & commentantibus obseruanda 27.b.1
de Scripto solitus primùm concionari Chrysostomus, non ex tempore 17.b.7
Scripturam sacram Chrysostomus optime & intelligebat, & enarrabat 9.b.39
Scripturæ adulteratores 79.b.20
Scurrilitatis osor Chrysostomus 80.a.34
Scythæ Nomades per Chrysostomum ad Christum adducti 25.a.19
Sectarum inuentor diabolus 79.b.24
Secundus, Antiochenus, pater Chrysostomi 2.a.20
Senes nil nisi mortem expectant 8.b.26
Sepulchralis panni quo reliquiæ diui Chrysostomi tegebantur, tactus, claudum sanat 77.b.35
Serapion Chrysostomi hostis ab ipso in episcopum ordinatus 55.b.8
Seuerianus episcopus à Chrysostomo ciuitate expulsus 26.b.2
Seuerianus, Chrysostomi delator 38.a.43
Sobrietas & humilitas sacerdotes maximè decent 26.a.16
Sodomitici criminis falsa obiectio 39.a.42
Solem adorantes, quid prætexant 62.b.42
Solitaria vita, tranquillior forensi 8.a.12
Sophia, templum Constantinopoli 57.b.30
in Speluncā se abdit Chrysostomus 14.b.24
Spongiæ aquam imbibenti comparatus Chrysostomus in disciplinis imbibendis 4.a.14
Stagyrius demoniacus, tres consolatorios libros a Chrysostomo accepit 15.a.4
Stephani monachi cruciatus 64.a.12
Subornandorum ac inescandorum hominum vaframéta 50.b.22
Successores suos vt munierit & instruxerit Chrysostomus 16.a.34

Superbia,

Superbia, mater insipientium 2.b.31
Sycophantæ excommunicari soliti 35.a.32
Syluanus Hierosolymitan⁹ episcopus 42.a.31
Synodus optima haberi quæ debeat 69.a.11
Synodus prima contra Chrysostomum 49.b.19. 50.b.40. *secunda*. 58.a.4
Synodi bene congregatæ iudicium ferè rectum 44.b.1
Synodi conuocandæ mos 44.a.32. *&* b. *ferè per totum*.

T

Tapetum non expansorum inuidia 83.a.34
Taraxantria Chrysostomi delatrix 38.b.9
Temperantia circa quæ versetur 66.a.40
Tempestas subita miraculosa 88.b.6
Tenebræ palpabiles 20.b.2
Terræmotus miraculosus 20.a.43
Testis corruptio adornata 39.b.8
Theatrales ludi damnabiles 80.a.41
Theodoricus vir locuples de fortunis suis periclitans, ad Chrysostomum confugit 29.b.3. *&* dein.
Theodorus episcopus ecclesiæ Mompsuestensis 8.a.30.
Theodorus & Maximus condiscipuli chrysostomi, ab eo in aliam vitam mutati 8.a.28
Theodorus quidam Antiochenus illustris repentè monachus factus 12.b.15
Theodosius Arcady filius imperio inauguratus 77.b.11
Theodosius pro parentibus suis defunctis precatur ad diui chrysostomi tumulũ 88.b.26
Theodosii imperatoris & Maximi tyranni dissidium 22.a.24
Theodosii imperatoris literæ ad Chrysostomũ defunctum, quibus eum constantinopolim reuocat 88.a.24
Theodosii iniquitas aduersus viduam Olympiadem 55.b.24. *Eius pœnitentia* 56.a.9
Theodote mulier vidua piissima 59.a.21. *ea vidua nuptui data Clementino prætori* 50.b.5
Theognosti senatoris cuiusdam commendatio 45.b.6. *eius vexatio ac mors ibidem*. 11. *&* 19.
Theognosti vinea liberis ipsius restituta 77.b.7
Θεοφιλὴς & Θεόφιλος differunt 75.a.40
Theophilus Alexandrinus episcopus chrysostomi osor. 22.a.11. 38.a.43. 49.b.20. *Eius auaritia & iniquitas* 40.b.4.25
Theophili episcopi grauis accusatio 44.b.15 84.b.18. *&* dein.
Theophilus accusationi ereptus 50.b.14
Theophilus episcopus, excommunicatus & anathematizatus 74.a.2
Theophili episcopi amentia 62.a.34. *resipiscentia* 75.b.37
Theophili factio quàm latè pateret 64.b.24
Theophili episcopi aduersarij chrysostomi, consobrini in carceres coniecti 74.a.40
Theophilus episcopus calculari morbo extinctus 77.b.12
Theotimus Scythiæ episcopus Origenis defensor 48.a.38
Thessalonicæ situs, commodus 69.a.8. 75.a.32
Thracia in sex principatus dispertita 24.b.37
Titi imperatoris dictum quum die aliquo nullum cuiquam beneficium contulisset 23.b.13
Tribunalibus præesse, molestum 8.a.8
Trium puerorum populi Israëlitici humilitatem imitatus chrysostomus 3.a.22
Tumultus militaris in ecclesia paschali celebritate excitatus 60.a.33
Tumulus chrysostomi immobilis 88.a.16
Tumuli cuiusdam sepulchralis mira quassatio 88.b.30

V

Vanitas omnis à dæmonibus orta 5.b.13
Vectores & nautæ inter se dissidere nõ debent 86.b.40
Verbi diuini audiendi auiditas 17.b.20
Veritatis tuendæ columina 1.b.4
Vidua opulenta, prædæ principum obnoxia 55.b.35
Viduæ cum liberis suis afflictatio 46.a.17
Viduæ oppressio 36.a.32. *ibidem* b.32
Viduæ probæ exemplum 8.b.8. *&* dein.
Viduarum curam Chrysostomus vt egerit 25.a.41
Viduitatis incommoda 3.b.9
Vindemiarum tempus 46.a.1
Vindicta Dei in persecutores Chrysostomi 77.a.15
Vineam alienam imperatrix Eudoxia in suũ ius transcribit 46.a.16
Vineam alieni iuris nec imperator ingredi poterat 46.a.6
Vir vxoris contumeliam non ferens 50.a.43
Viri insignes etiam si moriantur, non desunt qui eis succedant 51.b.34
Virtus æmulos pudore aspergit 33.a.24
Virtus in infirmitate perficitur 70.b.35
Virtus in odium incurrens 71.a.4

Visio angelica noctu exhibita Flauiano episcopo de Chrysostomo 15.a.22
Visio in somnis apparens 70.a.14
Visio nocturna Hesychio anachoretæ de Chrysostomo ostensa 10.a.8.& dein.
Visio Pauli apostoli velut in aurem Chrysostomo insusurrantis quæ scriberet dum epistolas suas interpretaretur 28.a.6
Visio Petri & Ioānis à Chrysostomo Pætiunte exulante 71.a.16
Vita præsens, via est 51.b.15
Vnus modò si esset Christianus fidelis, à tota cohorte diabolorum vinci non posset 82.a.19
Volucres etiam, pastu cicurantur 6.b.41
Voluntas domini amplectenda, qualis qualis illa sit 82.a.43
Vxor iuxta maritum sepulta 9.a.11
Vxoris ægrotæ humilis deprecatio ad virum 19.a.1.& dein.
Vxoris semel repudiatæ consuetudinem postea repetere non licebat episcopis 33.b.6
pro Vxore sua imperator apud papam intercedit 75.a.15
Vxores ne viros ad malum incitent 83.b.33
Vxorij perstringuntur 83.b.31
Vidua honor miraculosè delatus 88.b.12

X

Xenodochium 30.a.23.& in margine: & 57.a.21

Z

Zelus Chrysostomi pro honore Christi 26.b.16
Zenon episcopus hierosolymitanus 8.b.43

FINIS.

DEO OPT. MAX. GLORIA.

Errata sic corrigito.

Fo.2.pag.2.versu.8.lege, vt in disciplinis. 6.a 1. Anthemio, excanduerunt. 71.a.3.sed & stup. 8.a.11.capessendam. ibidē b.6.fontes lachrymarū. 11.a.9.ad marginem λόγους. 17.a.5.scissitandi.ibi.b.36.tuendi virum. 18.a.27.afflictat. 19.a 36.medicos.& ibi.42.& quia nu'la. 21.a.40.pro se.ib.b.14.inuiti. 25.b.13.asseruarent.& ibidem in marg. φερωνύμως. 28.a.21.Cęterum. ibidem.b.31.frater. 31.b. 29.orthodoxam.ibi.b.9.militię. 33.b.39.perpendisset. 34.a.2.non prolicimus. 35.b.16.diuendendi.3 6.a.7.adactus. & ibi.42.ipsam, ind. 39.a.1.quandam admisisset.& ibi.13.ob Euagrij.ibi.b.33.adolescentię. 40.b.20.reuerentię.& 41.quidam. 41.a.33. Euthymium.b.6.suam. 15. edicto. 43.a.34.hactenus latuerit. b.2.asseruit.10.oportere adesse. 44.a.18.exitus in amb. 51.b.37.pręcinuit. 52.b.22.pergo. & 58. condio figularem ollam. 54.b.6. innixeris. 55.b.33. virę, &c. 57.b.10.deuincebar. 60.b.16.flagrantium. 62.b.6. Ioannes. 63.b.34. errat. 66.b.4.circunspectim.7.nauauerat. 67.a.36.claritatem.39. hāc doctrinam perē. 68.b.4.eos qui eō. 69.b.18. submonitoriorum. 71.b.21.cranium.30.Euxinum. 76.a.33.mœrere me fa.b.4.episcoporū. 78.b.17.perīde ac ciui. 79.a.13.emouistis. ibi.b.10.passuros, quum tāta. 80.b.21.tuæ lucis. 81.a.9.prophetæ. 84.a.24. dele, iterum.& ibi.30.ad marginem pro ◻ ◻.85.a.5.sed nō emers. 86.b.23.quæ vos, a zelo. 87.a.14.Nunc quum sint res. ibi.b.23.ingenuè fatetur.

IO. A FOSSA P. DE GODEFRIDI TILMANNI, CARTVSIÆ PARISIORUM monachi, viri doctissimi translatione.

Secla suas habeant laudes antiqua, decúsque,
Posteritas erit an laudibus orba suis?
An dicetur iners, & sorde obducta manebit?
Non ita crede mihi candide lector erit.
Antiquum quamuis præstantes laudibus æuum
Et variis partes artibus extulerit,
Non est cur illis concedere iure nepotes
Debuerint, ornatóque carere loco.
Vnum pro cunctis Tilmannum dogmate clarum
Producam, nostri spémque decúsque soli:
Quem veterum phaleræ, arguti, gratique lepôres
Dotes quem ingenij non prohibere queunt.
Pro meritis quin magnum nanciscatur honorem,
Doctus sit doctorum assiduè in manibus.
Integer est nanque interpres, sensa abdita monstrans
Vitam aperit, sancti, fortia facta viri.
Perpuro sermone valet, sermone canoro
Vsque adeò, vt credat quisque sonare tubam.
Spiritus hunc viuax, neruorum, sanguinis atque
Copia, perficiunt pectore grandiloquum.

הַסְלֵךְ עַל יְהוָה יְהָבְךָ
וְהוּא יְכַלְכְּלֶךָ לֹא יִתֵּן
לְעוֹלָם מוֹט לַצַּדִּיק׃

Pſalmo 55.

Κατόπτροις ἐοίκασιν οἱ λόγοι, καὶ ὥσπερ ἐν ἐκείνοις ὁ τοῦ σώματος, καὶ τῆς μορφῆς ἐμφανίζεται τύπος, οὕτως ἐν ταῖς ὁμιλίαις ὁ τῆς ψυχῆς εἶδος χαρακτηριζόμενον καθορᾶται.

Φωτίου πατριάρχου.

Ἐν μὲν τοῖς ἐσόπτροις, ὁ τῆς ὄψεως· ἐν δὲ ταῖς ὁμιλίαις ὁ τῆς ψυχῆς χαρακτὴρ βλέπεται.

Ἰσιδώρου πηλουσιώτου.

Ἰω. χρυσοστόμου.

Οὐκ ἔστι τὸν ἀρετῆς ἐπιμελούμενον, μὴ πολλοὺς ἔχειν ἐχθρούς, ἀλλ' ὑπὲρ τούτων πρὸς τὸν εὐεργέτην. διὰ γὰρ τῶν τοιούτων, λαμπρότερος ἔσται μειζόνως.

Τοῦ αὐτοῦ.

Δεῖ πεπιστευκέναι εἶναι τὴν ἀρετήν, μυρίοις ὕβρεσι καὶ πόνοις, σπουδῇ καὶ καμάτῳ μόγις κατορθουμένην, παρὰ τῆς θείας γραφῆς ἐδιδάχθημεν.

Χαίρειν παρέχει χριστὲ τοῖς ἐμοῖς πόνοις.
Θεοῦ διδόντος, οὐδὲν ἰσχύει φθόνος·
Καὶ μὴ διδόντος, οὐδὲν ἰσχύει πόνος.

GEORGII ALEXANDRIAE ARCHIEPISCOPI ENARRATIO SIVE VITA SANCTI PATRIS NOSTRI, ORBISQVE *totius doctoris, & Archiepiscopi Constantinopolitani Ioannis Chrysostomi, Godefrido Tilmano Cartusiae Parisiensis monacho interprete.*

BENEDIC DOMINE. εὐλόγησον δέσποτα

PRISCI illi ad vnum omnes historiographi quæ literis prodiderunt, partim quidē ea sunt mutuati à scriptoribus qui superioris, partim autem quæ auribus excepissent, partim verò res gestas commemorarunt quarum fuissent testes oculati. Moses enim ille prophetarum eximius in literas misit generationem mundanę molis authore Deo conditā initio exorti etis seculi, arcana hęc mysteria ab ipso edoctus, quippe qui sensilibus oculis nihil eorum spectasset, quo tempore mundialis fabrica formata est. Dein secundum eam historiam, alterum cōscripsit librum, nempe τὴν ἔξοδον, hoc est suę gentis exitum de Ægypto, liberamque manumissionem à Pharaonica seruitute. Et quidem ea refert quotum partem fieri ab Hebręis in Ægypto contigisset ante suam ætatem, quæ & auditu perceperat, partem verò longè maximam ipso aspectu cōtuitus est. Dein subnectuntur ordine libri tres reliqui Iudaicę legis adusque vitę suę finem. Secundum hunc rursus quæ succedente altera generatione euenerūt, nimirum duce * Iesu filio Naue, & sub iudicibus Israelitici populi, simul & quę contigerunt sub pugnacibus ac bellicosis agminibus Iudęorum pariter & alienigenarum, memorię alij prodiderunt. Quæ item sub regibus acciderunt, conscripserunt alij. His adde prophetias sanctorum, virorum & qui Deum piè coluerunt, libros insuper psalmodiæ melico concentu depromendę, Sapientiæ ac Prouerbiorum. Iam verò quanta Iudæos apprehenderint incommoda, quàm multæ illis calamitates inflictæ sint à Persis, à Medis, à Romanis, deniq; à quàm plurimis aliis nationibus, vetus declarat historia. Alios præterea habuimus excellentes qui pro temporum qualitate gesta in commentaria transmiserunt ad futurarum generationum cognitionem, ac rerū peritiam. Præter illam denique veterem scripturam effloruit Domini nostri ac Dei Iesu Christi gloriosus aduentus, perinde ac verna quædam

qui & יהושע Iosue, priùs dictus Osee.

temperies totius fragrantię spiritualis, ex semet perquam suauem emittens redolentiam, quę omnem propellit ignorantię caliginem, eorúmque mētes illustrat qui in ipsum credūt, & id dilucida enarratione euāgelistarum, pariter & apostolorum. Pro tuenda autem veritate explenduerunt & sancti martyres, monachi item viri planè deiferi, idque propemodum infinita multitudiue, quorum quidem virtutes, religiosę vitæ formulam atque certamina (qui illo in tempore deprehēsi sunt strenui ac cęteris tolerantiores laborum) conscripserunt, ad Dei quidē gloriam, submonitionem verò, & vt ad imitandam illorum conuersationem eos inuitarent. Hi nimirum catholici ecclesiarū historiographi qui quæ ab ipsis gesta sunt, & de ipsis dicta monimentis prodiderunt ad eorū haud mediocre emolumentū qui forent lecturi. Nec secus Gētiliū illi poëtę & historiographi suapte natura se ad scribendum cōpararunt, ceu cuique illorum visum est & perplacuit, quorum quidē libri partim temporis iniuria interciderunt, partim verò in hunc vsque diem seruantur incolumes. Horum autem omnium commeminimus, atque in medium produximus, nec id ab re aut casu fortuito, sed quia enarraturi sumus quę gesta sunt per pietatis cultorem, modisque omnibus sacrarum & orbis vniuersi doctorem ac luminare, beatum Ioannem qui Constantinopolitanę ecclesiæ thronum moderatus est, suisque prærogatiuis exornauit temporibus Arcadij & Honorij Imperatorum, idque ad communem eorum qui lecturi sunt, vtilitatem. Ingenuè quidem ac propalā profitemur nihil horum nos spectasse oculis, sed hausisse nōnullam portionem ab iis qui res gestas cōscripserunt: quædam item sum mutuatus è * Dialogo Palladij episcopi ad Theodorum Romanę ecclesię Diaconum: quippe qui episcopus illo in tempore versatus sit Constantinopoli, quo factum vt quæ gesta sunt omnia, assequi potuerit. Secessit tādem è ciuitate quum suo cessisset episcopatui, detestatns factiosam coïtionē eorum qui aduersus bearum Ioannem adornarent insidias, prætérque pręscriptam formulam Canonum sententiam tulerant damnationis, veriùs in suum quique caput. Ad hęc nonnulla decerpsi è Socrate historiographo ecclesię. Alia insuper sum mutuatus è diuersis exemplaribus, quędam verò didici relatu sacerdotum laïcorúmque Deum piè colentiū qui de his rebus compertissimæ fidei iureiurando certiores nos reddiderint. Quum enim res ab ipso gestas deprehēdissent scripto esse proditas, eas nobis edisseruerunt. Erat vir iste placidis moribus atqne amabilis adeò, vt omnes caperentur desyderio audiendi quę in vita gessisset, nec solùm, sed & quę commentaria conscripsisset & ordine digessisset. Nos autem omnia quum legissemus, censuimus esse consilij parum prudentis, sinere tanti viri virtutes sparsim & per vulgus deërrare, quin pręstabilius fore duxi si eędem in vnam concinnam suisque partibus cohęrentem historiam compingerentur, quasi si quis margaritum intertexat catenulæ auri bracteolis, nihil è suis ei adiiciens. Et hęc quidem tametsi

*extat Ambrosio Camalduleńsi interprete

leuis

leuis admodũ momenti ſint quæ à me ſunt mandata ſcripturæ (ſi quidẽ cũ illius eximia virtute cõponantur) nihilominus his qui candido ac ſimplici animo ea efflagitarunt, abunde ſufficiẽt ad exptomendũ huius ſancti præferuidũ pectus, ad declarandum quanto erga diuina zelo incandeſcebat, ad exprimendũ quàm illi fuerit intemerata viuẽdi ratio, quãq; omnibus virtutum ornamentis ſuam excoluerit vitam, ad oſtendendũ quanta cũ ſolicitudine conſuluerit animarũ ſaluti, nulla nõ in re imitatus ſanctiſſimũ apoſtolũ Paulũ, ita vt euaſerit randẽ probatus interpres ſcripturę totius diuinę, dum ea dilucidè interpretatur & explanat quæ tã multis fuerant eatenus intellectu perquàm difficilia. Probabile eſt & alias conſcriptiones inueniri (quæ alioqui noſtrã fugiant cognitionem) peruigili quorũdam lucubratione eſſe editas ad illius admirabilis viri vitã ſpectantes. Nemo interim noſtra hæc improbet aut ſuſpecta habeat; ſed beneuolo nec ingrato animo excipiat ea.

Sanè initiũ hiſtoriæ huius à Deo inſpiratę ſumã à cõuerſatione & inſtituto vitę (quã in virtutũ exercitiis cõſumpſit) exorſus ab ipſius tenella ætate, ſicuti accepimus ab his qui noſtrã antegreſſi ætatẽ tradiderũt. Hic igitur Ioannes genere illuſtriſſimus, idẽ ſapiẽtiſſimus & cũ primis admiratione dignus, Antiochenus quidẽ erat • Cœles Syriæ, filius autẽ vnius ex illuſtriſsimis illius ciuitatis, cui nomen Secundus. Verſatus hic eſt inter exuberãtes diuitias: & ea dignitate explẽduit vt præfuerit ductando exercitui. Mater Anthuſa vocabatur, & ipſa ab iis prognata qui in ciuitate principẽ locũ obtinebant. Ioannes vero hic ab ipſa mox tenella ętate velut ſortitò ſibi aſciuerat viuendi morẽ apprime honeſtũ & cõmendabilẽ, conuerſationẽ verò ſcitè ac prudenter moderabatur, perpetuò ſibi tẽperans à ludicris rebus ac puerilibus ludis. Porrò à ſuis parẽtibus quàm humaniſſimè educabatur, vti ſpectabilis honeſtas ac decor ſuę nobilitatis exigebat. Erant autẽ omnes * græci. Meletius autem Confeſſor qui tũ ſedem Antiochenæ eccleſiæ obtinebat, beatum Ioannem primùm baptiſmo admouit, deniq; & ipſius parẽtes regenerauit fonte baptiſmatis. Non enim permittebat Deus ſplendidi iſtius luminaris ac doctoris eccleſiæ parẽtes expertes eſſe erga ſe fidei & cognitionis, idq; per gratiã baptiſmatis. Ioannes autẽ ſimul atq; per ętatem adoleuit, iamq; deinceps viſus accommodus excipiẽdæ diſciplinæ ſanctiorum & prętantiorum literarum, traditus eſt vni cuipiam doctori erudiendus diſciplinis. Puer autem quum eſſet dextima indole ac felici admodum ingenio prędicus, exiguo tẽpore ſacras literas edidicit. Erat enim diſcendi cupientiſſimus, Dei in ſe conſeruans timorẽ, necnon eximiã humilitatẽ, noctu & interdiu vacans meditationi diſciplinarũ. Ita ſe quodãmodo cõparat & conſueuit natura hominũ, eorum maximè qui luculentis opibus exuberãt, alios præ ſe aſpernãtur ac faſtidiũt, imaginariã ſeculi huius de ſe exiſtimationem deamant. Ipſius itaque parentes imperant, vt inſcenſo equo vnà cum pueris ac pędagogis ac frequenti ſatellitio diſciplinę diuer-

Aggreßio operis.

κοίλης συρίας

Anthuſa, florida.

• *ἕλληνες quos paganos dicimus.*

ſorium adiret. Sed enim nō modò aurem hiſce non accōmodabat, nēpe deciduis honoribus ac momēto pręterfluentibus, quin potiùs omnibus contemptis, vt ne hęc faceret, diuerſus abibat, nec vllā inibat rationem eorum quæ ad faſtum ſuperciliosāmve arrogātiam ſpectabant, quòd is in multa humilitate degere ſtatuiſſet. Ecquid multis opus? Illi ętate compares nimia ſui exiſtimatione in ſcholā quū aduenissent, probro illi dabant, quòd ſe ad eā vſq; demitteret humilitatē: ipſi verò nihil horū curæ erat, quin potiùs mentē ſuā eò adigebat, vt diſciplinis totus nec illibēter verſaretur, à ſemel arrepto ſtatu nullo pacto ſe demutans. Quum autem ipſum perſpexiſſent ad hunc modū vitam inſtituentē ac perſeuerātem, pędagogus & qui cum eo erant pueri vel inuitū adigebant vt ſineret ſe perſuaderi, ac parentum iuſsis obtemperaret. Horum ſuadelis neutiquā cedebat. Rurſus interiectis diebus aliquot, quidam ad ipſum profecti, dicunt: Domine, qui tecū ſunt domini noſtri ſimul & genitores tui imperarunt, vt hanc ſeruilem operā exhiberemus ad ipſorum laudē, gloriam & honorem. Vtique quia non admittis noſtrū hoc obſequium, non leue periculum & indignationem qualencunque aduerſum nos concitas. Indignabuntur aduerſum nos ſuſpicati per contemptum pręcepti Id nos feciſſe, nec curę nobis fuiſſe eorum exiſtimationem, ſicque tua vnius cauſa nos diſperdent. Nunc igitur noſtrę huic deprecationi aſſentire, noſque & immunes conſeruato ab impendente hac afflictione, acquieſcens nobis, vt opere ipſo eorum erga te expleamus iuſsionem. Sapientiſsimus Ioannes ad hęc reſpondens eis, multa cum moderatione & manſuetudine, dixit: Vt ſe res ſic maximè habeant, quēadmodum dixiſtis: at certe quatenus ſum elocatus ad imbibendā literarum doctrinam, prout decorum huius meę functionis exigit, penes me retinebo humilitatē: & reliquos mihi condiſcipulos qui tenues ſunt & humiles, imitabor, vt exceptę ſemel doctrinę in corde meo fixiùs pāgantur, radicéq; altiùs agant, & in intellectu meo fructus edant vberiores, non itē affixus aliorū deſpiciētiæ & falſę imaginationi acquieſcens confundā mentē in re futili, id quod fas nō eſt. Superbia enim mater eſt ſupereminēs iſtis omnis intelligentię expertibus. Quiſquis ei cōmodat aurē, diſperit: humilitas contrà nihil nō rite cōficit operis, in ſublime prouehens ſuos poſſeſſores, & eos rectà deducens. Si inſcenſo equo aut mulo quibus nō eſt intellectus, vehar ſublimis, quid hinc emolumenti ad me reſiliet? Aut quid attinet vos afflictare, vt me pedites conſectemini? Porrò quis eorum qui mihi ſunt cordi, ſi hęc videat agentem, non dequeratur, non incuſet? Sanè quidem argumentum hoc veſtrę erga nos beneuolentiæ, comprobaui: quod autem me ex officio addecet, in primis cenſui id mihi obſeruandum. Illi vt perſpexerunt ſcopum mentis ipſius flecti neſcium & in deſtinato propoſito intranſmutabilē, illinc ſe proripientes clàm ea omnia vti geſta erant, renuntiarunt ipſius parentibus, & quia omnimodam gloriam nihili dūceret, nihili faceret mundi faſtum, quin quòd ſe

ger ere

gereret exemplo vilium & abiectorum hominum. Hęc quum eius parẽtes illorum relatu didicissent, accersito ad se dicunt ei: Quam ob causam fili videris aspernatus nostrum honorem nostrámque dignitatem? Mores enim decoros eorum qui hac in ciuitate lucul ẽtis opibus pręlucent, nunimè sequeris, sed nostrę nobilitatis amplitudinem extenuas & imminuis tua hac deiectione. Numnam nosti, cuiusmodi parentum es filius? Itaque ab istiusmodi abiectę vitæ instituto fac te auoces & eam viuendi formulam quæ nos addecet, complectitor. His sapiens Ioannes respondit, clementer dicens: Nũquámne audiistis diuinam scripturam pręconio celebri pronunciantem & deprędicantem eos qui per humilitatem suam traducunt vitam: eos contrà exinanientem qui in insolenti arrogantia & vanitate viuunt? Non ego melior sum Daniele aut tribus illis pueris qui in captiuitate positi & vnà cum populo Israëlitico abducti in Babylonem, in humili habitu suam traduxere vitam, quotum vnus quidem in lacum coniectus ora leonum obturauit, tres autem alij incensam fornacem tanto igne flagrantem flammáque in sublime se surrigentem extinxere. Hi vtique non quòd fastidierint inopes & despicatui habuerint, non quòd supra alios per superbiam se sustulissent, brauium palmaris victoriæ insigne adeò & gloriosum sunt assequuti, quin potiùs merito temperantiæ & humilitatis, isthęc omnia cum laude peregerunt, Vsqueadeò vt in illa regione moderãdis regalibus edictis pręfecti fuerint. Horum igitur exemplum ipse ego imitabor, quippe qui satis intelligam quę ab istis fiũt, infirmiora esse telis aranearum. Isto enim pompatico fastu vtentibus adeò nihil emolumenti adferunt, vt plurimũ concilient detrimenti qui his deridiculis nituntur. Quę igitur addecent opere ipso profitentes cultum Dei, ea omnia potiùs exequar, spe bona fretus relaturum me esse à Deo opulenrię totius profusissimo largitore, tantò plura istis equis, pueris, honore & imaginaria mundi existimatione, quæ dat ipse Deus his qui eum diligunt, quemadmodũ scriptum est: Omne datũ optimũ & omne donũ perfectum desursum est descendens à Patre luminum. Gloriam enim nemo sibi emereri queat, nisi à Deo detur. Siquidem omnis qui se exaltat, humiliabitur: qui autem se humiliat, exaltabitur. Hinc fit, vt nisi quis priùs se humiliet, (quanlibet cupiat) nõ poterit assequi conuersationem coniunctam virtutum ornamẽtis, sicut scriptum est apud * psalten: Bonum mihi, quòd humiliasti me: vt discam iustificationes tuas. Profuerit itaque si parumper meipsum humiliem, vt opportuno illo in tempore exalter. His & consimilis formulę sermonibus apud suos parentes vsus eorum animos hisce verbis perculit admiratione ac stupore. Ea siquidem sale erant condita diuinę sapientiæ, quapropter eius sermonibus persuasi facilè indulserunt, vt rem totã pro sua voluntate transigeret, hoc ab eo postulant, vt si aliud non posset, sineret vnum è seruis se comitari, ne solus in via dum ad scholam pergit, spectaretur deambulare. Persuasus assensum præbuit, vt faceret. Res

Iacobi 1.

* regũ scilicet Dauid.

gesta per totam eam ciuitatem celebri auditu euulgata est, ita vt qui audiebant omnes in admirationem raperentur & obstupescerent super tali sapientia quæ in hoc erat recondita puerulo, ac dicerent. Quid vtique ex hoc puero futurum est? Post multum verò tẽporis, eius pater finem accepit vitę, ipso matris prouidentię relicto, & ecce repente mater orbata est puella. Et hęc quidem paulò antè è paternis ædibus excesserat, * rerum alioqui expers. Quare mater intolerabili luctu cruciabatur, innumeris pręterea diuexabatur afflictionibus, quarum quidem quàm perplexa sit ac molesta grauitas, hę & solę possint exactiùs nosse mulieres quę experientia doctrice didicerunt viduitatis incommoda. Sermo enim nullus assequi possit, quàm sit turbulenta tempestas hæc atque procella, vbi tale quid patiuntur, & tum maximè quum inita nuptiarum fœdera nihil ingratè insederint animo, erga coniuges fidem conseruantes vnici thori. Necessitate enim eò adigebatur, vt curã obiret tenellæ adhuc ætatis & infirmitatem naturę suffulciret potiùs, famulorum item socordiam emendaret improbos eorundem astus ac maleficia obseruans. Parte rursus alia, propulsandę illi erant insidiæ consanguineorum, calumnię insuper & violentæ vexationes eorum qui Reipublicæ negotia administrabant, elidendę: quin & illã oportebat ferre generoso pectore inopiam consilij erga eos qui tributa exigebant. Illa verè beata non horum solicitudinem modò obibat, sed & ad hæc accedebat solers prouidentia de filio. Vno quoque enim die timor ei erat, ingenti solicitudine & curis plenioribus complebatur secum reputans quonam pacto eum liberaliter educaret. Cupiebat enim ipsum ita omnium oculis subiicere, vt nemo ea in ciuitate illi pręполleret intellectu, sapientia ac nobili vitæ instituto, quò factum est vt illa non aberrarit à scopo & pręconcepto erga puerum desyderio, ita vt quę de ipso erant, nulli non ciuium innotuerint. Sed enim ipsum eduxit cum primis delicatè, multa cum obseruantia & corporis oblectatione pro consueto istis nobilibus viuendi more. A sibi coquis subinde admonebatur liberè & citra pudorem quiduis aut loqueretur aut ageret, secunque adiret theatrica deliramenta & ludos circenses nullo eorum habito delectu. Ex opposito ille in quiete & silentio mentem suam adigebat immorari disciplinis, nulla prorsus ratione sinens se auelli à proprio semel arrepto statu & præconcepta persuasione. Literarum eruditione explera, in disciplinam traditur Libanio sophistæ viro vtique ad summum apicem exercitato in Grammatica Sophistica & Rhetorica disciplinis. Auditor insuper fit Andragathię insignis philosophi. Hi quidem tum temporis celebritate nominis inclaruerant pręcęteris omnibus qui Antiochiæ versabantur sapientes. Beatus hic Ioannes disciplinæ literarũ omnium sic se addixit, vt exiguo tempore ex priscis authoribus quàm plurimum librorum enarrauerit quos quidem multi cum labore & fatigatione non pœnitendis, adde etiam & prolixo tempore vix possint rectè

πραγμάτων de thoro sponsi intelligit.

conficere

conficere. Quæ legebat, vtique quum intelligeret, perstringebat græcanicam & * fabulosam ratiocinationem, adiutrice diuina se inhabitante sapientia. Et quidem in his quæ illi futura vsui videbantur, decerpebat: cętera velut aculeata ac spinis horrentia, auersabatur. Ciues porrò ad vnum omnes admiratione ingenti ac stupore tenebantur videntes eum in exceptandis disciplinis vsque adeò promouentem. Ille autem postquam ad summum prouectus est eruditionis, pérque ętatem adoleuit, egressus Antiochiam concessit Athenas suppleturus quæ sibi deessent ex omnigena eruditione, ne qua cognitione disciplinarum destitueretur. Itaque illic dum sedulò vacat lectionum meditationi, quantáve inesset argumentorum grauitas simul & rerum amplificatio, breui admodum tempore (vti assolet spongia) aquam totã exhaurit. Quunque Athenienses ipsos, qui eum in schola prę̨ierant, iugi exercitatione vniuersos euicisset, sic vt illic etiãnum incolas ciuitatis in sui admirationem conuerteret, proinde & dicerẽt in eo spiritum reuixisse vnum aliquẽ priscorum rhetorum, tunc primùm à condiscipulis aduersus eum cœpit flamma inuidię exardescere. In periria enim * sapientiæ Athenienses neminem sibi patiebãtur anteponi, id maximè si externus esset & suę hospes ciuitatis. Athenis vir quidam erat nomine. Anthemius ad apicem vsque literarum omnium eruditus, vt ob eam scientię prętogatiuam & Athenis & Romę erecta illi fuerit columna. Quaquauersum progrederetur, comitabatur eum hominũ ordo numerosus, non ad ipsius solum * obsequium, sed & eorum qui magnopere cuperent eius exaudire sapiẽtiam. Plurimum enim sapientię sibi insolenter arrogabat, & hoc nomine nõ parum honoris ab omni passim populo, ab opulentissimis quibusque & principibus ciuitatis deferebatur. Sed enim sapientissimus Ioannes non humani solùm dexteritate ingenij aut sapientia plenus quum esset, quin potiùs diuina quadam intelligentia, gratia simul & animi constantia prę̨ditus, amantissimus fuit modestisimę humilitatis. Vitam frugalem admodum transigebat & requietam. A nullo proinde non ciuium ipse amabatur, sibíque familiariter notis, quòd modestisim⁹ esset & humilis maximę̀. Vna igitur dierum aggregatis omnibus ac Proprętore ciuitatis in loco visendo omnibus & maximè conspicuo, die solenni mittit is Proprætor ad beatum Ioannem currum, vt eo inscenso ad se veniret, ad consistorium. De ipsius siquidem sapientia quæ eum inhabitaret, perceperat auditu, quamobrem magnopere cupiebat spectator esse & oculatus testis. Sed enim beatus Ioannes tale quid ne faceret, deprecatus est & excusauit. His enim qui ad se cum curru magnifico missi erant, respondit, dicẽs: Si seruos meos in patria non sum passus, vt me ceu assecl̨ę comitarentur, ne viderer appetens inanis gloriæ: qua nunc ratione feram pergere ad * principem, tanto támque magnifico cohonestatus comitatu? Hoc igitur accepto responso abite & ipse potiùs pedes incedens pergam, vt ad genua prócidam ac eum venerer. Seruus enim quũ

* μυθολογίαν
Collatio prouerbialis non inelegans.
* naturalis aut mundanę.
Διήγημα breuis narratio.
* ὀψίκιον vox latina sed corrupta.
* τὸν ὕπαρχον

ſim Chriſti Dei mei & ab ipſo edoctus nihil eorum ſapere quę offendiculo ſunt & ad ſuperbiam proliciunt,non ſuſtineo alienus fieri ab obſeruatione diuinorum ipſius mandatorum. Miniſtris igitur ad Proprætorem reuerſis,ſimulque enarratis omnibus quæ à beato Ioanne audierant,qui & prudentiam eius cum ſua componentes nugacitate in admirationem nec mediocrem cōuerſi ſunt.Proinde & Proprætor quum plurimo deſyderio teneretur eum videndi, hinc factum, vt quum vidiſſet eum illò ad ſe aduenientem, (Erat enim is princeps Demoſthenes nomine * gentilium errori addictus)beatus Ioannes nihil cunctatus in cōcilium aduenit,idque è veſtigio. Itaque hunc conſpicatus Proprętor ei mox officij gratia aſſurrexit & cum eo primates omnes ciuitatis vnà cũ Athenienſium ſapientibus qui ſimul ei adſiſtebant.Ioannes autem ſucclinato capite procidit illi.Primùm quidem Proprętorem honore præuénit,dein conſimiliter & omnes.Hi quum vidiſſent tantam ipſius humilitatem & quia quaſi vnus aliquis è vili plebecula ad eos acceſſiſſet, ipſius virtutem & ſapientiam tantò ampliùs demirati ſunt. A principe igitur admonitus vt in ſenatorum conſeſſu vnà aliis aſſidéret,petens locum cæteris omnibus inferiorem,illic conſedit.Alij verò adigebant, vt in medio conſiſtorij ſedem deligeret. Vix tandem multis exhortationibus perſuadere potuerunt,vt hoc ipſum opere præſtaret,vt ſe in eum reciperet locum.Erat autem in eo conſeſſu Senatorum & Anthemius philoſophus.Is igitur contemplatus parem ſibi honorem Ioanni attributũ à principe & iis qui ipſi aſsidebant,audiens inſuper illos inter ſe mutuò loquentes de dexteritate ingenij & prudentia Ioannis, Zelo impletus, multáque indignatione incandeſcens Anthemius è medio eorũ reſpondens dixit:Vti video,mores ciuitatis huius innouati ſunt, inque eam leges nouę introductæ quas vtique neque audiuimus ante nos inuectas, at ne ipſi quidem perſpeximus.Neſcio enim qui hoſpites & externi huc vt primùm aduenerunt,eorum gradus qui præ ſe in ſchola noſtra inclaruerant, tentarunt arripere, ac prærogatiuas elidere & exinanire. Sed enim rebus eiuſmodi nefariis nequaquam acquieſcemus. Qui enim in ſchola verſantur omnes,iuxta ſuum quique diſciplinatum ordinem, tetinent ſuę vocationis locum, nec vllus ſuum pretergreditur gradum, niſi fortè ſiquis cognitione diſciplinarum ſuos præceſſores euicerit. Introeunti igitur mox Ioanni & quàm primùm præſidétiam cathedræ quanam ratione aſsignaſtis præter decorum nec obſeruato decenti & conſueto ordine? Reuera hoc facto diſſoluta eſt exacta legum diſciplina,honor ſcholę proculcatus eſt,concinnus ille decor graduum exinanitus eſt.Hiſce & talibus verbis Anthemius vociferans non leuem nominis iacturam ſibi conciliauit.Non enim deinceps vti priùs,honorem ei tribuerunt,ſimul atque Proprætor & proceres ciuitatis hoc argumento edocti ſunt non illi ſcholam curę fuiſſe,ſed quòd infensè odiſſet Ioannem,verba hęc eò protuliſſe.Reſpondens autem Proprętor dixit Anthemio

*ἑλληνίζων grecanizans.

themio: Oportebat te ô philosophe, vt philosophum, quę philosophum addecent, & loqui & agere, non item tibi vsurpare nomen, non etiam ipsa opera peragere, nec ad eum modum disceptare, quòd fas nequaquã sit in tam celebri conuentu quæ popularibus istis æqualia sunt, perficere, ac voce exerta inclamare, perinde ac si agrestes quidam in campestribus locis feras indagine cingant, aut abigant, aut à prędonibus sint passi rapinam. Tametsi enim Ioannes hic sapiens sit à nobis honore affectus, non id præter rationis & officij decorum gestum est, quoniam primùm quidem filius is est magno illo & illustri duce exercitus Antiocheni prognatus, ob id nostri fuit officij decentem hunc illi impertiri dignitatis honorem. Pręterea quòd is eloquentia insigni nec minore sapientia explendescete demõstratus sit supra multos sibi ętate compares, nec his modò, sed his superior euasit qui illi sunt & ętate prouectiores, & in hac schola tempus detriuere prolixius. Attamē ne ipse quidem id vt fieret, permisit. Atqui nos obseruata eius pręeminēti humilitate ipsum vel inuitum eò adegimus. Sed enim beatus Ioannes ob eam obiectionem nihil omnino quiritatus est, non vllo pacto incanduit ita, quin è diuerso potiùs amabilis ille omni cum mansuetudine respondens ac suppressa voce ait: Anthemi, in hócne finē accepit tua sapientia, vt eò vsque proueheretur, quò nos sic iracūdè perstringeres? Ecquid hoc? Nulla te affecimus iniuria, non item mea vnius vltronea electione huic intersum celeberrimo cōsessui, sed Propręto ris iussu quidem accersiti huc venimus. Quemnam tandem alienæ dignitatis gradum per rapinam nobis vendicauimus, vt dixisti temere insolescens aduersum nos? Hanc enim primam cathedram non auro, non item argento quasi transfuga mihi ipse paraui. Proprætor me hoc honore cumulauit. Splendida hac stola amiciuit me. Imposterum finem imponito isti erga me inuidiæ, & ne posthac nullo tuo fructu indigneris. Ego enim vt Christi discipulus cupiebam vel præsens loqui auditoribus quæ conducibilia sunt & opportuna saluti animarum nostrarum. Indigus sum minimè curruum istorum aut cathedrarum quę ad ostentationem eos extimulant qui aduersum nos hiulco oblattant ore. Ipsi enim didicimus induere humilem modestiam Domini nostri Iesu Christi, ipsius prouocati exemplo, neque non beneuolo & alacri animo obsequi omnibus, ac subditos esse eorum maximè imperio qui principali authoritate funguntur, & pro potestate agentes decorum seruant sui officij, modò nequid demandent faciendum quod spectet ad noxiam perniciem animę. Hæc & his consinia beatus Ioannes quum dixisset, multo cum applausu excepere omnes eius prudentiam & doctrinam. Vt enim anima, sic & illius facies illustri splendore pręnitebat Spiritus sancti. Simul atque conticuit Ioannes, excipiens sermonem Propręto r dixit: Verè * Græcorum siue Gentilium eruditio collata doctrinæ Christianorum dissentanea est &, à veritate abhorrens. Legislatio enim per Christum sancita longè altera est *ἑλληνικὴ

ac diſſidet ab ea quæ deorum eſt, multò etiam plus dimidio. Nam quantò Gręcanicarum legum cōditores maiore tenentur & ambitione principatus & faſtu vt cęteris præemineant: tantò Chriſtianorū doctores docent ſuos humilitatem, rerum inopiam, ac vitę frugalitatem, vt omnes exerceant. Ad hęc reſpondens beatus Ioannes dixit: Quinimo omnium maximè reuera nos ſerui Chriſti à vobis diſſentanei abimus, qui idola adoratis, eáque vocatis deos. Quæ enim ſocietas luci ad tenebras? aut quæ portio Domini ad•Belial? Siquidem Græcanica omnis conſcriptio prophana eſt. * Fabuloſas enim neſcio quas narrationes indecoræ prorſus & obſcœnę libidinis plenas commenta eſt, ac memorię prodidit, ordita vtique texturam Dæmonum, præſtigiatorum ac ludificantium incantatorum ſuperſtitiones, artes dolo malo excogitatas corruptrices animarum, vnde vanitas omnis ſumpſit auſpiciū, & quicquid vſquam eſt riſu dignum. quo factum eſt, vt ne inter ſe conſentanei fuerint, ſed alter ab altero euertitur ſuiſmet enarrationibus. Ad hæc, in tantam impegerunt amentiam qui in his primas obtinebant, vt vel flagitioſam libidinem commendarent, magiam inſuper & veneficium honori ducerent, & cippos, columnas ac ſimulacra lignis, lapidibus omníque artificio excogitata excitarent, denique & ſe ſupplices his Idolis tanquā Diis aduoluerent. Nec eò vſque inſanię prouecti ſubſtiterunt: ſed & delubra & templa ingentia ac viſendæ magnitudinis illis exędificarunt, Apollini, Ioui, Saturno & Mercurio, Venęri, Iunoni, & reliquis id genus Diis veſtris, mortui quum ſint, qui quidem adhuc ſuperſtites nullā exercuere virtutem naturæ conſentaneam: quorum operationes vel ipſæ comœdię nominatim perſtringunt ac ſugillant • ipſum aërem contaminant. Ipſi inſuper Athenienſes ſuam Athenam, Palladem ſcilicet ſiue Mineruam, Artemidem, hoc eſt Dianam præcipuo quodam honore dignantur. quibus & in hac ciuitate colūnas conſecrarunt, ſapientéſque apud Græcos habiti iſtis meretricibus mulierculis quaſi deabus venerabilem latriæ cultum obtulerunt immolatis hoſtiis: & hæc ſibi gloriæ eſſe ducentes, ac minimè agnoſcentes iſtiuſmodi portentoſam impoſturam ab arte magica eſſe conflatam, & à peruerſa Dęmonum operatione profectam. Noſtra autem (qui Chriſtiani ſumus) fides diuina conſtat virtute, Patriſq; & filij & Spiritus ſancti vna quidem diuinitate, tribus tamen ſubſiſtēte perſonis, extra omnem temporum vicariam demutationem, quæ non principium dierum ſortita eſt, nullum item habitura vitæ finem. Sed enim de his hoc præſente conſeſſu minus accommodum eſt fuſiùs commentari, nec ſatis congruum: arcana hęc myſteria opportunitatem temporis nacti docebimus, ipſeque vos rectà deducā in callem verę fidei, ſi tamen volueritis ad ſalutis portum pertingere, & in libertatem aſſeri à vana ſeruitute Idolorum. Primaria hęc doctrina Ioānis fuit in conſiſtorio Senatorum de Chriſto multa cum dicendi libertate pronuntiata. Hęc cum audiiſſet Proprętor, quique ipſi aderant vnà cum

•βελίαρ

•aduerſum has μυθολογίας Dauid, Narrauerunt mihi iniqui fabulationes.

•Deſit quiddā in exemplari aërem fortè.

Anthemio

Anthemio, qui etiamnum ex eo cœtu erant Christiani, ingens conce-pēte gaudium ob eiusmodi sermones à gratia per os eius procedentes, felici aduentu Spiritus sancti. Contrà, idololatræ infensè illi succensebant, eúmque illibenter audiebant hac de re loquentem. Respondens autem Proprætor dixit ei: Esto non doceas sub nomenclatura Deorum, vt quid facis eos esse execrandas abominationes, contemptim auersatus nostram erga eos amicitiam? Nunquid non nosti Athenienses præ omni hominum genere qui terram incolunt, maximè esse Deorum cultores? Quocirca vel nunc desinito ab istiusmodi verbis tuis. Nisi enim à me esses hoc honore cohonestatus, vtique non tolerassent te contumeliis Deos aspergentem. His à Proprætore dictis, Anthemius quasi qui locum internactus esset retaliandæ retributionis afflictionum aduersus Ioannem, in medio stans consistorij Proprætori ait: Vestra vnius ope freti, non pauca beneficia sumus consequuti, ex quo tempore hunc iniuisti principatum: quo fit vt vbiuis locorum vobis meritā gratiarum actionem deprædicantes, non desinimus precibus contendentes apud Imperatorem, vt te rectè moderantem principatum gentémq; nostram sinat quàm diutissimè nobis præesse. Sed neque vestra eminens excellentia id ignorat, quia vir quiuis ad scholam ciuitatis huius adueniens, Diis primùm non vulgarem exhibet honorem & cultum, in templum concedens magnæ Deæ Athenæ, eíque procidens venerabundus efflagitat, vt intellectum sibi aspiret sapientem ad excipiendas disciplinas: quamobrem suam postulationem consequuti, solerti Deæ prouidentia auxiliari ad propria reuertuntur, plurima beneficia ipsi Deæ accepta ferentes. Ex opposito Ioannes hic & solus, vbi huc aduenit primùm, ad summum vsque apicem literarum omnium eruditus est, virtute & cura Deæ Athenæ cohonestatus, ciuium insuper prouidentia, ac iussu magnificentiæ vestræ præ omnibus qui in scholam ipsius aduentum præuerterunt: & hic consentaneam rationi, ac debitam accepti beneficij vicissitudinem, aut gratiarum actionem non modò nō rependit ciuitati ac ciuium beneficentiæ, vt etiam contumeliis affecerit Deos nostros, dū eos execrandos profitętur, & quę de ipsis sunt sacra dogmata, fabularum habet loco. Proinde deinceps fiet, vt relicto magnę Athenę templo, sua vnius doctrina ad se omnes pelliciat, titúsque colendi veteres apud nos, obsordescent & calcibus proterētur à Christianis. Ad hęc Proprętor dixit: Religiosi Imperatores nostri Christiani sunt, suis decretis sanxerunt ne quis venerabilem latriam vlli deorum alteri offerat, pręterquàm soli Christo, cui procidunt venerabundi, in quem & credunt. Id quum didicissent qui gentilium cultui acquiescunt, suum ipsi cultum clandestinè explent. Et hi quidem qui clàm latriam exhibent, si innotuerint, iussu Imperatorum internecioni dedentur & disperibunt, quasi qui illorum diuinum & indeprecabile edictum despicatui habuerint. In posterum igitur Anthemi conquiescito, nullum hac de re promouens sermonem,

ne si quis fortè anticipet deferre ad venerandas aures Imperatorum, nō modò hęc quantulacunque & arcana deorum cultura è medio tollatur, sed & periculis & incurabilibus dānis multati succumbamus, propterea quòd singuli quique hominum, omnisq; prouincia quę ipsorū subiacet potestati, verissimè venerabilē latriā exhibet Christo, quē & venerabūdi obseruāt hodie omnes. Eorū siquidē imperatorum & regnum & gloria in sublime euecta sunt. Plurimas enim nationes Barbarorum suæ subiu garunt ditioni, quę & eorum iugo suas ceruices substrauerunt, simul atque Romanorum Imperatores fidem in Christum sunt cōplexi. Quin & ipse ego priusquam ad hunc essem prouectus principatum, eorum fidei factus sum particeps. Satis igitur superque tibi sint quę dixisti. Hac de re in posterū sileto. Anthemius his auditis pudore suffusus simul & timore correptus obticuit. Re quæ contigerat, deprehensa, beatus Ioannes dixit: Reuera Proprætor nihil mentitus protulit. Quis enim vbilibet terrarum locus est hodie, vbi Christus non adoretur? Aut quæ vsquā est gens, quæ non ingenuè Christum confiteatur esse Deum? Omnes
*siue familiæ enim * patrię gentium ipsi vnà cum Patre & Sancto Spiritu gloriā concinunt, à supremo cardine terræ habitabilis adusque eius extremum limitem. Quòd si nosse velitis, quantę strages eos apprehēderint, quibus sint ad internecionem perducti cladibus, qui à fide in ipsum resilierunt, ipsiúsque subesse imperio detrectarunt, interrogate cuiusmodi calamitatibus impliciti sint Iudæi in Hierusalem ciuitate ipsorum à Romanis circunuallata post gloriosam triduanam eius resurrectionem ex mortuis, quemadmodum extrema famis angustia afflicti sint, ita vt eorum quidam infantium suorum carnes comederint panis vice. Quòd si deinceps ab isto errore vestro vtique vano conuerti velitis, adite pientissimum ciuitatis episcopum. Eum adite bona cum conscientia. hic vobis
*Pallade, Minerua. viam præmuniet ad agnitionem veritatis. Quid enim vobis cum *Athena, templóque eius commune est? veriùs cum prostituta & prophana. Tantùm id superest, ecce testificor vobis, quia nisi vos pœniteat malè cō missorum, & baptizemini, inque Christum credatis: deferam vos Imperatoribus Dei obseruantissimis, ac renuntiabo vos eorum edictis minimè paruisse, veriùs ea improbasse: proinde ipsi videbitis mortem intempestiuam, vsque inopina vos adorientem, omnésque vestræ facultates cedent in rapinā. Vtique vos qui nullo modo persuademini vt credatis Christo qui vera est vita, pręstiterit è tēporaria hac vita abrūpi & diuelli, quàm vt viuentes in ipsum sitis blasphemi per hanc vestrā idololatriā, eumque exasperetis qui educat ac pascit. Neque enim vos vel canū gratitudinem imitamini: Illi etenim beneuolentiā & natura insitum amorem conseruant erga suos pastores ac dominos: nec solùm hi, sed & agrestium ferarum nonnullæ cicurantur. Per hęc, & volucres his qui eas instruunt, eísque negotio suas condicunt operas & alunt, vtique obtemperant, & ad mansuetudinem reuocātur natiua sua feritate deposita, & ad

aliarum

aliarum aucupium emissæ denuo reuertuntur à quibus fuerant emissæ, idque multa fit cum propensione ac voluptate. Vos contrà, non modò illis deprehendimini esse efferatiores minusque placabiles, sed vt stupidiores, nec beneficia in vos collata agnoscentes, nimirum ingrati erga Dominum ac Deum visibilium omnium pariter & inuisibilium, munificum & dapsilem bonorum largitorem. His auditis Anthemius nimisquam impudenter respondit Ioanni, dicens: Nos non pascit Christus, sed terra probè elaborata ab agricolis suscepto semine suos edens fructus: aër verò exauget ac nutrit eos primùm emicantes imperio & prouidentia deorum. Simul atque hæc dixit, * actùtum, è vestigio & subitario insultu ictus ab immundo spiritu Anthemius in pauimentum concidit, sicque manebat allisus terrę, inclementer admodum à Dæmone discerptus, oculos in habitum subinde versatilem obuertens, simul & os in diuersum contorquens. Ex ore spumam eiaculabatur multa scaturiens eruptione & oris eluuione, ita vt qui eo in loco aderant ad vnum omnes, timore corriperentur, eorum plerique sibi fuga consulerent. Adibant alij beatum Ioannem flagitantes, vt pristinæ sanitati eum restitueret. Ille ad hæc respondens dixit: Nisi eum pœnituerit blasphemiæ in Christum prolatæ, nunquam recipiet sanitatem. Nulla intercessit mora, & ecce Anthemius adhuc à Dæmone diuexatus exerta voce inclamauit, dicens: Confiteor neque in cœlo, neque in terra vllum esse Deum pręter Deum Christianorum, in quem credit sanctus Ioannes. Hęc eo confitente, eadem hora redditus est sanitati, & exurgens institit pedum plantis, ita vt omnes in admirationem ac stuporem conuerterit repentina hęc immutatio. Tum beatus Ioannes dixit: Anthemi, Per hæc quę sustinuisti, doctrice experientia vtique es edoctus non debuisse te loqui aduersus Deum viuentem. Quid ni tua illa Athena in tempore suppetias tulit? Diana, Iupiter, reliqui item incentores erroris dij? Ille oculis in beatum Ioannem pressiùs intentis ait: Gratias ago tibi domine mi Ioãnes, qui me rectà deduxisti ad agnitionem veritatis. Cæterum te obtestor vt dicas quid mihi facto opus sit, quò omni ex parte libertati restituar ab ea quæ me repente est adorta, calamitate: anima denique mea ad salutis portum prouehatur. Ille ad hæc dixit: Pergito in ecclesiam, adito patrem nostrum, sanctum episcopum. Is te docebit quid tibi conducibile sit, vt facias. Proprętor autem, quique cum eo erant omnes, vniuersa quę fiebant, contemplati, timore ac tremore contracti, vnanimi consensu & quasi eodem ore acclamarũt: Magnus Deus Christianorum, qui facit mirabilia solus. Quis deorum istiusmodi signa edere possit, vt Christus, quem Christiani venerantur & colunt? Eximiæ cuiusdam virtutis est eorum fides. Reuera in fraudem erroresque abducti sumus, deos colentes qui nulla in re adiuuare possint aut lædere. Atqui Anthemius in domum reuersus assumptis secum vxore, liberis, seruis & ancillis, rectà contendit ad

* ἐξαίφνης, εὐθέως, καὶ παράχρημα

episcopum. Quúmque eius pedibus procidisset, obtestabatur se consignari Christi signaculo, vtque vnà cum suis omnibus domesticis baptizaretur, & obsecrabat vt deprecaretur sibi veniam indulgeri à Deo pro his quæ priùs in ipsum blasphemo ore protulerat. Episcopus verò contemplatione animi perspiciens repentinam hanc viri in melius immutationem, quódque tanta cum alacritate se adiunxisset Christo, gauisus est gaudio magno, gloriam Deo concinens benigno hominum amatori qui talem acciuisset ad agnitionem veritatis, eiusque illustrasset mentem. Mox igitur nihil vel cunctatus eos omnes * primis imbuit fidei rudiméntis, dignósque reddidit qui sancto baptismati admouerentur, quũ eos edocuisset Domini mandata obseruare, & ne posthac propiùs se adiungerent impuris idolis, quin potius toti vt vacarent ecclesię sanctæ Dei, insuper & sedulò Dei scripturas perlegerent, eisdem dicens quemadmodum Dominus paralytico: Ecce sanus factus es, noli iam ampliùs peccare, vt ne quid tibi peius contingat. Et hæc quidem de Anthemio. Proprętor autem ac domestici, vt qui iam animo hæc pręcerpserant, numerosa insuper turba ciuitatis simul atque audierunt Anthemium in Christum credidisse, omnésque eius domesticos fonte baptismatis esse regeneratos, prępete cursu ad ecclesiam contenderunt obsecrantes episcopum, se omnes vt efficeret Christianos. Tum quidem Proprętorem minimè baptizauit, vt qui priùs id sacramenti semel excepisset, tantùm illum instruxit fidei elementa, iuxta tenorem ecclesiasticorum Canonum, debitámque orationem ad Dominum pro eo effudit, & ita participem effecit * incontaminatorum sacramentorum. Cæteros omnes fidei rudimentis pręimburos admouit baptismo. Ciues quidem permulti non inuenti tunc in ciuitate, quum tandem aduenissent, & quæ facta fuerant, didicissent: complexi sunt Christi fidem, & baptismo admoti, dicentes quia nisi modis omnibus certissima fide fuissent persuasi Proprętor, Anthemius, & primarij quique ciuitatis nostræ Christianorum fidem cæteris superstitiosis ceremoniis esse pręstantiorem, nunquam desciuissent ab Athenę siue Palladis cultura, séque adiunxissent Christo. Siquidem Anthemius ipse fuerat eatenus mirè affectus erga Athenam, magnificas eius idolo ac iuges hostias offerens vnà cum superstitione ceremoniarum. In ea autem Dei ecclesia factum est gaudium magnum & exultatio aggregatæ multitudinis, turbarúmque sese in ipsa agglomerantium ac pœnitentiam agentium pro priùs malè commissis, quòd venerabundi procidissent inanimatis idolis. Idque contigit ciuitati, vt oraculum illud è psalmis adimpleretur: Sicut lætantium omnium habitatio in te. Porrò facinus hoc præclarè gestum per beatum Ioannem fuisse, ne norat quidem Episcopus: mox vt resciuit, voluit eum suo suffragio creare, & Athenis detinere, in hoc vt eum sibi subrogaret in successorem throni episcopalis Atheniensium.

Erat

* κατηχίσε

* Synaxin intelligit dominici corporis & sanguinis, Eucharistiam.

Erat enim in senecta vberi prouectęque ætatis. Atqui beatus Ioannes vt id didicit primùm, illinc se omnibus clam subripuit ac secessit, inque suam se recepit patriam, nempe Antiochiam. Nomen proinde eius quum in illa regione circumcirca omnium auribus celebriter insonuisset de sapientia, prudentia, ac modestissima humilitate, quóve pacto omnigenam eruditionem Græcorum iugi exercitio esset assequutus. (nihil enim ipsum latuit eorùm quę ad obeundum munus iudicij forensis & moderandæ ciuitatis pertinerent) ipse tamē sibi probè conscius quàm esset ęrumnosum & molestiis plenum pro tribunalibus considere, ad tranquillam potiùs & quietis amantem viuendi formulam capessendem animum adiecit, magnopere cupiens vt citra vllam interruptionem serenitatem mentis retineret per vitæ solitudinem, eos iugiter deprędicans beatos, quanticunque possunt eam viuendi rationem rite perficere. Addebat quoque & hoc, imitatus Euagrium, eum inquam qui sibi condiscipulus fuit apud Libanium sophistam & Andragathium philosophum, in cuius disciplinam se dederat & beatus hic Ioannes. Vt autem decretum est studio consectari vitam requietam, permutauit & habitū simul & incedendi modum. Diuinis lectionibus sacrarum literarum toto pectore incumbebat, mentem iugi exercitio expoliens ad susceptionem diuinorum eloquiorum. Octauum ac decimum annum agens ętatis suę cœpit à se habenas excutere ac detrectare durum sophistæ imperium ob dictiunculas. Porro beatus Meletius adolescentem hunc quum perspexisset dextimo esse & peracri pręditum ingenio, illi demandat se vt adeat frequens & ecclesiam, vt qui cordis eius pulchritudinem deamaret, Imaginem enim istius beati intimè expressam oculo prophetico, velut per speculum perspicuè lustrarat. Vt autem con tinēti studio vacaret ecclesię, in sententiam suam adducit Theodorum & Maximum, qui ei apud Libanium sophistam fuerant condiscipuli, vt relicto viuendi genere quæstuario, vitam aggrederētur frugalem ac simplicem. Et quidem Theodorus hic episcopus fuit postea ecclesiæ Mompsuestensis, maximus autem Seleucię in Isauria, beatus verò Ioannes vnà cum Basilio tum quidem Diacono sub manu Meletij constituto, qui tādem episcopus Cæsareę Cappadocum, quo cum diu ac subinde vixit, eius ceu legitimi amici nihil fucata vsus amicitia. Beato enim Ioanni huic permulti mutuo fœdere amicitiæ se obstringebāt, & ij quidem germanè ac verè amici, quique leges synceriorìs amicitię & nouerant & exactè tuebantur, at certè eos ad vnū omnes puriore erga ipsum amicitia exuperabat ipse Basilius, vt qui ei fuerit nullo non tempore indiuiduus comes, & iisdem vterque imbuti disciplinis. Circa sermones in quibus conscribēdis elaborabant, vtrique aderat eadē auiditas, studiū vnum. Hunc beatum exhortabatur Basilius, propositum monastice vitę vt aggrederetur, hócque viuēdi institutum persequeretur & capesseret.

Quúmque prior Basilius Vale extremum dixisset mũdo, per ipsum persuasus est & Ioannes, résque vt fieret, in procinctu erat & in manibus, crebris adhortationibus matris suę prohibitus est. Nam quę is moliebatur & animo destinarat, mox vt agnouit: apprehensa eius dextera manu, in interius cubiculũ introduxit: & proximè assidẽs cubili, in quo ipsum enixa fuerat, cœpit fontes aquarum vbertim effundere, verba adiiciens tantò præ lachrymis miserabiliora: simul & in lamenta erupit, dicens ei: Ex virtute quidem patris tui fructum cepi minimè diuturnum, Deo ita iubente. Is quidem tibi orbitatem pupillarem, mihi verò viduitatem conciliauit. Quúmque isthęc mala mihi contigerint, nihil tamen persuasit vt ad secundas nuptias accederem, & alterum sponsum in ædes patris tui introducerem, sed mansi tempestate hac agitata ac negotiorum tumultu, atque id in camino viduitatis perseueraui, iugiter innixa diuinę prouidentiæ. Quòd autem continenter faciem tuam intuear vice patris tui, imaginem mihi vtique animatam exactè repręsentantem pręmortui & conseruantem videre videor, id quod mihi non paruam consolationem suggerit, ac lenimen doloris. Porrò huc accedit, de patris quidem tui peculiari substantia nihil imminui ob incommoda necessitatésve meæ viduitatis, sumptuúmque vsus necessarios, sed eam integram conseruaui tibi & incolumem. Quod ad impensas attinet, nihil omisi quod ad tui nominis splendorem spectare videretur. Te igitur fili obsecro atque obtestor, ne me irretias aut implices secũda viduitate, neque consopitũ iam luctum rursus exuscites per istam tuam * anachoresin, sed præstolator tantisper dum hac defungar vita. Forte non multo pòst tempore me adorietur mors. Siquidem qui iuuenes sunt, spe præsumunt ad prolixiorem se peruenturos senectam: nos autem * qui consenuimus, nullo non tempore aliud sic certò præstolamur, quàm mortem. Me igitur quum terræ commendaueris, ossibúsque patris tui permiscueris, quãlibet longas capesse peregrinationes, mare rursus traiicito, si quidem voles. Tibi enim tunc impedimento nullus fuerit. Interim tu tantisper dum spiritus hos reget artus, patere vt vnis hisce ædibus cohabitemus. Caue igitur fili, ne temere & inconsultò offendas Deum, tantis nos inuoluendo malis. Legitima hæc iuris ratio apud nos te retineat. Hæc & his consimilia dicens mater, persuasit ne quò illinc emigraret, sed cum ea resideret in ciuitate. Vt & hoc alioqui faceret, auocari tamen non potuit ab exprompta alacritate propositi quod secum destinarat, sed omnem cupiditatem * vitæ istius velut calcibus proterebat. Quúmque inter luculẽtas adeò ac tantas opes versaretur, eas nihilominus infensè oderat, permutans ipsarum ambitionem immodico amore conseruandę humilitatis. Erat siquidem superbię totius euersor, & arrogantię omnis pessundator, ab ore excindens superuacaneam & multiuatiam eduliorum solicitudinem.

Porrò Zenon episcopus ab Hierosolymis quum aduenisset, beatum

*secessum

*οἱ γεγηρακότες

*solitariæ

Ioannem in Antiochena ecclesia constituit * Lectorem. Hoc igitur in ordine constitutus, mentem quum suam aliquantò plus confirmasset per ætatem, orationes sex aduersum Iudæos conscripsit. A sua igitur ordinatione in Lectorem, cum in ciuitate versaretur adhuc, cœpit mox atque designatus est in * Lectorem, specimen edere monasticæ exercitationis ac vitæ austerioris, nempe solitudinis quam à tenella ætate arripere concupierat. Excurso non ita pòst multo tempore, & ipsius beata mater vitę finem accepit, relictis ei diuitiis permultis in auro, argento, veste preciosa, prædiis, mancipiis, iumentis, aliisque idgenus peculiis, ac perquam multis facultatibus. Matrem igitur vt primùm decenti funere ac religioso extulit, in cõditorio deposuit beati patris iuxta sanctę matris pręscriptum. Sanè quidem aurum in pauperes & indigos incunctanter dilargitus est: quod autem nulla insigni nota erat percussum, in ecclesias dispertiuit, ac finitima monasteria proximè adiacẽtia ciuitati ad exornandas preciosas reliquias. Seruos & ancillas ad vnum omnes seruitutis vinculo emancipatos asseruit libertati. His tandem exolutus vinculis negotiorum superfluè mentem vrgentium, quicquid resederat è suis facultatibus, in vsum ciuitatis distribuit, vt vacuus maximè esset ab omni intemperie & molestia exactorum publici tributi. Veritatis concertator hic sua hæc omnia ad hunc modum dispensabat. Proinde in perquam amœna requie vitam transmittebat iugi meditationi & assiduæ lectioni diuinarum scripturarum aduigilans, custos peruigil sui ipsius corporis factus, studio fugitans & a se quàm longissimè submouens irritamenta gulæ, turpiúmque concupiscentiarum indecoras permistiones propellens, in corpore suo quasi in templo quopiam sancto locum tribuebat capacem virginitatis ac sanctimonię. Porrò is quum probè nosset extimulante conscientia, pręsertim vigentę ætatis flore (tametsi saluo esset & incolumi sensu præditus) se haudquaquam esse parem tot sustinẽdis molestiis quas facessit Respublica suis administratoribus, finitima ciuitati inuisit monasteria. A suę cognationis hominibus, à ciuitate quum se sequestrasset, in numerum ascitus ciuium supernæ Hierusalem, studio festinabat ac flagranti desyderio vrebatur, vt vel ibi innotesceret. Illic igitur cœpit primordia iacere monastícę exercitationis, ac tenacius tueri. Vigilias protẽdebat iugiter vacãs orationi, nec vllam sibi indulgebat laxationem, quin potiùs noctu & interdiu multa cum austeritate id ipsum faciens, quasi iam primùm cœpisset, quæ priùs confecerat velut oblitus, in anteriora extendebat se, sapientissimi Pauli factus imitator. Qui autẽ eo in monasterio in quo degebat, diuersabantur, perspecta ipsius sancta conuersatione obsecrabant sibi vt præesset, eáq; edoceret quę futura essent animarũ saluti conducibilia. Ille è diuerso nõ sustinebat eis præsidere, ne mentẽ in diuersa distraheret ob anxiã de fratribus solicitudinẽ. Tradidit alioqui pręscriptas quasdã finitiones siue regulas tuendę tẽperantiæ, orationis, ac monasticę exercitationis.

* ἀναγνώστην

* Τῆς ἀσκήσεως

Edocuit prętereà diuinarum ſcripturarum meditationem, tranquillam viuendi formulam, nihil quod peculiare ſit vt poſsiderent, ordinem quo perſiſtere deberent in eccleſia quo tempore pſalmodia nocturna concinitur, diurnæ inſuper orationi quid conueniat. Eos inſuper instruxit linguam coërcere, ipſiſque frenum iniicere, & ne quid indecori effutirēt, eos adhortans vt aduerſus perduellem illum & animarum hoſtem reluctarentur, próque virili decertarent, & inſidioſas eius aduerſum nos molitiones ad libellā diſcretionis expēderēt. Improbas quas hominibus clàm ſuggerit ratiocinationes, diiudicarent. Adhortatus inſuper eos eſt vt ſanctorum conuerſationem pia æmulatione imitarentur, præcipuè quidem Eliç & Eliſæi prophetarum, qui quidem angeli terreſtres effecti precio inopię & extremę penurię mercati regnum cœlorum conſequuti ſunt, ſubmonens ne animum intenderent menſis opiparis ac lautioribus eduliis inſtructis, ſed his contenti abirent quę neceſſarium vſum ſuppeditarent fulciendo corpori, partas autem ſuis laboribus opes in egenos dilargirētur, pro his certa expectatione pręſtolantes retributionem ſibi à liberaliſsimo opum largitore Deo rependendam. Et quidem in his perſeuerantes pręmuniebat ac reddebat tutos, fluctuantes autem per animi inconſtantiam conſtabiliebat. Aſsiduus illi erat ſermo de Iudicio & retributione, de ſupplicio & gehenna. Continenter etiamnū cum ipſis ſermones texebat de tranquilla requie, cœlorúmque regno, quibus magnopere exacuebat animos ac deſyderium redaccēdebat eorum qui fuerant eatenus de ſua ſalute oſcitabundi ac ſupiniores, eóſque prouehebat ad pœnitentię portum. In his qui eſſent perfectiores, ad tantò ampliorem parandam virtutem promouebat. Hęc & his confinia dum eos iugiter edocet, nec hos modò, ſed & omnes ad vnum qui eo in monaſterio degebant, extimulabat ad conſulendum animarum vtilitati, omnibus in commune factus Antiochenę regionis incolis columna ſpiritualis doctrinæ, adeò vt ſui deſyderio omnes accenderet, nullíque non eſſet maximopere gratioſus. Hunc ſinguli adibant cū metu ac permulta reuerētia, non ſoli monachi, verùm laici, clerici, pariter & qui amplitudine honoris ac dignitatis prępollebant, audiēdi gratia eius ſapiētiam atque commonitionem. Obtinebat enim in ſe inhabitantem Spiritum Sanctum, cuius gratia, per eius os perenni defluxu ſcaturiebant diuina eloquia, ac proinde exhilarati omnes & animo recreati, ob idque Deo rependentes gratiarum actionem ad propria ſe recipiebant. Eius enim fama multa cum celebritate quoquouerſus excurrebat. Dei enim benignitate ac peculiari gratia dignus eſt habitus, vt diuinam ſcripturam nihil obſcurè intelligeret, eámque dilucidè interpretaretur, ac * phraſes eius perplexas, & quamlibet intellectu difficiles enarraret omnibus, ac perſpicuè explicaret. Libros prætereà ad legentium vtilitatem conſcripſit, ſic vt multi excribi iuſſerint eos, ſibíque aſciuerint ad familiarem & vernaculam lectionem, eorúmque incumberent aſsiduæ meditationi,

*Peculiares ſcripturæ loquēdi formulas

ni,atque eorum contemplatione in admirationem authoris raperentur. In eo monasterio erat Anachoreta quidam Syrus genere, nomine Hesychius ad ætatem vsque prouectus senilem. Hic ibidem loci multo iam expleto tempore in exercitatione monasticæ disciplinæ,in exacta & admodum austera educatione,pręscientiam siue prænotionem diuinæ reuelationis est consequutus. Beatus Ioannes hunc sibi imitandum præstituit ad formandos mores,ac vitæ institutum,ad propositum abstinentię.Eo igitur quapiam nocte,insomni & effundente preces,ecce videt viros duos ad beatum Ioannem ingressos quò loci orabat, stola candida amictos,habitu planè religioso,simul & splendore admirabili conspicuos, gloria insuper indicibili spectabiles. Tenebat vnus manu sua volumen scriptum,alter autem claues. Hos vt vidit Ioannes, exterritus procidit, eósque in humum deiectus adorauit, illi autem apprehensa eius manu erexerunt, dicentes: Animo fac sis præsenti, & confide, ne timeas.Dicit eis: Quínam estis domini mei, qui nihil indignum duxistis inuisere seruum vestrum,tanto splendore intermicantes? Neminem enim ipse sum aliquando contuitus, qui tanta splendesceret gloria, cuiusmodi vos conspicio prænitere. Respondentes dixerunt ei rursus: Ne tibi malè metuas vir desideriorum, iuuenis Daniel, in quo sibi bene cōplacet deligere domicilium Spiritus sanctus, ídque ob mundiciam cordis tui. Ab eximio illo doctore ac saluatore nostro Iesu Christo sumus ad te delegati, vt annuntiemus gaudium magnum quod erit vniuersis Dei ecclesiis. Tum primus ille exporrecta manu tradidit volumen scriptum Ioanni, quod manu tenebat, dicens: Librum hunc chartaceum accipe è manibus meis.Ego enim sum Ioannes, qui & recubui*super pectus Domini in mystica illa cœna, & illinc fluenta Theologiæ hausi, eámque edisserens dixi: In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Sanè suo gratuito munere tibi cōtulit ipse Dominus cognitionem veritatis, qua officio oris tui pasces populos omnes pabulo veritatis, quod quidem nunquam deperit, sed permanet in vitam æternam: vtque officio oris tui ora oppiles hæreticorum, gentiliū pariter & Iudæorum, loquentiū iniqua aduersus Deum nostrum. Alter autē extenta manu sua tradidit quas manu tenebat claues, dicens: Accipe & has claues. Ego enim Petrus sum fide præferuidus, qui confessus sum Dominum esse Christum ac filium Dei viui.Eam obrem mihi concreditæ sunt claues regni cœlorum.Tibi igitur ipse dominus sanctarum ecclesiarum etiamnum claues concredidit,vt quodcunque ligaueris super terram, ligatum sit & in cœlo: & quodcunque solueris super terram, solutum sit & in cœlo. Beatus insuper Ioannes flexis genibus venerabundus procidit eis,dicens:Quis enim ego sum domini mei, (peccator nimirum ac cęteris mortalibus longè inferior) vt vnus tot obeundis muniis satis esse possim quæ mihi indixistis? Planè indignus sum qui tantam hāc aggrediar vtique maximam ac formidabilem functionem.

Dan.9.f.

* è pectore Domini

Huic obeundæ administrationi nequaquam ſuppetunt vires. Illi rurſus apprehenſa eius dextera arrexerunt dicentes: Inſiſte pedibus, confortare, ac viriliter age. Quæcunque tibi mandatis præſcripſimus, vide vt opere exequaris omnia. Gratiam tibi à Deo collatam ne occulueris, quin potiùs eius populum loquendo illuſtra, doctrina tua conſtabili & corrobora. His enim redimendis proprium effudit ſanguinem, vt eos ab errore incolumes conſeruaret. Verbum Dei omni ſubmota dubietate eloquitor. Fac memineris dictorum Domini: Ne timueris puſille grex, quia complacuit Patri meo dare vobis regnum cœlorum. Et tu igitur ne animo ſis pauido, quia Chriſto ac Deo noſtro complacuit animas non paucas officio oris tui illuſtrare, & ad agnitionem ſui nominis prouehere. Tribulationes quidem ac vitæ pericula incides, per animæ tuæ rectitudinem. Atqui tu generoſi athletæ imitatus exemplum, cuncta perfer. Siquidem merito earum afflictionũ, regni cœleſtis hæreditatem aſſequêris. Hæc quum dixiſſent, frontémque eius ac cætera membra omnia conſignaſſent, ſalute ei data in Domino illinc ſe receperunt. Porrò ſanctus Heſychius rem totam contemplatus, non exiguo tempore permanſit inſtar muti ſtupore perculſus, & admirans viſionem, & ob eam attonitus. Diluculo autem adiit eccleſiam. Quúmq; fratres inueniſſet in vnum coactos, aſſedit eis. Rurſus ſecum & ſeorſim nugabatur, extráque ſe rapiebatur, volutans animo viſionem, quam viderat. Qui autem ipſi aderant, vt viderunt eum ſic affectum, circunſtant efflagitantes vt cauſam proderet. Ille autem in ſuſpiria reſolutus valde ingemuit ex intimo cordis ſui receſſu, cõcuſſoque capite cum profluuio lachrymarum dixit: O filij, quàm multos habet Deus ſeruos qui in arcano deliteſcunt, quorum præſentia indignus eſt hic mundus. Reuera admirabiles viæ tuæ Domine, & imperueſtigabilia opera tua. Quúmque fratres eum tantò ampliùs obſecrarẽt, cauſam vt ediſſereret, reſpõdens Heſychius ait: * Myſteria quidem regum euulgare non eſt tutum, ſed atrociſſimam inducit hoc vltionem: ſacramenta autem Dei occulere nihilo diſparis periculi eſt, forſan grauioris, quatenus ad animam ſpectat, eò quòd æternum infert ſupplicium, quo fit, vt nequaquam in arcano retineri debeant, & ea potiſſimùm quæ quidem ipſe vult innoteſcere de ſeruis ſuis ad aliorum exemplum, & accendendum ſpirituale deſiderium eorum qui ipſi legitimè adhæreſcunt, & pro ſua ipſorum ſalute pro virili in agone contendunt & eluctantur. Cęterùm adhortor vos, bona fide & æquo animo vt auſcultetis quæ à me dicuntur. Teſtimonium enim reddit conſcientia me nihil mẽtiri, aut affingere veris. Tunc cœpit eis exponere quæ viderat, omnia, eis præcipiens ne hæc innoteſcerẽt beato Ioanni, vt ne is deſciſceret à monaſterio: ac proinde tanti theſauri damnum ipſi cœnobio irrogaretur. His illi auditis demirati ſunt glorificantes Deum. Hæc autem beatus Ioannes nullius relatu reſciuit, ſed neque ſolito cunctantius exercebat diſciplinã monaſticam, ac ſcripturæ diuinæ meditationem.

* arcana, ſecreta, ſacramenta

Peruigil

Peruigil in orationibus ac deprecationibus erat, quibus vigiliis vetus enarrat nouúmque teſtamentum, vtrunque ſua interpretatione diſſerens. Plerique autem confinium monaſteriorum, perſpecta eius intemerata viuendi ratione, magno ſtudio expetebant ſectari eius conuerſationem ac virtutem, Deóque cupiebāt vberrimos fructus proferre abſolutæ perfectionis. Fama viri increbruerat perluſtrans omnem illam finitimam regionem, inque omnes excurrerat de eo rumor prouincias quamlibet diſſitas, vtque virum ſpectarent, ad eum venerunt audituri eius doctrinam. Conſcripſit autem & homilias ad * monaſticam exercitationem ſpectantes, eáſque emiſit his qui deſiderio tenebantur imitandi conuerſationem angelicam, ad ipſorum commonitionem & confirmationem. Erat enim is fide atque operibus ipſis, nullo ſanctorum omnium inferior, fiducia quiduis impetrandi à Deo nemine poſterior. formulam viuendi planè delegit inopem, anguſtam, & tribulationibus expoſitam, eóque cæteris ſuperior euaſerat per exactam diſciplinam. Mordicus enim tuebatur & obſeruabat eloquia diuina, & pro horum legitima cuſtodia non parum ſibi metuebat. Hoc viuendi inſtitutum vt omnes capeſſerent, cupiebat maximè. Siquidem meminit eius qui dixit centeſimo octauo & decimo pſalmo: Mandata tua exquiſiui. Et, Loquebar de teſtimoniis tuis in conſpectu regum, & non confundebar. Et meditabar in mandatis tuis quæ dilexi valde. Iam quando Dominus facit voluntatem timentium ſe, præter eam gratiam quæ illi collata erat, etiam poteſtatem adiecit aduerſum omnes corporis perpeſsiones. Hac igitur de re ſupereſt vt ne cunctemur pauca enarrare è multis, & argumentis declaremus quanto ſplendore virtutis vir hic emicuerit.

*ἀσκητικοὺς λόγοις

ἀπόγημα.

Vir quidam Antiochenus opulentus, & ex ſpectabili genere, *hemicraniæ morbo peracri dolebat, ita vt illi exiliret oculus dexter per vehementem morbi acrimoniam, & in eius maxillam propēderet. Is in medicos ac ſophiſtas quum exhauſiſſet plurimum pecuniarum, tanta molitus, nihilo plus promouit. Hic de Ioāne quum permulta ac multorum relatu didiciſſet, exurgens ad eum bona cum fide ſe contulit in monaſterium. Quúmque propiùs acceſſiſſet, apprehendit ipſius ſanctas manus, eáſque complexus excepit oſculo, dicens: Benedicito mihi pater, ac pro me Dominum deprecator, vt me tua gratia reſtituat ſanitati, & huic quo detineor flagello eximat. Recuperandæ ſanitatis cauſa nihil non ſum molitus, & ecce nullis modis quiui me aſſerere priſtinæ ſaluti. Si enim vnum aliquem nanciſcerer, qui quidem me poſſet reſtaurare priſtinæ ſanitati, ipſam quoque animam meam (ſi poſſem) huic multa cum alacritate impertirer, nedum meam omnem ſubſtantiam. Ad hæc reſpondens beatus Ioannes dixit ei: Iſtiuſmodi calamitates inopinè homines adoriuntur, ob inæqualem & diſtortam obliquitatem animæ ipſorum, quódque puſillæ ſint fidei in Chriſtum. Si igitur toto animo credideris quia Deus poteſt te in integrum ſanare, & à ſceleribus quæ priùs

*ἡμίκρανα, ſiue ἡμικρανία, quum dolet media pars capitis.

insueuisti operari, desciueris, videbis gloriam Dei. Homo ille respondens ait: Credo domine, omnia facturus quæcunq; abs te imperata fuerint. Hoc dicto, apprehendit vestimenta beati Ioannis quibus amiciebatur, & admouit suo capiti, ea superponens oculo inclementer laboranti. E vestigio hemicraniæ morbus finem accepit, oculus suo loco restitutus est, vti fuerat initio, & in integrum instaurata est illi sanitas, ac si nullus vnquã illũ dolor attigisset. Illinc se recepit homo ad propria, glorificans Deum, qui per famulum suum Ioãnem sibi gratuitò contulisset sanitatem. Signum hoc in se factum enarrauit Antiochenis omnibus. Super hoc admirabili spectaculo obstupuere omnes.

Erat & Antiochiæ vir alius quidam nomine Archelaus. Hic etiamnum amplitudine dignitatis apprimè clarus, ac procerum ciuitatis primarius. In eius facie lepra effloruit. Quum permulta esset molitus, ac tẽtasset, nec ab ea posset expiari, maiorem in modum anxius erat & afflictabatur, non modò propter morbum, sed & ob infamiam ac dedecus, quòd ea insedisset loco spectabili ac visendo, nec tegere posset. Eapropter plurimum temporis detriuit domi demoratus, ita vt nulli pateret ad eum ingressus. Nemo enim illum non execrabatur, & auersati defugiebant: eius præsentiam infense oderant omnes. Erat huic vnus aliquis non fucatus amicus. Is eum contuitus tanta animi anxietate conflictari, quum vna dierum ipsi adesset in domo, diuina motus prouidentia dicit Archelao: Non pauca audio de solitario quodam monacho, vnum eorum quæ circum ciuitatem sita sunt monasteria, inhabitante: idque ab his qui eum adierunt, vtique ab his qui & gratiarum actionem plurimã ei rependerunt. Me igitur audito (qui consultũ velim saluti tuæ) cũ fide & recta consciẽtia abeamus ad virum in monasterio demorantem. Obsecremus vt pro te oret, spésq; ne desit in Deũ qui in eius ministerio infirmitates curat, quia ab ipso nequaq̃ reuertemur inefficaces ac vacui laboris nostri. His auditis credidit Archelaus Deo, suíq; amici sermonibus. Postero die quũ surrexissent ambo, multa cũ festinatione adierunt beatum Ioannem, & ingressi monasterium eum inuenerunt sessitãtem sub tecto vestibuli. Hi quum ad pedes sancti veneratione dignos procidissent, ipsum obsecrabant vt assumeret orationem. At sanctus simul atque eos erexit, causam aduentus sciscitatus est. Archelaus autem respondens dixit: Honorãde pater, obsecra Deum, me vt liberum reddat ab hoc morbo. Planè noui, quia preces tuas non perfunctoriè, non item aure surda admittit Deus: quicquid tãdẽ ab eo postulaueris. Cui sanctus facie exhilaratus respondẽs ait: O homo, quis ego sum (nimirũ minimus omniũ qui hîc degũt, fratrum) qui pro te preces effundã, & oratio mea te restituere queat pristinę sanitati? Ille verò tantò amplius obtestabatur multis cũ lachrymis, adiũcto sibi amico, vt assẽtiretur, & pię efflagitationi annueret, néue vacui & expertes illinc facesserẽt, neu sua spe frustrarẽtur & exciderẽt. Contẽplatus igitur eorũ synceram fidẽ ait Archelao.

Ex cōposito nūc Deo pacíscere facturū te esse quicquid noueris illi fore gratum, ac pauperū manus impleturum ex opulentis facultatibus tuis fide nihil dubia credēs, quia is potest pristinam tibi instaurare sanitatē, & idem à morbo curare queat, qui te vndiq; cingit & circumplectitur. Respōdens Archelaus dixit sancto. Quæcūque tua mihi iussit sanctitas, ad extremum vsque vitæ limitem exequar: & si quid à quouis extorsi iniustè, iniuriam passo rependam, ac reddam duplum. Tantum est, pater sancte, integræ sanitati me instaurato. Tunc beatus Ioannes adstantibus ait: Acceptum eum lauate aqua è cisterna, (è qua fratres hauriunt aquam potabilem) in nomine domini nostri Iesu Christi, & sanabitur. Eo arrepto expleuerunt sicut mandatum eis fuerat. Eadem hora à facie eius mundata est lepra pristino colore reuerso, vti priùs fuerat, sic ei restitutus est color, vt ne vestigium quidem lepræ vllum resederit aut apparuerit in eo. Ille verò ad beatum Ioannem se recepit, gratiarum actionem refundens Deo ac Ioanni, & aduolutus pedibus eius, confessus est se esse sanum. Respondens autem Ioānes ait ei: Exnunc obserua, ne pauperes vllis afficias iniuriis. Deus enim adiutor est eorum, próque ipsis curam gerit. Nunquam itaque permittetur tibi vt eos calumniis aut iniuriis afficias & affligas. Vt hac de re certissimè persuadearis, abundè tibi sufficere potest parabola opulenti illius epulonis & lazari. Qua id ratione? Propter inhumanum & immite ingenium inclementer & citra vllam misericordiam luebat pœnas, non quòd quicquam à Lazaro per rapinam expressisset, quippe qui nihil habuisset. Quare & hic merito constantis patientiæ, stationem sortitus in finibus Abrahæ refocillatur & conquiescit: diues verò epulabatur quotidie splendidè, contempto panpere qui cum fame luctabatur, & cupiebat saturari micis quæ cadebant de mensa diuitis, & qui daret, neminem inueniebat. Si igitur ob hoc ille innumera sustinuit mala, quid non suppliciorum passuri estis, qui per rapinam mendicos & inopes deglutitis, nudos relinquitis: insuper dolo malo in illos fraudem committitis, quin & fraudatis quotidiano alimento? Quémnam locum vos excepturum speratis, nisi ille fuerit vbi fletus & stridor dentium? Itaque gratiarum actionem refer Deo, qui hoc in seculo te castigauit ac erudiuit inflicto tibi ad modicum morbo hoc, qui nisi tibi aduenisset, vtiq; æterno supplicio fueras addicēdus, ad exemplum illius diuitis. Quod reliquum est, da gloriam Deo, repropitians eum tibi per probatas actiones, & ipsi commendabiles, adimplens omnia quæ ex compacto tibi ipsi præscripsisti facienda & eroganda in pauperes. Ad hæc respondens Archelaus dixit ei: In veritate, sancte pater, tibi dico, quia sermones tui quasi biceps rhomphæa & vtrinque incidens, intima cordis mei penetrarunt, eósq; sic sensu percepi, ac si mecum ipse disseruisset Christus. Non iam deinceps committam quiduis operis perficere secundum priora mea delicta, at neque in posterum seruiam regi terreno, nisi soli cœlorum regi Christo Deo nostro. Ecce igi-

tur adeo ciuitatem, meámque omnem ſubſtantiam precio diſtractam erogabo in egenos & inopes. Huc autem reuerſus quod reliquum eſt vitæ meæ hîc tranſigam ſubſtratus venerandis pedibus tuæ beatitudinis. Te igitur obſecro, honorande pater, vt pro me ores, & apud Dominum mei fac memineris, vt me corroboret Deus ad explendum omnia quæcunque ex pacto ſum ei pollicitus, tibíque condixi me facturum. Reſpondens autem beatus Ioannes dixit ei: Perge fili in pace, & Dominus proſperè dirigat greſſus tuos, tuúmque omne conſilium adimpleat in bonum. Quúmque abiiſſet Archelaus in ciuitatem, quæ condixerat ſe facturum ore proprio, expleuit omnia, & in monaſterium reuerſus mundanæ huic vitæ vale ſupremum dixit, & euaſit in perfectum monachum, ſe continens ab omni opere malo aduſque vitæ finem.• in monaſterio, Deo ac beato Ioanni gratias agens & amico ſuo, quòd is author fuiſſet ſancti iſtius conſilij, & arreptæ huius conuerſationis.

Vir quidam erat nomine Theodorus. Hic ſplendore generis nec minus opulentia effloruerat, quum audiſſet quid feciſſet Archelaus, nimirum quia renuntiaſſet vitæ iſti mundanæ, quódque deſiderio teneretur capeſſendæ conuerſationis monaſticæ, adiit & ipſe monaſterium ad beatum Ioannem, & aſſumens habitum angelicæ conuerſationis factus eſt probatæ vitæ monachus. Inſuper & alij permulti Antiochenæ ciuitatis zelo accenſi vitæ ſolitariæ, ſuis omnibus ſubſtantiis nuntium remiſerunt. Quúmque nonnulli quidem adiiſſent monaſterium in quo degebat beatus Ioannes, alij autem in monaſteriis quæ circumcirca ciuitatem ſita ſunt, fuerunt monachi, & ſinguli quique eorum decertarunt bonum certamen aduerſus communem humani generis hoſtem diabolum, in perfecta virtute promouētes: alij quidem in anguſtis admodum cubiculis ſe includentes, nec vllum omnino admittētes, qui ſecum texeret colloquium. Ediuerſo alij excluſi, neminem ad ſe venientium prohibebant à ſuo familiari congreſſu. Alij inſuper aliter ſuam viuendi formulam exercebant, ſuæ diſciplinæ monaſticæ colligentes coronas, pro ſua quique virili portione. His autem in vniuerſum omnibus quæ fiebant bonis, ſecundum Deum author erat Ioannes. Inductione enim diuinarum ſcripturarū hæc & admonebat omnes, & edocebat. Is quoties inuiſeret incluſos, & viribus deſtitutos, ipſos conſolatoriis ſermonibus demulcebat ac perungebat, vt ne inſidioſas impreſſiones inimici nihil grauatim ferrent: quare & ipſum omnes illi ſuum patrem vocitabant, eidem enarrantes quas ſibi inimicus clàm ſuggeſſiſſet improbas cogitationes, & accepta per eum ſpirituum diſcretione, ad propria ſecedebant loca, ad Deum qui ſe per Ioannis ſapientiam tanto affeciſſet beneficio, gloriam omnem refundētes. Nec ſoli ſolitariam agentes vitam hoc faciebant: ſed & plerique alij medio in mundo verſantes variis cogitationum ludificationibus oppugnati eum adibant, ſuarúmque animarum vulnera reuelabant, ceu aſſolent qui graui quopiam corporis laborant

Cōfirmat collatione.

laborant morbo, eam perpessionem detegunt medicis, ita & per illum emplastra siue pharmaca congrua, suísque animabus perquam vtilia ad medelam reportantes, ad propria reuertebantur gaudio diffusi. Porrò in illis monasteriis non modica in inuicem dilectio efflorebat, quapropter in tranquilla degebant pace. Nulla inter illos exoriebatur turbela, arrogantia prorsus nulla, nulla eduliorum insatiabilis edacitas, vinolenta potatio nulla, non risus effusior, nulla intercedebat collocutio familiarior, & parum tuta, contentio & æmulatio siue suspicio nulla, nihil inter ipsos eorum quæ insyncera sunt & vitiosa. Isthæc enim omnia submouebat diuinorum eloquiorum continens & assidua meditatio, vnà cum Ioannis anxia solicitudine, & morum æquabilitate.

Porrò vir quidam alius erat nomine *Eucleos. Hic diabolica quadam operatione oculum perdidit dextrum. Perrexit is ad Ioannem, vt vitam exerceret monasticam, is quum sibi totondisset capitis pilos, habitúmque esset indutus monasticum, orauit pro eo Ioannes: Deus illumina istius fratris animam, & cætera corporis sensoria organa, vt plurimùm fructificet per obseruationem diuinorum mandatorum tuorum. Hæc quum dixisset Ioãnes, repente adapertus est ipsius oculus, & vt alius, ita & dexter. Videntes autem fratres quod factum fuerat signum, admiratione corripiebantur, dicentes eum reuera seruum esse Dei, & quia Spiritus sanctus eum inhabitat, ipsi impertiens hanc sanitatum gratiam, quemadmodum & sanctis apostolis. Flagranti eius desiderio tenebantur, vtpote fratres, sed quod maximo timori coniunctum erat per præferuidam erga eum charitatem, nimirum contemplantes, quæ eius merito edebat signa Deus super infirmos.

*εὔκλεος, siue εὐκλεὴς gloriosus, celeber, inclytus.

Mulier quædam, Christiana nomine, iam annos supra septem, profluuium patiebatur sanguinis, contubernalis eius vir, vt qui anxiam ageret curam pro eius curatione, multa iam insumpserat in medicos, nec quicquam eualuit efficere quod vt recẽtius proforet aduersus eam perpessionem. Eadem auditis quæ per beatum Ioannem edidisset signa Deus, obsecrabat virum suũ se assumeret ad eum ituram. Credidit enim dicens: Tametsi sum indigna quæ cernam eius angelicam effigiem, at certè noui quia non me à se reiiciet, neque abominabitur me peccatricem, exemplum imitatus communis omnium Dominatoris ac Domini, qui à se nequaquam dispulit simili vitio obnoxiam, nimirum sanguine fluentem mulierem, sed hanc sanitati restituit tactu oræ aut fimbriæ vestimenti sui. Huius igitur contubernalis vir, eam quum imposuisset iumento subiugali, deduxit in monasterium, & relicta ea extra ianuam vnà cum ipsius comitibus ingressus est ad eximium illum Ioannem. Quúmque is proiecisset se ad pedes sancti, cum lachrymis obsecrabat eum dicens: Pater, auxilio sis nobis apud Deum. his dictis causam exposuit, ac vitiosum affectum vxoris. Respõdens beatus Ioannes multa cum mansuetudine dicit homini: Demiror peruicacem quorundam obstina-

tionem opinantium penes nos ſitam eſſe hanc ſanandi poteſtatem. Quę poteſt eſſe in hominibus vis operatoria tantæ iſtius virtutis? Quænam mihi peccatori ſuppetit vis ſic efficax, vt id exequi poſſim? Videmini neſcire quia Deus per hæc vos caſtigat & erudit ad id quod conducibile eſt ſaluti veſtræ. Illos quidem qui peccant, hoc pacto abarcet & impedit, ne tam multa admittant peccata. Alios autem probat, ſi cum gratiarum actione, & amabiliter diſciplinam & correctionem eius excipere velint. Ipſe ſiquidem percutit, & rurſus ſanat ac medetur. Dic igitur tuæ vxori, finem vt imponat impudenti ſuæ voluntati, deſinat à præfracta & contumaci temeritate qua erga ancillas ſuas vſa eſt, agnoſcẽs ſe eſſe eiuſdem cum eis naturæ, & ex eadem conſperſione ſiue maſſa conditam, tametſi in præſenti vita domina earum vocetur, iſthæc omnia demolitur ac diſſoluit: factáque repentina impreſſione * vtramque exæquat. Dic rurſus eidem, ſedulò curam obeat animæ proprię, ſolicitè incumbens refouendis pauperibus & egenis. Obſeruet præfinitos, & expreſsè ſtatutos dies ſanctorum ac venerabilium ieiuniorum. Iiſdem diebus ne ſe contaminet per immodicam ingluuiem, ſed in ſancta Dei eccleſia aſsiduæ vacet orationi. Quòd ſi audierit hęc, & obſeruauerit, Deus quoque vires ſuggeret & ſanitatem. Vir autem illius egreſſus, hæc omnia renuntiauit vxori. At illa exerta voce ait: Pater ſancte, tua hæc cum primis honoranda, & quæ Deum nihil dedecent, præcepta omnia obſeruabo ad extremum vſque vitæ halitum. Reuerſus ad ſanctum vir eius dixit: Ecce pater, condixit quę à tua ſanctitate iuſſa ſunt ei omnia, ſe facturam. Reliquum eſt, vt ne nos auerſeris, vt ne excidamus aut fruſtremur præcerpta ſpe noſtra eouſque humiliati. Tunc reſpondens beatus Ioannes dixit viro: Perge in pace. Dominus noſter IESVS CHRISTVS ſanabit eam à tormento quo cruciatur. Eadem hora ſe ſtitit ſanguinis profluuium, ſenſitque ſibi eſſe reſtitutam ſanitatem. Quúmque gratiarum actionem exoluiſſent qui cum ea erant, vniuerſi receperunt ſe in domos quique ſuas cum gaudio magno, publico præconio proteſtantes beneficia & admirabilia Dei opera erga ſe facta per ſanctum ſeruum ſuum Ioannem. Sanè præcipuum hoc & admirabile ſignum effecit Dominus per orationes beati Ioannis.

* dominam & ancillam

Illis in partibus erat Leo modis omnibus expaueſcendus, & idem ſanguininorus. Is iumenta circunfinitimorum locorum permulta trucidabat. Homines inſuper illac prætereuntes abripiebat. Plerunque quidem armatos milites à caſtris aut ſtatiuis illac tranſeuntes, habentes alioqui rhomphæas è vagina exertas, & arcus extentos, fera hæc immanis nemus egreſſa, furore ac ſuo robore vſa, eóſque inuadens diſpergebat. Et hos quidem interimebat, illos autem plagis impreſſis ſauciabat: alios verò abripiens ingrediebatur ſpelũcam, & illic ipſos deuorabat, quòd nemo auderet redimere vllum ex his qui à Leone abrepti eſſent. Denique iſtius ingens timor ſuper omnes cecidit, ita vt agricolæ diffugerent, &

tranſmit-

transmitterent semen suum in mediis campis segetum incustoditum, alia insuper animalia è deserto prodeuntia deuorabat,& ad nihilum deducebat. Multi verò fuga vertebant patriç solum,& oppida finitima ingrediebantur habitaturi in eis. Alij quoque deflectentes è via recta per inuia & inaccessa loca pergebant, in graue periculum suas præcipitantes animas. Accolæ igitur locorum illorum in graue animi deliquium, magnámque afflictionem conciderunt,consilij prorsum inopes, ac nescij quid tandem moliri deberent aduersus hanc immanem beluam. Cæterùm hi quum in vnum conuenissent, vno eodémque animo vniuersi deprecabantur Deum, vt disperdẽdo Leoni modum aliquem præscriberet. Vnus autem ex horum numero respondens ait: Pergamus ad beatum patrem nostrum Ioannem,eúmque obsecremus syncera fide,vt Deo offerat orationem, próq; eiusmodi negotio nobis reddat exorabilem. Haud dubiè exaudiet eum, & modũ aliquem excitabit ad eius deperditionem, & ab hac immani belua saluum faciet populũ suum. Omnes consona voce,quasi ex vno ore responderunt dicentes: Reuera nũc vult Deus disperdere Leonem. Quum igitur surrexissent omnes vno & eodem animo,festino gradu in monasterium perrexerunt ad eximium illum Ioannem,& ad eius pedes procidunt dicentes: Miserere nostri pater sancte,& nos exime isti quę dirè premit,afflictioni. Ille quum eos aspexisset,causam sciscitabatur ab eis. Illi verò quæ de Leone erant,renuntiarunt,exponentes ei quantũ turbelæ excitasset. Tunc respondens numine Spiritus sancti præuetus Ioannes, dicit eis: Hoc mihi argumento est, quia modicę estis fidei. Si enim fidem in Christum ratam habuissetis ac firmam,fera illa nihil noxæ aut detrimenti vobis inuexisset,quandò potestatem dedit Dominus his qui synceritet credunt in eum,calcãdi super serpentes & scorpiones, & super omnem potestatem inimici, vtque nulla noxa aut iniuria afficerentur ab eis, nec id solùm, sed & si pręceperint monti huic vt se transferat aliò,& iaciat in mare, eos quoq; ab ipso exaudiẽdos esse. Hæc autẽ eo loquente,timor cecidit super omnes,& mentis emotio. Accepta igitur venerabili Cruce,dedit eam ipsis, dicens: Hinc profecti, in loco ipsam infigite vnde egressus tot turbas cõcire solet, nihil ambigentes. Nemo autem vestrum illic permaneat, & bona spe fretus confido in Domino ac Deo nostro Iesu Christo,quia ipse demõstrabit vobis sua mirabilia aduersus eum,nec deinceps sinet vos per eum affligi. Vos autem cum liberis & vxoribus iugiter vacate & immoremini sanctis Dei ecclesiis. Deprecationes cum confessione offerte ei, postulantes ab ipso indulgentiam eorum quæ priùs per socordiam admisistis, delictorũ, ex hoc iam tempore desituri à peccatis, vt ne quid peius vobis cõtingat. Illi autem accepto inexpugnabili scuto,nimirũ signo sanctæ Crucis,magno cum gaudio,vnà cũ fide per pias commonitiones ipsius magnopere adiuti abierũt, & vt eis præceperat celeberrimi nominis pater noster, expleuerũt omnia. Crucẽ loco indicto infixerũt,

ac recesserũt. Viri autem diluculo expergefacti, profecti sunt ad locum Leonis, ipsumque inuenerunt in terram proiectum, sub victrici signo sanctę Crucis mortuum. Exclamarunt autem omnes dicentes: Christus percusit Leonem virtute sanctæ Crucis suæ, per supplicationes sancti famuli sui Ioannis. Congregata est autem virorum ac mulierum numerosa ac frequens multitudo ex omni vndique finitima regione spectandi gratia cadauer immanis beluæ. Contemplati autem ipsum iacentem sub signo viuificæ Crucis, crediderunt Christo: multa verò infidelium turba aqua baptismatis abluta est, & prædicabant gloriam eius, ipsi rependentes gratiarum actionem, qui per occasionem eos exemit inani culturæ idolorum, & hæc mirabilia est exequutus per electos suos. Iam quando hic planè beatus ardentibus votis id vnum expetebat, vt perpetuò degeret in tranquilla solitudine, vitámque traduceret nullis diuulsam negotiis, in hoc vt posset assiduus vacare orationi, & lectioni incũbere diuinarum scripturarum, animo discruciabatur videns se obturbari ob crebram nimísque frequentem ad se accedentium monachorum, laicorum, necnon principum vndequaque accursum. Rursus insuauiter afficiebatur ac mœrebat, quòd quum liquidò sciret sua vnius admonitione prorsus fratres adiutum iri, sed & neque eum latuit vnum fore ex ipsis, qui non attingeret * scopum, ob quem hoc faciebat, ita vt eius superbę ostentationi id ascriberet, néue pro sperata vtilitate, eis quippiam noxæ ac detrimenti obtingeret. Suspicionem prædicabat rem esse vehementer malitiosam. Quum id probè consciceret, decreuit alium in locum concedere, ac seorsim peculiarem traducere vitam, vt delitesceret nulli mortalium cognitus, & vt vtraque hæc moderatè dispensaret. Iam enim annum quartum exegerat eo in monasterio inquinamentis voluptatum pro virili repugnans, quibus facilè superior euasit tandem, non tam labore, quàm ratione. Et quidem omnibus clam illinc egreditur, solúsque ad spelæum quoddam peruenit, cupiens nulli esse cognobilis. Porrò illic quum consumpsisset * biennij tempus peruigil, maxima ex parte ediscens testamenta Christi, à se vt semotiùs proscriberet ignorationem scripturarum. Toto autem biennij tempore resupinus quidem discumbẽs, non noctu, non interdiu desinebat mortificare imas partes ventris, eam natiui feruoris vim, quæ circa renes est, cædens algenti rigore. Videns autem per infirmitatem ne sibi quidẽ vsui esse posse, rursus ciuitatem ingreditur, portúmque apprehendit ecclesiasticum: idque Saluatoris prouidentia ad ecclesiæ vtilitatem per infirmitatem quam illi contraxerant immodici labores religiosæ exercitationis, & vt sibi deinceps temperaret ab aditu spelæorum.

*perfectionis

*Διετῆ χρόνον

De eius creatione in Diaconum.

Aliquantum autem intercessit temporis, & ecce dignitatem diaconatus adipiscitur initiatore Meletio, altari vt administraret, cui duobus ac propemodum annis tribus inseruiuit. Simul autem atque iam vniuerso

populo

populo inclaruiſſet vis doctrinæ eius q̃ efficax eſſet, & ipſius agnita conuerſatione ob vitæ * auſteritatẽ edulcarẽtur omnes, libros qui de dignitate ſacerdotali inſcribuntur, commentatus eſt. Eos item tres qui ad Stagyrium Demoniacum ſunt, exhortatorios & conſolatorios edidit. Inſuper eos quidem qui de * incomprehenſibili Dei natura ſunt, de item * Anomœis, déque * ſubintroductis libros ſex compoſuit. Secundum hæc Meletio Conſtantinopoli emortuo (ob enim ordinationẽ magni illius Gregorij Nazianzeni eò conceſſerat.) Ioannes ciuitatem egreſſus quum ſeceſſiſſet, rurſus repetit monaſterium, in quo non ita pridem degerat. Eo loci in tranquilla quiete acquieſcens manebat totos tres annos. Illius cœnobij incolæ monachi ipſius conuerſationem contemplati, gauiſi ſunt gaudio magno valde, & celebriter egerũt ſpirituale feſtum ob ipſius aduentum, quòd pro more priſtino, doctrina ipſius multiformi perfruerentur, & ex ipſo tanquam ex illimi fonte irrigua profluerent fluenta, ſcatebræque perenniter promanantes orthodoxorum dogmatum prorſus referta religioſę pietatis diſciplinis.

* ἅλμης ſalſuginis

* Hos ſex habeo Græcè.

* quinque priores Latinè reddidit Theodorus Gazes.

De electione * Chryſoſtomi.

* in preſbyterũ

Diem ſuum cùm obiiſſet Meletius epiſcopus, ac Flauianus ſedem Antiochenę eccleſię excepiſſet, ab hoc beatus Ioannes in preſbyterum hoc pacto deſignatur. Dictus hic beatus Flauianus quum in epiſcopio ſuę eccleſię degeret, & nocturnæ pſalmodię abſolueret canonem, apparuit ei angelus Domini, dicens: Diluculò expergefactus, perge in monaſterium quo loci verſatur Dei electus Ioannes, húncque in ciuitatem adductum in preſbyterum vide vt deſignes. Ipſius enim ſalutari doctrina illuſtraturus eſt Deus numeroſam populi multitudinem, & ad agnitionem ſui nominis aſciturus, eúmque deſignaturus nouum eſſe apoſtolum. Emerget enim hic in pręcellens vas electionis. Ecce à Deo ſum ad eum delegatus, vt ne in vllo eorum quę ipſi pręſcripſeris, ſit immoriger & inobſequẽs, ſed obtemperet his quę abs te dicentur, omnibus. Erat autem tum beatus Ioannes in intimo receſſu ſuę cellulę pro ſolenni more orationes ac deprecationes ad Deum abſoluens, quum derepente adſtitit ei angelus Domini in veſte candida, quem contẽplatus ac vehementi ſtupore perculſus in terrã procidit totus intremiſcens. Apprehenſa autem manu, erexit eum angelus dicens: Exurge, ne timueris. Porrò angelus in formam hominis ſe momento transformauit. Quúmque Ioannes ad ſe rediiſſet, dixit: Quis es Domine? viſo enim te conſternatus ſum, méq; inuaſit ſtupor vehemens. Ille autem reſpondens dixit: Angelus Domini ſum ab eo miſſus, tibi vt dicerem, téque commonefacerem ſermonum eius quos pronuntiauit aduerſus Iudæos. Qui enim ſani ſunt, non opus habẽt medico, ſed qui malè habent. Qua de re ab eo tibi dabitur ſapiẽtia. Monaſtico habitu exornauit te. Monaſterium inſuper tuum adimpleuit monachis, & iis qui in ſtudio excolendæ pietatis ſe exercent. ἀσκητῶν.
Monaſticos ad hæc tradidit canonas ſiue inſtitutiones, ita vt nihil iam

necesse sit vt hîc consideas,quare hinc tibi emigrandum est,& in alia loca pergẽdum, vt exornes Dei ecclesias tuis disertissimis enarrationibus, & numerosissimam plebem aggreges,vt fidem quæ in Christum est,amplectantur,& incolumes descitcant à vesano errore idololatriæ.Non solùm autem, sed vt etiamnum plerosque alios edoceas pœnitentiam vt agant, & à pristinis suis peccatis cõuersi resipiscant,ac tandem regnum cœlorum promereantur assequi. Verba enim oris tui intelligent simul & apprehendent fines orbis vniuersi, & vsque ad extremum terræ, erúntque ea multis desiderio, & exaudibilia ipsis. Beatus autem Ioannes ad pedum angeli vestigia procidit, dicens: Obsecro mi domine, ne me emoueas aut segreges ab hac quæ angelicæ est puritatis conuersatione horum fratrum meorum. Non enim sufficio vnus tantæ administrationi explendæ. Infirmus planè sum. Respondens autem angelus, dixit ei: Non legisti in scriptura quid dixerit Deus Moysi, quo tẽpore misit eum ad Pharaonem regem Ægypti,vt illinc educeret populum Israëliticum? Quia do te Deum Pharaonis, & confortabo te in omni opere tuo. Tibi igitur is suggeret gratiam obeundæ & explendæ huic functioni accommodam,ad opus,inquam, ad quod te delegit. Quare diluculo experrectus ex his qui strenuam nauarunt operam exercendæ pietati deligito quos ostenderit tibi Deus sibi gratiosos ac probatos, & hos constituito vt præsint his qui in monasterio degunt.Hi etenim tuam sunt imitaturi conuersationem,& sedulò procurabunt eorum salutem qui monasterium incolunt:Tu autem comitare Flauianum episcopum in ciuitatem incunctanter nec hæsitans, & quæ tibi præscripserit omnia, opere exequitor. Quæ enim te concernunt,dudum ei sunt reuelata, & ecce venit vnà cum clero ciuitatis, in eam te assumpturus ciuitatẽ. His dictis, subnectit angelus: Pax tibi, confortare, & viriliter age. Vt primùm illuxit dies,fratribus in vnum collectis, beatus Ioannes duos ex omnibus selegit,qui per exercitationem monasticam,celebrem famam erant consequuti,nec mediocri virtute ornabantur.Hos constituit vt præessent,simulque monachis edixit,in omnibus obtemperarent in timore Domini, neue ipsorum admonitioni se præstarent refractarios & immorigeros.Ait enim: Qui minùs obedit eis,aut eorum exhortationes aspernatur,vtique contemnetur à Deo,qui edixit nobis. Mihi enim à Deo præscriptum est,vt ab hoc secederem monasterio, & eo emigrarem habitaturus in loco quem Dei voluntas mihi prospexisset. Hæc eo edisserente fratribus,ingressi sunt clerici duo episcopi monasterium,aduentum hominis prænuntiantes. Eximius autem Ioannes vnà cum cæteris fratribus egressus septa monasterij,obuiam ei perrexerunt, ac venerati sunt, & in monasterium introduxerunt. Quúmque in ecclesia preces fudissent & consedissent, episcopus acie oculorum in Ioannem pressiùs intenta, dixit: Plurimum defluxit temporis ex quo cupiebam coràm cernere venerabilem tuam effigiem, sancte pater Ioannes. Curæ aliæ & so-

& solicitudines perquàm anxiæ negotiorum ecclesiasticorum me in hunc vsque diem prohibuerunt. Nunc autem id vt faciam, iussus à Deo, non ausim cunctari & in aliud extrahere tempus: quocirca gaude ô fidelis sacerdos sanctæ Dei ecclesiæ. Pax tibi, ô medice eorum qui & corporum & animarum morbis laborant, imitator sanctorum apostolorum. Tibi sit pax, qui malignum & communem omnium nostrum hostem, nempe Diabolum, syncera fide tua erga sanctam trinitatem in pręcipitium deturbasti, quemadmodū & Dauid olim in bello Goliath * allophylum iactu fundę & trium lapidum. Gaude tu, qui immanem & sanguinis humani sitibundum leonem efficaci potentia Crucis Christi ac sanctissimi spiritus virtute quę in te est, operatoria interemisti. Beata planè ciuitas Antiochia, cuiusmodi enixa es arborem, quæ maturos abunde suppeditat fructus iustitiæ? Beata es, rursus dico. Quemnam spiritualem thesaurum lapidibus preciosis interstinctum ac refertum in apertum nobis retexisti? Beati omnes, quibus datum est perfrui tua spirituali mensa, nempe diuinis eloquiis, & bibere in iucunditate ex temperata potione tui crateris, nimirum tuæ doctrinę. Hęc dicente episcopo, qui audiebant, omnes in admirationem & stuporem rapiebantur. Ad hæc rursum respondens Ioanni dixit ad eum episcopus. Tu quem Deus merito honore cumulauit & in sublime extulit, nimirū te ob tuas actiones omni virtutum genere redimitas absoluito nos ocyùs, vt quod iubeor facere, opere expleam. Ad hoc enim nos cohortatur scriptura dicens: Sic nos decet implere omnem iustitiam Expergiscere. Hinc enim inuitamur, vt voluntatem Dei expleamus. Itaque quum appetiuisset nox, rursus homo ad ædes episcopi accedit. Ioannes autem respondit episcopo dicens: Honorande pater, obsecramus tuam sanctitatem, vt in monasterio tantisper morêris, dum nobis perficias & consecres incruētam hostiam, nósque efficias participes incontaminatorum ac preciosorum Christi Dei nostri sacramentorum, atque ita quęcunque iussi fuerimus à tua sanctitate, citra vllam contradictionem ipse perficiam. Die autem illo mansit episcopus in monasterio, diuinam celebrans * mystagogian. Corporis preciosi & sanguinis Christi Dei nostri ad vnum omnes participes effecit. Deinceps episcopum obtestatus est beatus Ioannes, vt gratiam suæ benedictionis impertiret duobus pręfectis quos constituerat vt pręsiderent in monasterio, vt horum fidei concrederet regendum gregem fratrum, & eos atque monasterium solerti cura moderarentur. Hos itaque ad se accersitos episcopus ambos salutaribus monitis exhortatus est, proponens pro cuiusque decoro quæ cōsentanea essent patandę saluti: & his bene apprecatus, manibus de more impositis designauit in præsides domus. Fratres autem ad vnū omnes lachrymas profundebant plenas amaritudinis, & earum aspergine terram rigabant excerta voce acclamantes ac dicentes: Vę nobis, in quod malū hodie impegimus? Quò loci deinceps inueniemus qui nos * perungat? qui nostris

* alienigenam, philistæum

* salutari doctrina

medeatur vulneribus?qui doceat & opportuna parandæ saluti suggerat atque exhortetur?Quis futurus est prædux animabus nostris ad ea quę magnopere sunt cõducibilia?Reuera ab insigni bono abalienati sumus. Velut peregrini atque hospites destituti sumus pastore nostro, nos quoque pupilli facti sumus absque patre. Ioanni insuper dicebãt,& nos è monasterio te egredientem consequimur. Te enim quum non habeamus nobiscum,non est quòd stabiliter sustineamus in ipso commorari. Ipse autem Ioannes erumpens in lachrymas dicebat eis:Reuera patres ac fratres me ipse quidem ego volebam sancta hac & virtutum ornamẽtis insigni conuersatione priuari. Huius enim impetrandę rei gratia,non paucas adhibui preces,ne sic quidem quod desyderabam, impetrare potui. Cęterum quid facerem, nesciebam. Seruus enim Domini & Dei Iesu Christi sum:quare non ausim,sed nec possum eius præcepto reniti, nisi quia ecce habetis viros vobis pręfectos pietate ac virtute insignes. Audite eos multa cum alacritate tanquã patres. Dominus autẽ ac Deus noster eis benedicet,& ex alto super eos demittet spiritum suum, vt pascãt vos iuxta sanctam ipsius voluntatem. Vobis insuper viam pręmuniet in timore suo,& incolumes cõseruabit ab omni diabolica tẽtatione. Hisce & consimilibus verbis eos consolatus precatus est episcopum, vt ante egressum monasterij pro eis effunderet orarionem. Is quum orasset,illique omnes respondissent,Amen,egressus est episcopus comitãte ipsum eximio Ioanne:simul & fratres cæteri omnes relicto monasterio, ita vt ne vnus quidem in eo resideret,exierunt. Hoc viso Ioannes precatus est episcopum,eos vt coërceret. Illi verò eam obiurgationẽ non receperũt. Perpensa autem eorum peruicaci obstinatione, vinculo * interdicti eos astrinxit,& vt minus obsequẽtes pręcepto, à sacramẽtorum sancta communione sequestrauit. Tunc primùm adacti ea necessitate in monasterium se receperunt,pertundentes pectora,& acerbo luctu dequerentes quòd suo orbarentur pastore. Pergentes autem simul episcopus & Ioannes conferebant mutuò & inter se sermocinabantur, quemadmodum Elias & Elisæus prophetæ. Cúmque ciuitati propinquassenr,diuulgatus palàm est eorum aduentus. Ciuitas mox vt exaudiit sancti aduentum, egressa est in ipsius occursum,ingenti capta auiditate eũ videndi. Quin etiam mulieres primi nominis in ea ciuitate,veritæ egredi ob frequẽtem turbã,per fenestras ac transennas suarum ędium demissis oculis cupiebant eũ cõtueri vel obiter transeuntem, atque ab eo benedici. Prędicabant enim se non frustrari eius benedictione,modò illum contueri possent. Factum est autem gaudium magnũ in ciuitate die illa. Quum autem sanctam Dei ecclesiam essent ingreßi decenti cum honore,noctem totam peruigilio & indiuulsis orationibus transmiserunt adusque diluculum. Mane vt diluxit primùm,totius ciuitatis clerus coactus in vnum est,principũ multitudo omnis, priuata plebs,& eorum caterua qui exercitibus ductandis præerant,aut alia pręcellebant dignitate. Nec modò

*sive excommunicationis sententia

cœtus

cœtus fidelium(qui eccleſiæ alumni ſunt) ſed & eorum qui gentilitio ri tu viuebant in vnum coïbant, virum vt propiùs ſpectarent. Porto eccleſia omnis adimpleta eſt populi multitudine, viris, mulieribus, & puerulis, adeò vt ſe per loci anguſtiam comprimerent, nec iam ſuppetebat copia ceſſitandi, immo ne ſtandi quidem. Denique impreſſione ſuccedentium ſibi hominum, quum appareret tempeſtiua hora requirendi & adducendi ſanctum Ioannem, vt eligeretur ac promoueretur ad presbyterij gradũ, id tẽporis miraculũ cõtigit ſanequàm inſigne. Is enim quum caput deflexiſſet, & manus impoſuiſſet epiſcopus, orationémque eſſet exorſus ipſius conſecrationi accommodam, è ſupernis repẽtino illapſu niue candidior columba inſedit capiti beati Ioannis. Id contemplatus epiſcopus, & qui ſimul aderant, mente propemodũ emoti ſunt præ tantæ iſtius rei admiratione. Res hæc geſta diuulgata eſt per totam ciuitatem & regionem ei vndequaque finitimam, adde & per vniuerſam Syriam. Et poſuerunt omnes in cordibus ſuis qui audierunt hęc, dicentes: Quidnam ipſi fiet? Ecce enim ipſo ſtatim initio ſuper eum explenduit gloria Domini. In eccleſia autem Antiochenſium duodecennio commoratus eſt. Exacta autem & ſolerti diligentia medicam officinam vitæ ſpiritualis quæ erat, illic exornabat: hos quidem perpurgans virtute ſobrietatis & continentię, iſtos autem pręluſtri claritate doctrinæ illuminãs, illos verò perfundens & irrigans perpeti ſcaturigine aquę ſpiritualis. Erat autem homo hic, vti fama eſt, per immodicam ſobrietatem & abſtinentiam amarulentior, vtque retulit quidã è maximè illi * familiaribus, ab ipſa iuuenili ętate iracundiæ plus indulgebat, quàm pudori aut reuerentiæ. Equidem circa futura non amodum ſagax erat, idque per ſynceram vitæ rectitudinem: propter ſimplicitatem verò quibuſlibet captioſis expoſitus. Immoderata ac liberiore fiducia vtebatur erga quoſuis ſibi paſſim obuios. Docendo multus erat in auditorum corrigendis moribus. In familiaribus colloquiis, iis qui ipſius genium moréſque ignorabant, videbatur iuſto arrogantior. Hiſce moribus pręditus erat.

* Iſidorũ aſceten & penodochũ intelligit Quiſque ſuos patimur manes.

Porrò Flauianus epiſcopus perpendens ſancti ſpiritus gratiam cumulatiſsimè ac plenis ſcatebris in ipſum effuſam, exhortabatur eum, vt populo edíſſereret quæ commonitioni eſſent conſentanea, & opportuna ſaluti animarum: ipſe autem eam prouinciam deprecabatur & à ſe repellebat, vt qui virabundus laudes hominum fugeret. Attamen quòd probè noſſet ſe debere obedientiam, vt qui impreſſam cordi retineret pręnuntiationem angeli, vim ſibi fecit vt quę erat concionaturus, conſcriberet, quę & * in ſecreto eccleſiæ identidem legebãtur ipſius enarrationes, pręſente epiſcopo, clero ipſo, necnon quibuſdam è primatibus ciuitatis. Quin & ſubinde recitabantur ex editiore ſuggeſtu, proinde ſpirituali iucunditate perfundebantur omnes, ita vt è domo in domum pergerent, ad menſas item & in medio foro populi exponerent ipſius enarrationes, conferentes inter ſe, illas quidem vice pſalterij depromentes,

* ἐν τῷ σεκρέτῳ, pro in ſecretario.

has verò in papyros transcribebant, ad perennem memoriam siue commonitionẽ eas percurrentes. Equidem permultas commentationes cõscripsit Antiochiæ, priusquàm Cõstantinopolitano episcopatu inauguraretur, quarum pars multò melior incolumis seruata est in ædibus episcopi dictæ ecclesię, necnon ab iis qui in populo studiis scripturarum præcellebant. Sanè in vna quadam homilia ipsum exhortatur Flauianus episcopus, vt cõscenso suggesto, scripturas populo ex tempore explanaret, non item de scripto. Ille contrà eam rem permolestè tulit, sibíque indulgeri petiit, ac tandem eò necessitatis se adegit, ad id eum extimulante propria conscientia. Fortitudinem enim in seipso retinebat à spiritu sancto infusam, per munditiam cordis sui. Vbi primùm ascendit in suggestum, sic exorsus est sermonem coram frequenti multitudine quæ eò conuenerat, & tunc primùm cœpit concionari coram episcopo, cuius exordium est: Quæ circa nos geruntur, verá ne sunt omnia? Quúmque in eum coniectis oculis obseruassent omnes non schedam in manibus habentem, non item vllum codicillum, sed eis ex tempore concionantem, prę admiratione perculsi stupore sunt, ampliori gloria eum concelebrantes, applausu ac prę coniis cumulatissime cohonestantes. Neque enim ea in ciuitate viderant eatenus aut audierãt aliquando tale quid gestum esse ab aliquo inter eos. Quum autẽ didicissent vrbę quia Ioannes foret explanaturus scripturas & concionaturus, exprompto & alacri animo concurrebant ad ecclesiam. Sed enim qui manuarias artes tractabant, intermissis suis operibus pergebant ad concionem: qui autem & pro potestate agebant primates, neglectis ac perfunctoriè transmissis negotiis suis prępropero cursu eò cõtendebant. Quòd si theatrales ludi celebrarentur, aut circense equorũ cõcurrentiũ spectaculũ ea die visum fuisset populo exhiberi, nihilo secius omnes, omisso principe, satanicis tibiis ac fistulis neglectis, reiectis comœdiis ad cõstuprationem prolicientibus, relictis insuper Dęmoniacis machinamentis, torrẽtis instar ad ecclesiam concurrebant, vt ne (prope dixerim) vel vno verbo priuarentur quod progrederetur ex ore ipsius. Quòd si id contigisset, detrimentum sibi non leue putabant aduenisse. Porrò auditis eius melle dulcioribus eloquiis, illinc abibant gloriam perquàm suauiter concinentes amatori hominum Deo, qui eum tanta cumulasset gratia, ad liberrimè edisserenda ipsius magnalia. Proinde quæ de Ioanne fama ferebat, innotuere Arcadio Imperatori, quare & desÿderio tenebatur coràm videndi virũ, eiúsque sapientiam omnigenis virtutibus ornatam audire magnopere cupiebat. Episcopus verò videns eum quotidianis incrementis promouentem in Dei cultu ac fide, insuper & gratiam superuenientis spiritus sancti obtinentem cumulatissime, orabat se sineret præfici moderandis Ecclesiæ negotiis, vtque obtineret locum principem cleri totius, mox ab episcopi morte surrogãdus & excepturus Antiochenam sedem. Ipse autem non admisit dicẽs: Ignosce mihi pater. Neque enim sum idoneus hisce

hiſce tēporariis negotiis tractandis,ſimul & mordicus tuendæ ſaluti animæ meę.Eam enim vt lucrifacerem,ſubſtantiam omnem meam * terrenam(quę abunde ſuppetebat)reliqui , cupiens à mundi curis ſegregari: Epiſcopus verò vt qui probè nouerat immutabilē eius animū,nec vellet eius mentem in diuerſa diſtrahere ac velut confundere, aut impedimento eſſe quo minus populum Domini paſceret ſpiritualibus epulis,nimirum expoſitionibus ſcripturę à Deo ipſius menti inſpiratis & peculiariter infuſis , ceſſit eius voluntati,Deo cooperante,& gratiam hanc conſeruante ad procurandam vtilitatem animarum,ad opus quod profectò in epiſcopatu ac miniſterio Domini longè eſt præſtantius.

* Pro γυνικήν lego γηΐνην

Mulier quędam Euclia nomine vxor vnius è proceribus Antiochiæ filium habebat vnigenitum morbo febrili vſque adeò laborantem , vt is de vita periclitaretur,eúmque mox videbatur perrupturus. Mater verò perpendens eum deſpondētem animum ac deploratæ eſſe ſalutis, ipſum arreptum feſtinatò in eccleſiā adduxit,demiſitque ad pedes eximij Ioannis.Cum lachrymis ſupplicabat continenrer dicens:Domine mi , deprecare Dominum , vt vnigenitum hunc mihi gratificetur filium. Parum abeſt ab inferni portis.Credo enim Deo , quia quęcunque poſtulaueris eum,præbebit tibi. Ne deinceps aſpernetis me in tanto languore & animi deliquio conſiſtentem pater ſancte.Reſpondens autem Ioannes dicit ei:O mulier,non noſtræ eſt facultatis tale quid conferre quibus ipſi velimus,neque verò qui volunt . poſſunt accipere . Dei ſiquidem hoc opus eſſe per Apoſtolum edocemur.Toto igitur animo crede in Deum, & per pœnitentiam ſupplex prócide ei , ſicque ſanitati reſtituet filium tuum . Cæterum deinceps abſtineto à prioribus tuis delictis, & coniungere Chriſto : & ex nunc in pœnitentia tranſige vitam. Omnino enim filium tuum affligant tui cauſa.Siquidem filius hic tuus,quintus eſt.Quatuor enim ſunt pręmortui,futurū inſuper eſt vt & hunc propter peccata tua ac viri tui mandes ſepulturę. Deus enim orbitate filiorum veſtrorum erudiuit vos,vt à veſtris operibus flagitioſis ipſi abſtineretis:vos autem ne ſic quidem vobis temperaſtis,vt etiānum deteriora prioribus addentes,à prioribus nō deſtitiſtis.Vel ſerò tandem aliquando reſipiſcite , nec modò vobis ad ſanitatem gratuitò reualeſcet puer, ſed & cœlorum regno digni habebimini. Mulier autem vnà cum viro ſuo vt reſpondit, multa cum demiſſione vultus dixerunt: Credimus in dominum & Deum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui morbum omnem, omnem languorem ſanare poteſt,ipſi nobis ex hac hora temperabimus ab omni flagitioſo opere,Deum contra nos ad hoc reſponſurū tibi adhibentes.Beatus autem Ioannes perſpecta eorum humilitate & quàm citiſsima permutatione,accepta aqua conſignauit eos, ac dixit: In nomine Patris & filij & ſpiritus ſancti.Per acceptabiles & Deo gratioſas orationes honorandi patris & epiſcopi noſtri, aqua hęc fiat in auerſionem & profligationem totius morbi.cúmq; tertiò aſperſiſſet puerū, eadē ho-

ra dimisit ipsum febris: ac surgens institit pedibus sanus & incolumis, in se ne vestigium quidem retinens prioris morbi. Eo igitur sospite recepto patentes se in domum receperunt cum gaudio & lętitia ingenti, glorificantes & collaudantes Deum, in admirationem conuersi obstupendum illud & admirabile signum. Pater autem ipsius secum delatam multam vim auri continentem deposuit ad pedes beati Ioannis, dicēs: Suscipe hoc pater à me seruo tuo pro salute filij mei. Respōdens autem dixit ei, Qui seruus Christi est, nihil horum est indigus, Dei enim donū nullis quantislibet pecuniis venale proponitur. His itaque receptis hinc facessito domum, in eósque dispertitor in quos fuisti iniurius, simul & quę tibi superfluunt, in eos distribuito qui necessitatem patiuntur, in cæcos, claudos, mutilos & mancos, circunspectè obseruantes ne ex hac hora in pristina peccata reuoluamini. Castigauit enim vos Dominus, nō quasi vos oderit, sed quòd cupidè deamet animarum vestrarum salutem, quę fiat per maximè commendabilem ad ipsum conuersionem & pœnitentiam salutarem. His dictis, dimisit eum.

Hisce diebus per ciuitatem Antiochenorum, pérque regionem omnem illi finitimam expassus est Diaboli laqueus, multíque adeò eo reti comprehensi sunt. Tunc enim Marcionitarum hęresis multa cum libertate sua deliramenta effutiebat. Celebrabant autem hi sua conuenticula qui pro ea hæresi conspirabant, nec paucos simpliciorum transuersos agebant in errorem suum pelliciētes. In his erat & ciuitatis princeps isti obscœnæ sodalitati addictissimus, cuius opera & exemplo pleriq; mortalium fidem orthodoxam eiurarant. Ad eum illi coïbant sectatij. Deus porrò qui vult omnes ad cognitionem veritatis venire, infirmitatem humani generis in excusationem prætexens ac dissimulans, per sanctum suum Ioannem hoc signum edidit, quò animæ nec paucę sic impię hæresi & imputo errori illorum eximerentur.

ἔκφρασις siue δῆγμα

Vxor enim iam dicti principis in morbū dysenterię, tormen videlicet intestinorum incidit, proinde & peracri dolore vrgebatur ob tortionem ventris, nec vlla prorsus relaxatione dolor intermittebatur, non noctu, neque interdiu. Equidem hanc interuisebant medici ciuitatis ad vnum omnes, studium quique suum & accuratam diligentiam suæ artis circa ipsam ostentantes, vt pristinæ instauraretur sanitati. Illa autem die, die inquam ea qua morbus in deterius solitò processerat, medici cōsilij inopes ac nescij iam quid sibi foret agendum ad euincendam peracrem vim morbi, dicto ei vale dimiserūt. Huius cōtubernalis perspecta medicorum imperita frustratione, iussit in suas ędes acciri suę hæresi addictos, quos & hortatur, laboranti vxori vt opem ferant, ac postularent reddi sanitatem. quod & multa cum sedulitate & citra vllam temporis intercapedinem faciebant, ac proinde totum triduum in orationibus cōsumpserunt. Simul autem atque visi sunt hi inefficaces, & in irritum laborasse ad id impetrandum per inutiles & incommodas inuocationes,

mulier

mulier ad se virum suũ aduocat, cui & ait, Gratiam tibi me debere profiteor domine mi, qui pro salute mea tantũ subiisti laboris. Etenim redundantẽ copiam medicorũ aggregasti, numerosam Marcionistarũ conuocasti multitudinem, ne sic quidem vlla in re melius afficior. Nunc igitur vnum te oro, ne me reiicias te deprecantẽ. Re enim vera mihi persuasi, quia si exaudieris ancillam tuã, prorsus redintegrabor sanitati. Respondens ei vir ait, Substantiã omnem meã si à me postulaueris, vt dem: nunquam non obtẽperabo tibi, hac tamen conditione, vt te liberã reddat & immunẽ istius morbi. Itaq; quum è lectulo se erexisset in sedem, inflexo versus eũ capite prócidit ipsi dicẽs: Audiui de quodam Ioanne sic quidẽ vocato qui apud Flauianum episcopũ diuersatur, quia hic discipulus est Christi, qui nihil nõ eorũ quæ efflagitat, impetrare solet. me igitur hinc assumptã perduc ad ipsum, vt pro me preces effundat, siquidẽ signa nec pauca eũ edidisse audiui in nõmine Christi. Si qua em̃ operatoria vis omnimodæ vtilitatis inualuisset apud istos Marcionistas aut rectę fidei, vtiq; exaudiri debuerant assiduis orationibus sic attẽti. Sanè veritatẽ vt tibi tandẽ eloquar, nõ me clã fuit multos ciuitatis hui⁹ incolas istos abominationi semp habuisse, ob ipsorũ flagitiosas actiones. Sed & de nullo audiui qui ipsorũ interuẽtu sit vnquã sanitatẽ cõsequutus. Respõdẽs autẽ vir ei⁹ dixit, Indecorũ nobis fuerit, homines istos qui latriã exhibẽt Christo si quapiã cõtumeliosã iniuria affecerim⁹. Attamẽ virũ adeamus, eũq; tui gratia obsecremus. Quòd si te per eum Deus integrę restituerit sanitati, nullo deinceps tẽpore ad Marcionistas diuertemus, sed ab eorũ cõmunione segregabimur. Per hãc enim sanitatẽ tuã elucescet, vtrius partis fides rectitudine nitatur. Eadem hora mulierem in bigam baiulantes perduxerunt ad beatũ Ioannem. Eam verò comitatus est vir vnà cũ vniuersis ordinis prętoriani. Quum autẽ ad ecclesiã peruenissent, restiterũt ante ipsius fores, eorúmq; aduentus renuntiatus est episcopo ac beato Ioanni, simul & causa cuius gratia aduenerãt. Respondẽtes ambo quasi ex vno ore, dixerunt: Indigni sunt ingressu ecclesiæ Dei. Extra igitur ecclesiã maneãt, & nos simul obseruabimus. Ad eos igitur vtrique egressi, è vestigio illi vt ad ipsorũ pedes prociderunt, adorauerunt eos, dicentes: Venimus patres ad vestrã sanctitatẽ, vos deprecaturi, vt per inhabitantẽ in vobis spiritum sanctũ impartiamini sanitatẽ, nósq; seruetis incolumes ab hac amarulẽta afflictione quę nos circũquaq; obsidet. Pecuniarũ copiosam vim insumpsim⁹ in mẽdicos & alios quosdã, & hęc omnia ne tantillũ quidẽ attulerũt vtilitatis. Sanè de vobis audiuimus, quia perfecti estis discipuli Christi qui & Deus est, ita vt in omni postulatione quã ab eo efflagitaueritis, vobis impartiatur: eóq; ad vos magna cũ animi propensione venimus, vt perspecta miserabili nostra afflictione, super nos apertis visceribus misericordię, nostri commisereamini. Ad hæc eximius Ioãnes dixit mulieris viro: Huc venisti tẽtare nos volẽs, proinde & dicis nos esse pfectos Christi discipulos, & quia in nulla nõ in re exaudit nos. Quare igitur tu ad eũ nõ accedis ipsiúsve efficeris discipulus per inteme-

ratam in eum fidem, quum nemo intercedat qui tibi sit impedimento? si tamen velis saluus fieri. Quin & peruicaciter acquiescis isti obscœnæ hæresi Marcionistarum, persuasus abominandis ipsorum ac futilibus vaniloquiis: nitens insuper nescio quibus preculis, in domum tuam introduxisti impios, ratus eorum suffragiis acquiri posse medelam tuę vxori. Hinc igitur te recipiens domum, rursus aggrega plures prioribus, ipsisque persuadeto, vt pro ea suas effundant preces, & eas prolixe extendant. * fortè enim exaudientur. Ne claudi in morem obambules ignorantiæ parum cordata obductus caligine. Neque enim potes vel nominari Christianus. Respondens autem vir contubernalis illius dixit: Istiúsmodi vitę instituto parentes erant imbuti, hanc ego religionẽ à teneris vnguiculis velut sortitò accepi eã exercẽs in hodiernum vsque diem, eam ratus quandam esse religionem & obseruantiam pietatis, si nunquam desciscerem à parentum fide. Cęterum mi domine meæ huic rudi ignorantiæ veniam indulgeto, & ad complexum orthodoxæ fidei viam pręmunito mihi. Beatus Ioannes in eum oculis pressiùs defixis, dixit: Via quędam est deducẽs ad vitam, est & altera quæ rectà deducit ad perditionem. Per hanc plerique hominum incedunt eam arbitrati esse bonam, cõfragosa quum sit & distorta deorsum ducens ad profundam inferni voraginem eos qui ipsam elegerint. Veruntamẽ si (vt asseris) per ignorantiam à parte tua peccatum est nunc vsque: vel iam tandem veritatem agnosce, vt deinceps Deo vterique possitis counini. Eiurata eiusmodi impia hęresi, Marcionem ipsum, eius scripta, vnà cum his qui per eum in errorem sunt pertracti, nec per pusillanimitatẽ conuersi sunt ad agnitionẽ veritatis, hos diris deuouete, & anathemate percutite. Ipse demum Deus (in quem synceriter credidistis) suggeret huic sanitatem, vosque recipietis vitam ęternam. His auditis mulier, exerta & alacri voce clamauit: Coniuncta sum Deo iuxta verbum sancti Ioannis, non iam in posterum commercium habitura cũ Marcionistis, quin potiùs ad catholicam ecclesiã me esse conuersurã profiteor. Idipsum autẽ & eius vir se facturum pollicitus est. Quũque eos obtestati essent vt pro se apud Deũ intercederent, sibiq; condonaretur priorũ peccatorum venia, tunc episcopus beatũ Ioannẽ adhortatus est, vt pro ea dominũ deprecaretur. Iussit ad se aquã deferri, allatã quum episcopo obtulisset, dixit: Aquã hanc sacris manibus tuis pater sancte cõsigna, vt in nomine domini nostri Iesu Christi in huius vertatur sanitatẽ merito sanctissimarũ tuarum precum. Respondit ei, Donũ curationis tibi cõpetit. Non permisit Ioannes aspergi mulierẽ aqua, donec eam cõsignasset Episcopus: quo facto permisit beatus Ioannes circũ illã effundi * aquã, dicẽs: In nomine dñi & Dei nostri Iesu Christi, aqua hæc sit tibi ad instaurandã sanitatẽ. E vestigio, ea siquidẽ ipsa hora mulier sanata est à flagello suo, & basibus plantarũ super pedes stetit, nec iã vestigiũ vllũ doloris patiẽs, ob id gloriã deo rependẽs vnà cũ omnibus qui illic deprehẽsi sunt adstitisse. Signũ hoc admirabile vir cõ-

*latet ironia in ἴσως

*ab episcopo benedictam.

remplatus

tẽplatus, venerabũdus prócidit veſtigiis beati Ioannis, impenſè obteſtãs vt ſua cauſa oraret occaſionem opportunam ducen di ſingularem vitam ſeorſim à turbulenta importunitate publicorum negotiorum, ac propriæ ſalutis gratia vacandi otio ſancto. Ad hęc eximius Ioannes reſpondens ait: Deus moderetur ac dirigat greſſus veſtros ad id quod nouit vobis conducibile fore. At certè ante omnia vobis prouidendum eſt, vt couniti Chriſto, ab obſcœna hæreſi Marcioniſtarum deſciſcatis. Et quidem cum gaudio & multa iucunditate in ſuam domum reuerſi non modicam pecuniarum vim in egenos & inopes ſunt diſpertiti, ſeque prorſus auocarunt ab illa priore hæreſi, & multa cum manſuetudine ad ſinum Catholicę eccleſiæ reuolarunt ſedulò vacantes legitimis * conſuetudinibus viuendi, ſimul & creberrimæ auditioni diuinarum ſcripturarum. Suſcipiendis hoſpitibus & peregrinis diſtribuerunt triginta * litras auri, vt liberali impendio exciperentur, in neceſſarios vſus pauperũ ſcilicet & infirmorũ. Et quidem illius impuriſſimę hęreſeos ſectarij auditu perceperunt à ſodalitio deſciuiſſe principem, & acceſſiſſe communioni Ioannis & epiſcopi. Iſti ea de cauſa, animi deliquio nec mediocri afflictione intabeſcebant. Appetente autem Dominica ſancta, quum is non aduenſſet ad eorum conuenticulum, ipſum adierunt, cum lachrymarum profluuio eum deprecantes, ne tandem deficeret à religione parentum velut per manus accepta, neu ſuos conſectatios quaſi pupillos deſereret. Reſpondens eis dixit: Ne mihi contingat iam nunc reuerti ad veſtram hęreſin. Abunde enim & ſatis ſupérque fuerit in hunc vſque diem me eſſe prolapſum in hunc veſtrum errorem. Nunc tandem aſſequuti ſumus præducem viæ ad regnum cœlorum nos prouehentis per rectitudinem fidei. His auditis illinc digreſsi ſeceſſerunt magno aſperſi pudore, frendore dentium perſtrepentes aduerſus beatum Ioannem, & palabundi ciuitatem circũluſtrantes, & aduerſus eum neſcio quid comminiſcentes appellabãt magum, dicebantque quia magicis pręſtigiis tranſuerſum principem noſtrum egiſſet atque illuſiſſet, & vnà cum vxore in alienam emouiſſet fidem. Hiſce cognitis ſermonibus Ioannes nihil ęgrè ferebat, quin potius illam deplorabat ciuitatem, ob id animo angebatur. Dicebat & his qui proximè adſiſtebant, Nonne & illi legis pręuaricatores Iudęi conſimili nomine vocabant Dominum dicentes: quia in * Beelzebub principe dęmoniorum eiicit dæmonia? Quid iſti pronuntiant quod nouum ſit? ſiquidem ęquiparant nos Domino, ſic obſcœnè loquẽtes aduerſum ſeruos ipſius. Veruntamen ſpe bona confido in domino Deo meo (cui interdiu ac noctu exhibeo venerabilem latriam) oſtenſurum me eſſe propediem populo fideli illorum ruinam ſimul & blaſphemiam in hoc, vt eorum exemplo alij reſipiſcentes ad meliorem vitę frugem ſe recipiant, nec in poſterum ſeruos Chriſti vocent maleficos præſtigiatores, aut impoſtores verſutos. id quod & contigit. Illa enim nocte tota ciuitas repentino terręmo-

* λίτρα precium redemptionis

* בעל־זבוב Idolum muſcæ, aliàs Beelphegor, priapus 4. reg. 1.

tu concussa est, tam horrendo, vt mox subuertenda crederetur. Tenebrę insuper densę adeò, vt palpari possent, terrę adæquarunt conuenticulum illud hæreticorum, vnà cum terręmotu, quo quidem solòtenus deiecit illud: & eo omnes in domicilio deprehensi, intercepti sunt morte. Ad hæc. ipsorum ædes permultæ conciderunt, occisis earum incolis, & facta sunt sepulchra eorum domus ipsorum, iuxta propheticum sermonem, quum nullus orthodoxorum quiduis senserit noxę aut detrimenti, ac ne eorum quidem domus sunt euersę, nec eorum locus miserum in modum affectus per eam vindictam à Deo immissam. Plebs autem fidelis signo hoc conspecto, vehementi timore exterrita est, misericordi Deo referens gloriam, qui in sanctum suum Ioannem vltus est atrocem contumeliam, nimirum pro his quę aduersus ipsum falsò protulerant hęretici. Porrò qui ab eiusmodi vltione euasere immunes Marcionistæ ac salui, eiurata ea superstitione, orthodoxę fidei adiuncti sunt, totáque ciuitate gaudium magnum celebratum est, ac de die in diem succrescebat multitudo. Et hæc quidem per beatum Ioannem gesta Antiochię: quæ è multis perpauca selegimus.

Per hæc, nonnihil intercessit temporis, & ecce Nectarius Constantinopolitanæ sedis episcopus finem accepit vitę, consulatu Cęsarij Attici, die Septembris vigesimaseptima. Et quidem in tempore sedulò curatum est, vt electio fieret. Sed enim quum alij alium deposcerent in episcopum, concurrebant nescio qui vt requirerentur, controuersiosam seditionem pro eiusmodi præsidentia ciebant. Viri item, at certe non viri, presbyteri quidem, verùm ea sacerdotali dignitate indigni, prætoria obambulabant sordida offerentes dona. Alij insuper vel vulgaris plebeculæ genibus aduoluebātur. Et his de causis in populo fidei orthodoxę turba ciebatur, ita vt molestus esset imperatori populus ad eum adsciscēdum qui peritiam haberet moderandi sacerdotij. Hac de re quum identidem facta esset consultatio, tandem decretum est mitti Antiochiam, vt illinc accerseretur Ioannes ecclesiæ presbyter. Siquidem celebrior fama vsquequaque eualuerat eum esse, qui insigni eloquentia præditus esset, & ad docendum appositissimus. quare & Eutropius puerorum ductor, tunc autem imperiali cubiculo præfectus, cupiens ipsum commendabilem reddere ciuitati, quippe qui Ioannis virtutem subinde expertus esset, quum imperialis causa ipsum in interiorem orientem euocaret, instruit interim imperatorem Arcadium communi omnium decreto, clericorum dico simul & laïcorum, exarari literas oportere ad Flauianum Antiochię episcopum pro beato Ioanne citra strepitū vllum ac silenter emittendo ad imperatorem, ne qua intemperies turbulenta conciretur Antiochiæ, literas destinaret per clericos simul & dignitate in palatio prępollentes sub hac verborum formula.

Arcadius, & Honorius victores, vtpote quibus erecta sunt trophæa, fideles in Christo Iesu Domino nostro, Imperatores Romanorum

norum amabili patri Flauiano episcopo Gaudere. Nihil sit palmarium, nihil vsque adeò nobis desyderabile, quàm si solers cura geratur pro sanctis Dei ecclesiis, vtque fides qua in Christum credimus, tutissimo & cum primis stabili fundamento nitatur. Per eam enim ad salutem prouehimur, & nostrę ditioni substernuntur barbarę gentium nationes. Neque enim nos nostra ipsorum potestate tanta hæc moliri præualemus, non item in viribus equorum, curruum militarium, & numerosa multitudine exercitus, nisi quia omnipotēs in Deum fides constabilita est, per quam res cunctę nobis dextimum sortiuntur exitum, ac rite diriguntur. Et hæc quidem de his. Reuera audiuit paterna tua sanctitas quia Nectarius sanctæ ecclesię Constantinopolitanorum episcopus vitæ finem accepit, nec potest ecclesia hęc diutius suo destitui episcopo, maximè quum ciuitas hęc amplissima sit & imperialis. Sanè nobis innotuit conuersatio Ioannis presbyteri, & quæ apud vos gesserit, renuntiata sunt. Quare ad sanctitatem tuam destinauimus reuerendissimos hosce clericos, prętérea cum ipsis & principes maximè inclytos, eum vt ad nos transmittas per præsentes nuntios, in hoc, vt sanctam hanc exornet ecclesiam. Neque iustum est vos perfrui sapientia hac virtutum ornamentis spectabili, nos verò tantæ istius sapientię esse expertes. Sed enim ne in serum tempus cuncteris nostram hac de re explere iussionem simul atque nostras hasce literas perlegeris. Valero, & pro nobis preces funde. Episcopus sumptas in manus literas imperatoris vt legit primùm, eas tradidit beato Ioanni legendas, qui mox vt est edoctus expleri oportere iussionē, ab imo cordis recessu ingemuit, dixitque episcopo. Quis sum ego miser, qui ausim summæ authoritatis sedem occupare? Idque maximè in amplissima ciuitate quæ tam multos habet viros? Ad hęc respondens episcopus dixit ei: Quæ præfiniuit Deus fore, velis nolis finem sortituta sunt. Episcopus quum iussisset viros qui ab imperatore venerant, in quibusdam diuersoriis recreari & interquiescere, comiter ac perbenignè eorum dextras apprehendit, è sancta Dei ecclesia regressus est vt pro decenti officio suppeditaret sumptus necessarios. Viri autem Antiochenæ ciuitatis simul ac didicerunt qua ex causa à Constantinopoli illi aduenissent homines, vno omnes animo confluxerunt ad ecclesiam, & promota seditione vociferabantur aduersus imperatorem. Et episcopo dicente nunquam se permissurum donum hoc quod nobis sua gratia contulit Deus, ab hac nostra ciuitate emigrare in alteram, etiam si nobis ad vnum omnibus sit moriendum.* Neque enim desit imperatori homo quem ad episcopatum Constantinopolitanę ecclesię promoueat. Episcopus quidem prose reddere voluit rationem populo, illi verò mentem non adhibebant, neque verbum admittebant quoduis ab eo depromptum, sed eorum voces tanto inualescebant ampliùs, ita vt periculum fuerit ne res abiret in turbulentam confusionem ordi-

*desit quiddā. fortè, quieuit populus.

num. Turbam hanc contemplatus Episcopus promotam etiamnum in eorum præsentia qui ab imperatore fuerant delegati, veritus nequa fortè per hanc populi impressionem erumperet profusio sanguinis, in ędes episcopales regressus iubet tutissimis repagulis occlusas fores communiri, easque obseruari peruigili cura famulorum ecclesię. Equidem è vestigio ad se accersit quosdam ex primatibus ciuitatis, eósque adhortatur vt turbam coërceant, & ne imperiali edicto reclamēt. Egresi illi quum hæc edisseruissent, tantò plùs turba persistebat vociferās, ita vt pro foribus episcopi illic hęrerent, in hoc vt eas decuterent, & ex episcopi domo beatū Ioannē abriperēt. Quum igitur perpendissent hęc ne tantillū quidem promouisse, quin potiùs quia eò amplior strepitus in ecclesia obreperet & per ciues & per finitimorum locorum accolas, iureiurādo se eis obstrinxit episcopus nunquā se eum emissurum è ciuitate. Neque enim eam ob rem vrgere vos vult imperator, vt iuncti eum emittaris. Hisce & consimilibus verbis exhortatus populum, vix tandem eualuit apud eos plenam fidem impetrare, vt conquiescerent. His nihilo secius gestis ne desciuerunt quidem ab ecclesia, sed in eius ambitu circunsidētes ipsius exitus obseruabant, timētes ne quo pacto per angustiā loci siue cuniculum subterraneum eum clàm exportarent. De die autē in diem expetebant eum videre. Tunc episcopus vsus exemplaribus rescripsit imperatori, quibus ipsum edocuit quæcunque Ioannis gratia cōsequuta essent per tumultuantem populum, quódque horrendo iureiurando obstrinxisset se eis non emissurum ipsum, simúlque efflagitabat ab imperatore istius facti impotentiam condonari, neu etiam eò necessitatis adigeretur, vt in omnium prospectu deprehenderetur fuisse periurus. Porrò illi acceptis ab episcopo literis in castra se receperunt, qui & ingresi ad imperatorem tradiderunt epistolam, eidem renuntiantes etiam viua voce quę à multitudine populi gesta essent omnia. quibus auditis, præ admiratione obstupuit imperator: & accersito ad se vniuerso senatu iussit clàm legi eis literas episcopi, simul & his quos ad id eò destinarat, edixit vt exponerent quàm esset vniuersę plebi amabilis & gratiosus beatus Ioānes, vtque edissererēt omnia sicuti ptiùs enarrassent imperatori. His auditis omnes corripuit admiratio ac stupor, dicentes dignum eum esse qui thronum imperatricis ciuitatis moderetur & dirigat. Atqui imperatoris desyderium atque assidentium omnium tantò amplius se diffundebat erga Ioannem, simulque rationem inibant ac disserebant quonam pacto adduceretur. Tunc conscientia instigante decreuit Imperator scribere Antiochiæ comiti, ad se vt omnibus clam nec vllo hominū conscio mitteret virum, nequa turba cōcitetur in ciuitate ob Ioannem. Comes acceptis imperialibus literis, è vestigio orauit Ioannem, ad se vt veniret ad ædem martyrum extra ciuitatem, sitam iuxta portam quę vocatur Romanesia, eúmque publico veredo immissum tradit Eunucho qui cum magistro militiæ fuerat missus. Cùm ciuitati propinquassent,

certior

certior factus est Imperator de beati Ioannis aduentu. Eadem hora iubet Imperator vniuersum Senatum, vnà cum his qui in ciuitate principem locum obtinebant, & clero ipso egredi in eius occursum. Idem edicit vt in ecclesiam cum honore induceretur. Vniuersi tunc multa cum alacritate venerunt, séque obtulerunt obuiam ei præ sex miliaribus à ciuitate. Magno enim desiderio eum coràm videndi tenebantur omnes, quòd de eius gestis ad eos fama celebris peruolasset. Iussit insuper Imperator vt in episcopali domo resideret, curáque obiretur de eo tantisper, dum communibus suffragiis eligeretur. Vt autem rata esset electio, ac digna cui haberetur fides, affuerunt alij & permulti episcopi. Et quidem Theophilus Alexandriæ episcopus multum adhibuit studij vt eius conuelleret gloriam suis insectationibus, perpendens ipsius tenorem vitæ, & in concionando libertatem nulli culpæ obnoxiam. Adde & his, quòd mos erat Theophilo non eos eligere qui cordati essent, & insigni prudentia præditi, nisi si qua in re à decoro & scopo virtutis aberrassent, prȩoptans in tales principatum obtinere, ratus sibi cōsultum iri melius, si in parum cordatos ditionem retineret, quàm vt cogeretur audire consilia prudentum. Veruntamen eius malignitas prouidētia Saluatoris euicta est & succubuit, voluerítne, an noluerit. Accedit his, quia Isidorum quēdam quum haberet suæ ditionis, magnopere contendebat eum præficere, & ad episcopatum suo suffragio promouere. Eum siquidem maximopere amabat Theophilus, quòd sua olim causa is in se recepisset negotium plenum periculi. Quid id fuerit, mihi edisserendum est. Theodosius Imperator quum aduersus Maximū tyrannum prælio congrederetur ac decertaret, Theophilus per hunc Isidorum munera quædam ad Imperatorem mittens, duplices Isidori manibus epistolas tradidit, prȩcipiens vt & dona & literas ei offerret qui victoria esset potitus. His obeundis quum suam nauaret operam Isidorus, Romámque aduenisset, in omnem occasionem imminebat, vt nosset in quem inclinaret victoria. Atqui res nequaquam diutius latuit. Quum enim is qui epistolas fuerat suffuratus, eas ipso præsente legisset: hanc ob causam Isidorus rimore correptus repetiuit Alexandriā. Hæc erat occasio quare erga eum Theophilus fuerit propensioris studij ac fauoris. Et quidem qui in aula imperiali officiis fungebantur, Ioannem prælegerunt. Non pauci autē quum accusationes promouissent aduersus Theophilum, codicillos quoque in eum alius aliam ob causam prȩsentibus episcopis obtulissent, Eutropius ille primarius cubicularius crimina scripto prodita quum in manus sumpsisset, clàm tradidit legenda Theophilo, dicens: Vtrumuis elige, aut prælige Ioannem, aut certè scito horum criminum accusationem in medium producendam. Hisce exterritus Theophilus elegit Ioannem. Ab electione mox Theophilus cœpit secum comminisci in illum qua via posset * adornare calumniam. Non nullis quidem hac de re loquebatur subobscurè & clanculum. Multis in-

* pro σκευωρῆσαι lego σκευορῆσαι

ſuper qui ſemotiùs aberant,ſuum hoc renuntiauit conſilium. Æmulum *enim hunc mœrore conficiebat ſecundum hæc beati Ioannis libertas in concionando. Itaque electus eſt & promotus ad epiſcopalis ſacerdotij dignitatem, ſimul & in throno collocatus vigeſimaſexta mẽſis Februari,quum Romæ ſuo ordine fungeretur conſulatu Honorius Imperator:
*ὕπαρχος. Conſtantinopoli verò Eutychianus, qui tum temporis * Proprætor ſub Imperatoribus Rempublicam adminiſtrabat. Poſtera die Imperator, comitante eum ſenatu,ibat ad ſanctam eccleſiam,vt ab Ioanne benedicerentur,qui vnà cum clero omni obuius illi procidit venerabundus. Similem in modum Imperator ſucclinauit collum Ioanni: omnes inſuper qui Imperatorem circunſiſtebant, efflagitabant ab eo benedictionem. Is verò Imperatori,Imperatrici, denique vniuerſo populo fauſta omnia apprecatus eſt,& prò conſuetudine reſponſo, Amen,conſederunt. Ioannes aperto ore ſuo dixit Imperatori: Dignitas iſtius epiſcopatus,religioſiſſime Imperator, oneri eſt mihi, & vix tolerando. Hæc mihi impoſita prouincia modulũ ſupergreditur virium mearum,actiones meas omnes ſuperat, omnium quum ſim minimus. Ad hæc reſpondens Imperator, dixit: Dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui ſuos elegit diſcipulos & apoſtolos,inque mundum eos emiſit,vt eos qui ignorantię tenebris circunfundebantur,lumine fidei illuſtrarent, & exorbitãtes reuocarent ad rectitudinis viam, ipſe te elegit dignum honore, qui nobis ſis & ſacerdos & paſtor: quippe qui bonũ illum ac verum paſtorẽ es imitatus, qui animam ſuam poſuit pro rationalibus ouibus. Tunc B. Ioannes Imperatori ait: Nouit vtique veſtra pietas ſacerdotes locum tenere famulantium. Eorum enim eſt miniſterium, vt Saluatoris mandata omnes edoceant. Quę ſalutem concernunt ſubditorum, ſi neglectim tranſmiſerint: & quos paſcere debuerãt, ſi non auocarint ab obliqua & diſtorta ipſorum via admonendo,coarguendo & increpando,ſed blandiore quadam indulgentia vnumquenque permiſerint viam ſuam ingredi, pro eis rationẽ repoſituri ſunt die illa retributionis, addicendi pœnis cũ eo qui talẽtum domini ſui occuluit & infodit terrę. Ne igitur tali ac tanto crimini reddar obnoxius,omnes vos adhortor & obſecro, vt quotidianis incrementis operum irreprehenſibilium ſedulò curetis proficere, vóſq; auocetis à flagitioſis maligni exercitiis,vt in ſanctis Chriſti eccleſiis orationibus vacetis attenti ac deprecationibus, neque contriſtetis Spiritum ſanctum, eum irritando aduerſum vos, neu deiectam atque humilem animam meam in mœrore conſtituatis. Hoc autem ſcitote,quiſquis admonitione opus habuerit, huic non parcam. Coarguam eum, vti videro animæ ipſius conducibile fore. Etenim Dauid rex & propheta quum peccaſſet,& is à Nathan propheta correptus plagam excepiſſet mirè opportunam,cãdido animo confeſſus peccatum dixit: Peccaui Domino. quo reſponſo mox fructum promeruit decerpere ſanitatis: fructus inquam pœnitentiæ & remiſſionis peccati, inſigni corona redimitus,reportans

portans victricem palmam. Siquidem Nathan dixit ei: Dominus dimisit peccatum tuum. Sit igitur vobis hæc præmonitio pro exemplo salutari, vt ne resiliatis aut reluctemini, siquando pro peccatis coarguemini, sed pœniteat vos malè commissorum, vos ipsos auocantes ab omni vestra improbitate. Respondens autem Imperator, assessorésque omnes dixerunt ei: Verba tua, honorande pater, ipsi audiuimus. Quę grata sunt & placita oculis tuis, facito omnia. Nemo enim futurus est tibi inobsequens aut immoriger, sed quæcunque iussetis, propensiore studio perficiemus omnia, tuis verbis persuasi, ac si ea ex ore Christi audierimus. Proinde qui eum audiebāt omnes, admiratione ac stupore perculsi sunt. His dictis, quum aliquantisper compescuisset sermonem, rursus gratia impletus Spiritus sancti, & aperto ore docebat eos quæ cœlesti oraculo accepisset à Domino vniuersorum Deo, vt obseruarent omnia, & dixit: Cui multum concreditum fuerit, multum & exigetur ab eo. Rursus, Potentes potenter * examinabuntur. Et in seruis sunt, qui & multis * vapulabunt: sunt & qui paucis. Et nos item sacerdotes & clerici, vos etiamnum mundi huius principes multis vnà vapulabimus, quippe qui scientes Dei voluntatem, eam neglectim transmittimus ac peccamus, nullam assecuturi veniam, siquidē quū nobis animæ permultæ cōcreditæ sint, de earū sanitate nullam gerimus curā, nimirum non hāc nobiscū rationem ineūtes, ꝙ quisquis ecclesię curam deserit, vtiq; propter pauperes & oblæsos siue cæcos eam deserit: nec conuenit, vt quæ illorum sunt opes, eas in nostrum vsum conuertamus, aut in rem quamuis indecoram dispergamus. Oportet enim episcopum irreprehensibilem esse, vti scribit suo Timotheo Paulus longè eximius. Ad hæc dicebat & quæ ad præsentis vitæ scopum tenendum rectà contendebant. Et quidem ex epistola ad Hebræos hæc depromebat: Beneficentiæ & communionis nolite obliuisci. Talibus enim hostiis placatur siue conciliatur Deus. Obedite præpositis vestris, & subiacete. Ipsi enim peruigilant pro animabus vestris, quasi rationem redditurі, vt cum gaudio hoc faciant, & non gementes. Neque enim profuerit vobis. Hęc porrò quum interpretaretur, docebat & laicos, & omnes qui sub sacerdotis manu sunt, oportere esse participes transsumptionis diuinæ, eleemosynæ ac pacis: sacerdotes insuper honore esse afficiendos. Ipsos quoque sacerdotes commonefaciebat, vt inuigilarent populo asiduis precibus, admonitionibus, & proinde solicitudini, & constanti in Deum perseuerantiæ, spe nitentes futuræ resurrectionis, vtpote quum ipsi forent examinādi quínam dispensassent non sua solùm, sed & quæ subiectorum. Scriptum quippe est hoc (ait) Væ vobis qui perdidistis sustinentiā. Ecquid facietis cùm vos visitabit Dominus? Addebat & sententiam apostolicam: Pacem sectemini cum omnibus, & sanctimoniam, sine qua nemo videbit Dominum. His adiiciebat & commonitionem, quia ipsi sacerdotes episcoporum simul & principum, principes quoque mūdi istius principum & episcoporum res con-

[Margin: * ἐταδήσονται. * δαρήσονται. — Cap. 13.]

ſeruandas in ſuam receperunt fidem: quare iuſtum eſt, vt depoſitis inimicitiis in commune amplectantur omnimodam amicitiam, nec iam meminerint quis domeſticus ſit, ſiue familiaris, aut certè alienus, imò potiùs vt meminerint quis bonus ſit aut flagitioſus: déque omnibus peruigilem obeant curam, ſeruata æquitate, & ſecundum Deum anxiè proſpiciant omnium ſaluti: vitioſos autem & ignauos coarguant oratione aut admonitione, vt ſcriptura dicit: Argue, increpa, aut certè obſecra vt ſe auocent ab imprudenti propoſito, ac boni efficiantur. Nihil enim magnum feceris, ſi deflexeris à iuſtitia, ſed apprimè magnũ eſt, ſi quod bonum eſt, bene perfeceris, teipſum ſedulò examinans iuxta vnamquamlibet actionem bonam. Equidem dicere conuenit te nihil feciſſe quod religioſum ſit & acceptum Deo, quin etiam quæ & Titus quum Romæ imperaret, dicebat: Hodie non imperauimus, aut certè non viximus, quoties neminem vllo beneficio affecimus, ſed neque quiduis operis cõfecimus quod ſit Imperatore dignum. Porrò nihil admodum difficile ſit incidere* in eos verſus qui de Tito memoriæ proditi ſunt. Ipſo autem adhuc concionante, volens Deus ſancti ſui reuelare virtutem, ecce vir quidam ab immundo ſpiritu infeſtatus, delatus in eccleſiam eſt. Qui eum tenebant, beatum hunc obteſtabantur, vt pro eo orationem funderet, quò priſtinæ ſanitati inſtauraretur, ſiquidem ſpumas ore ciebat, & linguam habebat extra os exertam. Reſpondens autem Ioannes dixit eis: Si certa fide credideritis Chriſtum ſanare eum poſſe, vtique ipſum recipietis valentem ac ſanum vobiſcum. Illi autem quaſi ex vno ore acclamarunt, dicentes: Credimus domine. Tum permiſit ad ſe vt propiùs accederet dæmoniacus. Quúmque eum conſignaſſet in nomine patris & filij & Spiritus ſancti, dixit: Secundum fidem veſtram fiat vobis. Et confeſtim eum quum in terram dæmonium diſieciſſet, exiuit ab eo. Tunc ad ſe aduocato illi dixit Ioannes: Deſine fili à blaſphemia in diuinã maieſtatem. Ex die autem hac particeps eſto ſanctorum ſacramentorum. Iugiter te exerceto in eccleſia. Siquidem quod te apprehendit malum, vtique cõtigit eò quòd nihil penſi habueris de propria ſalute. Equidem ſi huic meæ admonitioni aurem adhibueris obedientem, in poſterum non te laceſſet neque adorietur improbus dæmon. Imperator ſignum hoc admirabile & prodigioſum quum vidiſſet, quíq; in eccleſia inuenti cũ eo ſunt laici pariter & clerici, & quæcunq; eos docuiſſet, percepiſſent aure attenta, exerta voce gloriam obtulerunt Deo clementiſſimo hominum amatori, qui ipſos dignos effeciſſet tam illuſtri iubare & luminari, animarum pariter & corporum præcellenti medico. Sícque omnes in ſuam quique domum ſe receperunt, his ita geſtis. Igitur eccleſiæ gubernacula quum in manus ſumpſiſſet, mox cœpit cura peruigili fungi officio, à rationalis verbi tuba exorſus, experientia rerum doctrice rarò vſus, & virga correctionis ſermonem intendebat, vt fratrum vita reformaretur, nimirum aduerſus obſcœnam vitæ turpitudinem, de his loquẽs

*Vide Sueton. tranq.

qui

qui vocabantur * ſubintroductitij, declarans eos qui palàm alunt ſcorta, eſſe meliores iſtis qui acquieſcunt huic hæreſi. Illi enim quum à domo medici procul & ſeorſim habitent, morbo laborant ſpontaneo: ſubintroductorij verò ipſam incolentes ſalutis officinam, etiamnum ſanos prouocant ad morbum. Hinc ea cleri portio non admodum Dei amans & hoc vitio febriſcens affligitur. Secundum hunc ſermonem adoritur & inſurgit aduerſus iniuſtitiam, arcem euertens malitiæ omnis, nimirum auaritiam ſiue cupiditatem aliena extorquendi, idque in ſubſtructionem ædificij iuſtitiæ. Siquidem ſapientibus architectis id peculiare eſt, vt in primis falſam & mendacem ſtructuram demoliantur, quo facto demum fundamẽtum veritatis collocant. id inſinuat propheticum oraculum. Conſtitui te ſuper gentes & regna, vt euellas, & * ſuffodias, & ædifices. Illa quidem parte reſpicit agricolam: hac verò quod ad opificem ædium attinet. Et hac vna re turbatur rurſus eorum pars qui implendis marſupiis præcupidè ſtudent. Sub hæc, proſpicienter init rationem vitæ eorum, adhortans contenti vt ſint eduliis quæ ſuppeditat eccleſia. Ne aruinam ſiue nidorem ſtudio affectent locupletiorum, vt ne illinc fumum haurientes tędam pręferentem, tradantur flammæ incontinentię, vitam affectantes adulatorum & paraſitorum. Hinc fit, vt plures iſtorum helluonum refodiantur eiuſmodi criminationibus colliſi. Hac inſuper commonitione obſecrabat, vt qui ſe intelligerent lubricos, & ad lapſum peccati procliues, à prioribus quidem deſciſcerent erratis: deinde vt ad ſalutarem pœnitentię portum ſe reciperent. Auaros autem & alienis opibus inhiantes ita reuincebat, vt ſuffuſi pudore permulti intelligerent vnum aliquem modis omnibus iniuſtè ab eis oppreſſum, ita vt propemodum aſſentirentur dicenti iis qui videntur fraudem iacturámque ſuarum facultatum ab illis accepiſſe, quædam rationi conſentanea. Præterea voluptatum ſtudioſos affectatores acriter caſtigabat iugi ſua enarratione & admonitione, ſic vt plerique à nuptiis reuocarentur, ipſe alioqui non hoc prohibebat. Siquidem docebat honorabile eſſe cõnubium, vtque thorum ſeruarent immaculatum. In pleniore numero ſuarum enarrationum habendam de pauperibus curam commendat, memoriam refricans. Opulentioribus opprobrabat, ꝙ quum plura obtinerent, quàm exigeret neceſſitas, viſcera tamen gererent erga pauperes inclementia, nunquam non ſubmonens eos ſentẽtiæ illius dicentis: Quatenus feciſtis vni horum fratrum meorum minimorum, mihi feciſtis. Equidem per hoc non pauci ſui cordis duritiam emolliebant: perinde ac cera à facie ignis liqueſcit dum eius liquidam fluxionem conſumit, in vſus inopum eas opes incunctanter diſpergentes, ſic vt multi paulò antè pauperes, tali collatione liberalis beneficentię diteſcerent tandem, ſuámque calamitatem ſubleuarent ac ſolarentur hac noua recuperatione facultatum. quo facto nomen apud multos celebre promeruit, vt diceretur * Ioannes ab eleemoſyna. Arrogãtiæ verò elationem ad nihilum

*παρεισάκτων

Hierem.

*καταςκάπτειν

Confirmat τῇ ὁμοιώσει

*Fuit alter hoc iunior ἐλεήμων dictus, de quo in Vitis patrum.

redigebat, eiúsque fastum aboleuit in multis, commendatione humilitatis ac modestiæ, eos qui cum humilitate decenter vitam exigerent, laudibus concelebrans. Hac ita admonitione persuasi sunt quidam priùs soliti cum numerosa multitudine famulorum ingredi ecclesias, fora & balneas, vt demũ vno aut altero puero concomitante sint contenti, & hoc propter vnam aliquam necessitatem (vt par est credere) vrgentem. Ad hæc, dicebat sanctimoniam puritatémque animæ simul & corporis nihilo esse angelis disparē. Mutuas itidē calũnias obtrectationésve prædicabat esse diaboli ac dæmonum exercitia. Addebat ille: eam enim ob causam vocatus est * diabolus, quia sermonē conferens cum Adam contra Deum loquutus est: rursus cum Iob aduersus Deum calumniam adornauit, tum quia calumniator homicidæ assimilis est. Obsecrabat insuper eos, se vt amore mutuo complecterentur, inque sessitationibus, in accubitu prandij aut cœnę inuicem sibi honorem deferrent, heu primas sedes diligerent. Porrò in suis familiaribus colloquiis subinde commeminit vitæ sanctorum patrum & anachoretarum, eorúmque conuersationis ac virtutis, ita vt eiusmodi sermonibus compũgerentur nõ pauci, ita vt ex eorũ oculis vberrimę elicerentur ac defluerēt lachrymę, & ingēti desiderio caperentur solitariā exercendi vitam, & extremũ vale dicendi turbulentæ confusioni vitæ huius. Admonebat insuper, vt peregrinos amanter exciperent hospitio, eos potissimùm qui monasticen professi alicunde aduenirent, eorúmque curam sedulò gererēt, perinde ac apud se Christum ipsum essent excepturi, iuxta verbum Domini dicentis: Hospes eram, & collegistis me. Ad hæc, illis in memoriam reuocabat sententiam illam apostolicam qua dicit: Frequenter enim * nescientes quidam angelos hospitio excaperũt. Vnde enim nostis an ipse sit Christus, qui se ita in hominem transformarit, vt probet nos? Rursus eos vehementer extimulauit, vt vice musicorum & canticorum quæ animos dissoluebant, ediscerent psalterium, idque psallerent spiritu, Deíque oracula (vbi vbi inuenirentur in via, siue in naui, seu medio in foro, aut certè in ædibus) ea concinerent. Alia denique permulta non desinebat admonere & exhortari, non in ecclesia modò scripturas enarrans turbæ, sed & * seorsim in priua domo episcopi iugiter hoc faciebat, quòd gratiam sancti Spiritus cordi impressam conseruaret, & abundè profluentem è scatebris diuinorum eloquiorum. Simul atque prudenter sibi delegatam functionem absoluit, non suæ modò ciuitatis, sed & vniuersæ Thraciæ egit curam (quę in sex principatus dispertita est) & Asiæ totius: quæ quidem in vnum confœderata à principibus vndecim gubernatur. Prēterea & Ponticam gētem suarum legum institutionibus exornabat. Habet autem Pontus principes totidem, nec dispari numero atq; Asia. Vt autem didicit Phœnicen vecordi adhuc dementia correptam pro tuendis dęmonum ceremoniis, monachos quidem zelo Dei flagrantes in vnum adlegit. Hos quum imperialibus edictis obarmasset aduersus delubra

* διάβολος calumniator, obtrectator.

Ad Hebr. 13. a. * λαθόντες desit ἐν.

* ἐν τῷ οἰκείῳ.

delubra ac tēpla illa idolis dicata emisit, quæ quidē demoliētibus fabris, suámq; impigrè nauantibus operā ministris, pecunias consumpsit, quas non imperiale promptuarium suppeditarat, sed mulieres, vt opum exuperantia præcellentes, ita & fidei splendore spectabiles, ab Ioanne ipso persuasæ, vt eas liberaliter ac munificè in vsum hunc pium impertirent, eo declarante per eiusmodi liberalem erogationem, benedictionē gigni solere. Sanè quidem hoc pacto loculamenta illa dæmonū ac tēpla dereliēta à fundamentis effregit, demolitúsque est. Is insuper cùm videret * Celtarum turbam venatu captam, ac detentam sagena Arianorum, artifici machina etiam ipse vsus canalem aliquem siue meatum excogitauit eripiendæ prędæ accommodum. Presbyteros enim, diaconos, necnon alios qui illis eadem lingua vtentibus diuina eloquia clàm legerent opponēs, vnam ipsis attribuit ecclesiam. Hac vsus sagaci opera, multos eorum qui in errorem fuerant prolapsi, tali aucupio cepit. Ipse enim eò ingressus, & interpretum vtens opera vtriusque partis linguam callentium, cōcionabatur: quosdam autem qui disserere nossent, instruebat, quid deberēt & ipsi facere. Enimuero hęc dum moliebatur, perseuerabat in ciuitate, multósq; seductorū, apostolica prędicatione cōseruabat ad vitam, veritatem palàm professus. Is cùm didicisset quosdā Nomadum Scytharū qui Istri sunt accolæ, sitire suam salutem, studiosè quæsiuit viros qui zelo flagrāti apostolicam exercuissent philosophiam, quos & illis præfecit, scripsitq; ad Leontium Ancyrę episcopum literas, quibus significauit Scytharum immutationem, vtque viros curaret ad eorum directionem mittendos quos dignos iudicasset, & huic obeūdo muneri accommodos. Porrò in orientis partibus, vt rursus didicit primū deliria Marcionis oppida quędam inuasisse, ea de re certiorem reddidit per epistolam eum qui ecclesiam pascebat tunc temporis, exhortans vt hūc exigeret animæ languorē, simul & diligentiā adhiberet sanctioni legū imperialiū conseruandę. Proinde quemadmodū ecclesiarum anxiā solicitudinem animo circunferret, iuxta admirabilē Apostolum abundè hæc docuerunt. Post solicitudinem ecclesiarum, in quęstionem veniunt * rationes concreditę dispensationis, & ecce deprehendit ecclesiam nullum debere sumptum. Per hunc vnū authoritati defert obsequium. In partem venit episcopalis sumptus. Inuenit copiam rerū liberalem & opulentam. Horū opiparam munificentiam iubet efferri in * nosocomium. Condit nosocomium, & capacius reddit è superfluis rebus. Duos præfecit presbyteros religione venerabiles & medicos. Adhuc & ad exhibendum obsequium infirmis substituit viros qui benignitate essent commendabiles, & innupti, ita vt hospites indigenæ & morbo quopiā correpti liberaliter & cum diligentia procurarentur: idque ob honestatem, & ad gloriam Saluatoris. Secūdū hoc, qui sequitur ordo, vocatur viduarū quæ palabūdę fuerint & erraticæ, nec rectè esset cōuersatę. Si quas deprehēdisset proprię carnis amātiores, eas admonebat, aut vt * inuitè ieiunarēt, & abstinerēt à balneis, &

* κελτικὸν ὅμιλον

Simili non ineleganti confirmat.

* βεβαια pro rationibus dati & accepti.

* νοσοκομεῖον infirmariam vulgus vocat.

* Desit negatiua dictio οὐ.

ſuperfluo ornatu veſtimentorũ:eas hortabatur,vt q̃ citiſſimè apprehenderent ſibi commodiores nuptias, nequa per eas cõtumelia irrogaretur legi diuinæ. Secundũ hunc ordinẽ adhortabatur & obſecrabat multitudinẽ populi vt peruigil & aſſiduus incũberet nocturnis *ſupplicationibus. Vxores autem horũ iubebat,interdiu vt domi manerẽt orationibus vacantes,& à coniugũ cognitione per diem feriarẽtur. Hiſce omnibus eos qui in clero erãt ad opera Dei ſupiniores,quippe qui noctem totam pro conſuetudine veternoſo ſopori ſe tradebãt,mœrore cõficiebat. Hęc autẽ opere explebat, proponẽs pro animi ſentẽtia tali moderatione vitã dirigere.Secundũ hoc,gladiũm diſtrinxit increpatoriũ aduerſus diuites, incidere cupiens animæ eorũ *vomicas & ſuppurationes,modeſtiã & humilitatẽ eos edocens, vtve erga cæteros moderatã morũ tẽperiem aſſerrent,apoſtolico perſuadẽs eloquio, quod quidẽ ita habet ad Timotheũ, *qui opere ipſo ſuum præfert nomen: Diuitibus huius ſeculi præcipe, vt ne alta ſapiant,neque ſpem ſuam ponant in incerto diuitiarũ. Sed enim Ioãnes quandoquidẽ inſtituerat(propè dixerim)poſt ſe futuris epiſcopis viuẽdi formulã,vti viuere debent,nimirũ iuxta pręſcriptã à Paulo doctrinã,vt propria mercede pręco verbi contẽtus prædicet pœnitentiã:neminem perſtringẽs eorũ qui eccleſię huius fungeretur ſacerdotio,cibos tãtùm accipiebat,ſemper talem apparandi curã fugiẽs. Quòd ſi noluiſſet ab Olympiade accipere,rem vtiq; feciſſet prorſus indecoram, iuxta eius ſententiam qui dixit: Dignus eſt operarius mercede ſua. Et, Quis paſcit gregẽ,& de lacte gregis non edit?Ecquis plãtat vineã,&de fuctu eius nõ ſumit? Nolebat is cũ alio quouis ſumere cibũ,ſed &à quibuſdã inuitatus ad epulũ,nequaquã eò pergebat,hiſce de cauſis. Primaria eſt, Vinũ non bibebat ob capitis feruorẽ,niſi ſiquãdo *Diarrhodo vſus eſt Sole exęſtuãte. Altera, ꝙ ſtomachi ſui tenorem non facilè moderaretur,ob quãdam infirmitatem, ob quam plerunque edulia ei ſtudiò adornata, ipſi iniucunda videbantur & inſuauia, ne ſic quidem quæ deerant, requirebat. Ad hæc, curis eccleſiaſticis ſedulò obeundis intentus, per obliuionem nonnunquam ad veſperum vſque permanebat incibatus.Hoc etiãnum curabat,ſpiritualium rerum dum diſtraheretur contemplatione. Peruigili inſuper ſtudio enitebatur, vt nequid de ſcripturis ſibi relinqueretur ambiguum,hac vna opera ſimul reſcindens œconomis furandi occaſiones,& ne in ſuis *breuibus pretia opſoniorum decuplò exaugerent, ſicque pauperum neceſſitates interuerterent, ea ſibi vendicando. Hiſce cauſis accedebat & alia. Dum ſecum reputaret tantæ ciuitatis numeroſam multitudinem, animo verſabat, quia deberet tanti iſtius honoris omnimodam dignitatem, vt dignum fuerat, tueri & conſeruare, vt CHRISTI diſpenſatorem addecet, aut nemini faceſſere negotium. Quòd ſi ſe velut mancipium deditiтium alienis menſis dediderit, iſne par eſſe poterit ſuſtinendæ tantæ dignitati, dum ſic populoſam & amplam incolit *ciuitatem,per abſurditatem rei,aut propter paupertatem, aut certè

*λιτανείαις. nam et litania, non letania.

*ἀποστήματα

*pro φερωμένῳ lege φερομένῳ

*Lege Diosco.

*βρευία vocat rationarios libellos.

*relicta ſcilicet eccleſia.

aut certè propter ingluuiem, emendicare cibos ab vnoquoque cogitur, ac flagitare? Atqui ſtudium vacationis moderantur Dei contemplatio, ſermonis officium, enarratio ſcripturarum, viduarum prouidentia, conſolatio pupillorum, infirmorum diuerſoria, opitulatio oppreſſorum, cōtritorum accurata ſolicitudo, clauſorum carceribus viſitatio. Quonam pacto os quod ſe in diuinis exercuit eloquiis, auris audiendis Dei oraculis aſſueta, diuinis precibus exaudiendis, ſuſtineat audire garrulam mēſę loquacitatem? Viſus itaque eſt per populi tumultū, per multitudinem reſpexiſſe ad paucitatem ſumptuum. Præſentibus inſuper qui calumniæ cauſa iubebāt eum longum valere, dicebat, eorum obtrectationibus opponens illud ex Actibus apoſtolorum, ſeque ipſum conſolans: Viri fratres, non eſt ęquum vt nos relicto verbo Dei, miniſtremus menſis. Et hęc quidem cauſa perſpicua eſt, ob quam aliis nolebat conuiuere familiariter. Verùm dici poteſt id ipſum feciſſe per præeminentem & exactam religioſę vitę exercitationem. Ab omni enim cupiditate pecuniæ cumulandæ abhorrebat, erátque ad ſobrietatem præ omnibus, & ad humilitatem propenſiſſimus. Palàm eſt virtutes haſce omnes præ cæteris requiri in ſacerdote. Hęc pręter, vt erudiret ſermonibus, vt cōmonefaceret: denique vt perſuaderet, quò ſinguli quique prudenter ſibi conſulerent, vt æquitati legum prouiderēt ac bonę famę, vt viduis pręeſſent ac pupillis, vt pauperes ac debiles ſolarētur eleemoſynis. Sed enim iuſto aſperior videbatur multis qui erant è clero, eúmque inſimulabāt ſuperbiæ, & ſe illis reddebat inuiſum, ſic vt ab eo deflecterent, quòd in cōcionibus illos coarguiſſet. At ille tātò plus ſibi perſuaſit ac perpulit, vt ſua doctrina improbam omniū nequitiam reprimeret. Sarapion per eum ordinatus diaconus, voce exerta, pręſente clericorū cœtu, hunc aliquando locutus eſt aduerſus eum ſermonem: Nihil vnquam horum fiet, ô epiſcope, niſi virga quapiam fueris omnes inſectatus. Dictū hoc, & aduerſus epiſcopum diſtrictum per increpationem, odium mirè extimulauit & redaccendit. Sanctus autem Ioannes ſecundum hæc non ita diu moratus multos eliminauit eccleſiæ ingreſſu. Sarapionis autem ſuperciliosam arrogantiam ſufferre poterat nemo. Iam Ioānes epiſcopus cùm obtineret multam in dicendo libertatem, etiamſi quid occurriſſet, præter decorum, nulli non obiiciebat. Quin & nonnunquam cùm adeſſet Seuerianus, ei epiſcopo quem cōueniebat exhibere honorē, nō detulit, ſed pro ſuggeſto ſeſſitās concionabatur, per hoc declarans ſibi non admodū curæ eſſe præſentiā Seueriani, tū quia Sarapionem habuiſſet deſpicatui. Ipſe enim in omniū præſentia, exerta voce inclamarat, dicēs: Si Sarapion moriatur Chriſtianus, non aſſumpſit humanam carnem Chriſtus. qua occaſione arrepta, Sarapion inimicitias Seueriani cōciuit palā in B. Ioannem. Cùm texiſſet quidem illam verborum præciſionem ſiue circunſtantiam, ſi Sarapion Chriſtianus moriatur, Seuerianus autē dūtaxat intuliſſet dicens: An non Chriſtus humanam aſſumpſit carnem? hoc vtiq; quaſi ita dictum eſſet,

Otij ſancti functiones.

adduxit pręsente episcopo in testimoniū fastus & arrogātię ipsius Ioannis. Beatus igitur Ioan. nihil cūctatus, ipsum expulit è ciuitate, se auocās ac deflectens à priore erga eūdem amicitia, ꝙ sermonem is exprōpsisset propè blasphemū. Hisce mox cognitis, Imperatrix Eudoxia in ecclesia cognomine apostolorum insigni, Theodosium filium suum (qui ab Arcadij patris sui morte imperauit) tūc tenellæ admodum ætatis ad genua S. Ioannis demittens, nec simplici iureiurando se obstringens, vix tandē persuasit, vt priorem erga Seuerianū amicitiam cōplecteretur, eúmque exciperet familiariter, tametsi Seuerianus sui erga Ioannem simultatem animi nihilominus retineret. Etenim Ioannes secus q̃ pro decoro nec decenti tristitia affectus est aduersus Seuerianum. Erat autem & Ioānes peracri zelo incalescēs circa fidem, idq; potissimùm prouidebat, ne quis sermo depromeretur aduersus maiestatem diuinam, tametsi Ioannes fuisset variè edoctus, & proinde declarans (ceu dictū est) suæ in Christū feruorem fidei, & eadem opera adimplens quæ in diuina scriptura prodita sunt: zelo zelatus pro Domino. Rursus, Nónne qui te oderant Domine, oderam: & super inimicos tuos tabescebā? Perfecto odio oderam eos. inimici facti sunt mihi. Sanè quidē hic prætextus, causa hæc illi erat pręconceptę indignationis aduersus Seuerianū. Porrò qui Ioannem infensè oderant, id ipsum moliebantur, cuiusmodi assolet fieri in hisce potentiorum temerariis conatibus. Hic * factiosam coïtionem apud populum concit, suis calumniis vsus. Et quidē populus ipsi mirè applaudebat. ob sermones in ecclesia ab eo declamatos, hominéq; vehemēter diligebat. Obiectiones autē aduersum se coorientiū ne tātilli quidem faciebat Nec admodū multo tēpore fama de ipso celebrior lōgè latéq; effusa, per uagata est prouincias, ciuitates, insulas: adeò vt nemo fuerit, qui nō cōcupisceret corā cernere hominē, ipsiúsq; doctrinā haurire auribus. Hic subinde B. *Innocentio a Constātinopoli scribebat, literásq; ab eodē excipiebat, quæ eius cōmendarēt prudentiā simul & doctrinā. Cuiusmodi autē fuerint ab ipso editi sermones, q̃ multi à velocibus scribis excepti, quámq; elegātes, & ad persuadendū appositi, quid nūc attinet dicere? Ea quisquis cupidè legere volet, poterit nullo prorsus negotio hinc decerpere frugē lōgè vtilissimā. Ingenio erat perq̃ idoneo dissoluēdæ quamlibet prolixæ quæstioni, ídq; cōcisis verbis, necnon ad cōprehendendum nulli non obuiis. Ediuerso quę paucis inducebat, ea poterat exporrigere ac dilatare fusiùs. Pulchrè admodū sermonē efferebat, sic vt plura ac distinctiùs variegata, q̃ cęteri omnes quotquot erāt * sacerdotes (exceptis Athanasio Alexandriæ, Basilio Cæsariæ, Cappadociæ, & Gregorio Nazianzi irreprehensibilibus ac perēni memoria dignis episcopis) plura inquam doceret, commētaretur scripturiens, ac digereret in dogmata, nec interim ab alio aliquo mutuaretur quos deprompturus erat sermones.

ἀμφιβολία.

*φαῖρίαν pro φρατρίαν.

*episcopos intelligit vt & alias.

Ad hæc, is poterat sermones efficere argutos quidem, qui expergefacerent auditores quamlibet crasso ac rudi ingenio, quíue essent somniculosi,

culosi, socordes, ad artes & perferendos labores inepti, ad exercendam agricolationem inertes, eos inquam, qui desides nullam excolerent artem, excitare poterat, simul & intelligẽtiam præbere, & extimulare exemplo operum ipsius: quę quidem omnia admiratione cũprimis digna erant. Proinde illi non in postremis curis erat, vt ne quid aliquando imminueret è nocturnis, matutinis ac diurnis congregationibus ac vespertinis hymnodiis. Seriam dabat operam, ne quis præ se experrectus fores adaperiret sanctæ ecclesiæ. Nullis vnquam congerendis opum thesauris incubuit pro mercede concionum quas disertè & grauiter declamabat, neque est assequutus eas, ob rationes vitæ luculentiùs exigendæ. Ad hãc viuendi formulam, viri istius auiditas neutrobi euarians transigebatur, idque vt præconceptam animi destinationem iugiter conseruaret immobilem, multísque euaderet superior, qui sacerdotali dignitate excellenter alioqui anteibant, etiam si & ea præ illo gesta fuerint, & quæ post illum, nihilo fuerint inferiora, attamen habebat, sed & retinet gratiam sibi vni peculiariter competentem, quandoquidem in exilio agens, nihil quod sui esset iuris, inter curas habebat, ceu quidam aliquammulti assolent: sed iugi modulatione concinebat psalmum illum tertium ac vigesimum: Domini est terra, & plenitudo eius: orbis terrarum, & vniuersi qui habitant in eo. Beatus hic Ioannes sapientissimi Apostoli Pauli epistolas vehementi complectebatur amore, nec vllo vnquam tempore librum (qui eas contineret) sinebat è manibus intercipi, eas legens, simul & miraculi habens loco quam hæ continent diuinitus aspiratam sapiẽtiam, dum citra vllam dubitationem secum reputat, quanta puritate anima illius prænituerit, quámque ab omni inquinamento alienum corpus conseruarit. Neque enim aliàs Spiritus sancti gratia ipsi suppeditasset tam pręgnantem copiam disserendi ac tradendi sic diuina eloquia, nisi is fuisset ab omni contagione istius mundi expurgatus, iugiter retinens memoriæ impressam Saluatoris sententiam dicentis: Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Erat illi in imagine effigies ipsum Paulum velut spirantem ac superstitem exprimens. Is vbi pusillum quid interquieuisset pro subleuanda infirmitate corporis, (Etenim supra naturæ conditionem peruigilabat) quúmque ex epistolis eius percurrisset nonnihil, & esset commentatus, in Apostoli effigiem fixius oculorum aciem intendebat, & quasi is in viuis superesset, ita in ipsum aciem oculorum intendebat, eundem deprædicans reuera beatum, síbique visus illum videre, totam animi contemplationem in ipsum conuertebat, ac si familiariter cum eodem versaretur, & comiter compellaret. Se igitur accinxit ad desideratam earum epistolarum interpretationem, vt omnibus innotesceret virtus tanto huic viro diuinitus infusa, ratus se rem facturum prorsus indecoram, si quidem ecclesiam sineret expertem esse doni adeò locupleris & opulenti. Quare arbitratus non mediocre precium operę rogantibus se facturum, si eas dilucidiùs

Hisce verbis deprehenditur author superior esse etate Damasceni. Vide præfationẽ.

explanaret, hoc ipſum opere præſtitit. Aduesperaſcente enim die, quo tempore domus ſua ferias ageret, & nemo adſtaret interpellator obſtreperus, ſuum illud anachoreticum cubiculum ſubibat, & in ſedili quopiam ſeſſitans coram ſe funale cereum accendebat, & arreptis in manus tabellis per ſeipſum inſcribebat formulas dicendi Apoſtolo peculiares, ſimul & in eaſdem enarrationes. Sed enim nemo tum auſus fuiſſet ad eum ingredi, hauddum foris ſtare pro foribus, non etiam ſermonem texere, ne per hoc eius animi conceptio diſpergeretur. Id obſeruabatur quandiu animum adiiciebat ad ſcribendum. Iámque maxima ex parte epiſtolas fuerat interpretatus, & ecce humanum quiddam ei contigit, nimirum angi cœpit tædio, ſecum dicens: Ecquis nouit, Deóne accepta ſint hæc, & gratiam ab eo relatura? Atque vtinam citra notam reprehenſionis & indemnatè enarrata ſint hæc. Scopúmne attigi ſapientis iſtius ac tanti viri? Hac de re vt argumento quopiam redderetur certior, ſupplex efflagitauit Deum. Non ita multò pòſt poſtulatio hunc ſortita eſt finem. Contigit itaque eum expergefieri non modò vt deſtinatum opus abſolueret, ſed vt alia pleraque ediſſereret. Etenim vir quidam vnus eorum qui dignitate præpollebant in ea ciuitate, prætextu cauſæ cuiuſpiam infamiæ nota ſugillabatur ab iis qui liuore torquentur alienæ famæ. Aduerſus hunc incanduit, & grauiter deſtomachatus eſt Imperator. Eiectus tandem è palatio, excuſſus etiam à dignitate eſt. Hic in mœrore tanto ac deliquio animi conſtitutus, quum neminem haberet qui ſe conciliaret Imperatori, quòd nullus pro illo poſſet intercedere, animo tandem recogitans quantam obtineret loquendi fiduciam cum Imperatore Ioãnes, cõſcius ad hęc, quia non eſſet eius petitioni haud dubiè immoriger & inobſequens futurus, quòd omnimodam ad ipſum oſtentaret beneuolentiam, ad ſe accerſit vnum aliquem è familiariter ſibi adhærentibus. In huius ſinum expromit arcanum ſui conſilij. Hortatur eum, vt ſanctum adeat Ioannem, eíque perſuadeat præſens ad ſe vt venire dignetur, & rei totius ſummam renuntiaret. Sanè homo verebatur, ne ſi per diem Ioannem adiret, à quopiam conſpectus inimicorum ſuorum, in ſuſpicionem veniret rurſus Imperatori, quaſi quęſiiſſet eum ad impetrandam ſibi gratiam. Equidem propterea adit beatum Ioannem, renuntiaturus euentum qui cõtigerat, adhortatus ipſum vt vni cuipiam ei aſsidentium arcanum permitteret, qui & eorum ad ipſum ſignificaret aduentum noctu affuturum. Hic igitur princeps exprommptus & alacer, ad exporrigendam manum nulli non afflictorum auxiliarem, ad ſe accerſit Proclum, quem ad hoc ipſum munus obeundum præciſe definierat, virum vtique eximiæ pietatis erga Deum, omnibúſque virtutum ornamentis redimitum. Huius fidei de negotio arcanum permittit. Rurſus reiecta omni cunctatione Ioannes, veriùs Deo ad hoc ipſum extimulante, vt pleniùs certior redderetur de deſcriptis priùs à ſe enarrationibus, & ecce nocte eadem arreptis in manus chartis cùm preſſiùs incumberet

cumberet scribendis commentationibus in Apostolum, venit quidam vir(dũ instaret compositioni) quasi is haberet familiare colloquium pertexere. Exurgit Proclus, propiúsque accedit ianuę, & per foramen quoddam limis inspectat oculis, videt Ioannem in suo considentem sedili ac scribentem, simul & sanctum Paulum quem priùs inuocarat, ex aduerso sedis, prope Ioannis caput, immittentem os suum deorsum versus, in aurem Ioannis dexteram, & familiariter colloquentem ei. Fotma autem eius præferebat Elisęum, barba iustam exprimebat ætatem, lata admodum. Auscultans proinde erat Proclus percupidus quiduis audiendi, at is nihil eorum quæ dicebantur, exaudire potuit. Atqui is quum ab ianua secessisset, dixit homini: Parumper æquo fer animo. Alias enim præ te & ipsum alloquitur, nec te ad ipsum possum introducere tantisper dum ille egressus fuerit, nequando rescifcat aliquis quid arcani sit: quemadmodum ne tu quidem à quoquam cerni. Erat autem Proclus in magna mentis emotione, quis ille esset, addubitans, sed & nescius quo pacto potuerit ad Ioannem introire, eò quòd nemo priua authorirare adibat eius cubiculum, nisi primùm Proclus id ei significasset. Homo igitur quum horis aliquàm multis assedisset ianuę, adhortatur Proclũ expergefactũ, vt suum annuntiet aduentum. Ille autem prævt decorũ exigebat, respondens dicit ei: Ecce quot horis sustinemus quotidie, & ne sic quidem qui cum eo loquitur, egressus est. Neque hoc admittere possum. Cęterũ nequid de me diffidas, en ipse ianuam pulso, rursúsque per foramen exploro, finém ne imposuerint mutuis colloquiis & conquieuerint. Itaque is quum abiisset, trãsuersim introspexit, & ecce iam secundò iuxta priorem modum videt rursus mutuò se alloquentes. Rursus igitur vice versa reuersus consedit, hac de re suam secum cogitationem expendens. Post paululum, rursum animo consternatus ob hominem illum, & exurgens per prius foramẽ transuersim introspexit, & ecce deprehendit eos iuxta modum priorem nihilo secius facientes. Is enim qui videbatur, in aurem beati Ioannis inserebat sermones. His gestis ait homini Proclus: Reuera frater quid de summa tui negotij dicere habeam, planè sum inscius. Vt suspicor, nõ vult Deus te perfrui vicaria permutatione istius quæ te premit, afflictionis. Ecce enim tertiò iam abij cupiens nosse num ille feriaretur, & ecce similem in modum deprehendo eos inter se conferentes. Illum quidem qui ad episcopum venit, inuenio insusurrantem auri eius, hunc verò non vsquequaque auertentem oculos, sed deorsum versus respectantem. Respondens homo ait Proclo: Oportebat te mi pater, neminem prę me introducere, quippe qui planè nosses in quanto animi languore ac deliquio sim constitutus, in dies singulos pręstolãs mortem. Et nisi Deus sospitem me conseruet sancti sui suffragiis, periclitor de vita, ad hęc respondens Proclus, ait: Fidem verbis meis habeto frater, istum non ego introduxi. At ne noui quidem, quopacto sit introgressus ad eum. Quin & alius nullus est introit⁹ qui in eius cubiculum deducat

præter hunc. Atqui hîc aliquantisper sustineto. Haud enim dubiè confestim egressurus ille est, tum demum te ad eum introducam. Hæc illis inter se conferentibus, lignum ecclesiæ signum edidit euocans ad laudes matutinas. Tunc ait Proclus homini, Exurgēs perge in pace. Neque enim ex hoc nunc verbum est habiturus. Siquidem cęteris omnibus negotiis hasce præfert laudes, quibus interest assiduus in oratione adusque diluculum. Huc autem ad nos redito superueniente proxima nocte, & quoquo modo præ cæteris hominibus aduentum tuū ad ipsum, ipsi indicabimus. Exurgēs igitur homo magna cum animi anxietate ac lachrymis multis illinc se recepit. Horum nihil resciuit Ioānes, sed neque tum intellexit Proclus quis ille fuerit tam familiaris colloquutor. Proclus autem exurgens fecit, sicut & pręterita nocte. Rursus vidit Apostolum beato Ioanni loquentem iisdem figura habitu & gestu quemadmodum & priùs. Illinc porrò digressus nequaquā ausus est nuntiare ei. Progressu autem temporis, & ligno ecclesiæ signum edente abijt homo in domum suam eiulans. Sanè Proclus immodica admiratione perculsus, iratus quidem aduersus neminem est. Neque enim aduersus vllum consueuerat iram exacuere: in se potiùs transferebat culpam, quasi id quod factum erat, sua vnius contigisset negligentia. Decreto autem huic se subiecit, nihil sumere cibi aut potus, aut certè somni, & neutrobi ab ianua cubiculi ipsius beati Ioannis digressurum, tantisper dum hominem ad sanctū introduceret, aut certè nosset quisnam introduxerit eum quícum loquebatur duabus pręteritis noctibus. Voto igitur emisso, assidebat continenter ianuæ, nuspiam illinc se proripiens, ne ad momentum quidem temporis. Homo rursus vti consueuerat, venit ad ędes episcopi. Et quidem Proclus pręsenti fretus animi fiducia, quia nemo mortalium ad episcopū accesisset, dicit: Reuerà * domine frater propter te neutrobi ab hoc sum digressus loco. Tuum igitur aduētum continenter indicabo ipsi. Exurgens, & iam ianuę proximus, & transuersim introspiciens ambos rursus videt, quemadmodum priùs viderat, mutuis sermonibus congredientes. Tunc ait homini. Exurgens fratrer hinc te recipito in domū tuam, Deum obsecra tibi vt auxilietur. Vti enim video, qui cum episcopo loquitur, missus à Deo est. Inuisibiliter enim ad eum ingreditur. Per ianuam siquidem nemo ad ipsum introgressus est. Ille autem exurgens abibat flens, & spe abiecta impetrandæ salutis. Mane autem facto, beatus Ioannes memor hominis aduocato Proclo dicit ei: Num venit homo huc, quem significasti ad nos venturum? Respondens Proclus, ait ei: Etiam venit reuera Pater. Tertia iam hodie nox est ab eius aduentu. Ille ad hęc, Quam ob causam non indicasti mihi eius aduentum? Respondens autem Proclus dixit: Peculiariter & secretò congrediebaris cum quopiam alio, ego autē mihi conscius non sum vllius admissę temeritatis. Ille, quid enim? ait: Nemo ad me hisce noctibus ingressus est. Tunc Proclus ad eū proximè accedens, formam habitúmque à se visi expressit:

*κυριαδελφὲ

& quo

& quo pacto os suum deorsum versus auri ipsius inserebat, sed & secretò ei loquebatur, scribente beato. Ille autem tantò ampliùs admirabatur prę Proclo. Simul verò ac desiit loqui Prolus, intenta pressiùs oculorum acie in imaginem Apostoli & conspicatus effigiem dixit assimilem esse ei quem viderat: & pœnitentia ductus Ioanni dixit, digito indice in imaginem exporrecto: Veniam mihi indulge pater. Quem tecum vidi loquentem, huic assimilis est. Vti autem arbitror, is ipse est. Tunc sapientissimus Ioannes vt cognouit Deum suas preces exaudiisse, seque certiorem esse redditum de volũtate ipsius, vt ad eiusmodi epistolarum interpretationem se accingeret, & ipsum Apostolum quæ sua erant interpretatum esse per Ioannem, quum demandasset Proclo aliquantisper manere extra ianuam, ea occlusa se in faciem prosternit in solum, gratiarum actionem rependens Deo, & orans cum lachrymis ac gemitibus per horas aliquam multas. Itaque postquam desiit, accito ad se Proclo dixit, Renũtia homini, ad me vt veniat nocte hac. Nequaquam enim deinceps eum quem vidit mihi colloquentem, visurus est. Is quum accessisset, vidit Proclus solum considentem ac scribentem: * illum autem non iam vidit: quare & indicauit adesse hominem. Ingressus igitur homo renuntiauit quæ aduersum se gesta essent. Mox vt diluxit dies, Ioannes ad imperatorem profectus est, próque eo interuenit. Iussit tum Imperator quæcunque à beato Ioanne fuerant postulata, ad finem perduci: & reuocatus est homo ad pristinam dignitatem suam & honorem. Hac igitur indubia certitudine accepta, totum se traduxit ad chartas non ita pridem cœptæ suæ interpretationis. Iterum exorsus est in partes diducere ac distinctiùs digerere in ordinẽ schedas suas. Denique sanctissimi spiritus gratia velut manu deductus, sicubi aliquid desyderaretur, suppleuit: si quid redundãs aut secundò dictum, sustulit, ipsius Apostoli epistolas quę enarrandę resederant, citra controuersiam interpretatus. Porrò delatores viri ad pristinam dignitatem reuocati, vbi referente imperatore didicerunt rem ipsam sic emendatam ad petitionem beati Ioannis, peracri ira aduersus ipsum incanduerunt, & in vnum conspirant & cooriuntur habentes cooperarium & coadiutorem istius tragici dramatis caput, Diabolum. Inter se consultabant, quonam pacto vicem ei rependerent. Sed enim Ioannes apprime prudens & virtutum ornamentis eximius agnouit quidem illos hæc aduersum se moliri, at vix tãtillum illi curę fuerunt. Eudoxia verò imperatrix quæ tota inhiabat auaritiæ, per obliquum tramitem iniustitiæ nimisquàm multę cœpit omnino multas pecunias coaceruare. Hic itaque beatus sępenumero in diuersis suis cõmẽtariis refricabat memoriam istius facinorosæ cupiditatis, miseros deprędicans qui eius amore tenerentur, quam etiamnum vocabat idololatriam, per hæc cupiens auertere imperatricem, simul & eos qui illici voluptate ipsius capiebantur, non quidem ad personam vllam referens nomine tenus: attamen quisquis eo laborabat morbo, & hanc

* apostolum

in se agnoscebat morbi putrilaginem, arbitrabatur se velut ænigmate sermonis perstringi, eóque offendi cócionibus istiusmodi. Proinde erat Constantinopoli vir quidam patricius nomine Theodoricus locuples admodũ & primarius palatij. Hic subinde appetitus insidiis est ab imperatrice, vt quæ viam iniret opes ab eo partas & facultates per rapinã extorquendi. Illa autem nullum internanciscente modum cuius prætextu id conficere posset, molestissimè ferebat. Vitam enim ille homo frugaliter & temperatè traducebat. Vna igitur dierum in Palatio existentem ad se accersit, eíque indicat per silētiarium quendam dicens. Nouit inclyta celebritas tua, quantam vim impensarum imperium insumpserit in ambitiosam militum pompam, & in alias ineuitabiles causas, idq; citra vllam intermissionem. Neque hoc modò, sed & annua tributa impertit aduersariis, conciliandę eorum erga nos pacis gratia. Quin & hodie Reipublicę negotia magnis atteruntur angustiis. Mutuò igitur da partem quandam substantię quę te contingit ratione istius militaris tuæ expeditionis, vt primum quidem nostra perfruaris beneuolentia, dein & feliciore successu. Postea verò rursus cum gratiarum actione recipies quę commodè vtenda nobis dederis. Ne igitur cunctéris tu vsquequaque & continuò Dei instinctu extimulatus ac præferuida animi alacritate nobis obsequi, idq; opulenter & prolixè. His auditis Theodoricus, animo vehementer consternatús egressus est palatium. Magna cum anxietate suffugit ad tranquillum ecclesię portum, nempe ad eum qui tum gubernacula ipsius moderabatur ac sustinebat, ad beatum Ioannē, eiq; explanat quæ sibi acciderant, omnia, multa cum profusione lachrymarum: simul & pedum ipsius attactui se aduoluens supplex orabat, vt eius interuētu nonnihil apud Deũ consequeretur opitulationis & aduersum hęc obstaculi. Ille autem vt suapte natura erat ad exhibendam omnibus misericordiam procliuis, & alienis cōdolescens malis, eúmque contēplatus peracri dolore affectum, continuò ad imperatricem duos è clericis emittit habentes in manibus quæ decreto priorem eius iniustam petitionem irritarent, hunc continentes modum: vti video quæ ipse enitor pro virili ędificare pro salute tuę vnius animę, Deo accepta vt sit: tu ex aduerso potiùs nihil cunctaris ea demoliri. Non enim optem modò, vt temporarij huius imperij perfruaris ditione, in terra quanlibet fertili & opima, sed vt meritis bonorum operum tuorum pronuntieris hæres regni illius cœlestis & intermini. Quam enim habere possimus gloriationem hac vna antiquiorem, quàm vt vestra laudabilis virtus omnibus elucescat per opera pietatis, ac felicem vitę successum? Reuera enim in stuporem prę admiratione me adducunt quæ audiui à vobis dicta hodie esse Theodorico viro illustri & patricio secundum Deum viuenti, propterea quòd cōstituit vos Deus dominos vniuersæ terrę & maris, & neq; partis ab eo opibus stabiliri possit imperium vestrum, eò vel maximè quia aduersus ipsum nihil deliquit. Obsecro itaque vestram erga Deum

dilectionem, ne quid eorum quæ eidem dixistis, exigatis ab ipso, potiùs indulgenter condonetis omnia: iubete autem in administrandis Reipublicę negotiis nihil præposterè aut peruersè fieri. Dominus verò ac Deus noster Iesus Christus adimpleat petitiones vestras in bonum, secundum suam ipsius voluntatem, ô studiosa Christi amatrix. Valeto in multos annos permansura ad Reipublicæ Romanæ vtilitatem. Hisce literis clàm lectis & cognitis, vehementer suppuduit ne non obsecundaret eius monitis: idque se facturam indicat per quendam palatinum dicens: Sicut iussisti nobis pater, faciemus. Non modò enim ex ipsius facultatibus nihil accipiemus, sed & citra metum in ciuitate viuet, & de palatio aliud nihil mali suspicetur quàm hodie & nudiustertius. Nemo est qui illi vllum facessat negotiũ, aut de re quapiã obturbet. Et eo qui missus fuerat ad Ioannem ab imperatrice, reuerso, ipse Ioannes intenta in Theodoricum oculorum acie, ait. Quid si regina te proscripsisset, & ne tantillum quidem tibi reliquisset è facultatibus tuis, vnde, quæso, posses congerere in aceruum quæ tui iuris sunt? Non modò enim nõ posses, sed nec imputarentur tibi ad iustitiam quæ à Deo est. Quòd si eam substantiam dederis Christo, reuera plus milies tantò vicem rependet in regno cœlorum, & vitam æternam hæreditate possidebis. Qui enim miseretur pauperis, fœnerat Deo. Hoc ipsum edocet dicens,* Facite vobis sacculos qui non veterascunt, & thesaurum non deficientem in cœlis. Respondens autem Theodoricus, dixit ei: Ecce substantiam omnem meam do in * xenodochium ecclesiæ pro subleuanda pauperum egestate, vt liberaliter excipiantur hospitio. Tantum est, ex omni substantia nonnihil retineo quod satis sit mihi liberísque meis educandis. Proinde dimitto & debitoribus meis, debitum omne, quod se extendit in quantitatem auri copiosi admodum, etiamnum remitto. Homo igitur illinc quum se recepisset domũ, omnia quæ se facturum condixerat præsente beato Ioanne, adimpleuit, nihilque defuit eorum quæ fide sequestra fuerat pollicitus. Simul atque accessit, orabat beatus Ioãnes vt supplicaret Deo, vtque ipsi indulgenter cõdonaret peccata, & eius eleemosynam gratam haberet & acceptam. Et ait: de prioribus quidem delictis bona spe fretus confido in misericordem Dominum Deum, quia nunc remissionem eorum es consecutus. Sed enim tu teipsum sedulò obserua, ne qua in re impingens ipsum offendas, vt & regno cœlorum efficiaris dignus, æterno exemptus supplicio. Tua autem eleemosyna, quemadmodum & * Cornelij, approbata est & accepta. Porrò Eudoxia imperatrix simul atque didicit quę à Theodorico gesta essent, ægerrimè tulit, & accersito ad se quopiam è primoribus ciuitatis, iussit eum ingredi ad eximium Ioannẽ, eíque renuntiare hæc: Theodoricum Patricium inconcussa fide nec peruersa voluntate ad iussionem tuam, nulla vnquam re ab eo accepta, immunem ac liberum dimisi, tametsi laboraret inopia imperium ob diuersos imminentes sumptus. Atqui tu hunc per rapinam spoliasti, vnà

*κτήσασθε

*domus est excipiendis hospitibus, peregrinis, pauperibus & infirmis.

*Centurionis de quo act.

cum omni ſubſtantia ipſius, eam in proprium conuertens lucrum, furto interuertens ea quę nos contingebant, quòd ille quæ ſibi vendicabat, ab obſequio pendebant imperiali. Te quidem non oportuit hęc admittere, ſed conueniebat potiùs te imitari nos, quippe quę ab eo nihil accepi, neque & tu accipere debuiſti. Sapiens verò hic arreptis charta & atramento, ad eam ſub hac formula verborum ſcripſit: Tuā erga Deum dilectionem (vti reor) non vſquequaque latet qui me genuere parentes, generis mei ſplendor non te clam eſt, non item te fugit quæ eorum fuerit opulentia: denique & dignitas quàm ſpectabilis fuerit, noſſe te arbitror. Ad hæc rurſus, quòd nunquam diuitias dilexerim, nullo item pecuniarum aut humanæ gloriæ ſim amore detētus, tu meliùs noſti: quin potiùs cōſilium ſæpēumero dedi, vt qui tales fuiſſent, eiuſmodi euanidam & inanem curam prorſus à ſe vt excuterent, de ſua ipſorum ſalute ſoliciti per liberalem & effuſam in pauperes largitionem, vt cœleſte regnum ſibi compararent. Qua tādem ratione videri debeo pecunias percupere, qui ſemper admoneam, ínque meis enarrationibus & commentariis ſoleam perſtringere duriùs eos qui ſuperuacaneas opes ſibi pepererunt, nec interim eas diſpergunt in pauperum manus? Mihi enim abunde fuerit ad corporis alimoniam puſillus panis cum ſale & oluſculis miſerabilem in modum decoctis, ídque ad ſubleuandam infirmitatem corporis. Quòd autem de Theodorico ſignificaſti dolo malo interuertiſſe me ſubſtantiam in meum vnius quæſtum: ſanè hoc velim tibi vt innoteſcat, ipſum nihil vnquam mihi contuliſſe, at neque accepturum fuiſſe, ſi quid tandem obtuliſſet. Porrò maluit ille fœnerare Chriſto, ſua bona hîc manibus commendans pauperum & inopum velut depoſitum, vt ea in futuro ſeculo recipiat ab eodem tantò cumulatiora. Equidem ipſe optarim vt parem tibiipſi irrogaſſes iacturam, pecuniis tuis in æternos theſauros exhauſtis, vbi neque * ęrugo, neque * tinea demolitur: non fures & inſidiatores effodere auſint. Ea enim erogauit in xenodochium eccleſię, vt conſideratione eius munificentiæ, cura erga inopes & indigos maior ineatur. Hæc igitur ſiquidem accipere vis, & contriſtate Chriſtum, ipſa videto. Mihi enim crede, quia id ſi admiſeris, aduerſum te tribulatio cōſurget. His clàm ab imperatrice lectis, furore & ira impleta eſt, ſecúmque commentabatur, quonam pacto miſeris modis affligeret Ioannem. Theodoricus autem ieiunio vacabat & orationi, continenter deſeruiēs eccleſię Dei, ita vt multis in locis exaudiretur virtus ipſius atque conuerſatio. Cæterū inſigne orbis totius luminare ac doctor, auditis quę à nonnullis fiebant iniuſtitiis, nihil cunctabatur eas multa cum loquendi fiducia coarguere ac reuincere. Imperatori iuxtà ac imperatrici conſilia impertiebat ad ſalutem parandam conducibilia. Sacerdotes iubebat conuerſari iuxta ſibi pręſtitutas leges, quarum tranſgreſſores abarcebat aditu templi, dicens non oportere eos perfrui ſacerdotali honore, id verò eorum eſſe qui veri eſſent ſacerdotes. Docebat non imitandum ſecularem

Margin: * σὴς Matth. 6.c. * βρῶσις

larem qui infensè persequeretur clerum. Quæ aduersus ipsum insidiosa molitio tum adornabatur, nihil obtinebat virium: at postquam multos eorum qui dignitate pręppollebant, arguere palàm & pręter decorum aggressus est, tunc aduersus eum multò plus incaduit & exarsit inuidia: quin & gliscens liuor pastores qui eum oderant, vicissim apprehendit. Qúmque mutua coïtione conspirassent, ne sic quidem superiores ipso euadere potuerunt. Et ne obloqui voluisse viderentur aduersus eum qui saluos facit, & omnem euertit inuidiam, aduersus sanctum diabolica nectunt consilia, in diuersum sensum permutatis quibusdam ipsius homiliis, quasi ad certamen prouocasset aduersus imperatricē aliósque quosdam aulę imperialis. Equidem aduersus eum depromebantur, plurima item quæ deinceps fidem impetrarēt apud auditores. Hanc calumniam exaggerabat homilia aduersus Eutropium ab ipso pronuntiata. Eutropius enim hic eunuchus præfectus imperialis cubiculi, dequo commemini superiùs, qui & primus eunuchus amplissima dignitate ab imperatore accepra, quum voluisset de nonnullis qui sub ecclesiæ asylum confugerant, vindictam expetere, magnopere contendit, vt ab imperatore sanciretur lex quæ iuberet nulli noxio confugiendum ad ecclesiarū immunitatem, sed & eos qui priùs confugissent, illinc abstrahi. Pœna mox consequuta est. Simul enim atque posita lex est, nec ita multò pòst Eutropius, quum impegisset in offensam Imperatoris, agnitus est sibi voluisse confugio consulere. Itaque beatus Ioannes eum conspicatus sub altari iacentem & metu perculsum, pro suggestu consistens, quo ex loco priùs concionem habere consueuerat, quò multitudini fieret exaudibilior, sermonem in eum protendit vtique obiurgatorium, qui & eò amplius quosdā offendere videbatur, quòd nō modò non misereretur pręsenti infortunio oppressi, sed ex contrario coargueret asperiùs, alioqui potentes multa cum loquendi fiducia ob aliam causam reprehendebat. Nullam enim rationem inibat talium, an summates essent, in arcano mentis recessu retinens semper Apostoli dictum dicentis: Si hominibus placerem, Christi seruus non essem. Sed enim illo in tempore Ariani in ciuitate sua habebant conuenticula. Eam ob rem magnopere excruciabatur animo Ioannes, continenter Deum supplex obtestans, sibi vt vires suggereret quibus è ciuitate eliminarētur, id quod pręstitit serui sui deprecationibus exoratus, hoc quidē pacto: Die festo sanctæ Epiphanię propinquāte qui quidē dicitur luminariū dies, Imperator Arcadius vnà cū comite augusta aduenit vt sanctā synaxim in sancta ecclesia explerent, & immaculatorū sacramētorum fierent participes, Christi nimirū dei nostri. Introgressi igitur hi ad episcopū quū sanctas eius preces excepissent cōsederunt. Imperator autem oculis in ipsum presiùs defixis ait: Reuerà pater à Cōstantini magni imperatoris tēporibus ciuitas hęc habita non est digna episcopo ac doctore pro proportione tuę sanctitatis. Eam ob rem Deo hominum clementissimo amatori debitam gratiarum

F

actionem rependimus qui te huc delegauit,vt nobis præmunires viam ad ea quæ saluti opportuna sunt & conducibilia.Esto igitur robustus ac viriliter age serue Dei,ac noue apostole. Beatus autem Ioannes spiritus sancti inspiratione afflatus dixit imperatori:Sermo mihi ad te est ô imperator diuini cultus obseruantissime.Dic(ait ille)honorande pater.Respondens autem prouerbij vice & sub inuolucro dixit: Eum qui imperiale diadema adornat & ad id constabiliendum vndelibet agglomerat atque contrahit lapides preciosos,is non seruarit decorum si quidem ipsis permistim intertexuerit quiduis tenebricosum,nec quicquam in se habens splendoris,cuius mutua compagine extinguat lapidum illorum fulgores perquam illustres, & coruscationis instar explendescentes, ne totius diadematis decor per id quod ascititium est & alienum,dehonestetur,ac reprehensioni pateat.Consimilem in modum qui viam affectant ad plectendas in cœlis sibi coronas, nulla in re permittere debent, vt ab arrepto semel proposito desistant.Ad hoc nos ex contrario inuitat Dominus: Nemo immittit * commissuram panni rudis in vestimentū vetus.Rursum,Eritis igitur perfecti,sicut & pater vester cœlestis perfectus est.Respondens autem imperator dixit ei: Parabolam hanc nobis edissere dilucidiùs.Tunc ait:Ecce sicuti vides Domine mi Imperator, tota ciuitas hodie Dei cultum & rectam de fide sententiam complexa sibi temperat à non paucis rebus perniciosis quarum noxa priùs detinebatur.Viget autem in ea impura ac prophana hęresis Arianorum, tetram caliginem offundens animabus simpliciorum hominum:id quod vertitur in scandalum eorum,nec mediocre offendiculum.Res hæc in ciuitatem inuexit non vulgarem loquendi fiduciam, adeò vt quàm plurimi intelligentię expertes ausint dicere:Si imperator fortè resciuerat eos nō rectè Deum colere,vtique istiusmodi temerarium ac præfidentem conatum coërcere debuerat & suffrenare. Nunc ergo vestra imperialis potestas, vt pœnitentia pro suis blasphemiis peracta,ad orthoxam fidē accedant,aut certè vestra serenitas pręcipiat è ciuitate eos extrudi, vtque eorum conuenticula solo adęquentur & pessum eant. Etiam atque etiam supplex obtestor mansuetudinem tuam, vt hoc ipsum edicat fieri, nec vllo pacto permittat in tuo hoc religiosissimo imperio filium Dei ab illis appeti blasphemiis,ne fortè iram eius aduersum nos promoueamus. Nō enim vsq; in finē nos sustinebit id si fieri sinamus, eò maximè quòd citra negotium vllum præuales efficere vel solo imperio. Hisce auditis imperator iussit vt adducerentur eorum præsides.Illi simul atque aduenerunt,interrogati ab episcopo,suæ fidei vt confessionem profiterentur ac proderent,in verba proruperunt plenioris blasphemiæ & peruersę opinionis.Tunc peracri indignatione impletus imperator iussit è vestigio illos ablegari à ciuitate & eiici,conuenticula autē eorū sub tutelari custodia firmari tantisper dū maturè expēdisset quid de ipsis opus esset facto.

* ἐπίβλημα assumentum, additamētum, immissuram. Matth.9 b.

Eorum

Eorũ enim mutationẽ in melius opperiebatur ac sustinebat, quare pars eorum non modica perspectis quæ aduersus illos gesta essent, ab impura illorum desciuerunt hæresi, seque adiunxerunt sanctæ Dei ecclesię. Præcepit autem & Imperator cõscribi tabulas, & per totius ciuitatis compita appendi, hanc continentes edicti formulam: Decretum est, vt quisquis pœnitere noluerit conceptę hæreseos, & ab ea deflectere ac reuerti ad orthodoxam fidem, sed pertinax suo acquiescit errori, talem extrudi quidem è ciuitate, facultates autem eius tradi in publicam direptionem. Intercesserat nonnihil temporis, & Ariani sua conuenticula extra ciuitatem habebant, quum tandem per quosdam aulę Imperatoris pręfectos rursus cœperunt procaciter loqui. Tunc enim per vnamquanque hebdomadam incidebant dies festi, sabbatum (dico) & dominica, in quibus conuentus per ecclesias celebrari consueuerunt ab eis intra ciuitatis portas, circa porticus agglomerati, & cantica quæ composuerant iuxta opinionem Arianorum, illic concinebant, idque faciebant plurima parte noctis. Sub diluculum autem eiusmodi cantica antiphona, hoc est, ex opposito * respondentia depromebant, per mediam ciuitatem portásque egrediebantur ad loca vsque in quibus ad vnum cogebantur: vbi autem velitationes & inanes verborum conflictus non desinebant proferre aduersus eos qui palàm profitebantur Homoousion, hoc est, cõsubstantialem * essentiam, subinde inculcantes cum vociferatione istiusmodi cantiunculam: Vbi sunt qui personas tres profitentur vnius esse potentiæ? Tunc sanè Ioannes veritus ne quis simpliciorum istis cantionibus illectus ab ecclesia deflecteret & auocaretur, cum eis ex diametro pugnantia composuit ea tradens populo suo, vt & ipsi vacantes nocturnis hymnorum concentibus, illorum quidem cantiunculas obscurarent, & ad nihilum redigerent ipsorum conatus, suos verò ad fidẽ mordicus retinẽdã alacriores redderet & cõstãtiores. Cæterùm scopus quidẽ Ioãnis initio videbatur vtilis fore & cõmodus: quàm ocyssimè verò desiuit acceptis grauibus periculis. Quò enim hymni homousiani ostenderentur illustriores esse, excogitatę sunt cruces argenteę. Erant & qui ferrent cerea funalia ac luminaria. Ad eam rem impendia suggerebat Eudoxia Imperatrix. Ariani numerosi quum essent, & inuidia extimulati, conati sunt mutuum inire conflictum. Ex priore enim dominatione animis redaccensis accincti erant ad pugnam, siquidem homousianos aspernabantur. Nihil igitur cunctati vna noctium mutuo conflictu colliduntur. * Brison Imperatricis Eunuchus qui homousianis hymnos concinentibus erat auxilio, lapide icitur aduersa frontis parte. Ex vtraque autem parte populi nonnulli occidione intercepti sunt. Hoc equidem factioso tumultu permotus Imperator rursus interdicto cauit, ne Ariani publicè cantillarent suas hymnodias.

*fidei nostræ. *filii cũ patre. *βρίσων

Proinde dicendum, qua ex causa exordium sumpserit consuetudo responsorios hymnos concinendi in ecclesia.

Ignatius ab apoſtolo Petro epiſcopus tertius Antiochię Syrię, quíque cum ipſis apoſtolis familiariter congreſſus eſt, viſionem vidit angelorum ſanctam trinitatem melico concentu reſponſoriorum hymnorum concelebrantium. Modum iſtius viſionis Antiochenę eccleſiæ obſeruandum tradidit, quæ traditio illinc in omnes propagata eſt eccleſias.

Gaïnas autem quidā nomine erat Conſtantinopoli, genere quidem * Celtus, præter autem omnem modum barbarus, militiæ Romanorum aſſuetus. Hic quum per gradus promouiſſet, deſignatur tandem Romanæ malitiæ equeſtris pariter ac pedeſtris dux, Arianæ peſtis velut ſortitò complex is erat, quare ex ædibus ſacris quæ in ciuitate erant, auſus eſt vnam ab imperatore depoſcere attribuendam ſuæ hæreſeos conſortibus. Reſpondit ſe ea de re cogitaturum, pollicitus autem eſt eis principatum quendam. Eam poſtulationē accerſito ad ſe eximio Ioanni aperuit, ſimúlque commeminit promiſſi potentatus, tyrannidem inſuper ab illo excogitatam ſubindicauit, hortabatur, vt dono quopiam præferocem barbari animum ſuffrenaret. Ad hæc reſpondit * vir ille generoſus: Ne tu ô Imperator talia pollicearis. Tu ne ſuades, vt ſancta dē canib⁹ iſtis? Non enim feram eos è templo exigi qui Deum & ſermonibus prędicant, & concelebrant hymnis. Híſne iubes, vt dem templum Deo conſecratum, qui ipſum inceſſunt ore blaſphemo? Ne quid tibi ô Imperator malè metuas ab iſto barbaro. Tantum ęſt, vtrúmque iubeto acciri, me, & illum. Tu quidem ſubauſculta ſilenter quæ dicentur. Ego ſanè illius infrenabo linguam. Equidem perſuadebo tunc illum efflagitaſſe quod dare neutiquam expedit. Hiſce auditis Imperator exhilaratus animo eſt. Et quidem repoſcebat ille pollicitationem: eximius autem Ioannes reclamabat poſtulationi, aſſerens nequaquam conuenire imperatori, nec eſſe rationi conſentaneum, vt quicquam moliri auſit aduerſus ędes Deo conſecratas, quippe qui conſtituit piè Deum colere. Illo autem reſpondente ſibi ſuíſque oratorio eſſe opus, ait Ioannes, Nulli non adaperta eſt domus Dei: ac proinde nemo cupientem orare & vota nuncupare, prohibere poteſt. Ad hæc Gaïnas, ſed meum ſodalitium mecum expetit ſibi concedi ædem vnam Deo ſacram, & valde quidem iuſtè id dari poſtulo, quippe qui in gratiam Romanorum tam multos exantlarim agones bellicos. Tuis hiſce laboribus cumulatiorem reportas vicariam penſationem, ait Ioannes. Dux ſiquidem creatus es, ſimul & ſtola conſulari redimitus. Æquum fuerit, vt circunſpectiùs ad mentem reuoces quis olim fueris, quis contrà nunc ſis: ex quanta rerum penuria emerſeris ad præſentem opulentiam: quibus fueris vſus veſtimentis priùs quàm traiiceres Iſtrum, & ea confer cum hoc quo ambitioſè ornaris amiculo. Itaque animo reputa & expende quanta præmia paucis tuis laboribus repenſa ſint, & prouideto ne deprehendaris ingratus fuiſſe erga eos qui te tanto honore cumularunt. Eximius hic doctor orbis vniuerſi eiuſmodi ſermonibus os oppilauit Gaïnæ, eóque adegit

*pro κέλτος arbitror legendum σκύθης.

*B. Ioannes

*pro πιστῶς lego θείως

vt ea

vt ea de re prorsus conticesceret, adeò vt imperator Ioannis sapientiam maximopere admiraretur, quòd breuium verborum compendio potuerit ad officium reuocare & in ordinem redigere hominem cruentum adeò & immanem, illiúsque os aduersus Deum impudens & blasphemum obthurare. Aliquantum intercessit temporis, & ecce Gaïnas tyrannidem non ita pridem animo cōceptam in apertū prodidit. Aggregato enim suę superstitiosę factionis militari exercitu, latrocinia ac prędas agebat, agrósque depopulabatur quàm plurimos. Rei huius veritas mox vt innotuit, vniuersi principes iuxtà ac subditi animis consternati sunt ac metu contracti; nec aderat quispiā qui aduersus illum auderet decernere bello, non etiā obire intrepide ac tutò ad illum legationem. Barbaram enim animi eius immanitatem singuli quique suspectam habebant. Ipso eodémque tempore cæteris omnibus relictis, ad hunc itum est virum vtique magnanimum & perquàm strenuum, vt ea legatione perfungeretur apud illum. Hic verò nulla subducta ratione oppositionis, non etiam memor dissensionis quæ sibi intercessisset cum barbaro, animo pręsenti & exprompto in Thraciam cōcessit nihil cunctatus. Sed enim barbarus qui probè nouerat ad se delegatum, secū reputans, quāta is pro tuenda pietate esset vsus loquēdi libertate, ex itineris longiore interstitio Ioāni obuius fact⁹ apprehēsam dextrā sancti suis admouit oculis, etiā atq; liberos ipsius aduoluit genibus, eóq; in gratiā legati quod postulabatur, contulit: ac rursus cum Romanis fœdere icto diremit ac soluit illius motorię tyrannidis excitam tempestatem, pacem complexus cum imperatore. Ad hūc modum consueuit virtus pudore aspergere, & quantalibet maleuolentia infensos exterrere. Non ita multò pòst idem Gaïnas per Thraciam se fuga proripiens ac delapsus in exercitum Romanorum vnà cum suis commilitonibus barbaris perimitur. Cæterum de eiusmodi bello in diuersis commentariis à nonnullis exposita habes. *De his fusius Socrates. 6. ca. 6. Theodor. 5 cap. 32.* Tertia autē & decima * distributione Cycli, qui tunc Constantinopoli *ἰνδικτιῶνος* Rempublicam administrabat ac moderabatur, quum quidā ob vrgentia negotia ab Asia aduenissent, in ea diu commorati sunt cum Theotimo Scythię episcopo, cum Ammonio Ægyptio Thracię episcopo, cum Arabiano episcopo Galatię, Palladio Helenopoleos, cūq; aliis non paucis episcopis ac metropolitis omnibus qui quidē longęui episcopi numerū attingebant duorū & viginti. Hisce omnibus in vnum cōgregatis, & in commune decernentibus, Eusebius Valentinopolitanus episcopus & eorum locorum quæ Celuiana dicuntur, imminente vna Sabbati libellos tradidit Synodo, cōsentaneè admodum præstituto nomine Ioannis, aduersus Antoninum Ephesiorum episcopum. Capitula inerant septem hoc ordine digesta. Primum quidem cōtinebat, quòd per cōflatorīu, preciosum ecclesiæ thesaurū verterit ad vsum filij. Secūdū, marmora in introitu baptisterij eaten⁹ posita, ea arrepta suo met balneo applicuit.

Tertium, columnas ante annos complures intra ecclesiam collocatas in suo reposuit triclinio. Quartum, seruum cæde hominis impiatum ac scelerosum quasi nihil admiserit criminis, in suo retinet obsequio. Quintum, prędia quædam sub ditione sanctę Basilenę martyris per Iulianum imperatorē rapto subtracta ecclesiæ ac precio distracta interuertit, sibíque vendicauit. Sextum, Post datum vxori repudij libellum rursus eam sibi asciuit, & ex eius congressu excepit liberos. Septimum, pro lege & quasi dogma tuetur diuendere episcopis suas ordinationes iuxta proportionem annuorum prouentuum. Qui dederint pro sua consecratione, tam qui ordinati sunt, quàm qui pro eiusmodi accepit, adsunt habentes probationes. Sed enim admirabilis Ioannes cupiens zelū hunc eatenus promotum consopire sua æquabili moderatione, respōdens ait: Frater Eusebi, quandoquidem sæpenumero contingit, vt accusationes per immodicam tristitiam in medium productę non semper in procinctu & ad manum habeant ratas probationes, te rogarim vt desinas per scripturam deferre fratrem nostrum Antoninum. Ad moderationē & temperiem reuoca causas istius tristitię. Nam quia verborum asperitate vsus est erga te, ob hęc totus incandescens non desinis ipsum Antoninū deferre, sed pertinaciter tuæ isti accusationi acquiescis. Tū ad se accir eximius Ioannes Paulum Heracliæ episcopum (is enim videbatur fauore prosequi Antoninū) & hortatur, vt vtrumque perpellat ad ineundā mutuiter amicitiam. Hoc dicto exurgens vnà cum episcopis ingressus est ecclesiam. In sacerdotio enim iam is consenuerat. Sanè populo data pro more imprecatione salutationéve pacis, reliquis assedit episcopis. Eusebius autem delator per medium populi totius & episcoporum clandestino ingressu erupit in ecclesiam. Tradidit rursus libellum alterum eadem capita accusationis continentem, formidabili prorsus iure iurando adigens Ioannem, quo cum cęteros obstringebat episcopos salutémque imperatorum, idque fecit cum turbulento tumultu, ita vt credere potuisses populi partem multò maximam ea insolenti temeritate esse perterrefactam, & quia is ab imperatore postularet sibi indulgeri iudicium mortis. Ioannes autem contemplatus viri istius peruicacem instantiam, prospicienter præuidens ne quid turbulentę seditionis conciretur in populo, libellum quidem excepit, finitáque lectione diuinorum eloquiorum, acciuit Pansophium Pisidiæ episcopum, vt offerret * dona, & è vestigio ipse vnà cum reliquis episcopis egressus est. Siquidem verebatur ne turbulentus sacerdotali munere fungeretur, iuxta euangelicam sententiam: Quando offeres munus tuum, & quæ sequuntur. Is quum rē propius pepēdisset, in * photisterio vnà cū cæteris episcopis sessitans, iubet ad se acciri delatorē, dicens ei: Ante omnia rursus eadē quæ prius inculco & reculco. Multi immodico mœrore seipsos macerātes & dicūt multa, nec pauciora produnt scriptis, tametsi certis probationibus destituantur. De quibus igitur litem vis intendere, vide num ea liquidò scias. Neque

*hostiam dominici corporis & sanguinis.

*baptisterio

Neque enim eum reiicimus qui præstare id possit: sed & eum qui non queat probare, ad accusandum proficimus aut inuitamus. Libellus igitur tuus cùm priùs fuerit lectus, eligito quod tibi fore videris conducibile. Mox enim vt lectus fuerit, omniúmque aures pulsauerit, & decreta descripta fuerint, non iam licuerit tibi (episcopus quum sis) veniam efflagitare eorum quæ inconsultè & imprudenter obieceris. Ad hæc igitur cùm obstinato animo adhæresceret priori instantiæ intentatę litis, iubet legi libellum. Lectis igitur prædictis capitulis, tunc qui in episcopis erãt ętate prouectiores, dicunt Ioanni: Libelli quidem audita lectio quid cõtineat, exprimit, etiam si vnum altero capite sceleratiorem declaret impietatem, & quæ nullo non loco interdicta sit sacris legibus, vt ne videamur subiectis toto hoc tẽpore feriari, & inerti otio desedisse, id primum in examen & inquisitionem veniat, quod cæteris est formidabilius. Id enim si re ipsa commissum esse deprehendetur, nemo iam controuerterit reliquis capitulis. Siquidem illius capituli omnifariam speciem profert fructuum malitiæ, iuxta eius sententiam qui dixit: Radix omnium malorum est auaritia. Qui enim super innocentes munera accepit, & argento diuendidit Spiritus sancti distributionem, quînam is pepercerit preciosis lapidibus, iocalibus siue thesauris, aut certè prædiis ecclesiasticis? Tunc beatus Ioannes suum aggreditur scrutinium, dicens Antonino: Ad hæc obiecta quid respondes tu? Ille autem necessitate compulsus negauit. Quî enim sustinuisset ipso statim initio inquisitionis, propriã fateri ignominiam ac probrosum dedecus? Dein qui aurum contulerãt, venerunt in disquisitionem. De his inficias & illi iuerunt. Scrutinio igitur exacta cum diligentia peracto, ad horam vsque octauam, coniecturis informatur causa hęc. Finis tandem imponitur per depositionem testium eorum & qui dederant, & qui acceperant. Et quidem non aderãt testes, quando eorum præsentia opus erat. Proinde beatus Ioannes satis supérque pręuidens quàm foret operosum omniũ sistere exhibitionem, pro expurganda sancta Dei ecclesia, prælegit in Asiam proficisci ad inquisitionem testium, citra vllam in se misericordiam, nec labori parcendo, eam de traditis capitulis aduersus Antoninũ ritè concluderet. Equidem Antoninus cernens exprom ptam alacritatem Ioannis, ac seueritatem nullis muneribus corrumpendam, vtpote qui sibi esset malè conscius, omnibus clam adiit vnum aliquẽ è proceribus, cuius prædia quædam in Asia hic curabat, vt distineret ac remoraretur Ioannem, ne in Asiam pergeret sistendis testibus. Hic hora eadem accingit se subornatæ molitioni, vt hæc innotescerent episcopo Ioanni è palatio: Res prorsus indecora est & absurda, vt tu qui episcopus es, & regendis animabus nostris tutelaris præfectus in tanta ciuitate dum tantus expectatur tumultus relicta ciuitate tuæ fidei concredita, capessas hanc peregrinationem pergens in Asiam, quò commodiùs testes vbi morantur, audire queas. Siquidem tumultus ingens expectabatur excitan-

dus per Gaïnam Barbarum, de quo superiùs dictum est. His itaque verbis persuadetur, vt supersederet isti curæ simul & sententiæ iudiciali, neque non * terminandę liti depositione testium. Eiusmodi temporis extractio suffugium agnoscendæ veritatis accusato prębuit ad corrumpendos testes, quos interim potuit aliò emittere, aut pecunia redimere, aut violento oppugnare potentatu. Hæc quum secum præuidisset Ioannes, cum præsenti Synodo dispicit quémnam præsentium episcoporum emitteret in Asiam interrogandis testibus accommodum. Synodali tandem decreto definitum est, tres episcopos abire oportere, Syncletium Traianopolis metropoliten, Hesychium Opariēsem, & Palladium Helenopolitanum episcopos, qui synodalem habuerat concionem, vti in regestis & commentariis habetur, sic vt ne intra menses duos responderint, neque in vnum sint congregati in Asianorum ciuitate, ad hoc vt è vicinis adessent, & qui arguebantur, & reliqui episcopi, quorum partes erant ferre in commune sententiam. Et hi fauebant Syncletio. Hic planè impatiens consortis erat. Ad hæc hi designati deuenerunt Smirnam Syncletius & Palladius. Hesychius enim quod amicitia iungeretur Antonino, simulatione vsus, fingebat se ei illaturum extremam calamitatem. Ex eadem synodo scriptis literis significarunt ambabus partibus suam ipsorum præsentiam, vt festinè concurrentes ad pręscriptam ciuitatem, sibi indicta explerent. Illi autē cum mutuis essent subornati suadelis, ille quidem auro expugnatus est: hi autem iureiurando corrupti. Ante siquidem eorum aduentum qui de re tanta erant pronuntiaturi, mutuam iniere amicitiam testes. Quúmque cócito cursu conuenissent, gestu simulatitio fingebāt existimasse se iudices ludos agere ac iocari ob dilationem testibus prærogatam, quasi ob varias necessitates peregrè essent profecti. Ad hęc iudices ab accusatore sciscitati sunt, intra quot dies adducturus es testes? & eorum aduentum præstolabimur. Arbitratus ille eos ægrè laturos ob inclementiam & intemperiem æstiui temporis illinc abituros, spopondit se intra dies quadraginta per scripturam accitos testes producturum, aut subiturum pœnam per canones definitam. Dimissus igitur, vti depoposcerat, & relicto testiū negotio adiit Constantinopolin, illic delitescens. Per dies igitur quadraginta pręstolati iudices, cùm nusquam appareret accusator, per epistolas significant Asiæ totius episcopis, vt delatorem sententia feriant excommunicationis, tanquam desertorem Canonum, siue calumniatorem. Secundum hoc & aliis triginta diebus perstiterunt, & ne sic quidem vllo modo apparuit. Iudices autem cùm illinc secessissent, abierunt Constantinopolin, & illic cùm fortuito occursu offendissent eum, incusabant super ausu temerario, vicissim ille aduersam corporis valetudinem prætexebat. Profitetur alioqui, ac spondet se daturum testes eorum per quos sic nullo fructu detritum est tempus. Moritur interim Antoninus, cui cum Eusebio actio publica intercesserat. Rursus ab Asia aduenit decretum, & hoc quidem à

* συντελέσαι μαρτύρων

dem à cleto Ephesinæ ecclesiæ, illud verò ab episcopis ad beatum Ioannem continens benignam susceptionem, nimirum apprehensis dextris, vnà cum iureiurando admodum formidabili. Ait enim: Ex quo superioribus temporibus sanctiones legum ac ritus confusaneè, ac minùs ordinatè * præut & nos didicimus, æquum esse censemus, vt cùm tua sanctitas ad nos deuenerit, in eos inquiras qui quæ Arij sunt dogmata sapiunt: in eos item acerrimè animaduertas, qui cùm sentiant de fide nobiscum, impotenti tamen laborant auaritia, simul & insolescunt cupiditate inanis gloriæ. Nam tam multi maximè insidias moliuntur vt lupi rapaces, & imminẽt: ita vt extimulentur vi pecuniarum & per rapinam occupare thronum vnius alicuius episcopatus. Ioannes autem in tanta consistens corporis infirmitate, ac febrili inæqualitate, adde quia & hyberni frigoris aderat tempus, nihil eorum quæ inamœna essent per se, ac mœrorem ingererent, subiiciebat oculis, modò ordinem daret ac redderet tranquillitatem tota Asia afflictis inexperiẽtia aut transfugio & desertione pastorum. Ob eam causam animo confirmatus & alacer conscenso nauigio è ciuitate cessit. Equidem in naui biduo ieiuni cùm perstitissent, & toto æquore palabundi, tertio demum die Apamiæ appulerunt, in qua quidem excepti hospitio sunt, Paulus, Cyrenus & Palladius episcopi. Hos enim secum assumpsit Ioannes comites suæ peregrinationis. Reliquum autem viæ quum confecissent itinere pedestri, ingressi sunt Ephesum, & congregatis episcopis Lydiæ, Cariæ & Asiæ, adeò vt ad septuagenarium numerum inclinarent viri isti, tunc multa cum alacritate non paucos sciscunt, & suffragiis ordinãt, cùm ei obuiam perrexissent, maximè ex Phrygibus qui ex sapientia oris eius fructum decerpserãt, iuxta dictum illud: Sapiẽtia in exitibus laudatur. Hoc est, cordibus multimodis afflictionibus dilatatis. Hæc quum se ad eum modum haberẽt, adiit episcopos omnes prolixæ orationis author, & reliquorum episcoporum delator Eusebius, impensè rogans vt admitteretur ad communionem. Aduersus eum nonnulli episcoporum reclamarunt, dicentes non oportere eum recipi in aliorum sociam cõmunionem, qui probatus sit fuisse συκοφάντης, hoc est, quadruplator siue calumniator. Ille verò supplex obtestabatur dicẽs: Ex quo pars plurima affecta est iniuriis, cùq; iam annos duos sedulò examinata est causa hæc, & ad testes inquirendos reiecta est, enixè supplico vestræ erga Deum pietati, vt vel hodie primùm liceat mihi exhibere testes. Tametsi enim Antoninus, qui accepto auro creauit episcopos, diem suum obiit: at certè qui collato auro ordinati sunt, in viuis perseuerant. Ad hæc respõdens Synodus dixit: Iustum est vt hac de re scrutinium exacta diligentia celebretur. A lectione igitur commentariorum in literas priùs proditorum causæ totius cardo ac basis resumit exordium, & introducti sunt testes. Introierunt & qui dato auro ordinati sunt, tamen initio prioris scrutinij inficias ierant. Testium autem permanentium nonnulli quidem laici erant, alij autem

*Deest hic verbum fortè, ob-seruata sunt.

presbyteri quibus visum est synodo addere fiduciam depromendæ veritatis. Quinetiam nõnulli suarum vxorum ornamenta priùs oppignerarant. Et hi quidem dicebant loca & tempora,& pecuniç quãtitatem, non omnino malè affecta ipsorum conscientia. Vltrò ac sua sponte, & citra impositam necessitatem confitentur:nam quòd ipsi dederimus,in confesso est, arbitrati id esse rationi consentaneum, vt censeremur immunes esse & exempti à foresi curia. Et nũc quidem obsecramus (si quidem fas est)addici obsequiis ecclesię. Deinde quòd dedimus aurum,saltem vt recipiamus. Ex nobis enim quidam muliebrem mũdum vxorum nostrarum ipsi dedimus. Ad hęc beatus Ioannes respondens pollicetur synodo se eos exempturum forensi curiæ, precibus apud Imperatorem effusis: vos autem imperate vt ab hæredibus Antonini quicquid dederunt, recipiant. Tunc iussit quidem synodus, vt aurum reciperent ab Antonini hæredibus,communicarent autem intimo altari,distinguantur verò à sacerdotibus,vt ne si hæc indulgentiùs permittantur,in ecclesiam Dei irrepat Iudaica illa consuetudo diuidendi, licitandi auctione publica,siue emendi sacerdotij. Horum omnium extant commentaria, sed & qui fuerint iudices, proditum est memoriæ. Sanè inquisitio eiusmodi non vno quidem die confecta est, sed annorum duorum spatio. Deiecti episcopali gradu, boni & ęqui consulẽtes acquieuerunt suæ depositioni, vt à sententia futuri iudicij liberarentur. Ex his vnus defensor fuit Reipublicæ. In eorum loca continuò substituti sunt alij vita & sermone ornati. Cùm autem deprehendisset Ioannes & alios sex episcopos in Asia coemptores sacerdotalis dignitatis, & hos diuina sententia meritò deturbauit gradu. Quis illachrymatus est? Cuius nares destillarunt sanguinem? Quęnam *Arachne in partes dissecta est? Quis verò ex eius familia desciuit ab eo? Quis ob hęc vel obolo multatus est? Quis deniq; tota Asia pręstigiator, artifex, agricola, cerdo coriarius, aut certè quamlibet vilis & plebeius, nõ in bonam accepit partem quod factum est pro tuendis sacris, & omnium ore consono approbatis legibus? Itaque his in vniuersum deiectis gradu, & his qui pręfuerant ad tuendam puritatem sacri sacerdotij, quorum extant commenraria, & asseruantur vnà cum subscriptione duorum & viginti episcoporum, qui seriem ac tenorem totius rei gestę abusque principio auditu perceperunt. Et de *septuaginta depositis, in metropoliticis ciuitatibus multa cum discretione ac iudicio designabat,& manuum impositione consecrabat delectas personas, eos inquam, qui cumulandis opibus minimum incumberent, qui perplexa mundi negotia defugerent, qui vitam decentem, & sacerdotio dignam traducerent, ac secularibus dissimilem. Sed enim vt tales essent, nihilominus solenni iuramento ab his sibi cauebat, & illi sententiæ addicebat, dicens, primùm quidem quæ à sacratissimo Paulo ad Timotheum scripta sunt de episcopis & clericis, in quibus est & hoc: Manus citò nemini imposueris, neq; cõmunices peccatis alienis. Teipsum castum

*ἀράχνη

*τῶν ἑβδομήκοντα καθελόντων

castum custodi. Ipse enim his ritè & cum laude perfectis, beatus Ioannes, cùm in Asia exorta esset inquisitio de eligendo ciuitatis Ephesinæ episcopo, quòd diem suum obiisset Antoninus, quum alij alium studiò præferre contenderent, ipse Ioannes suum quendam diaconum Heraclidem nomine,&gente Cyprium,ad eiusmodi episcopatum promouebat. Atqui quum ob id exorta esset nec leuis seditio Ephesi,quòd is non videretur plebi tanto muneri obeundo satis idoneus & dignus, adactatus necessitate est Ioannes morari diutius Ephesi.Ipso interim extrahente tẽpus Ephesi, Seuerianus se reddebat auditoribus iusto amabiliorem. Neque hæc latebant Ioannem. Siquidem quæ fiebant,omnia per internuntios significabantur.Cæterum per hæc tempora non paucas Nouatianorum ecclesias solo adæquauit,è medio sublatis numero quatuor ac decem. His confectis se recepit Constantinopolin. Et ipse quidem rursus exactam ac decentem curam obibat ecclesiarum, exponens populo quæ nosset profore,& quę animarum saluti forent conducibilia.Dicendum superest, quánam ratione Seuerianus aduenerit Constantinopolin. Illis enim tũ diebus Antiochus Ptolemaïdis episcopus quæ in Phœnicia sita est, in eam aduenerat ciuitatem doctrice experientia apprimè eruditus in sermonibus rhetoricis. Hic per ecclesias aliquanto tempore quum elaborasset docendo, & hoc suo opere multam vim pecuniarum cumulasset, præpropero cursu se recepit in suam ciuitatem. Seuerianus autem & ipse dialogorum Rhetoricorum author,& creditus esse eruditior,non alioqui planè satis exprimebat linguam Græcam,etiamsi Gręcè expromeret.Siquidem voce erat Syrus. Hic vsqueadeo multis verbis Antiochum in suam pellexit sententiam, vt collectis rebus suis è Constantinopoli facesseret.Tali enim inuidia extimulatus zelo in eum exarsit.Fuit sanè & hic exercitatus,ac permultos in ordinem digessit sermones.Perlibenter ab Ioanne susceptus,minore & dilectione & honore ab ipso cohonestarus est. Floruit is multiiuga eruditione clarus, adeò vt multis principum fuerit in honore,ipsi etiamnum Imperatori domesticè notus.

Mulier quædam vidua, nomine * Callitrope, quæ vxor fuerat cuiuspiam naucleri Alexandrini, inuidia diaboli à conciuibus suis per Paulacium exercitus ducem,penes quem erat potestas imperialis ea in ciuitate, traducitur quòd esset cæteris opulẽtior. Hanc igitur ad se cùm introduxisset, vi adigebat vt aureos quingentos sibi cõferret, quum ne tanta quidem ei suppeteret opulentia,vt eos posset exhibere. Quod sibi in assem suppetebat,dedit,omnémque substantiam oppignerauit,quódque supererat auri quod quærebatur, ex fœnore mutuata dedit ei. Ille igitur velut sortitò acceptis quingentis aureis numismatibus sinit eam abire. Qui autem ei dederant fœnori, affligentes ipsam,& indignis modis discruciabant, tantum non eam suffocantes, notámq; illi inurentes infamiæ.Annuum autem tempus cùm velut equestri cursu pręteriisset,Pau-

*καλλιτρέπειν pulchra cõuersio vel mutatiõ

lacius successorem excepit sui principatus, seq; recepit Constantinopolin, suæ administrationis repositurus rationem. Illa verò miserabilis vidua exurgens enauigauit post ipsum, & abiës profecta est in comitatum aduersus eum expostulatura & obiectura crimen. Imperator autem vt mox rem totam resciuit, iubet prætori ciuitatis vt extorqueat veritatem, vsque adigat, donec quæ ab eo expressa fuerant per iniquitatem, viduæ refunderentur omnia. Prætor verò causam omnem viduæ nihili ducebat. Is enim præses authore illo obtinuerat suum principatum. Atqui mulier pensiculatiùs cùm vidisset se adeò nihili habitam, adit quendam ex naucleris Imperatricis, & eum Constantinopolitanum. Hæc quum edocuisset eum quæ aduersum se gesta essent, ille misericordia motus est super eam, & quòd multum obtineret fiduciæ apud Imperatricem, introduxit viduam ad eam, & hæc denuntiat quam esset passa iniuriam. Continuò autem hora eadem emittit Imperatrix duos excomires, qui Paulacium ad se adducerent. Is cùm aduenisset, dicit ei: An non tu ad solitudinem redegisti Alexandriam totius Ægypti metropolin? Tu eam sic moderatus es, sic constituisti & inhabitasti, quasi sic esses iussus à nobis. Respondens ille ait: Regina, non eam ad vastitatem perduxi, neminem concussi, neminem affeci iniuria. Imperatrix ad eum: Ecce hæc vna est earum quas iniuriis affecisti, abs te reposcens quingenta aurea numismata. Suppetit ne tibi ratio qua te expurgare queas? Tum ille ait: Neutiquam tua ignorat maiestas, quæ mihi suppetebant præcipua, quæ præbuerim reponẽda in promptuario publico, priùs quàm principatum accepissem ciuitatis illius. Hæc è diuerso dixit: Nihil horum resciui: veruntamen hæc frustra. Per salutem Imperatorum nunquam priùs te sinam hinc abire, quàm abs te fuerint repetita centum precia auri. Hæc quum dixisset, pręcepit excomitibus, vt eum affligerent, donec exoluisset præscriptam auri quantitatem. Paulacius, vt qui nosset iussionem eiusmodi indeprecabilem esse & ineuitabilem, præcisum aurum dedit, & absolutus est. Accepta ab eo hac summa, ex ea dedit viduæ sex & triginta numismata, & à se eam emisit. Egressa est mulier flens & eiulans super hoc quod sibi inopinè ac præter spem accidisset malum. Et hæc illam adorta est secunda calamitas. Cùm autem audiisset de beato Ioanne, quia exciperet tuendam causam oppressorum, eorum pręsertim qui auxiliari omnium ope destituerentur, procidit ei, arcana omnia velut in sinum amici deponit, quæ consequuta fuerant per Imperatricem ipsius gratia aduersus Paulacium, & quia cùm sperasset eius opera assecuturam commiserationem, & de aduersario iustam vltionem, tãtò grauiore iniustitia per eam affecta est. Hæc quum didicisset Ioannes, & commiseratione eam prosequutus, eò maximè quòd dixisset se fœnore accepisse aurum ab his qui vsuras Alexandriæ exercebant, iubet ad se acciri Paulacium in sancta Dei ecclesia, eique dicit: Vti par est credere, ipse videris contumeliis velle afficere Deum patrem orphanorum, & iudicem viduarum.

duarum. Téne clam est, quàm durum sit tibi aduersus stimulos calcitrare? Modò sanè huic humili mulieri restituito quingenta numismata, quę quidem præter omnem iustitiam ab ea vi extorsisti, vt ea appēdat & adnumeret iis quibus obnoxia est, vt & ipsa sibi suísque liberis redimat vexationem quæ eam deplorata & immedicabili afflictione vndique obsidet. Quin & tu eximête tandem, & liber eris à vinculo istius tuæ iniquitatis. Respondens autem Paulacius, dixit ei: Ad Augustam priùs accessit eam interpellatura aduersum me, quę pro summa quam hæc à me reposcit, multauit me precio centum aureorum nummûm, quam quidē multam, profecta ad Imperatricem, ab ipsa vtique reportare poterit. Quid iam aduersum me vociferatur? Respondens autem Ioannes dixit ei: Tāetsi Augusta abs te exegit eiusmodi quantitatem pecuniæ, vti asseris: sed & hæc multa est iniquitatum in tuo principatu abs te commissarum, idque ea de causa perpessus es. Iustitiam huius pauperculæ non limis oculis prętereibo. Quare si quid ab ea extorsisti, vide vt in solidum restituas. Ne mihi tu prætextum Augustę opponas: Dico enim tibi nunquam te hinc exiturum, tantisper dum plenè ad extremum vsque obolum exolueris summam per iniquitatem extortam. In ius prætereа ipsius cedent ab Imperatrice eidem dono collata triginta sex numismata, idque ratione impensarum. Hęc vt agnouit Imperatrix, iubet significari Ioanni per internuntium dicens: Absoluito Paulacium. Quod enim ad hanc attinet causam, ab eo iam exegi quod abundè sufficit. Ioannes autē è diuerso eidem significauit per eos qui missi fuerant ad se, Mihi loquēti crede, ne tātillum quidē remittetur ex his quę vi extorsit ab hac hospite & ope omni destituta muliere. Iteratò Imperatrix ex contrario indicauit Ioanni dicens: Absoluito hominem. Ad hæc contrà Ioannes, Si quidem iubes vt absoluatur, mitte ad viduam quingenta aurea numismata. Hæc quum inaudiisset Imperatrix relatu suorum *secretariorum, indignatione & incandescentia animi oppleta dixit: Vti video, hic ab Antiochia venit, vt edicta Imperatorum redderet inefficacia. Hora mox eâdem iubet Centuriones duos eò proficisci vnà cum ducētis militibus cum mādatis edicens eis vt ingressi ecclesiam iniecta manu illinc Paulacium abriperent, & è manu episcopi auellerent, absolutúmq; reducerēt domum. Illi cùm ad limen vsq; peruenissent vestibuli ecclesię, ac voluissent ingredi, vident angelum Domini pro foribus vestibuli stantem, manu sua rhomphæam tenentem manu è vagina exertam, eósq; abarcentē ab ingressu vestibuli. Contēplati igitur eiusmodi spectaculū, vehementi timore correpti sunt, & ad Imperatricē reuersi, cū tremore quę vidissent eidē renuntiarunt, simul & quonam pacto aduersum eos ipsam distrinxisset rhōphęam. Hęc cū inaudiisset Imperatrix, exterrita est, & mētis perturbatione consternata vnà cū stupore, ne sic tamen pręconceptū aduersus Ioannē odiū ab animo profligauit, sed pręstactiùs acquiescebat pręcōceptæ aduersus ipsum simultati & inimicitię, opportunā obseruās occasio-

*aut certè iuxta vulgus referendariorum

nem,modúq; inquirens quo se de Ioanne vlcisceretur. Imperatrix igitur rursum misit Phormentium nomine,pręcipuę verò dignitatis,verbis ad persuadẽdum compositis rogitans vt absolueretur Paulacius. Sed enim eximius hic Ioannes nullum cessit locum assentatoriis illius suadelis,sed constanter priùs à se dictis acquiescebat,dicens se in primis velle miserabilem viduam hanc redẽptam à vinculo iniustitiæ qua ipsam iniquè oppresserat Paulacius. Deinde quia magnopere sibi curæ fuit salus Imperatricis. Paulacius verò se cernens ludere operam, nec quicquam ex ea re relaturum emolumenti,reuersus domum suam,secum aduexit quingenta aurea numismata,& ea præsente episcopo tradidit viduę,sicq; absolutus est,vt abiret in domum suam. Reuersa item est & mulier in ciuitatem suam,Deo trãscribens gloriã,qui sibi opẽ tulisset subsidio & opitulatione Ioannis episcopi. Ipse autẽ totus incubuit cõsuetis sibi admonitionibus ad instructionẽ populi cupiens auocare omnes à vitioso affectu auaritię. Exactis diebus aliquot,rursus B. Ioãni Imperatrix per quosdã Palatinos significat,& quidẽ quadãtenus intẽtans minas, aliqua verò ex parte abblãdiẽs assentatrix, eũ adhortãs se vt in posterũ auocaret ab omni intercessione,siue cõtraria oppositione aduersus eã,dicẽs & hęc: Finẽ deinceps imponito, vt ne clàm te insinuãs & obrepens te ingeras his quæ imperatorũ sunt propria. Neq; enim tibi ex officio cõueniũt. Ab eiusmodi igitur animi cõmẽtationibus te auoca, quemadmodũ & Imperatrix sibi tẽperat à rebus ecclesiasticis,eas tibi permittẽs,téq; cõdigno prosequens honore. Itaq; quãdo vtriusq; cura iunctim annexa nihil adfert cõmodæ & bonę frugis,saltem posthac delige quod ex officio addecet te. Pręsto moderãdis rebus ecclesiasticis. Negotiis ciuilibus ac publicis ne teipsum inseras. Neq; enim te patiar ita agentem. Hęc cùm inaudiisset B. Ioãnes, magno animi * mœrore penè contabuit,secúmq; differebat,dicẽs: Quid tandem de hac fiet,quæ adeò impudenter loquuta est,suísque improbãdis operibus aduersum se conciuit iram Christi? Quúmque vehementer ingemuisset,respondens his qui missi fuerant,dixit: B. Paulus clamat,dicens: Si hominibus placerem,Christi seruus non essem. Rursus idem ait: Argue,increpa,obsecra. Iterúmq;, Mihi quidẽ dicere non pigrum,vobis autẽ tutum. Verũtamen non ita studio contẽderim, vt perfectionẽ legis nostrę apprehẽdisse videar, & omnẽ omnino rugã vitasse: sed vt per prouidẽtiam domini pręseruer incõtaminatus ad extremũ vsque vitę halitũ. Quòd si eã in meis enarrationibus reprehẽdissem,ne sic quidẽ debuisset me contẽptim dãnare & affligere. Video equidẽ eã abhorrentẽ à decoro sui status,& externã à Christi esse mãdatis. Nihilominus aduersum personã vllã,nõ eius,nõ itẽ alterius sinat me dñs deprehẽdi fuisse cõtumeliosum. Fateor equidẽ,quia eos q se fiuerũt peruinci auaritiæ vitio, nõ desij coarguere,sed nec cõquiescã. Quòd si libera est & immunis ab eiusmodi vitiosa animi perturbatione,tãtò cõueniebat eã magis spiritu exhilarari, vt quę se nosset cõmemoratione istius flagitij nullo suffundi pudore. Sin se in-

* περίλυπος lego, nõ περίλοιπος.

ſe intelligit ſuccubuiſſe iſti flagitioſo ſceleri, & eſſe iã dictis obnoxiã, ſciens nouerit quia nõ ipſe ego ſum qui coarguo, aut qui aſpergã eam vlla cõtumelia, quin potiùs opera ipſius ſunt. Qui enim facit peccatũ, ſeruus eſt peccati, ſicuti ab Apoſtolo ipſo docemur. Quid enim eſt quod ipſam abarceat ab explendo bono opere? Aut quid illi profuerit, ſi mundum vniuerſum lucretur, animæ verò ſuæ detrimentum patiatur? Aut, quam dabit homo commutationem pro anima ſua? Hiſce admonitoriis ſermonibus ac pluribus quum homines illos animi conſternatione ac ſtupore perculiſſet, dimiſit in pace, vt quæ audiiſſent, renuntiarent Imperatrici. Illi autem commonitionem ſcriptis proditam cùm accepiſſent, nihil non retulerunt ei, addentes quia hodie audiuimus verba hominis, qui ne mortem quidem exhorreat quamlibet fuerit formidabilis, ſiue gladio infligatur, ſeu immergatur marinis fluctibus. Hic omnium à ſe ſolicitudinem excuſſit, nec quicquam cętera reputat. Vnam hanc & ſolam obit curam. Quos videt vitam traducere præterquam decorum ſit & honeſtum, coarguit & increpat. His adde, quia talis quum ſit, ſe non ſinit expugnari. Hæc quum prænarraſſent Imperatrici, obtulerunt & chartam, in qua erant deſcripti eius ſermones, & ad ſe accerſito vno è ſuis iudicibus, cæteris clam legit ei. Quúmque intellexiſſet quanta ineſſet vis chartæ, tantò eſt maiore indignatione oppleta, & furore excanduit. Quin hiſce rebus ad hunc modum conſtitutis, eccleſia nihilominus quotidie refloreſcebat in melius, vniuerſaque ciuitas ſe recipiebat ad complexum pietatis. Vigebant caſtitas & pſalmodia animarum altrices. Totius boni atque honeſtatis oſor diabolus ęgerrimè tulit obſeruari hæc ab his quos ſemel euiciſſet, quos vtique ſermo Domini per Ioannis doctrinam ab impuro illo auocarat, cuiuſmodi fuerant, qui priùs toti flagrarant inſano amore equeſtrium ludorum, & theatralibus ſpectaculis. Eos qui derelictis haris, ac vilibus diaboli ſtabulis reſipuiſſent, fiſtula illa linguæ perquam amabilis complectebatur & admittebat in domum legitimi Patris, intra mandram benigniſsimi illius ouium Paſtoris. Tantum támque radioſum fulgorem vetiſſimæ philoſophiæ eximij illius viri nequaquã paſſa eſt inuidia, vt ſe latiùs effunderet: ſed propriis molitionibus ac machinis imperialem illam ciuitatem, verius vniuerſum terrarum orbem ſpoliauit inſigni dexteritate linguæ illius ſimul & fœlici ſupra modum ingenio. Quidam enim dum ſe mutuis ac diuerſis odiis colliſiſſent, neſcio quas cauſificationes ac prætextus obtendebant, nimirum quòd viri iſtius celeberrimi claritatem fulgetræ inſtar explendeſcẽtem, virtutéſq; contueri nollent. Aduerſus eum proinde expoſtulationes multis gemitibus ac ſuſpiriis planè dignas cõmenti, perpenſa licet ſuæ in eum perſpicuitate ſubornatę calũnię, ſuã nihilominus explere aggreſſi ſunt iniquitatem. Pręſultores autem iſtius calũnioſę delationis fuere (ſicuti planè nouit vniuerſus terrarũ tractus) Acacius, Antiochus, Theophilus & Seuerianus, qui quidẽ quod nõ erant, dicti ſunt.

• Aemulatores infenſißimi Ioan. Chryſoſt.
• ἄκακος inſons, innocens.
ἀντίοχος repugnans.
θεόφιλος amans Dei, vel Deo gratus.

quod autem erāt reipsa, dici non sustinent. Ex ordine clericorū, presbyteri quidem duo, diaconi autem quinque. Illi quidem illegitimi ac degeneres, hi verò ex malitioso genere prognati, in vnum conflati sunt & coorti. Me clam est, tutúm ne sit & vacet periculo tales profiteri fuisse presbyteros & diaconos aulę imperialis. Duo aut tres & ij soli qui vires neruósque suggerebant ex Theophili satellitibus, militari ope concertantes. Ex mulieribus vulgatę famę, viduę quidem tres, opulentæ autem per viros iactura suę ipsarum salutis, quę & multam pecuniarum vim rapto extortas possidebant, hæ erant, Taraxantria, Anasistria, Marsa Probi, & Castritia Saturnini vxores. Eugraphia insuper Amphimaniste. Reliquam fecem vel pudor est ore depromere. Et hi cùm essent corde corrupto, inque fide vacillarent, ac perinde atque vęsanientes per ebrietatem, in vnam conspirarunt inuisæ & execrabilis doctrinæ sententiam, aduersus ecclesiasticam pacem torrentem moliti perditionis. Contigit enim illo tum tempore Acacium Beroensem episcopum (cuius nos superiore loco commeminimus, & vti prædicabat) scire se tanquam à scopo esse hallucinatum, nimirum à bono hospitio, & eam ob rem mœrore contabescens, indignatione redaccendebatur, & quasi qui ab Ioanne nihili esset habitus, intolerandis cogitationibus deuictus sermonem deprompsit ex abundantia quidem cordis, sed planè dignum sua vnius petulanti debacchatione, idque de nonnullis clericorum Ioannis loquens: Ego ei adorno * fideliam siue ollam. Ex ea igitur die coniunctus, ac veluti compactus Seueriano, Antiocho & Isacio Syrisco in causis forensibus vaferrimo rabulæ ac latratori, eorúmque præduci & doctori, qui falsò dicuntur solitarij siue monachi, vt qui nullo non tempore vitam detriuerit in maledicentiis & insectationibus aduersus episcopos. Et isti decernunt scilicet, & tractant aduersus Ioannem, veriùs oppugnant gloriam Saluatoris. Et hi quidem primùm missi Antiochiam in eius adolescentiam ac iuuentutem anquirunt, siqua admisisset delicta. Simul autem atque defecerunt scrutantes scrutinia, nec quicquam reprehensione dignum quiuerunt deprehendere, exploratores amandant & Alexandriam, eiusmodi studia affabrè & artifici sapientia scilicet pertractante Theophilo. Equidem is simul atque aperuit libellos suę sententiæ indices multa cum taciturnitate, nempe * latronum in morem. Singula perscrutabatur, modum perquirens obtinendæ occasionis fortuitæ vel vnius è multis. Secundum ea tempora, vir quidam erat Alexandriæ nomine Isidorus ordinatione beati ac verè magni Athanasij presbyter, annum agens ætatis octogesimum, quem Romanorum plurimi probè norant ob causam & tractationem rerum ecclesiasticarū, quippe qui à multis retro temporibus Romam adiisset, peregrinorum & hospitum Alexandriæ exceptor. Erat autem & Petrus quidam Alexandrinensiū ecclesiæ presbyter primarius. Hunc Theophilus ꝙ infense odisset, cōstituerat eliminare ingressu ecclesiæ, crimine illi obiecto, ꝙ mulierem

* vide Chiliades Erasmi.

* vulgò, A parte de Larron.

mulierem ſuperſtitione Manichęam quandam adiuiſſet ad ſuſceptionem ſacramentorum, quę nódum eiuraſſet ſuperſtitioſam hæreſim Manichęorum. Verumenimuero reſpondit Petrus eam ſuperſtitionem reliquiſſe, ſéque ipſam excepiſſe non præter mentem Theophili & ſententiam. Ægerrimè tulit Theophilus reſponſum, vt qui videri poterat hãc adornaſſe calumniam. Apud ſe enim dicebat quod fuerat geſtum, nemi nem reſciuiſſe. Aduerſus calumniatorem Petrus teſtem citabat Iſidorum, quem nihil latebat eorum quę de muliere dixiſſet Theophilus. Sed enim illo in tempore contigit Iſidorum in ciuitate imperiali, nimirum Romæ, vitam degere. Fuerat ſiquidem à Theophilo ipſo amandatus ad Damaſum Romę epiſcopum, vt vnà cum Flauiano Antiochię epiſcopo allegeretur, ipſúmq; aſſcriberet catalogo, quo cum familiarem cepiſſet congreſſum, ac ſocietatem iniuiſſet, Euagrij cauſam interruptam annorum viginti ſpatio. Meletiani enim ob iuramentum quoddam iudicio contendebant aduerſus Flauianum. Iſidorus igitur redux è Roma cùm ſe recepiſſet Alexãdriam, in teſtem accitus à Petro, dicebat Manichęam illam ad voluntatem & conſilium epiſcopi fuiſſe exceptã, quódq; eam participem fecerit ſacramentorum. Eam ob rem impotenti ira totus incanduit, & ipſo momento Petrum exegit à communione altaris, ſecum reputans quonam pacto & Iſidorum à ſe miſſum faceret: id quod tãdem effecit. Mulier enim quędam vidua, nomine* Theodote ſoror Theodori prętoris Alexãdriæ numiſmata aurea mille Iſidoro dat iureiurãdo eum ſibi obſtringens coram altari Saluatoris, vt pretio totius ſummæ veſtimenta coemeret induendis mulieribus pauperculis Alexandrinorum, neque id innoteſceret Theophilo, quis tradidiſſet, vt ne acceptas pecunias inſumeret coemendis lapidibus ad ſtructuram ędium. Accepta igitur aurea numiſmata Iſidorus erogat in vſus paupercularum ac viduarum. Reſciuit & hoc alicunde Theophilus. Nihil enim eorum quæ omnibus in locis fiebant, illum latere potuiſſet. His geſtis ad ſe accerſit Iſidorum, & quidem ęgritudinem animi moderatè diſſimulans ſciſcitatur num res ſic ſe haberent. Ille autem nihil inficiatus, confeſſus eſt ſe inſeruiiſſe rei huic adminiſtrandæ, ſuámque nauaſſe operam. His auditis, tabernaculum ingreſſus ingemuit, denuntiatúſque eſt adeſſe Epi̇ces vnà cum Chriſtophane. Porrò ille in inquirendo planè norat inuertere formas vniuerſas reſponſionis ab Iſidoro ſibi redditę. Quúmque aliquantiſper interquieuiſſet, duobus nimirum mẽſibus, in medium profert papyraceam chartulam, & comprobata* ſacerdotali functione, pręſente Iſidoro dixit: Haſce literas ante annos abhinc decem & octo excepi aduerſum te Iſidore. Quódque tum multiuariis diſtinerer negotiis, rem totam obliuione detriui. Nunc autem alteram chartam dum requiro, inueni hoc de te capitulum. Pro teipſo ad hoc reſponde. Continebat autem ea charta obiectionem criminis Sodomitici. Ad hæc Iſidorus pro ſe reſpondens dicebat Theophilo: Facilè quidem donauero verum eſſe,

* θεοδότη à Deo data.
θεοδῶρος Dei donum.

quia charram hanc excepisti, & lapsu quando excidit, non aderat qui redderet libellum, vt iam secundo repetita sit. Ad hæc Theophilus, Sed non aderat puer, erat siquidem in naui. Respondit Isidorus: Non continuò adfuit papa, mox à nauigatione? Non aderat deinceps vel secundó? Non aderat ne tertiò quidem. Vel nunc tandem adest. Iubeto igitur sisti hominem. Ad hęc Theophilus cunctatior, tempus extrahit in alterum diem, & adolescentulum quendam orans assiduus institit, denique & demulxit ac deliniuit multimodis pollicitationibus ad intendendam accusationem aduersus Isidorum, datis ei (vti asserunt quidam) numismatis aureis quindecim, vt extemplo ea porrigeret matri. Et numos illos mater immobili oculo, nec vsquam euariante * contuebatur parte quidem vna, alterius verò oculi contemplatione secum recogitans verebatur legum euersionem, ac timēs ne fortè Isidorus calumnia oppressus incusaretur apud principem, & ad populi perueniret notitiam, fatetur ipsa Isidoro commentitiam hanc fabricam ac molitionem modis omnibus improbandam, ostensis eidem aureis numis quos affirmabat se accepisse à Theophili sorore, mercedem vtique aduersus insontem ac prorsus innoxium. Et quidem hæc soror quum ob pleraque alia, tum pręcipuè propter tantę calumniæ indignitatem pœnam luit morte, manibus chirurgorum circa putres mammas & saniosas contrectata. Per hæc Isidorus domi morabatur supplex orans Deum. Adolescentulus autem ille partim legum quidem timore perculsus, partim verò recogitans Theophilum se esse potentiorem, erroris sui frustrationem vertit, commodius sibi credens fore, si ad tutius munimentum, nempe ad ecclesiam confugiens, ad apprehendendum altare illinc se fuga proriperet. Hic Theophilus abdicat Isidorum ecclesię ingressu, & cohęredem facit corrupto prorsus ac surdo suo vnius iudicio. Qúmque immedicabilem notam infamiæ ei inussisset, nihilominus suæ iniquitati in speciem obtendit se decentem castimoniam & honestatem. Isidorus ob hæc veritus, nequando acriore indignatione exagitatus Theophilus in animo constitueret moliri aduersum suam salutem insidias (Eò enim malignitatis vsque iam pręuerterat) in montem * Nitrię pernici ac festino cursu contendit ad cœtum & agmen solitariè degentium, quò loci suæ adolescentiæ conuersationem exercuerat, inque sua cellula consedit. Supplicabat Deo, vt indipisci promereretur ipsius longanimem clementiam. Sed enim tum Romanos tot tantæq; molestiæ apprehenderant, vt hi quorum fidei concredita erat sacerdotalis dignitas, consutis dolis sese colliderent in contumeliam Christianæ religionis. Nec vlla ratione ab his sibi temperabant. Eo etenim tempore sacerdotes aliud nihil, quàm contumacem & præfractam rebellionem inter se exercebant, ac iugi meditatione moliebantur. Id mali originem traxit ab Ægypto. Initio quidem visa est leuis esse momenti hæc quæstio, qua quærebatur, Deús ne corpus esset & habitus, ac figura informatus, an

*Νιτρίας lege Νιτρείας. Νίτρεν enim ἀπὸ τοῦ νίζειν tergere, lauare

tus, an incorporeus, (vtque ſemel dicam) ab omni prorſum abſolutus humana effigie & deſcriptione corporali. Occaſione decidendæ iſtius quæſtionis à non paucis ciebantur conflictationes pernicioſæ & ambitioſæ contentiones. Et illi quidem aſtipulabantur * dogmati, alij contra (in quibus erant quique ſimpliciores monachi) patrociniũ deferebant ei ſententiæ quæ Deum prædicat corporeum & humana effigie delineatum. Horum tamen plurimi vt cordatiores & ſenſu perſpicaciores Deum eſſe incorporeum & ab omni prorſus formarum qualitate ſeiunctum aſſeuerarunt, quorũ ſententiæ aſſenſus eſt & Theophilus Alexandrinorum epiſcopus & edixit vt aduerſus eccleſias excurrerent populatis turbę quæ numen illud informatum humana effigie prędicabat incorporeum verò eſſe decernerent. His mox auditis monachi ægyptij relictis monaſteriis Alexandriam vſque perueniunt & motoria ſeditione cooriuntur aduerſus Theophilũ quaſi impiè & * inclementer agentem. Id quum reſciuiſſet Theophilus, ad hunc obeundum agonem ſe procingit & gnauiter apparat, artifex vaframẽtum apud ſe comminiſcitur quo ſe eximat intẽtatę morti. In eorum igitur proſpectum vt venit, blandiore illecebra ſermonis viros in ſuam traduxit ſententiam ita loquutus: Sic vos vidi, vti eſt Dei vultus. Hoc verborũ lenocinio à præcõcepta animorum impreſſione monachos illos ſedauit & remolliuit. Quin & illũ vera dicere reſponderunt. Siquidem Dei facies noſtræ eſt aſsimilis. Supereſt, vt Origenis libros Anathemate ferias. Eorum enim lectione diſertè quidem loquentium nonnulli reclamantia ex diametro noſtrę ſententię opinantur. Id ni feceris, continget vt à nobis expectes quę impiè agẽtes & Deo ipſi repugnantes tolerarunt. Ad hæc Theophilus, Sed enim ipſe exequar, quicquid vos ipſi faciendum cenſueritis. Ne quæſo, aduerſum me ad hunc modum ira excandeſcatis. Infenſe ſiquidem odi Origenis libros & hos improbo, ſimul & eos qui legendos amplectuntur. Sane quidem eos monachos hiſce verbis amolitus à ſe depulit & ablegauit. * Hac de re ſi forſan quęſtio eò vſque abiiſſet, vtique non contigiſſet altera & perplexa magis moleſtia huic quidẽ aſsimilis. Viri enim qui in Ægypto prę ſidebant monaſteriis pius ille Dioſcorus, Ammonius item, Euſebius & Euthymius qui quidem fratres erant à corporis proceritate ſortiti nomenclaturam longi. Sed enim iſtorum fama mirè increbruerat Alexãdriæ, quòd & ſermone & vitæ ornamentis inclaruiſſent. Theophilus Alexãdriæ epiſcopus ſanè quàm diligebat & honorem deferebat monachis. Eorum quidem vnum, nempe Dioſcorum ab eremo auulſum cõſtituit vnius ciuitatis epiſcopum. Alios duos adhortatus eſt, ſecum vt morarentur, vixque tanden perſuaſit, veruntamen vt epiſcopus ad id eos adegit & Clericorum dignitate cohoneſtatos communionem eccleſię illis concredidit. Illi quidem neceſsitate adacti manebant ita ſibi commiſſę communioni incumbentes. Angebantur animo alioqui vehementer, quòd non pro ſua voluntate ſinerentur philoſophari,

* Eccleſiæ

* ἀνελεῖν, male ἀνελεῖν interimere.

* an Deus hominum forma conſtet

præut assueuerant acquiescere monasticæ meditationi. Progressu autem temporis quum intelligerent animas suas plurimum noxę ac detrimenti contrahere, cernentes episcopum vitam exercentem pecuniis vndelibet corradendis addictam, ac plurimum studij impendentem congerendę possessioni facultatum, vtque in prouerbio est, ob hoc vnum, * nullum non mouentem lapidem, communem cum ipso ac diuturniorem moram deprecati sunt, ingenuè professi se nihil anteponere amori solitudinis, nec quicquam antiquius ducere conuersatione singularis vitæ. At ille eousque non planè nouerat eam manendi causificationem esse veram, quare vt secum perseuerarent, eos deprecabatur. Simul autem atque certò agnouit quid inter sese decreuissent, plenus indignatione exarsit, seque nihil non malorum executurum interminatus est aduersus eos. Porrò istius comminationis leuis admodum timor vrgebat eos qui iam secesserant in solitudinē. Sic ira accensus Theophilus videri poterat nō mediocrem tumultum aduersus eos excitaturus. Omnibus enim machinis adnitebatur viros illos prędonum in morem adoriri, & actione calumniosa obruere. Quin etiā in odium fratris ipsorum Dioscori Eremupoleos episcopi exarsit cōtinuò. Animo enim eius haud mediocrem intulerat mœrorem, quòd ei adhæsissent monasticæ exercitationis viri, eisque multum deferrent reuerētiæ. Planè nouerat nihil se allaturum detrimēti vllo modo viris monasticæ disciplinæ addictis nisi oppugnando vim inferret. Hac igitur artifici vtitur ludificatione & quidē appositè ad suum institutū persuasit, vt subinde secum moram traherent viri qui texerent sermones de Deo, quia Deus esset incorporeus, nec vllo modo humana descriptione informatus. Necesse alioqui sequeretur, Si humana effigie informatus est, ergo & humanis subiacet affectibus. Hoc dogma ab vetustioribus perspicuè declaratum est, maximè omnium ab Origene. Ad eum modum se gerebat Theophilus, & sic erat animatus. Quæ enim dabatur responsa, per eam versipellem solertiam nihil cunctatus inuertebat ad expetendam de inimicis vltionem. Hoc insuper artificio plurimos monachorum alioqui integros vita, sermone autem imperitos, literis verò ineruditos.* Et tales amandabat ad eos qui erēmi monasteria incolebant, vt & docerent non oportere morē gerere Dioscoro, non item ipsius fratribus qui astruebant Deum esse incorporeum: Deus enim (ait) iuxta diuinę scripturæ sententiā, & oculos habet, & aures & manus & pedes, sicut cęteri hominum. Dioscori verò discipuli Origenis sentētiam sequuti, blasphemū dogma introducunt, vtrique asserentes Deū neque oculos habere, nō itē aures, non manus, nō deniq; pedes. Hac vaferrima cauillatione plurimos monachorū in errorem & fraudem abripuit, interque illos intestina exoritur & peracris factio. Porrò quidem perspicaciore & aperto intellectu prędití non se siuerūt hac illice impostura abduci in fraudem, quin potiùs Dioscori discipuli Origeniano * dogmati assensi sunt. Plures autem, vtpote simpli-

*Adagium

O versutam vulpem.

*deest in exemplari verbum, forsan, seduxit

*quod docet Deum esse in corpore Deum

ciores & flagrantiore zelo animati nulla mora prosiliebāt aduersus fra-
tres. Inter hos igitur sectio oborta est, seque inuicem insectabantur, &
muruis obrrectationibus concerpebant, quasi ad impietatem prolapsos.
Qui verò aures accommodabāt Theophilo, illos Origenistas & impios
nominarim rraducebanr fratres. Alij ex diuerso partem oppositam, eos
nimirum qui Theophili malesuadę opinioni acquiescebant, dicebant
ἀνθρωπομορφιανούς. hoc est, qui Deum circunscriberent humana forma. Ex
hoc vno fonre non mediocris momenti conflictationes verborū & con-
trouersiæ corriuarę sunt, & hinc inter monachos * bellum incessit incon *ἀσπόνδος πόλεμος
ciliabile. Theophilus autem vt intellexir primùm suam intenrionē eous-
que promouisse, lireras rtansmittir ad sibi conuicinos episcopos quibus
iuber per eos quosdam è primoribus exigi è monre & interiore etemo,
eos qui præerant monachis, idque indicta causa. Horū quidam vnà cum
ptesbyteris profecti Alexandriam inuirabant Theophilum, causam vt
exprimerer, cuius gratia ipsos eò addixisset, vt sua eliminarentur solitu-
dine. Sed enim ille oculis sanguine interspersis in illos pressiùs defixis
toruà respectabat, nonnunquam quidem liuescens, aliquando autem
pallidus, interdum verò amarulenro risu subsannans per immoderaram
& peracrē iram. Collo Ammonij viri vtique sibi coętanei inuoluit me-
dium pallij siue extimę vestis suismet manibus, inque eius maxillas in-
cussis plagis & contractis digitis subagirabar manus Ammonij, obstre-
peram hanc edens vocem: Hæretice feriro Origenē anathemate. Er hoc
quidem proprer frarres, illud autem odio Isidori qui in Nitria erar hospi
tum & peregrinorum exceptor. Ad hunc igitur modum sanguinolenri
nec vllo respōso digni habiti, in suas quisque māsiones reuersi, sibi pro-
positæ exercitationi monasticę acquiescebant fixius, disciplina scriptu-
rarum suum exacuētes ingenium, (quarum meditatione fit haud parua
accessio salutis) de episcopi vesania minus soliciti, modò ne sibi mali vl-
lius conscij essent. Aduersum hos non vsquequaq; conquiescens Theo-
philus, rursus destinar è vicinis locis episcopos, & aduersus monachos
adornat & cogit concilium, illis quidem minimè accersiris, vt pro se re-
sponderent & expurgarent, nec vlla ratione reddira eximiæ sanctiratis
viros exhætedes facit & abdicar, Ammonium, Eusebium & Enthymiū,
verirus inferre vindicem pœnam confertim aduersus tantam multitudi
nem, dissimulata interim corruptela dogmatum. Et quos plerunque
supra episcopos ipsos honore cumulatiore prosequutus fuerat, & docto-
rum vice reuerebarur ob verbum Dei per hoc rempus & propter splen-
dorē vitę, hos nihil veritus est nominarim perstringere vt * magos, præ- *γοήτας
stigiatores & maleficos, idque cōtigit quòd infensissime Isidorū odisser,
quem è solitudine * montis abdicarat. His expleris, adsciuit sibi demulcē *Nitriæ
do & blandiloquentia perungēdo homunculos quinque, qui ne vnquā
quidem in conuentu Eremi versati fuerant, vtque cuncter dicere, pror-
sus erāt indigni qui vtrisque foribus aur * vestibulo assiderent. Et ex his *Eremi

episcopum creat ordine præficiens eum viculo cuipiam, quòd nulla suppeteret ciuitas. Alterum autem designat presbyterũ. Tres verò reliquos diuersis assignat officiis, vt qui nequaquã Ægyptii essent, sed prodiissent è disparatis locis. Ille siquidem Libycus siue Pœnus erat, alter Alexãdrinus, tertius Pharanites, alius verò Paralleotes. Hi quòd prҿter omnem suẽ spẽ insignia patriҿ sibi obtigissent pignora, in omnibus morem gerebant Theophilo. Tum ipsos subornat vt sibi libellos traderent aduersus illos tres. Ipse autem quos darent sermones clàm pertexuit calumniis refertos. Hoc solum animo conceperat, vt his quҿ inferrentur libellis calũniosis, ipsi subscriberent. Hoc expleto, acceptos ab eis in ecclesia libellos ingressus ad Augustalium interpellat aduersus eos, ex propria persona implorationem ipsam complexus, calumniosos libellos deponit, oratq; sibi suppeditari militare subsidium ad exigendos viros illos ex vniuersa Ægypto. Acceptis autem militibus ad numerum quingentis vnà cum edito in globum cogit multitudinem dispalantium, ac proinde ad conciendas perturbationes leui ex causa propendentium, hisque obarmatus insilit & grassatur in monasteria, quum tota nocte genialiter secum inebriasset seruos suos, & vacasset comessationibus. Et primum quidem horum fratrum ipsum Dioscorum episcopum per suos domesticos iubet è sede deturbari per Æthiopas, & eos qui ne forsan regenerati essent fonte baptismatis, recepta in se eius ecclesia siue parœcia, quæ ab aduentu Christi nomenclaturam obtinebat Dioscorupoleos. Hoc facto, prædonis ritu spoliat montem, mercedem vtique paraturus ac dispertiens audaculis istis adolescentibus, res admodum exigui momenti, nempe solitariorum cellas omnes deprҿdatus. Tres illos magno studio perquitebat quos alii in puteum demiserãt, psiatho, hoc est, storea aut tegete obturato ore putei. His nusquam inuentis, eorum cellҿ aridis sarmentis iisdem admotis deflagrarunt incendio. Quin & libellos omnes quorum lectioni intimo affectu ac studio acquiescebant, vulcano tradiderunt. Puerulum insuper (vti enarrant oculati testes) & symbola sacramentorum * .His igitur gestis, placatus ab ira quҿ cum ratione omni pugnabat, denuo se recepit Alexandriam, locum cedens sanctis illis, vt aliò profugerent. Eorum alioqui quidam ingressi Alexandriam cum suis melotis, nudi tamen sola accincti zona & linteo obambulabant ciuitatem & plateas, effusi in lamenta ac fletũ. Ciues quidam hisce cognitis gestis, ad vnum conglobati sunt omnes lampadas tenentes manibus, & ad episcopalẽ domum abeũtes (in qua habitabat Theophilus) cœperunt eam incendere, direptis omnibus quæ in ea erant, bonis. Erãt & continuò deprҿdaturi preciosissimos quosque thesauros, ni princeps veritus impendens periculum, festino accursu eò descendisset, ab iis postulans vt pro se ipsis responderet. Nec illi per hæc sibi temperabant, vociferantes & nimisquam obstreperam tragœdiã concientes, idque continentissimè aduersus Theophilũ. Princeps verò anxietate peracri circunsessus

*Deest in exemplari verbum forsan, incenderunt.

cunſeſſus non iniquum cenſuit, vt Theophilum traderet manibus populi, & hoc pacto ſuæ ſaluti fuga conſuleret. In arcano quopiam receſſu ædium epiſcopi ne à quoquam videretur, ſe occuluit, ſeque eò deiecit: princeps autem arreptos monachos, veſtimẽtis quidem eos amiciuit, & amictos abduxit in prętorium, ipſos adhortans, vt egreſſi ad populum obortum ſedarent tumultum. Egreſſi illi videbantur quidem certa perſuaſione ad id exhortaturi populum, at contrà tantò ampliùs acclamabant, veſtimenta in aëra iactantes. Princeps verò è prætorio exiliens inter ipſos prolapſus manibus indixit, vt præſtito ſilentio adhortans eos exciperent pro ſe excuſationem, ſeque purgaret. Quúmque illi parumper conticuiſſent, iureiurando ſe eis obnoxium reddidit & obſtrinxit dicens. Nullo meo fructu hac victoria bonorum quæ ad me attineãt, perfunctus ſum aut potitus. Haudquaquam Theophilus eſt bona cum fiducia auſus mihi concredere ſuum conſilium, ſed prętextu quorundam hęreticorum, qui peruertebãt ſynceritatem fidei, quos cuperet in ordinem redigere ad orthodoxiam, me ſecum aſſumpſit vt illi ſuppeditarem militare ſubſidium. Quod ſi didiciſſem illum id voluiſſe exequi, non milites exhibuiſſem, at ne ſiuiſſem ex vrbe quidem egredi. Hiſce verbis certiùs perſuaſi omnes ad ſolitudinem ſuã ſe recceperũt. Theophilus autem placando principi nauata per ſe diligenti opera, & ipſius manibus non paucis muneribus impletis, cumque vnà cum ipſo eos demulxiſſet obſequiis & eos qui primas tenebant, deliniuiſſet opulenta largitione, timore omni à ſe excuſſo ad propriam ſedẽ ſe poſtliminiò recepit. Atqui etiã tum acriore odio eum ſunt proſequuti qui & liberali largitione corrupti fuerant, & bona pars ciuitatis infenſè ipſum oderat. Diſcipuli inſuper Dioſcori Syluanum adiere Hieroſolymitanum epiſcopum, quibus cum vnà cum preſbyteris & diaconibus * montis exierunt monachi vitæ laudabilis trecẽti, alij item è diuerſis ſparſim contracti locis. Horum actionẽ peculiariter ſibi conſentaneã non ferẽs confragoſus ille & obliquus ſerpens cõciuit rurſus Theophilũ aduerſum eos: qui præferuida indignatione deflagrãs literas ſcribit ad Syluanum epiſcopum & reliquos, hunc in modum continentes: Non conueniebat quidem præter ſententiam ac voluntatem meam hos excipere in ciuitatibus veſtris. Quòd ſi ignorantia à parte veſtra peccatũ eſt, condono vobis. Deinceps igitur peruigili cura prouidere, ne ad eccleſiaſticum vllum ordinẽ, non item ad priuatam adminiſtrationem hos ſuſcipiatis. Et hęc per Ægyptũ facta ſunt. Beatus proinde Ioannes Conſtantinopolitanus epiſcopus quum hæc geſta ſunt, eorum inſcius erat, quippe qui multiiuga eruditione effloreſcebat, & hoc nomine habebatur celeberrimus. Monachi autem illi immodica a dacti neceſsitate è locis ad loca alia tranſibãt, & vltro citróque præteruehebantur. Eouſque peruenuint vbi comitatus & aula imperialis, Ioannes quoque pro throno epiſcopali reſidebat, idque Dei gratia ac per principum prouidentiam, & ipſius genibus aduoluti ſupplices

*Nitriæ

precabantur, vt animabus multiplici calumnia oppressis suppetias ferret,& ab eis potissimum his sumus affecti incommodis, tantam rerum omnium iacturam reportauimus,à quibus si officio pro more perfungi voluissent,debueramus studium ac fauorē beneuolentię sentire. Ad hæc restitit Ioannes,viditque viros quinquaginta stola vtcūque indutos sanctis laboribus intincta. Cum istis aderat & Isidorus priùs quidē aliquanto ipsi Theophilo charissimus,nūc demum infensissimè inuisus. Atqui Ioannes peracri affectu fraternę charitatis extimulatus,exemplo Ioseph lachrymas continere non potuit. Ab ipsis igitur sciscitatur causam. Respondēt illi: Tu confidens pater, nobis non fortuitò vulneratis per insaniam Theophili papę Alexandrini. vtique potes nostris vulneribus tumidis obducere cicatricem. Quod si etiam ipse exemplo reliquorū episcoporum in fraudē nos pertraxeris,siue veritus,seu timore Theophili correptus,nihil iam nobis reliqui fiet, nisi vt ad Imperatorem profecti ob oculos ei exponamus omnem prorsus improbandam malignitatem Theophili,idque in cōtumeliam ecclesiasticę traditionis. Quòd si assensus fuerit,persuadeto,vt nos sinat in Ægypto commorari,quandoquidē nihil delicti admisimus aduersus saluatoris nostri legem, at ne ipsum quidem Theophilū vlla in rē offendimus. Hæc vt didicit primùm Ioannes,viris illis deferebat honorem,nec prohibuit quo min⁹ participes fierēt publicarum orationum: non item dixit se eos admittere ad communionem & collationem sacramentorum, priusquā eiusmodi causam plenius internosset,quòd spe bona confideret memoriam iniuriarum facilè immutatum iri apud ipsum Theophilum. Itaque viros ipsos hortatur & obsecrat vt Dei amore accensi,inter omnia in silētio & quiete degentes supprimant causam sui aduentus, tantisper(ait) dum mittam ad fratrē Theophilum .eisque mansiones attribuit in sacra ęde quæ ecclesia Anastasij dicitur,vt se recrearent & refocillarent: Ipse quidem ad subleuandam eorum necessitatem non administrabat sumptus. mulieres autem Dei amore flagrantes victum eis abunde suppeditabant, etiamsi in his nonnulli aliqua ex parte,diligenti opera ac labore manuum suarū nonnihil ad supplendum quod deerat,in medium conferrent. Et quidem illo tum tempore contigit quosdam ex Clericis Theophili esse inuentos Constantinopoli per forum spatiantes,qui se dicerent versatos in Ægyptiaca * diœcesi, & erga Theophilum mutuam sibi vendicabāt beneuolentiam. Hos igitur ad se accitos Ioannes percunctatus est,nouissēnt ne qui aderant,monachos. Illi studio tuendę veritatis adacti,testimonium reddiderunt viris illis,dicentes beato Ioanni: Etiam scimus eos,& quia plurimum tolerarunt violentę impressionis. sed & si vis, prouideto * ne ipsis impartiare spiritualem communionē,vt ne mœrorem ingeras ipsi Papę: alioqui in cęteris comiter & perhumanè eos excipito. Te etenim addecet,qui sis episcopus,id quod faciendum curauit. Tunc Ioannes scribit Theophilo hisce verbis supplicans illi, Hanc mihi vt filio ac fratri prębeto

*præfectura & iurisdictione.

*Deest negatio μὴ, ne, in exemplari.

prębeto gratiam, & hosce viros complector sanctæ charitatis sinu. Hisce Ioannis verbis nihil præstitit gratiæ, ac ne attendit quidem, sed ex diuerso destinat quosdam per Dialecticen ad ignauiam distractos de quibus superiùs paulò antè dictum est. Is etiamnum componit & adornat deprecationes, ipsis eas traditurus, quas suo more nuncupauit περιεχούσας, complectentes siue concludentes, & id quidem opus (vti omnibus est in confesso mendaciter) quandoquidem circumamictum erat & indutum laceris ac multiplicibus scissuris calumniarum quas continebat de rebus incertis nec vspiam visis. Hic quum nihil ad manum haberet quo sugillare posset ac traducere vitam illorum, operam omnem suam in id confert, vt in palatio exporrectis in illos digitis ostendantur esse magi & præstigiatores. Porrò monachi quum vidissent nihil eorum quæ ad se spectarent, rectè confici aut in melius profici, multos ei opponunt *axiotas, & verbum omne mendax feriunt anathemate. Tradi denique iubet libellos legendos Ioanni qui ostenderent quæ attinerent ad meram tyrannidis speciem, vnà cum quibusdam capitulis, continentes quę indecorum sit nec fas dicere vel de insolentibus adolescentulis, vt nec à fide auocentur, tantum abest vt apud perfectiores vllam impetrent fidem. Rursus per seipsum Ioannes, pérque alios episcopos hortatur & obsecrat imponi finem motoriæ isti aduersum se criminationi, vt mutuam diuexationem & molestiam causæ ab inuicem depellerent ac vitarent. Quúmque literis significasset Theophilo viros illos ad tantam animorum ægritudinem ac mœrorem esse deuolutos, vt vel scripto te coarguant & accusent, quare deinceps prouideto vt ad eorum respondeas obiectiones. Non enim patiuntur me auocari ab aula & comitatu principis. Ob eiusmodi scripta Theophilus furore redaccensus, se totum abarcuit, totúsque desciuit à congressu fratrum & monachorum suæ ecclesiæ, fugitans & Dioscorum episcopum qui in ecclesia consenuerat. Rursus Ioanni episcopo scribit: Equidem arbitror te nō nescire inter Canones Synodi Nicęnæ hoc interseri edictum, quo loci pręcipitur obseruari debere, vt ne episcopus sententiam ferat aut decernat vlla de causa alterius extra fines præstitutos suę diœcéseos. Quòd id interdictum te hactenus, mox vbi didiceris, tibi posthac temperato à conscribendis aduersum me libellis. Quod si quam ob causam venio iudicandus, ab Ægyptiis, non item abs te qui à me disparatus es itinere dierum septuaginta. Ioannes igitur acceptam epistolam quum legisset, eam penes se asseruauit. Monachis autē partis vtriusque ea edisseruit quę profutura nouerat ad complexum mutuę pacis. Ioannis igitur sermonibus auditis pars vtraque exasperata est, illa quidem quòd tyrannide fuisset oppressa, altera quòd nulla iam suppeteret facultas ineundę pacis absque Theophilo. Hanc ob rem iussit vt

*ἀξιῶται Phauorino sunt ἔθνος Τρωάδος.

preces effunderent aduersum illius calumnias. Hoc illis reddito responso, & amandatis illis, hisce curis exemptis mentem assuit libertati. Posthac monachi illi quum secessissent ex parte iniuriis læsa & malè affecta, scripturæ mandarunt precationes multis versibus comprehensas & in ordinem redegerunt. Et hæc quidem à monachis illis quasi calumniatoribus gesta sunt aduersum Theophilum, & tanta, quanta quisque nouit. Iidem familiari congressu colloquuti sunt Augustis, accedunt præterea ad ædem sancto Ioanni martyri sacram, Imperatricem supplices apprecaturi. Et quidem monachorum partis oppositæ ab Aulæ præfectis detecta est supplicatio, simul & denunciatum adesse Theophilum, nec velle subire sententiam aut iudicari ab Ioanne. Peracta est supplicatio. Ea continebat sententiam qua per magistrum aulæ imperialis iubebatur Theophilus præsens (vellet, nollet) subire sententiam Ioannis, & ipso iudice luere pœnas. Super hęc monachis à parte Theophili stantibus edictum est, vt obticescerent ac silentio premerent crimina super quibus accusabatur à sanctis viris senibus, aut quæ producta essent exorta à calumniatoribus, atque ita sanè Elaphius amandatus est Alexandriam. Is aliquando tandem eò peruenit ad Augustalium ciuitatis cum Imperialibus literis, vt secum adduceret Theophilum, quę & hanc continebant verborum formulam: Nihil horum te clam fuit, nimirum quia Archiepiscopi hunc antegressi sua tyrannide & profligata temeritate sibi concreditam gentem ad extremam propè perniciem & cladem pertraxerunt, eámque in vniuersum terrarum orbem dispersерunt. Quin & nunc ipsi cernimus nuper simile quiddam contigisse, & cum prioribus commune. Quòd si ad hæc quæ quotidianum incrementum sumunt, mala, ipsi conticuerimus: aut pessum ibit imperium, aut certè subiectis imperio quiduis deterius continget. Et hęc eò scripsimus coarguere volentes tuam hanc incommodam & ineptam inidoneitatem, quòd quum illic repręsentes personam nostram, potestatem & principatum obtinens, nulla alioqui in re imitére mores nostros, sed attentiùs inhians donis, quicquid pręcepimus habueris contemptui, nostríque nominis claritatem & gloriam pro nihilo duxeris, quare non iniuria aduersum te succensemus, quippe qui nostram aspernatus sis serenitatem. Simul igitur atque legeris & quàm primùm mora nulla prorogata ad nos mittito Theophilum episcopum, vt re ipsa præiudicatum. Vide, nihil ei deferas honoris aut reuerentiæ *conuenientis, non nescius quia nisi id modis omnibus expleueris, non mediocriter tibi metuendum est. Huc accedet, quia exauthoratus simul & priuatus balteo, abdicandus es dignitate. Qui eum incusant, in his sunt episcopi quidam & clerici vnà cum Theodote sorore Theodori

*dignitatis gratia.

dori ſupprętoris,quem etiamnum deſtinato ad nos. Auguſtalius igitur ſuſceptis imperialibus literis, & ad ſe accerſito Theophilo indignatione & peracri ira ſuccenſus, cum ingenti interminatione obiecit ei quaſi in theſauris ſuis condidiſſet & corraſiſſet ex gentilibus ingentem pecuniarum vim, quarum fretus fiducia res tantas aggredi ſit auſus in clericos & monachos alioqui à ſe ordinatos. His à ſe dictis ſermonibus, & qui nihilo eſſent iſtis diſsimiles, iuſſionem ab Imperatore ſibi pręſcriptam perſpicuè oſtendit, ei dicens: Quàm ocyſsimè nobis eſt enauigandum, & ad caſtra ſiue aulam principis abeundum. Porrò rurſum Theophilus per Georgium ſororis filium quum marſupia amborum compleſſet prolixa ac liberali largitione pecuniarum, principis, prætereà & Elaphij qui eò venerat vt abduceret eũ, vt ęquanimiter ferret is rogabat, & tantiſper extraheret tempus, dum pulcherrima quędam aggregaſſet ex Ægypto & ex India varia eſculentorum genera, vnà cum aromatibus quę ſecum exportaret Conſtantinopolin. Et hęc quidem de Theophilo, de ipſius autem monachis qui adminiſtrabant imperium, erant executi ſententiam. Cauſæ exercitium in ambiguam deſiit & ancipitem controuerſiam. Et quidem legum ſplendor iubebat exeri gladium ac diſtringi, at illi infœlices timore correpti exitum cauſæ prorogant ne caderet ea Theophilus, quippe qui clanculum eos pręmonuerat & deprecationibus adhibitis perſuaſerat, atque ita corruptus ordo iudicii in carcerem illos coniicit ad aduentum vſque Theophili. Sed enim illa * non admiſit ſponſorem qui ſua cauſa fide iuberet. Et quidem horum nonnulli in carcere diem ſuum obierunt quum ibidem permultum detriuiſſent temporis quòd ſerius adueniret Theophilus. Iudices verò poſt Theophili aduentum, quum rem totam pecuniarum corruptelis firmiſsimè corroboraſſent, reliquos tanquam calumniatores poſtrema facta inquiſitione multarunt exilio, vt habitaturi adirent inſulam Proconneſum. Proinde Arcadius Imperator literas ſcribit Innocentio Papę ſub hac verborum complexione.

Theodote ſoror Theodori præfecti

Victor penes quem ſunt trophęa Arcadius Innocentio Papę Romano ac manſueto admodum patri valentem eſſe. Monachorum quidam ex Ægypto acceſſerunt ad imperialem hanc ciuitatem, noſque adierunt interpellantes aduerſus Theophilum Alexandriæ epiſcopum, nobíſq; libellos tradiderunt expoſtulatorios, & quibus ei crimina obiiciunt. Itaque ipſi pręcepimus, vti ad nos huc tranſmitteretur vnà cum muliere quapiam dicta Theodote, quę quidem iuxta aliorum relationem, totius cauſę iſtius radicem probè nouit. Pręterea aduerſus eundem epiſcopi & clerici videntur cauſificari velle, quum debeât omnes ſecundum Deum ab epiſcopis iudicari. Talis enim ſynodus colle-

cta omnem malignã & factiosam suspicionem à se propulsat & excludit citra vllius personæ commiserationem & corruptam affectionem, ac bona fide pronuntiat quę legitimo iure competunt vtrisque partibus. Tua igitur paterna sanctitas dignetur scribere ad vnamquamque ciuitatem, vt pro more occurrant, seque repręsentent in hac emergenti synodo, & congregentur in hac Imperiali ciuitate cum his quos elegeris cũ administris & vicariis apostolicę sedis, qui & apud nos sedere debebunt cum Dei amantissimis episcopis, omnésque controuersias & contentiones suo iudicio decidere iuxta ecclesiasticos Canones, ritus & sanctiones. Non enim sinemus rem tanti momenti manere indiscussam & indisquisitam, ipsi strenuam nauabimus operam, vt lucidissimis & indubiis probetur argumentis. Valere te optamus honorande pater. Ad Honorium insuper fratrem suum scribit & hæc: Quum ipsi nos fortasse toti vacaremus moderandis imperij negotiis, Theophilus Alexandriæ episcopus clancularius & insidiosis dolis enixus est nos nostro fraudare imperio simul & debito honore. Eò extimulabatur ac festinabat propter fidem suam quam præter sacros Canones est commentus, inque suo episcopatu à se confictam. Quidam enim ex Ægypti monasteriis nos adierunt, qui aduersus eum nec mediocres ob causas dequerebantur, nobísque libellos tradiderunt expostulatorios & criminum obiectionibus interspersos, quorum absit vt nobis malè conscij simus aut vel vnum eorum caput prætercurramus impune & iniudicatum. Tua igitur serenitas solicitè procuret déque his instruat Innocentium Papam. Cura mittendos Galliarum episcopos vnà cum ipsorum suffraganeis, vt inuēti vnà cum episcopis nostri prouinciarum præsides citra personæ delectum aut acceptionem, hoc est, bona fide pronuntient sententiam. Acceptis vtrique talibus literis, inter sese cõsultabant. Ordinatum itaque est quia deberent descendere Constantinopolin. Alias item literas exceperunt ab Arcadio Imperatore, quibus palàm significabat reliquos episcopos appulisse, vt ne illis (vt consentaneum est credere) adnauigare cunctantibus, Romani quàm vellent diutius cogerentur tempus terere Cõstantinopoli. Hoc inito consilio, Innocentius Papa actutum literas mittit ad Italię Gallięque episcopos, hoc est, ad Chromatium Aquilegiæ, Berenium Mediolanensium, Æmilium Beneuentanum, Cythegium & Gaudentium Galliæ episcopos, se vt accingerent ad profectionem Constantinopolitanam, nec vllatenus moram traherent. Accipiunt autem eadem de causa responsum aliud, vt ad iter expediti inuenirentur, eamque curam demandat Valentino & Bonifacio Pręsbyteris Romanę ecclesiæ. Ipse itidem Arcadius Imperator non apposuit deinceps scribere ad eos de eiusmodi negotio, sed neque resciuit * episcopum conscium fuisse initi inter se consilij. Sed enim illorum aduentum pręstolabantur, etiam si non descenderunt Constantinopolim.

*Ioannem.

tinopolim. Quum autem cardo istius negotij in hoc consisteret statu, ad aures Theophili sermo prouectus est, sed planè mēdax, quasi Ioānes ad communionem sacramentorum admisisset monachos, seque comparasset ad subsidia eis exhibēda quoquo modo & quacūque ex causa, nec hos modò qui stabant à parte Dioscori & Isidori, esset vlturus ac propugnaturus. Cęterum Theophilus quidem causam dissimulanter prætexebat Cleri totius, suam alioqui indignationem explebat. Inerat enim illi studium nimisquàm amabile & apprime gratiosum, si quem deprehendisset delatorem dicere aduersus episcopos, nimirum si quis dixisset: frater quòd hoc admiseris, Ioannes ob hoc te cōtemptim transmisit. Et quidem ipse Ioannes fuerat pro se responsurus aut se ignorasse rem eiusmodi tragicam, aut certè veniam postulaturus, siquidem quod ad hoc attinet, admisisset aduersus Theophilum quod ei obiiciebatur. Itaque Theophilus epistolas transmittit ad finitimarum ciuitatum episcopos, tegens quidem suę mentis destinationem, de libris verò solius Origenis prætexens scilicet querimoniam, quorum testimoniis ante ipsum Athanasius identidem vsus est ad confirmandam fidem in suis orationibus aduersum Arianos. In gratiam tandem redit, & sancit amicitiam cum beatissimo Epiphanio, viro vtique sancto, Constantiæ Cypriorum insulæ episcopo, qui & ecclesiæ præsederat annis sex & triginta, quum is notam infamiæ tanquam hæreseos inussisset Schematari, Epirhamassi & Syricio beatæ memoriæ. Diuersus enim abibat ab illis quòd priùs noluisset Epiphanium animum appellere librorum Origenis lectioni, sed in totum à se recellere. Itaque Theophilus quòd aliis infensus esset episcopis, quę omnibus visa erant, nec vlli non conspicua, palàm negauit: tunc autem primùm sibi amicitiam Epiphanij asciuit, quasi pœnitudine ductus idem cum eo sensisset. Ipsum sic conciliatum instruit & extimulat vt synodum celebret Cypriorum episcoporum in hoc, vt libros Origenis inuisos redderet sic palàm traductos. Is ob præcellentem ac summam pietatem, illicibus literis Theophili facilè in fraudem impulsus est. Quum autem episcoporum illius insulæ collegium consedisset, palàm interdicit lectione quidem eiusmodi librorum Origenis, idque vt ratū fieret, iubet conscribi & transmitti quoquouersum literas. Theophilus igitur quum sibi conciliasset ceu prędā Epiphanium pietate præsignem ac famigeratum, ac proinde nosset se non infœliciter scopum attigisse destinatæ voluntatis, & hac fretus confidentia numerosam episcoporum multitudinem collegit etiamnum ex vicinis ipsi Epiphanio, aduersus libros Origenis vt ei adornaret calumniā qui ante annos propè ducentos suum diem obierat. Sed enim non hunc sibi præstituerat velut primarium scopum, quin potiùs hoc commento viam affectabat ad expetendam vltionem de Dioscori discipulis. Atqui Ioannes non magnopere solicitabatur pro his quæ sibi nunciarentur de Epiphanio & ipso Theophilo, vt qui mentem accommodaret docen

dis ecclesiis. Efflorescebant quidem ecclesiæ per eius assiduam eruditionem, excitata autem aduersus eum calumniosa molitione, nihil alioqui consulebat quod iniquum esset, quod à ratione esset alienum, secum nihil statuebat.

Διάγνωμα *cordis

Porrò in ciuitate vir quidam senatoria dignitate præditus, Theognostus nomine. Hic Christi amantissimus pre * oculis imprætermissè Dei timorem conseruabat, quam ob causam ab Imperatore nimisquam diligebatur. Erat autem & alius quispiam etiam ipse Senatoriç authoritatis, nomine Gaius, Arianus superstitione. Hic inuidia extimulat⁹, apud Imperatorem est calumniatus ac falsò detulit Theognostum quasi ipsum vnà cum Augusta atroci contumelia aspersisset, nimirum quòd eam appellasset λοίμην, perniciem aut exitialem pestem, & quia inexplebiliter pecunias colligebat. Iubet ergo Imperator è vestigio quidem Theognostun in exilium ablegari Thessalonicam, facultates autem suas omnes proscribi, preter suburbanum prædium extra vrbem situm, quod in nutricationem vxoris & liberorum à multatione liberum fuit & immune. Quúmque Theognostus in exilium abiret viámque capesseret, ea calamitate oppressus in morbum incidit, quo & defunctus vita est. Sed enim eius vxor cernens quanta afflictio & clades ex improuiso virum suum adorta esset, simul & se fraudari per extorsionem sua omni substantia quæ admodum copiosa erat, inexplicabili animi ægritudine contracta est & oppressa, suísque secum assumptis liberis sub asylum ecclesię confugit, nempe ad beatum Ioannem, & ei quæ sibi contigissent, indicauit vniuersa. His autem auditis episcopus qui erga omnes pio semper tangebatur affectu commiserationis, aliénísque calamitatibus indolescebat, eius tædium & anxietatem animi demulcere cœpit sermone consolatorio, dicens: Mœrere nolito ô mulier, neu contristeris, quin potiùs quæ tibi tuóque coniugi contigerunt afflictiones, eas excipito cum ingēti gratiarum actione, arbitrum quidē & patronum simul & iudicem in hac tua viduitate habes Deum, patrē verò pupillorū tuorū. Quæ enim nobis conducunt, ipse nouit omnia, & abunde nobis administrat tanquam vernaculis & peculiaribus famulis. Theognostus quāquam in exilium iniustè diem suum oppetiit, ea mors nihilominus cessit illi in æternæ vitæ fruitionem, in perditionem verò & inexorabile supplicium ipsius delatoribus. Hisce nec dissimilibus verbis eam quū fuisset consolatus, à se emisit domum, indulta ei facultate vt ex hospitalari domo ecclesiæ matri, liberísque eius abundè sumptus suppeditaretur in alimoniam pro decenti statu. Ioannes autem secum reputans quânam ratione, quóue pacto ab Imperatore postulare posset mulieri huic restitui in solidum & suas & viri facultates, nullo id se factu rum fructu animaduertit. Siquidem malignus ille hostis aliud quoddā malum veluti ventilabro suę malignitatis exufflauit aduersus infœlicem illam & suspiriosam mulierem ac liberos ipsius, aduersus insuper beatū

Ioannem

Ioannem. Cùm enim vindemiarum tempus appetiuisset, quo quidem interueniente passim omnes egrediuntur ad vindemiandam suam vineam, ipsa Imperatrix Eudoxia se vt exerceret, egressa est ad imperialia suburbia. Dum viā præterit, ingressa est suburbanum prædium Theognosti, suísque manibus è vite racemum botryonis & vuæ præsecuit, & incisum comedit. Qui ei propiùs adsistebant, dixerunt: Regina, vinea hæc alieni iuris est. Cauerat autem lex imperialis edicto, vt si Imperator aut Imperatrix suburbium fuissent ingresi, idque perambulassent, & quiduis ex eius fructibus delibassent, caderent loci proprietate, neque in eam ditionem quicquam potestatis aut iurisdictionis in posterum obtinerent, sed & hic quidē addicitur palatinis, & in aulicorum cedit vsum, dominus autem ius prædij & loci sibi vēdicat, aut alterum qui fuerit Imperatoris, quem nondum ipse Imperator sit introgressus, aut certè tantundem pretij & irrogatæ multæ accipit iuxta æstimationem proprij loci & pretij ex Imperatoris ærario dependendi. Iussit tandem Augusta suburbium quod Theognosti fuerat, iuxta vtriusque loci sortem titulotenus asseri iuri imperialium: hac quidem via cupiens diuexare viduam illam vnà cum eius liberis, vt vel sic præconceptam iracundiam aduersus mulierem exatiaret, & adoriendi Ioannem commodior occasio sibi suppeteret. Prætextū enim occasionis alicuius captabat, qua oblata incommodare posset Ioanni, eíque adferre noxam, vt ipsum tempestiuius ablegaret ab ecclesia aut à fide. Hic enim mos illi perpetuus miserescendi his qui eiusmodi calamitatibus opprimebantur, siquando inaudiisset tale aliquid contigisse. Haud dum limis oculis contuita fuisset viduam cum pupillis liberis tam atroci iniuria affectis, nec omnino permissura fuisset quempiam commodare illi operam, id quod cōtigit. Hæc autem cùm beatus Ioannes intellexisset per Eutychum Archidiaconum suum, virum vtrique probitate vitæ, ac morum ornamentis perpolitum, hæc ei renuntiari iubet: Qua fide, qua charitate erga Christum flagrarint parētes nostri, quam item obseruarint viuendi disciplinam, nulli non perspicuum esse puto. Ipsorum enim precibus persuasus est, & sępenumero in illorum probitate acquiescens se siuit exorari & esse placabilem. Tibi quidem sceptra hęc imperij terrestris quibus gestandis successisti, attribuit, idque non exigentibus meritis operum tuorum, non etiam vt te declaret hæredem fore regni cœlestis. Diuitię enim, gloria, & quanlibet spectabilis splendor mūdanę ambitionis die illo tremendi ac formidabilis iudicij nihil nobis emolumēti adferent, sed sola rectè viuendi disciplina quæ probitate operum conseruatur. Horum igitur vide ne tibi obrepat obliuio, aut timoris Dei, perspicuè sciens quia omnium nostrûm vel ipse halitus in ipsius manibus consistit. Et is quidē adiecit, Iam quoties vult, nos qui sumus puluis ac cinis paulò pòst in terram redituri, tenebricosisque in locis ac lumine cassis habitaturi, sicuti Imperatores omnes qui nostram præuerterunt ætatem, quid tunc quidem fuerint, quid

item nunc facti sint, intellige quomodo per vnamquanque generationem illi quidem in bonis operibus versati, celebrem sui memoriam retinent apud posteros: ediuerso qui ad vitæ finem flagitiosa sunt executi, talium memoria omnium maledictioni plurimùm exposita est, nec qualicunque patet execrationi, adeò vt vel nominum eorum perquam pauci dignentur meminisse. Vestra igitur dilectio erga Christũ, & in Deum pietas eos imitetur qui fidem intemeratã conseruarunt, nec vlla sui parte deformem aut læsam, quíque per opera laude digna cursum bonum velut sortitò in viuis promouerunt. Ad hæc iubeto vt vinea humili & pauperculæ vxori quondam Theognosti & eius liberis restituatur, quam habebant, in qualecunque solatium ac leuamen inopiæ ipsorum. Satis enim supérque sufficere debet quæ illos oppressit afflictio & calamitas. Illum quidẽ apprehendit atrocissima tribulatio qui in exilio suum obiit diem: hos autem non mediocriter affligit totius substantiæ ademptio. Prorsus adhortor te & obsecro, vt missam facias quam aduersus eam cõcepisti animo iniuriarum memoriam. Fac memineris nostri Saluatoris, qui in Euangeliis nos adhortatur ac suadet, ne sinamus Solem occidere super iracundiam nostram. Rursus quid idem dixerit diuiti illi, fac ad mentem reuoces: Stulte, hac nocte animam tuam repetent à te. Quæ autem parasti, cuius erũt? Non enim suauis dulcor, qui ex vineæ fructu decerpitur, nobiscum in infernum descendet, non iucunda ficuum suauitas, non etiam læuor olei, siue pecuniarum & possessionum exuberans copia, non item splendor atque principatus. Nónne relictis quæ suppetunt omnibus migramus è vita præsenti, nudi vtique, ac tutore orbati? His igitur ad memoriam reuocatis omnibus, permittito restitui vineam, vt die iudicij tibi bene sit. Hæc hísque similia cùm apertè renũtiasset Eutycho, à se ipsum emisit. Ille autem ad Imperatricem profectus, annuntiauit ei vniuersa hæc: quę cùm ipsa audiisset, ad Ioannem scribit sub hac formula verborum: Exasperasti qui dum stipularis condemnas me quasi iniustum quid, exlex & illegitimum admiserim: quippe qui leges imperiales, & earum definitiones nescias, sed neque mihi eum impendis honorem, qui multa cum veneratione exhiberi solet Imperatoribus, imò me pro despicabili habes, vt & cuiusuis ludibrio facilè pateã. Atqui prorsus non feram eiusmodi contumeliis à te aspergi. De Theognosti quidem vinea, non vsque adeò nescius es quid de huiusmodi rebus Romanæ leges iubeant. Quòd si es earum inscius, disce quid iam olim lege sanxerint. Ex ambobus igitur ei placuit vt vidua alterutrum deligeret, aut locum vbi voluisset, nihilo dissimilem vineæ ipsius, aut certè eius sub ęstimatione pretium. Ego enim leges iam olim ab Imperatoribus latas ne aliqua quidem ex parte vulnerare velim: at neque vt quiuis id faciat, sustineo. Beatus igitur Ioannes lectis continuò literis ad ipsam perrexit in palatium. Vtque consedit, rursus cœpit eam alloqui verbis admonitoriis quàm prima fuerant, pluribus. Hisce confectis, dicit ei: Redde isti viduæ

duæ vineam,& ne audire velis quòd iniustè oppresseris eam. Illa autem respondit: Paulò antè scripsi tibi qnid de hisce locis præscriptum sit ac definitum ab Imperatoribus qui ętatem nostram præuetterunt. Detuli ei optionem, vt pro loco illo vtram velit, deligat partem. Ioannes autem ad eam, Dixi tibi: idipsum repeto. Reddito viduæ quod ad illam attinet. A te enim nihil quod iuris sit alieni, deposcit. Cui Imperatrix: Ne ad eũ modum respondendo te opponas imperantibus. Non enim ex ea intercessione vel tantillum emolumenti ad te resiliet. Is idem reculcans respondit: Reddito vineam, & ne excusationem captes à priscis illis legibus: idque eò maximè, quòd qui eas oraculi vice sanxerũt, par sit credere non fuisse ablutos lauachro regenerationis. Imperatores siquidem omnes vigorem penes se obtinent legum, & nihil te prohibet euertere leges per iniustitiam statutas, & earum iniquas pręscriptiones, quæ & Imperatrix es, & Imperatoris vxor. Ne quęso deinceps appellari velis noua Iezabel, neu tibi subinde inducas maledictionem ęquilibrem, & quæ illius maledictioni ex ęquo respondeat. His dictis, plena Impetatrix iracundię ac furore incandescens iubet vi illata Ioannem extrudi è palatio. Virus odij aduersus iustum, quod eatenus in illius corde delituerat, exerere se tum cœpit, & in apertum erumpere, dum propalam dixit: Ego memet vlciscar, déque ipso expetam vltionem, nec vineam viduę illi restituam: imò ne locum quidem reddã illius vice, aut dignam vllam pretij ęstimationem. Tu interim nequaquam me nequiueris euincere aut adigere vt efficiam nisi quod animo insederit meo. Quin & doctrice experientia disces per me, vt ne in posterum despicatui me habeas. Ioannes autem egressus, accito ad se Eutycho ait: Dic his qui pręsunt foribus ecclesiæ, vt cùm venerit ad ecclesiam, ostium vestibuli aduersus eam occludant, nec sinant eam, non eos item qui illam comitabuntur, ingredi, sed dicant eis: Ioannes mandauit, id vt faceremus. Videte ne hoc neglectim & perfunctoriè transmittatis. Appetente autem festo exaltationis preciosæ Crucis ac viuificę, vniuersus ciuitatis populus ad ecclesiam cõueniebat, ipse Imperator comitante eum omni Senatu, sed & finitimi vndequaque eò confluebant qui proximè accolebant ciuitatẽ, non modò ob reuerentiam diei festi, sed & propter doctrinam & scripturarum interpretationem Ioannis. Ipse siquidem Ioannes Spiritus sanctissimi illustratus virtute, inter concionandum apud populum non paucas interserebat historias. Demirabantur plerique omnes sapientiam munifico ac liberali Dei dono illi infusam, quódque tanta facilitate dissolueret auditoribus quæ in diuinis scripturis occurrebant perquàm difficilia interpretatu, & vix cuiquam perceptibilia: quare ipsius conciones excipiebãt plausu, ipsum ferientes aërem, illi quidem iactando prĕmollia amicula, alij autem Cutzulon pennulas quatiendo, alij verò tangendo gladiolos aut sicas, alij item fasciolos inclamantes. Reuera dignus tu tanto hoc sacerdotio, & qui in cẽsu apostolorum tertius sis ac decimus. Chri-

De doctrina S. Ioannis.

ſtus te ad nos delegauit, vt ſaluas faceres animas noſtras, potúmque nobis porrigeres de fontibus Saluatoris: quo quidem dono largifluè te exatiauit. Inter eius auditores aderat multitudo frequẽs ſcholaſticorum, velocium ſcribarum, quos * actuarios vocant, ſiue exceptores. Aderat & numeroſa turba eorum qui ad labores ſtrenuè tolerandos toti propendent, quæ ab ipſo dicebantur, excipientium. Hi attoniti demirabantur, quînam fieret vt nulla eius dictio barbariſmum reſiperet, ſemel pronunciatam ſentẽtiam non vt cæteri inculcabat & reculcabat, nec vſquam in concionando hærebat: ſed velut ex apta & concinna verborum ſententiarúmque ſtructura ediſſerebat. Proinde hæc ab eo quum ita perficerentur, omnéſque exhilararet ipſius doctrina, impleri tunc creditum eſt dictum illud propheticum per ipſum quod dicit: Sicut lętantium omnium habitatio eſt in te, en foribus eccleſiæ aſtitit imperatrix * vnà cum euanida & imaginaria mentis apprehenſione, cum cubiculariis & reliquo comitatu ſatellitum ingredi volens. Eccleſiæ autem ianitores quæ iuſſi erant ab Ioanne per Eutychen Archidiaconum executi ſunt omnia, nimirum fores veſtibuli eccleſię in faciem imperatricis occluſerunt, nec ſiuerunt eam ingredi. Porrò illa oppleta perturbatione animi, ac pudore ſuffuſa vociferabatur dicens: Animaduertite omnes vos, quanta bili homo iſte aduerſum me exaſperatur. Cùm omnes nullo prohibente ſanctam Dei ingrediantur eccleſiam, vni mihi negatur introitus. Nũnam ipſa non poſſum è ſua ſede vel momento depellere? Qui cum ea ſimul aderant, dixerunt ianitoribus qui præſidebãt obſeruationi atriorum extrinſecus ſtantes: Reginę adaperite fores, circunſpicite ne deſipienter agere velitis. Illi autem reſpondentes ſatellitibus dixerunt: Hoc nequaquam priua authoritate fecimus, ſed vt iuſſi ſumus ab epiſcopo, nec niſi ab eodem iuſſi audemus eam huc introducere. Tunc vnus aſtãtium manu rhomphæam diſtringens ſtatuerat ferire ianitorẽ eccleſiæ. Equidem ea manus minus momento exaruit, vtque morticinũ quiddam & exangue effecta eſt. Imperatrix hoc quum vidiſſet, ſimúlque qui cum ea erãt, omnes vehementi metu perculſi in palatium ſe receperunt. Is autem cui exaruerat manus, ingreſſus eccleſiam in medio reſtitit populi, omnibus illum circunſpicientibus, & exerta voce dixit: Miſerere mei, domine mi, ſancte pater. Manui huic meæ areſactæ medetor, aduerſus haſce ſacras ædes nimiſquam imprudenter & inconſultò facinus aggreſſa eſt. Peccaui, mihi indulgeto veniam. Beatus autem Ioannes gratia Spiritus ſancti ſibi infuſa cauſam cùm cognouiſſet ob quam tale quid eſſet paſſus, dicit ei, Hinc vbi abieris, manum tuam abluito in * labro eccleſiæ. In ſpem bonam in Chriſtum cõfidens adducor, quia tibi fiet ſecundũ fidem tuam. Abiit igitur homo, abluit ſe, & ſanus factus eſt, ſeque in medium deiecit populi Deo gloriam rependens, ſimul & gratiarum actionem. Omnes inſuper contemplati eum repentina ſanitate reualuiſſe, laudem transferebant ad Chriſti Dei gloriam, qui Ioanni ſuo munere gratuito contuliſſet

* nũc iidem notarii dicuntur vulgò.

* μετὰ τῆς φαντασίας

* λουτῆρα

lisset donum sanationum. Et quidem horum omnium nihil latuit Imperatorem: quare factum est vt destinato apud se proposito, limis oculis imperatricem contueretur, quòd eius consuetudinem nosset præfractam esse, nec vlla ratione persuasibilem aut mutabilem. Simul autem & Ioannem, eúmq; libenter audiebat. Alioqui imperatrix enixè satagebat, eum vt è sede episcopali deiiceret, id quod paulò pòst effecit tandem. Atqui tunc minimè potuit ad destinatum finem perducere, quòd ad manum non haberet qui ad id cum ea conspirarāt, cōcordes inter se non essent, nec cum ea communicarent quæ nefaria existimarent esse. Proinde illi erat timori ipsa ciuitas, quòd pluribus nosset esse gratum, & maximè populari multitudini ob publicas ipsius enarrationes & homilias in ecclesiis habitas, tametsi monasteria essent in ea ciuitate & ædes martyribus consecratæ per imperatricem solicitatæ, quæ quidem huius timore vel fauore non adhærebant Ioanni, quocum .E Cypro Epiphanius episcopus aduenit Constātinopolin, persuasione & hortatu Theophili illectus, vnà secum adferens deletorias tabellas pro condemnatione librorum Origenis, quibus expresse definiebat nō ipsum Origenem esse excōmunicatum, sed solos ipsius libros criminabatur, ac nota aspergebat infamię. Is igitur quum appulisset primùm ad ędem Ioanni martyri sacram, (dissita autem est ea ædes à ciuitate septē milliariis) & egressus nauim, celebrata insuper synaxi ac constituto diacono, dein ingreditur ciuitatem. Et quidem Ioannis familiarem adhorrandi congressum vitabundus defugiebat & auersabatur, vna hac re cupiens gratificari Theophilo, quare in peculiari & seorsim disparato domicilio hospitabatur, & illò ad se accersitis aduenis, & vndecunque aduentantibus episcopis, clancularia lectione eis recitauit interdictorias tabellas de abrogandis prorsus & è medio tollendis libris Origenis. Nonnulli quidem Epiphanium reueriti subscripsere, alij ediuerso nec pauci ab istiusmodi subscriptione quàm longissimè deflectebant, seque amoliebātur, in quibus erat Scythię episcopus Theotimus nomine, qui Epiphanio tale reddidit responsum: Ego (ait) ô Epiphani, neque eum qui iam olim bene obdormiuit, censeo tam atroci contumelia aspergi debere, neque ausim aggredi rem magnopere blasphemam, vt ducam repudianda, & pro irritis habenda quæ maiores nostri minimè abrogarunt neque improbarunt, præsertim quòd dixisset in illius libris improbatam doctrinam contineri. His dictis, librum Origenis cùm protulisset, tacitus legebat, vel tum maximè dicebat: Qui hęc contumeliis asperserunt, ad quid & quibus de causis scripta sint, prorsus ignorant. Et hæc quidem Epiphanio respondit Theotimus, vir vtique vt religione, ita & vitæ ornamentis celeberrimus. Athanasius inuictus ille consubstantialis fidei propugnator in illis orationibus quas aduersum Arianos scripsit, virum hūc ad testimonium sanciendæ suæ fidei aduocat aperta voce, illius sententias suis attexēs sermonibus, ac dicens: Admirabilis (ait) vir ille, ac laborum tolerantissimus

Hæc de re legē Socratē Schol. li.6.cap.12. & & Hermiā Sozomenum 8.c.14.& Niceph. Call.13.cap.13.

Origenes hæc de Dei filio differens, ac nostræ astipulans sententiæ contestatur ipsum esse consempiternum patri. Igitur qui Origenem proscindunt maledictis, seipsos nesciunt. Eadem enim opera ipsius approbatorem Athanasium blasphemiis onerant & insectantur. Sanè quidem Ioannes non admodum succensuit ob ea quæ præter Canones in ecclesia suæ ditionis moliri temere sit ausus Epiphanius, aut propter* ordinationem, quin potiùs hortatur & inuitat, vt vnà cum episcopis secum velit manere. Sed enim ne simul quidem cum ipso vt orationes funderet, assensus est, nisi discipulos Dioscori è ciuitate exegisset, ac proinde subscriberet aduersum hæreticos qui legendis operibus Origenis toti acquiescebant. Quúmque Ioannes ad assensum vtriusque propositæ conditionis esset cunctatior, tempúsque extraheret, asserens ante catholicam dignotionem ac iudicium nihil temere & quod præproperum sit, oportere eos aggredi, qui infense oderant Ioannem, magnum illum Epiphanium perpellunt, vt alterum celebraret concilium. Eum siquidem subornant & instruunt, quia deberet ad id accedere, ac præsente omni populo celebrata synaxi in ecclesia quæ nomenclaturam præferebat apostolorum, libros Origenis palàm traduceret & abrogaret, sectatoribus quoq; Dioscori notam inureret infamię: Ioannem insuper calumniis opprimeret, quasi qui illorum erroribus astipularetur, & consilium daret. Renunciata sunt hæc Ioanni, & eadem ratione denique ipsi innotuerunt Epiphanio cùm paulò antè ad ecclesiam peruenisset: idque per Sarapionem significauit Ioannes sub hoc tenore verborum: Permulta præter Canones ac priua authoritate aggrederis, ô Epiphani. Primùm quidem in ecclesiis meę ditionis præter ius & ęquũ vsus es potestate ordinandi. Subinde quia ordinatus abs te pręter meum assensum in ipsis ministrauit tuapte potestate fretus. Rursus vt hîc hospitareris admonitus, auersatus es, & recusasti. Addè quia etiam dum rursus tibiipsi eadem vendicas functionem. Quamobrem obserua ne quid turbelæ in populo concitetur, ac proinde per eam cogaris in te recipere periculum. Sanè his auditis, Epiphanius metu ac pudore cõtractus, se quidem ab ecclesia subduxit. Imperatrix autem vt intellexit primùm mutuam indignationem esse obortam inter Epiphanium & Ioannem, ad se accersiuit Epiphanium, eíque dixit: Pater Epiphani, vti non ignoras, Romanorum omne imperium meæ subest authoritati, quamobrem tibi omnem ecclesiarum sacerdotalem dignitatem impertior hodie, si modò quod tibi dicam audieris, ac meæ vnius animæ depellendo dolori adhibueris medelam. Ad hoc eximius ille Epiphanius ait: Dic, ô filia, & pro virili portione id efficere adnitemur ad ędificationem ac salutem animę tuæ. Illa tunc arbitrata se virum* detonsuram, & ad suam voluntatem velut euerriculo aut sagena irretiuisse, adiecit: Quandoquidem Ioannes hic se alienum reddidit, & abhorrentem à dignitate hac sacerdotali, per hoc quòd indecorè se gerit erga Imperatores (Non enim nobis tribuit eum qui nos addecet honorem.

*Diaconi

*pro περιθήκε σαγήνη [illegible]

honorem. Aiunt insuper nescio quam hæresin obseruare à nostra fide alienam. Ante permultum temporis tacita mentis conceptione discrucior, cupiens vt celebraretur synodus quæ eum ipsum definiat ac pronuntiet dignitate sacerdotali deiectum, alterum autem eius vice subrogatum constituat in eius throno, qui officij amplitudinem possit sustinere, vt imperium meum ex nunc in omni concordia & pace conquiescat. Hæc quum Epiphanio diceret imperatrix, multa cum indignatione & indecorè se permouebat. Eidem rursum dixit, Tua adsistente sanctitate paterna cum Dei auxilio hîc non iam opus fuerit alios substituere aut prouehere patres qui laborem hunc sustineant In posterum enim vnum aliquem reuelabit tibi Deus quem constituas episcopum. Tantùm hunc deturba gradu, & ingressu ecclesiæ eliminato. Ipsa enim facilè efficiam, vt vni tibi obsecundent omnes. Respondit ei Epiphanius: Æquanimiter tuum patrem audito filia. Dixit autem illa, Dic tu pater. si quid iusseris, ipsa tibi patri meo in omnibus obsequar. Dixit illi sanctitate insignis Epiphanius, Si Ioannes quidem compertus fuerit hæreseos de qua dicis & conuictus, nec velit accedere ad se purgandum de quo insimulatur peccato, per pœnitentiam, indignus profectò est sacerdotali hac qua fungitur authoritate. Quòd si ob iniuriam in vos detortam quæris beatum Ioannem aditu ecclesiæ abarceri, huic postulationi tuæ nequaquam annuit Epiphanius. Siquidem, filia, imperatorum interest vel maximè, vt iniuria quapiam affecti, veniam facilè indulgeant & condonent. Quandoquidem etiam vobis regnum cœleste vendicatis, qui pro consuetudine peccatis, & tamen malè commissorum veniam vobis efflagitatis indulgeri, quemadmodum ait ipse in sanctis Euangeliis: Estote misericordes, sicut & pater vester cœlestis misericors est. Iterum imperatrix. Si id quidem tibi impedimento est, pater, quo minus extorris fiat Ioannes, & in exilium ablegetur, en ipsa adaperiam templa idolorum, & efficiam vt ea sint venerationi hominibus, & idolis procidant. Et ad eum modum erunt nouissima peiora prioribus. Quúmque hæc effutiret, præ animi amarulentia ab eius oculis descendebant lachrymæ. Dixit autem Epiphanius, Ego, filia, innocens sum ab eiusmodi iudicio: Quibus dictis, egressus est palatium. Ciuitatem totam prætercucurrit fama dicentium: Magnus ille Epiphanius, sacerdos & episcopus Cypri insulæ, ad imperatricem ingressus est, qua cum molitur depositionem beati Ioannis. Porrò beatus Ioannes accepto diptycho scripsit ad Epiphanium: Epiphani sapiens, vt in exilium releger, audio te annuisse. Nequaquam posthac sessurus es in throno tuo. Ad consimilem scripturæ formulam rescripsit Epiphanius beato Ioanni: Athleta cæditor, & vince. Ad locum ad quem relegatus es in exilium, nequaquam pertinges. Nemo igitur infame hoc vituperium inurat Epiphanio. Non enim tot tantáque bona præclarè & cum laude gessisset, si quidem in tantum

prolapsus fuisset malorum barathrum, ac ingens illud orbis totius luminare, nec vlli obnoxium reprehensioni diris aut vlla execratione deuouisset. Vtrique alioqui talem sortiti sunt exitum. Neque enim Epiphanius postea superstes ingressus est Cyprum, in præsenti scilicet vita. Quum enim eò contenderet, in nauigio suum obiit diem. Beatus Ioannes paulò pòst non etiam vel tandem ad secundi exilij locum vsque prouectus est, vti progressus libri indicabit. Beatus enim Epiphanius mox vt è nauigio appulit Constantinopolin, beatus Ioannes resciuit imperatricem aduersum se armis nequitiæ præmuniisse Epiphanium, neque tamen assensum præbuit vt id efficeret, tametsi pro more suo ad id propendêret, & ad conciones esset expromptus. Beatus autem Ioannes nihil cunctatus aduersus omnes in commune mulieres, in populi medio earum vitia denarrat. Sermonem è multitudine quisque rapit, quasi per ęnigma detortus esset in imperatricem. Ea concio à perditis quibusdam, & qui aliud nihil aucupantur, nisi vt aliis incommodent, excepta, ad eorum peruenit notitiam qui tum ditione præpollebant. Augusta re comperta, suam ipsius contumeliam asserens in ipsius imperatoris iniuriam resilire, tum molitionibus suis ipsum eò adigit vt iubeat cogi synodum aduersus beatum Ioannem, vt & abarceretur ipso ecclesiæ ingressu. Et hac de re scribit Theophilo Alexandriæ episcopo, vt depulso à se timore omni quàm ocyssimè adueniret Constantinopolin, & quàm plurimos cogeret episcopos, vt aduersus beatum Ioannem celebraretur synodus. Istiusmodi molitiones instruebat & comprobabat Seuerianus. Ægritudinem enim animo iniquiore aduersus ipsum mordicus retinebat. Non multum intercessit temporis, & ecce aderat Theophilus vnà cum præstantissimis quibusque & optimatibus Ægypti atque Indiæ, secum adducens naues anchoris oneratas. Multos item diuersarum ciuitatum episcopos permouit præscriptum ab Imperatore edictum, quo ita fieri iubebatur. maximè abrogationi Ioannis patrocinium ferebant quicunque aliam ob causificationem fortè fortuna illi erant infensi, aut quos mœrore affecisset. Porrò aderant & illi quantiscunque ademerat episcopatum. Ob varias enim causas beatus Ioannes non paucos deturbarat gradu episcopali in Asia, quando ob Heraclidæ consecrationem perrexit Ephesum. Hi igitur omnes quum in idipsum conspirassent, & idem sensissent, conuenerunt Chalcedone, quæ vrbs est Bithyniæ. Illo tum tempore Cyrinus quidam Chalcedonis erat episcopus, genere Ægyptius, qui & permulta aduersus beatum Ioannem dicebat præsentibus episcopis, cuiusmodi sunt: Impius est, arrogans est, genibus inflexibilis est, nimirum inexorabilis. Et hæc quidem dicta incredibili cum voluptate exceptabant episcopi illi. Maruthas autem Mesopotamiæ episcopus insciens calce illisit pedem Cyrini. Arqui Cyrinus eo ictu, peracri dolore affectus est, ita vt non

potuerit cum aliis episcopis transmittere vsque Constantinopolin, sed Chalcedone quidem restiterit, alij autem mari cum Theophilo Constantinopolin ingressi sunt hora sexta in quinta Sabbati. Theophilo autem nemo fuit qui illi ab ecclesia prodiret obuiam, neque honorem pro consuetudine obseruari solitum vllus exhibuit. Siquidem perspicuè deinceps eum norant omnes hostili odio persequi beatum Ioannem. Ex Alexandrinis, is qui classi frumentatię pręerat. Fortè enim fortuna tum incidit, vt qui præsidebant frumentis ex Ægypto conuehendis & adessent, & illi pergerent obuiam. Et hi cum faustis acclamationibus eum exceperunt, applaudentibus vndique nauticorum cuneis cum laudibus. Sed enim ipse vitabundus detrectat ingredi domum oratoriam, in vna autem regiņearum ędium cognomine Placidiana demoratus est. Constantinopoli igitur congregatis omnibus in nullo ecclesię loco cōparuerunt vicarij Romanæ ecclesiæ, sed nec ipsius episcopi. Itaq; Arcadius Imperatot prorsus vitauit familiarem congressum Theophili. Siquidem addubitabat de Romanis, nescius an posteriores excepissent literas, quibus liquidò significabat eis episcoporum orientis aduentum. Eudoxia verò imperatrix accito ad se Theophilo vnà cum eis qui secum aduenerant episcopis, arcanum pectoris sui expromit familiari colloquio, mentísque suæ destinationem & consilium illis velut in sinum deponit, nimirum ob causam beati Ioannis, vt huic quoquo modo velint abrogare thronum ecclesiæ, ex compacto pollicita eis se Imperatori persuasuram, vt transmittat sinátve expleri aduersus eūm sententiam. Eadem quum deprehendisset eos ipsius deiectioni sitienter inhiare, & ab istis in id instructas insidias, tantò ardentiote studio enixa est donis sibi eos demereri, quasi sponsores suæ explendæ voluntati stipulata idoneos. Quúmque tutò sibi ab eis præcauisset, è palatio emisit, quum alioqui totum id molimen lateret Arcadium. Beatus autem Ioannes cognitis aduersum se episcoporum insidiis, vt certò comperit quæ imperatrici ex composito polliciti essent se facturos, in ecclesia quædam publica enarratione edisseruit aduersus eos, quę hanc continebant sententiæ formulam: Congregate ad me sacerdotes ignominiæ, qui comedunt mensam Iezabel, vt loquar eis: Vsquequo claudicatis in ambobus poplitibus vestris? Si Dominus est deus, pergite post eum: sin mensa Iezabelis ipsa est Deus, de ea comedentes euomite. Veruntamen aduersus Theophilum dixit quoque hæc: Quis vnquam Ægyptiorum vti Theophilus affectatus est poculum muliebris incontinentiæ? Quis verò eorum qui reipsa ac verè respondent interpretationi Theophilorum, hoc est, *Dei amantium, execrabilem illam Eudoxiam non execretur? non fastidiat aut auersetur? Idq́; exemplo persuasus pudici Ioseph erga *vxorem *Petephrę. Hæc vbi resciuit Theophilus, vnà cum episcopis perrexit ad Arcadium imperatorem, cui & retulerunt quę ex ęquo responderent enarrationi Ioannis. Impetator ea tulit ęgerrimè potissimùm ob imperatricem

3. Reg. 18.

*τῶν θεοφίλων, allusio ad nomen.

*pro δόξαν γυναῖκα lego.

*pro Phutifar Genes. 39.

Eudoxiam,& eam qua priùs vrgebatur aduersus Theophilum,in indignationem detorquet nunc in Ioannem, iubétque Theophilo, assumptis quos secum habebat episcopis, vt celebraret synodum aduersus Ioannem: quod eò maximè non inuitus fecit tantò acriore stimulo percitus ab ipsa imperatrice.Ipsa insuper imperatrix Theodoten,quæ numismata aurea mille dederat Isidoro peregrinorum & hospitum exceptori dispertienda in pauperum & egenorum necessarios vsus, tradidit nuptui Clementino ciuitatis prætori. Episcopos præterea & clericos qui ab Ægypto aduenerant aduersus Theophilum, quum eos in cœtum aggregasset,adhortatur & obsecrat vt desciscerent ab intentata in eum actione.Quamobrem hos quidem persuasos,ac pedem referentes donis tantò cumulatioribus locupletauit: eos contrà qui se non siuerunt persuaderi,in exilium relegauit habitaturos Thessalonicæ.Hunc igitur in modum è manibus accusatorum Theophilum eripuit, & ab omni externa intemperie immunem, omni armorum genere instruxit aduersus beatum Ioannem, qui quidem in ciuitate contriuit tres hebdomadas dierum, neque cum episcopo Ioanne aliorum more episcoporum, colloquium vllum texuit:at ne propiùs quidem se illi admouit omnino, non etiam in ecclesia assedit, sed pertinaciter hærebat interdiu noctúq; contendens, & odium recèns conceptum tantò atrociùs accumulans veteri,vt episcopum Ioannem non modò extruderet aditu ecclesię,sed & illum etiam eximeret vitæ præsenti.Hoc quidem confecit redimens illos contrectatione auri:illos,inquam,tantò miserabiliores his exulibus qui præualere potuissent aduersus veritatem. Istud autem pro animi voto absoluit opipara & cupediis instructa mensa, illos helluones ac ventri deditos, miserandæ prorsus seruituti addicens. Rursus postremo actui motoriæ illius tragœdię finem imposuit inescans illos blandiloquis assentationibus,ac pollicitatione amplioris dignitatis: impostores proinde permouit, qui clericos in fraudem perpellerent. Et hæc fecit nullum non astringens sibi illice funiculo voluptatum.Is Theophilus simul atq; tam multis visus est & certò compertus seriam operam dare, vt Ioanni abrogaret episcopatum.Qui enim Ioannem infensè oderant,pręfidenter, nec iam suspectim aduersus ipsum calumniosam moliebantur accusationem, è clero quidem non pauci, sed neque pauciores ex principibus, & ij maximè qui in administrandis rebus imperialis palatij præpollebant existimantes se deprehendisse tempestiuam occasionem expetendæ de eo vltionis. Subornati autem ac recèns præmoniti ab imperatrice, cui quòd magnopere gratificari cuperent, ad id conficiundum tantò propensiùs perurgebantur, idque vt fieret, maximam adornabant Constantinopoli synodum; tum epistolis, tum viua voce, citráue scripturam per internuntios. Ad hæc Theophilus affectabat, vt alicunde nancisceretur personam fanaticam, læuóque afflatam dæmone.Denique assecutus est quod tantopere affectabat.Duorum enim diaco-

diaconorum quos Ioannes episcopus ob piacula enormia, & præter legem admissa eliminarat ingressu ecclesiæ, talium * improbitate abusus est. Persuadet vt libellos aduersus Ioannem publicitus exhibeant, idque pollicitus vt eos de integro restitueret in pristinum * Liturgiæ locum. Erant autem istorum crimina, illius quidem homicidium, huius autem adulterium, quod vtique perpetrarat. Mox à secundo Ioannis exilio vtrunque restituit in suum quenque locum, haud dubiè quòd libellos synodo tradidissent quos ille ipse dictasset, qui quidem nihil veritati affine continebant, solo hoc excepto quòd singulis quibusque dedisset cõsilium, vt à communione mox nonnihil aquæ aut * pastilli delibarent, ne vnà cum saliua aut pituita vel tantillum expuerent ex præsumpta cõmunione. Ipse quòd primus consilium dedisset, reuerentiam vtique docens ac pium timorem non inuitos. Susceptis libellis se cõtrahit pro huiusmodi literis pulchrè scilicet descriptis, & vnà coniurat cum Seueriano, Acacio, Antiocho, & reliquis penes quos eatenus resedisset memoria acceptæ iniuriæ, idque aduersus Ioannem, quasi eiusmodi monitiones istis visę essent resipere nonnihil è mundo. Iuxta enim * Pauli sententiam consueuerat beatus Ioannes tum publicè, tum seorsim ac domesticatim edocere quicquid ad conseruandum honestatis decorem pertineret, idque potissimùm siquando illi esset continenter differendum de obseruanda religione in talibus ceremoniis quæ prolixitudine temporis plerosque propemodũ omnes latebant. Quod enim corpus iam diuturnitate exoletum vlla vi ad pubertatem reuocare posis? * Illæ cirros suos ac cincinnos lęuore olei imbutos ad frontem reflectentes exemplo meretricularum prouocatę. Atqui de Origenis libris nulla iam mentio erat. Ad alias enim & eas insolentes & absurdas deflexerant accusationes. Vnus enim aliquis adsistentiũ dato consilio obtulit Imperatori supplicem libellum, quo vel nolentem pertraxit in concilium. Itaque synodus nihilo dispar fuit Iudęorum conciliabulo, auro nimirum velut manu demulcente & adęquante omnia. Erat autem Ioãnes cum aliis quadraginta episcopis in triclinio episcopalis domus sessitans. Et hi stupore consternati colloquebantur quánam ratione quibúsue de causis velut iam peractus reus ac pręiudicio damnatus iuberetur in aula principis se repræsentare ad obiecta crimina responsurus. Is tandem cum tam multis episcopis se eò stitit. Quo autem pacto optimatum sententias penè momento confuderit, vt & maiorem cleri partem detorqueret in peius, * Porrò illi quum quęstione iam promota addubitarent, Ioannes Spiritu sancto repletus, his qui aderant dixit: Oremus fratres. Quòd si CHRISTVM deamatis, ne quis vestrûm meæ huius afflictionis causa ab ecclesia sua desciscat. Ego enim iam delibor, & tempus resolutionis meę instat, iuxta beatum Paulum, vti video, tot iam exantlatis afflictionibus hæc mihi relinquenda est vita. Noui planè quam adornarit Satanas aduersum me calumniosam actionem, quòd is in-

*In exemplari pro ὁτητι lego φαυλότητι.
*missæ
*πασέλλου
*Omnia honestè & secundũ ordinẽ fiant in vobis.
*nimirũ viduæ
*Desit verbũ, fortè dicam.

fenſiſſimè oderit meos ſermones, quos aduerſus ipſum hactenus detorſi. Sed * dominus mei miſertus eſt. Et vos mei eſtote memores in orationibus veſtris. Inenarrabili porrò languore cordis correpti, alij quidem epiſcopi toti diffluebant & reſoluebantur in lachrymas, alij verò è conſiſtorio egrediebantur, oculos ac caput conſecratum ſimul & os illud eatenus dextimè ſolertérque loquutum oſculo atque amplexu ſalutantes, neque non ſpiritu ingemiſcentes. Adhortatus autem vniuerſos ſe vt reciperent in concilium, illic ita circunuolitantes, ceu aſſolent apiculæ quando circum aluearia ſua obſtreperum bombum edunt, & dicit: Sedete fratres mei, vobíſque à fletu temperate. me etenim tantò ſolutiùs diffringitis, & præmollitis animum. Mihi etenim viuere Chriſtus eſt, & mori lucrum. Siquidem increbruerat paſſim fama fore, vt ob immoderatam libertatem oris illi * præcideretur caput. Rurſum iiſdem dicebat: Si vos noſtri memineritis, in ſinus veſtros veſtri quoque memoriam cōntraxeritis: id quod nullo non tempore dicebam vobis, Vita præſens via eſt. Iucunda perꝗuè ac triſtia omnia prætereunt, ſuámque obambulant viam. * Præſentia omnia nundinæ ſunt, & mercatus quidam. Quiddámne emimus? idipſum venale propoſuimus & addiximus? Hinc nobis abeundū eſt, & excipiendus viæ finis. Neq; enim meliores ſumus nos, quàm patriarchæ noſtri, prophetæ, apoſtoli, vt hîc ipſi immortalem peragamus vitam. Præter modum quum eiulaſſet vnus aliquis præſentium, dixit: Certè lugent iſti pupillarem eccleſię viduitatem, permiſtam ſanctionum ac ſacrorum rituum confuſionem, perauidam dominandi ambitionem eorum potiſsimùm qui præ oculis timorem Dei non habent, & qui huc toti incumbunt, vt pręſideant pauperibus prorſum neminem habentibus cuius tutelari patrocinio propugnentur, qui opplorant ſe doctrina deſtitui, lamentantur. Sanè quum indice digito pulſaſſet volam ſiniſtrę manus, qui mos apud hunc Chriſti amantiſſimum inoleuerat, quoties eius mentem diuexaret acrior quędam ſolicitudo, ei qui ſecum familiariter loquebatur, dixit: Sufficit frater, ne tam multa loquaris. Sed enim quod dixi, eccleſias veſtras ne deſeratis. Neque enim exordium cepit doctrina, non etiam mihi morienti commorietur. Non item defunctus vita eſt Moſes? An non illius prǽſidentiam velut ſortitò accepit Ieſus Naue filius? Num, quæſo, Samuel ſuum obiit diem? Dauid nunquídnam oleo ſacro delibutus eſt? Et Hieremias deſciuit è vita. Nūnam & Baruch? Aſſumptus & Elias. Nunquid non præſentia futuráque pręcinnit Eliſęus? Paulo amputatum eſt & caput. An non ſecundum ſe reliquit Timotheum, Titum, Apollo, alios inſuper innumeros? Fine his ſermonibus impoſito, dicit Eulyſius Apamię quæ eſt in Scythynia. Neceſſe eſt nos (quos penes eſt tutelaris conſeruatio eccleſiarum) vel inuitos cogi ad mutuam cōmunionem ſimul & ſubſcriptionē. Reſpondit B. Ioannes, Communicate quidē, vt ne veſtris ſchiſmatibus in partes diſtrahatis eccleſiam. Nō item ſubſcribatis. Nullius enim mali mihi

*pro οὐλος lego Κύριος. *pro μνημονεύεται lego μνημονεύετε.

*κακρατομεῖσθαι.

*Cic. Tuſc. 1. aſſcribit Pythagoræ ſententiam hanc

li mihi conſcius ſum, quo me intelligam emeruiſſe abrogationē huiuſce functionis. Sed & epiſcopi totam hanc aduerſum me adornatam calumnioſam actionem licet perſpicuè intelligant, nihilominus ab vrbe ſemotiùs ſuum conſtituēte concilium, in ſuburbio quodam Calchedonis, cui cognomē eſt à Quercu. Id trans mare Ruphini ſitum eſt. Eiuſmodi conciliabulum ex templo mittit accitum Ioannem, vt ad crimina de quibus inſimulabatur reſponderet ſeque expurgaret. Iuſſit autem ſimul & adeſſe Sarapionem & Tigrin eunuchū presbyterum, & Paulum Anagnoſten, hoc eſt, lectorem. Illis igitur qui miſſi erant, profectis nunciatū eſt quòd aduenissent. Hos ad ſe ingreſſos rogauit, quonam in gradu dignitatis eſſent conſtituti. Dicunt ei, Epiſcopi ſumus. Cúmque conſediſſent, rogat qua ex cauſa aduenissent. Dicunt illi, Iuſſi tantum ſumus vt haſce tabellas altrinſecus ipſi quidem legamus ac viciſſim. Facite igitur vt legantur ei. Et quidem iubet eas legi. Tum illi imperant Theophili ſeruo, vt præceptoriā conſultationem legeret, qui & eam legit. Porrò cōtextus ipſe hūc in modū cōtinebit, Synodus ſancta ad Quercū cōgregata Ioāni, ſuppreſſo epiſcopi nomine. Induſtria ac ſtudio id ita ſcripſiſſe eos putem, quod ſe facturos meditabantur. Conſueuit ferè anima peccatorum tenebris adoperta non recta diſpicere quæ conſentanea ſunt rationi, ſed imaginaria quadam ſpecie ſuam affectionem vtique improbam ſibi repræſentat atque offert. Iuſſit igitur hoſce libellos vt exciperemus aduerſum te innumera mala continentes. Itaque illis pergas obuius ad obiecta reſponſurus, tecum adducens Sarapionem & Tigrin presbyteros, & Paulum lectorem. Eorū enim præſentia opus fuerit. Hi enim inſimularant Ioannē. Ad ipſum enim venerant Dioſcorus & Paulus in ętatis flore adhuc conſtituti. Lectis autem tabellis, qui cum beato Ioanne erant epiſcopi, ſe ei conciliabulo opponunt denuntiantes Theophilo per Lupicinum, Demetrium, & Eulyſium epiſcopos, per Germanum & Seuerum presbyteros, viros vtique ſanctos ac pios, dignos prorſus quorum verbis fides haberetur. Eccleſię adminiſtrationem ac ſtatum caue demoliaris aut euertas. Eccleſiam pro qua amiciri carne voluit Deus, obſerua, vt ne ſcindas. Siquidem intolerabile eſt, quòd ad nihilum deducis Nicęnę Synodi Canones à trecentis & octo ſupra decem ſanctis Patribus iiſdemque epiſcopis ſancitos. Limites enim tuæ diœceſeos pretergeſſus, ſententiam pronuntias aduerſum nos. Tu tranſito ad nos, in ciuitatem nimirum bonis legibus inſtitutam, nō inuitans nos Abelem in cāpum exemplo Cain, vt & nos primi te audiamus. Habemus enim aduerſum te libellos capitum ſeptuaginta, qui in ſe complectuntur & manifeſtò oſtentāt nefarias actiones tuas. Proinde Dei gratia in vnum collecti ſumus tua illa ſynodo plures, non quidem ad diſſoluendum eccleſiæ ſtatum, ſed in tranquilla & requieta pace. Etenim tu ex vna modò prouincia trigeſimus ſextus es, nos autem è diuerſis regionibus ac præfecturis quadraginta ſumus, inter quos ſunt & metropolitę ſeptem. Tenor inſuper rationi

consentaneus, iuxta Canones dictar minorum numerum à pluribus & his diuersarum regionum iudicari debere. Prǽtereà tuam vnius epistolam penes nos asseruamus in qua cõministro nostro Ioanni allegas non oportere episcopos admittere aut excipere causas eorũ qui externi sunt à sua cuiusque diœcesi. Quocirca persuasus decisionum legumque ecclesiasticarum decretis obtestatus est & commonefecit tuos accusatores, vt desinerent aduersum te intendere iudiciariam actionem. Itaque aduersus eum ne tu cogito concilium. Hisce verbis motus Ioannes, episcopis quidem suis dicebat, Quod vobis visum fuerit & gratum, ipsi significare: me autem ęquum est & rationi consonum opponere iis quę palàm obiecta sunt. Ad eos autem qui Theophilo adhęrebant, ex opposito misit sub hoc verborũ tenore: Siquidem vnus aliquis quiduis potuit in hodiernum vsque diem aduersum me obtendere, ne ipse quidem aliquando percepi. Quòd si quis mihi quidpiam obiiciat, ísque velit vt ad eos proficiscar qui nihil obscurè hostili odio me persequuntur, qui suomet inerti otio exasperati sunt aduersum me, è cõgregatione vestra extrudire. Neque enim vlla me religio obstringet aut addubitabo, quo minus ipse me sistã vbicunque locorũ me cõueniet subire sentẽtiam, idque potissimum si cõtinget in ciuitate. Sũt alioqui quorum deprecor iudicium ac vitabundus defugio. In his est Theophilus, quẽ multis reuinco & iustis reprehendo argumentis. Alexãdriæ enim & in Lycia dixit, En in comitatum siue aulam Imperatoris perego de gradu deiecturus Ioannem. Id autem verum esse declarauit eius ad vrbem aduentus. Neque enim ex eo tum tẽpore me vllo dignatus est alloquio, nec vlla in re communione nostra vti voluit. Quum igitur ante nostram * audiẽtiam ea gesserit quæ inimicorum sunt, quid eum facturum sperem lata semel sententia? Nec secus coarguo Acacium, & eadẽ in causa perago reum per ea quæ dixit: Ego ei * instruo & condio figuralem figularem. De Seueriano autem & Antiocho in quos iustitia Dei ocyus animaduertet, déque his expetet vltionem, quid attinet dicere, quandò iuuenilia tantùm & ludicris canticis deprędicant mundana spectacula? Itaque nequaquam verè interrogastis, num vellem venire, his quidem quatuor è consessu & concilio vt iudicibus eliminatis. Sin vt accusatores, ipsi se sistant iudicio vestro, & ipsi agnoscetis quanta cum constantia feram aliorum iudicium. Vtrum ad eos venire debeo, ad eós ne qui infensissimè mihi aduersantur, an potiùs ad alios qui vt iudices prędeãt. Non modò ad vestram dilectionem sum venire paratus, sed & ad totius orbis synodum. Itaque vt causę cardinẽ noueritis, si decies millies ad me miseritis, nihilo plus audieritis ex me. Egressis nuntiis, notarius venit literas habens Imperatoris ad pedes, quarum vigore impulsi eum prędtolabantur vel nolentem ad iudicium occurrere. Ad iudicium igitur concitus perge. Quum autem notario responsum dedisset, duo qui presbyteri fuerant Ioannis, ipsi nuntium attulerunt, Eugenius quidam, qui & pro adornata aduersus Ioannem

*Cic. ipse vsus est in Catone maiore.

*ἀϱΐυωχύ-Ίϱαψ, Aenigmatic⁹ adagio.

nem improbanda molitione mercedem recepit, nimirum primariam sedē Heracleę. Isaacius insuper taciturnus (vt ne temere loquutus videar) hi duo dixerunt, Synodus tibi apertè denuntiauit: Transito ad nos pro te responsurus ad crimina aduersum te nobis tradita. Ad hæc Ioannes per alteram epistolam eis ex aduerso significauit, Cuiusmodi est hæc synodus, quæ nondum expulsis hostibus meis me accersit per meos Clericos Lupicinum, Demetriū & Eulysium Episcopos, qui & à Ioanne missi sunt ac venerunt ad eos qui stant à parte Theophili, quando ipse Theophilus, quique cum ipso sunt episcopi, detinuerunt eos. Illum quidem prosciderūt conuitiis, alterum autem interfciderunt, denique tertij collo circumposuere ferramenta, qualia appararant sancto Ioanni, quò ita de gradu deiectus in nauiculam, in locum ablegatetur incertum & vix vlli cōspicuum, in quo quidē eos quasi leones redderet & efferaret vnus aliquis Dęmon. Simul autem atque Ioannes se aduocantes vidit, ipsos tanquam inimicos exceptione submouit à cognitione causę, & ad œcumenicam prouocauit synodum. Quúmque perpendisset illorum impudentem & temerariam volūtatem, seipsum cohibuit. Illi porrò, generosi scilicet, confectis ad perennem causæ istius memoriam commentariis vtique atachnęa textura infirmioribus, defunctoriè ac solutiùs pronuntiāt aduersus beatum Ioannē, & lata sententia gradu deturbarunt, cuius faciem ne viderant quidem, sed neque vel die vna eius vocem exaudierant, telę clausulā imponentes quam sua malignitate aduersus eum non pauco tempore pertexuerāt. Dęmoniaca hæc impressio semel animæ illapsa, ratione nulla cohiberi potest, nullā moratur causæ discussionem. Illi concilij relationem ad imperatorem præmiserunt, Quandoquidem Ioannes super criminibus quibusdam accusatus, quòd sibi esset malè cōscius, accedere noluit nec se sistere iudicio, leges autem talem gradu deturbant, id quod sustinere cogitur. Continebant libelli condemnationem simul & intentam criminis actionem. Iubeat igitur vestra pietas ipsum vel inuitum in exilium protrudi, pœnásque luere pro expurgatione sui, & iustificatione, quādoquidem * anquirere de capitis periculo illicitum est nobis. O ter miseri. Quæ ex animo sentitis, & opere ipso expletis, nihil ne vos suppudet dum ea conficitis, non vtique Deum reueriti, sed humano timore correpti? Eam verò sentētiā damnationis perferre coactus est ob conuiciatoriam increpationem in Imperatricem detortam, qua eam dixerat referre personam Iezabelis. Illi quidem admirabiles viri quum consuluissent vt gladio eum spectarent de vita hac emigrare, in alium facinus hoc refuderunt, ac tali exceptione à se submouerūt flagitium. Atqui Deus flagitiosam horum iniquitatem in arcano pectoris recessu eatenus delitescētem, in apertam lucem protulit, omnibúsque palàm fecit innotescere. Etenim principum corda emolliuit, quemadmodum Danieli contigit apud Babylonem. Illic enim cicurati sunt & Leones assidentes prophetę, & immanem eorum ferociam inflexit, idq;

*nihilo meliores hi Iudæis: Nobis non licet interficere quenquam.

præter naturę ordinem. Imperator autem vt qui fidem, quàm par erat, faciliùs commodasset obtrectationibus sacerdotum, (Neque enim dum vel auditu perceperat causas quarum gratia ab eis insimulabatur, at neq; ei obtulit facultatem se expurgandi ac respondendi pro se, vt ea refelleret, & conuinceret falsi eos à quibus iudicialis actio intenta ei fuerat) iubet è vestigio propelli ab ecclesia misso ad id Comite vnà cum militari subsidio, quasi aduersus barbaricam aciem. Rei gestę indignitas simul atque percrebruit & innotuit multitudini, in tantam indignationem redaccēsa est, vt totam noctem ducentes insomnem nequaquam siuerint eum ab ecclesia abstrahi, quinetiam voce exerta inclamabant oportere iudicari eiusmodi causas per numerosiorem synodum. Iubebat nihilominus Imperator rem omnem perfici, nimirum vt quàm ocyssime ab ecclesia extrusus in exilium abriperetur. Hoc vbi resciuit Ioannes triduo à depositione exacto, die ad meridiem deuergente, se eò abducturis vltro dedidit, clam multitudine. Magnopere enim verebatur, ne quid turbelę aut seditionis conciretur in sui gratiam. Eam ob rem Ioannes in exilium abibat festinus, in locum sibi pręstitutum, nimirum in * sacro ore Ponti situm. Hoc enim nomen inditum est loco illi, Statio nauium. Populus verò media in ciuitate in intolerandam seditionem conuersus est, cuiusmodi oboriri solet in talibus. Multi enim eorū quibus fuerat inuisus, & infensi eum oderant, ad commiserationem conuertebantur, & ipsum asseuerabant calumniis oppressum quem paulò antè exauctoratum iam cupiebant coràm tueri. Sanè ea de causa plures exerta voce inclamabant aduersus & Imperatorem & episcoporum synodum. Omnium maximè totius calumniosæ accusationis causam vni Theophilo acceptam referebant. Neque enim quę isti seorsim egissent, deinceps potuerunt tegi silentio. Ex multis pręterea & aliis coniecturis, maxime autem quia mox à Ioannis exauctoratione, eorum communione vsus est qui à Dioscori parte stabāt, & nomenclaturam præferebant longorum. Tum quidem temporis in ecclesia palàm docebat Seuerianus, creditus eo in tempore concerpere & insectari Ioannem, dicens: vt nihil aliud intercessisset ad condemnationem Ioannis, at certè crimē illud, mos scilicet qui illum vrgebat superbus & arrogans, abunde suffecisset ad eum gradu dignitatis deturbandum. Siquidem peccata omnia condonātur hominibus, at superbis & arrogantibus Deus resistit, vti docent diuinæ scripturæ. Visus est multitudinis iudicio dicta hæc pronuntiasse vt iusto contentiosius, ita & ambitiosiùs. Exauctorato igitur Ioanne, literas scripsit Theophilus ad Innocētium Romanum Papam, quas misit vnà cum lectore quodam suo, nempe Alexādrino. In priore earum loco recensebat Ioannis deiectionem: quas vt legit primùm, parum abfuit quin interruperit eas, condemnans Theophilū temeritatis & arrogantiæ, quòd is & solus scripsisset, nec manifestam causæ cognitionem destinasset ob quam ipsum exauctorasset vnà cum nescio quibusdam. His de causis aliquantum

* ἐν τῷ στόματι ἱερῷ

aliquantum extraxit temporis. Nolebat siquidem cōtraria scribere tantisper, dum esset cogniturus de causa leuiter discussa. Inter hæc Eusebius quidam nomine, Diaconus diu Romę versatus ob negotia Constantinopolitanorum ecclesiasticorum, profectus ad Innocentium Papam, libellos ei tradidit vt legeret, eundem iure iurādo obstringens, vt aliquantum temporis sibi temperaret à scriptura, nimirum tantò pleniorē agniturus reuelationem * totius molitionis. Exacto autem triduo, episcopi quatuor qui a parte Ioānis stabant, adfuerunt, viri vtique religiosi, Pansophius Pisidię, Papus Syrię, Demetrius Galatię secūdę, Eugenius Phrygiæ. Hi epistolas reddiderunt, vnam ad occidentem, alteram quidē quæ erat beati Ioannis, aliam insuper episcoporum quadraginta qui mutua communione acquiescebant Ioanni, qui etiam tunc sunt deprehensi cum eo, quo tempore sectatores Theophili significarūt vt ad synodum quę in Quercu collecta erat, transmearet. Aliam insuper beati Ioannis. Hę inquam epistolę significabant illos ex compacto conspirasse ad conciendam tumultuationem disciplinæ expertem. Ob hæc misit è diuersō Innocentius papa, vt pars vtraque inter se ex ęquo communicaret, interim non probans visum sibi iudicium quod à Theophilo definitum fuisset, dicens oportere alteram congregari irreprehensibilem synodum episcoporum occidentalis plagę simul & orientalis, idque primùm omniū ab eo cōcilio se submouerent * amici, dein ab alterius partis synodo pedem referrent ij quibus fuerat inuisus. Neque enim vtriusque partis iudicium rectum esse potuit, vti plurimū cōtingere assolet in diiudicandis forensibus causis. Prætercursis autem diebus aliquot, alias rursus literas scribit Theophilus ad beatum Innocentium, easque mittit per Petrū Alexandrinum presbyterum suum, & Martyrium Constantinopolitanæ ecclesiæ Diaconum, cum nonnullis etiam monimentis quibus videri propemodum poterat Ioannes condemnatus iudicio triginta sex episcoporum. Horum equidem Ægyptij nouem erāt supra viginti, septem reliqui aliarum regionum. Proinde significabat Ioannē ambitiosa affectione dominandi percitum, die vna episcopos sex supra decē de gradu depulisse, & sibi familiariter ac domesticè notos in illorum locum subrogasse. Hisce lectis admonitoriis literis Innocentius Papa quum deprehendisset causas non admodum graues, ac præsentia Ioannis destitueretur, nec ad manū haberet quę crimini vertissent isti, cōdemnans nihilominus Theophili insaniam, quòd incandescens animo in eiusmodi erupisset sententiam, supersedit causæ. Dimissis igitur nuntiis cum literis increpatoriis, Deo supplicauit fusis precibus & ieiunii obseruatione vnà cum omni ecclesia, vt eiusmodi schisma è medio tolleretur, & fratres mutua charitate agglutinaret. Porrò literarum tenor hæc efficaciter continebat. Frater Theophile, te scimus ciuilē esse & familiariter cōmunicantem, perinde ac fratrem Ioannem, quare voluntatem nostram tibi volumus perspectam reddere & manifestam tenore priorum literarum:

*aduersus scilicet Ioannem

*Ioannis

Rescriptio Innocentii ad Theophilum.

Nunc item nequaquam deflectentes ab illo tum proposito easdem literas tibi scribimus, & quoties miseris, quia nisi decens iudicium consequutum è vestigio fuerit de eorum emẽdatione quę abs te ioco & per ludibrium gesta sunt, admodum erit difficile vt citra iustam rationem nos auocemus à communione Ioannis. Quare si tu quidem tuo vnius sensui rerum istarum arbitro inuiteris, fac ad nos cõferas pedem, & huic quę ad Christi gloriam celebratur synodo, sistas teipsum & occurras, vt detectis causis ibi loci Canones Nicęnę Synodi sancias & cõfirmes tuo ipsius elogio. Nòn enim Romana ecclesia alium aut diuersum approbat Canonem, eum obseruans pro tutelari securitate, & cui nemo cõtrouertere debeat. His sibi lectis literis non iam adiecit, vt scriberet beato Innocentio Papę, sed anquirere cœpit de his quæ concernebant ordinationẽ Heraclidę quẽ consecrarat Ioãnes in Ephesinę ecclesię episcopũ, idque pro virili perfecit. Hanc vtique occasionẽ aucupabatur, vt de gradu Ioannem deturbaret. Enimuero Heraclides non tum aderat, sententiam nihilominus subiit damnationis, quòd tumultus quosdã obstreperos concitasset iniquè, cateris astrictos nonnullos triumphi ritu per mediam traduxisset ciuitatem Ephesiorum. Itaque qui ab Ioanne stabant, asserebãt sibi indecorũ videri esse, aduersus reum absẽtẽ dictare sentẽtiam. E diuerso Alexandrini pertinacius contendebant eos esse recipiendos qui Heracliden insimulabant quanlibet absentem, quandò iustè & inculpatè ea iudicij actio intenditur. Hinc igitur seditiosa factio & peracres digladiationes obortę sunt inter Constantinopolitanos & Alexãdrinos: & inita consertione mutuæ conflictationis multi quidẽ sauciati sunt, pauci verò disperierunt. Hęc quum spectasset Theophilus, Alexãdriam versus se fuga proripuit. Eum enim ciuitas requirebat, vt emenso mari adesset: qua ex re fuga suæ consulens saluti sartam tectã eam reportauit. Nec secus alij fecere episcopi, præter admodum paucos, qui quæ erant Ioãnis complexu & osculo chariùs sectabantur, cęteri ad sua quique domicilia quàm ocyssimè se receperunt. Per hęc quidẽ dum ita gererentur, Theophilus nulli non inuisus omniũ patebat despicatui, nemo non dãnabat. Odium mirè adauxit aduersus ipsum, quòd nullo aliorum metu exterritus iterum se exerceret in lectione librorum Origenis. Et hæc quidem quę de Theophilo, simul & de eis qui beatum Ioannem exauctorarunt, scripta leguntur. Dioscorus autem eorum vnus qui Longi nuncupabantur, Hermopoleos episcopus paulò pòst à fuga Theophili suum obiit diem, dignusque est habitus qui in splendido admodum sepulchro funeraretur ἐν τῷ μαρτυρίῳ, hoc est in ęde sacra martyri quod est ἐν δρυΐ, in * Quercu, quò loci habita est Synodus calumnię aduersus Ioannẽ adornatæ. Honorius autẽ Imperator simul atque didicit relatu Innocentij Papę Romani de his quę aduersus beatum Ioannem gesta fuerãt, & quia sectatores Theophili, vt Imperatrici Eudoxię gratificarẽtur, pręter tenorem Canonũ, nulla intercedente causã eum exauctorassent, vehementer

*de morte dioscori & Ammonii ab hoc diuersus abit Nicephorus Call. libro 13. cap. 15.

hementer indoluit. Priùs enim aliquãtò auditu fuerat edoctus de ipsius pręclara & omnium virtutum ornamentis perpolita conuersatione, déque doctrina spirituali eiusdem, quamobrem magnopere cupiebat eum coràm tueri. Actutum igitur literas scribit fratri suo Arcadio Imperatori vertens illi vitio & improbans quòd sanctum hunc virum, & qui ab omnibus elogia eximię virtutis reportasset, siuerit de gradu tam indignè deiici, ob quam causam ipse Arcadius esset propediem apud omnes passim malè auditurus, quòd eum qui præter formulam Canonũ sacris esset operatus in episcopatu ditionis ipsius, constituisset tanti & irreprehensibilis viri iudicem, & eò maximè quòd decidẽdo ei negotio nõ interfuissent vicarij apostolicę sedis, non etiã Episcopi Romæ. Arcadius Imperator consternatus animo est ac mœrore confectus literis acceptis, secũq; inibat rationẽ, quínam illũ posset ab exilio reuocare. Planè enim ipse vel tandẽ nouerat beatum Ioannẽ calumniis per insidias fuisse oppressum, & pręter omnẽ ęquitatẽ condemnatũ ab iis qui cohęrebant Theophilo. Pręterea terręmotu ingenti per noctẽ promoto in ciuitate, quum terror non mediocris inuasisset Imperatricẽ, quòd plaga quędã accidisset Imperiali cubiculo, populus insuper ciuitatis præter modum omnẽ tumultuabatur & obstrepebat, vociferantes, quia nisi Ioannes iniustè exactus ecclesiæ ingressu, redux ab exilio huc venerit, ciuitas tota absorbebitur & consumpta disperibit. Quò factũ est, vt iusserit Imperator ipsum reuocari. Ad prædictũ igitur Ioannẽ reducendũ missus est Brisson Eunuchus Imperatricis cum pluribus aliis, & eũ deprehẽdit in • pręneto. Emporiũ autẽ hoc è regione Nicomedię situ est. Ipsum supplices orarunt, vt quàm ocyssimè in vrbem se reciperet, suóque aduentu periculũ impẽdens ciuitati sisteret. Alij insuper præter præmissos delegati eò sunt. Bosphorus completus est illò missis obuiam. Quẽ vt agnouit postliminio reuersum turba ciuitatis erga ipsum spectatę cum primis ac summę fidei, Pontonibus nauiculariis ad eũ excipiendũ circũuecta est, & traiecit os propontidis. E clero enim omnes illi honoris gratia perrexerunt obuiã, lampades accensas siue funalia cerea præferẽtes. Illa tũ hostilis caterua dissoluitur, itq; pessum. Ioannes autem per euocationẽ redux nõ priùs voluit ciuitatẽ ingredi tantisper dũ quę aduersum se tentata fuerãt, exactiore iudicio expenderẽtur. Interim permanebat in suburbio cui nomẽ Matiana. Eo igitur nectente moras nec volente ingredi ciuitatẽ, indignata est populi multitudo, moxq; erupit in maledicta, proscindens principes contumeliis & imprecationibus. quapropter necesse fuit vt ingrederetur ciuitatẽ. Egressa enim populi multitudo multo cum honore venerabili quidẽ & augustiore, incũctãter ipsum deduxerũt in ecclesiã, obsecrãtes vt episcopali throno insidẽs cõsuetã pacẽ apprecaretur populo, hoc vt fieret ipso etiãnum flagitante Imperatore. Beatus autẽ Ioãnes id à se recellẽs ac deprecatus asserebat hoc debere fieri pręuio iudicio, & se in integrũ restitui priùs oportere illorũ decreto ac suffragiis quorũ sentẽtia episcopatus sibi fuerat abrogatus. Ingenti desyderio flagrabat plebs ipsum videndi pro

• πρωανέτῳ, aliàs προνέτῳ

throno cōsidētē, eundēq; exaudiendi pro more docentē. Enimuerò obtinuit tum populus, vt ea exequeretur. Insidens igitur episcopali throno Ioānes, consueto more populo apprecatus pacē, & ad explēdum officiū adactus docebat. Hoc facto, qui infensè ipsum priùs oderant, aduersus eum ansam arripiunt conciendæ alterius calumniosæ actionis. Ioannes autem totus erat in erudienda plebe, ac proinde ciuitas omnis super eius doctrina incredibili iucunditate perfundebatur, pro ipsius reuocatione festum celebrans diem. Sed enim etiam tum Serapionem qui aduersus eum odia episcopotum conciuerat, insuper & clericis Constantinopoleos reddiderat inuisum, Heracleę quæ in Thracia sita est ordinauit consecrauitque in episcopum. Erat Constantinopoli illo tum tēpore mulier quædam Olympias nomine, splendore generis, opulentia, peritia multiplicium disciplinarum, dexteritate ingenij, ac flore ipso ętatis exornata. Parentibus orbata hæc viro quidem copulata est, neque pudorem alioqui virginalis sanctimonię eā corrupisse celebris fama edocuit. Hæc cum conuixisset viro mensibus circiter viginti, ille repetitus naturæ debitum, hoc temporis compendio finem accepit vitę, hoc prænoscente Deo qui mortalium pręuidet exitus. Illa autem quum posset inseruire & obsequi apostolicę commonitioni: * Volo iuniores nubere: matres familias esse, * siue domui pręesse, id opere ipso pręstare non sustinuit, sed caprez instar laqueum alterius connubij minimè tolerans transiliuit. Iusto enim lex nequaquam posita est, sed non subditis ac malè morigeris, prophanis & his qui expleri non queunt * corruptela. Contigit autem inuidia Diaboli, nimirum eam torni ritu circumagitari per intempestiuā viduitatē. Huius orbitas quum ad aures perlata esset * Theodosij Imperatoris, toto nixu huc incumbebat, vt eam copularet Hispano cuidam Elpidio sibi congeneri, fœdere nuptiarum, identidem ei adulatus & obsecrans vt assentiretur. Deiectus tandem de spe, contristatus est. Illa siquidem animum suum ei manifestè detexit hisce verbis: Imperator meus si voluisset me vitam transigere cum viro quopiam, vtique non ademisset mihi primum coniugem. Verùm quia perspectissimè nouerat quàm foret incommodum vitę huic confusaneę & permistæ, nec ipsa possem placere viro, & illum exemit vinculis mortalis vitę, & mihi è grauissimo iugo seruitutis viri exemptę perquam suaue iugum continentię imposuit, mentiq; meæ infudit. Hac reddita responsione, iubet Imperator Prætori ciuitatis, huius facultates vt sub sua asseruet tutela tantisper dū ętatem explesset corporis trigēnem. Hic accepta ab Imperatore illius tutela velut pupillati, vsque adeò eam afflixit Elpidij suggestione extimulatus, vt nullius rei penes se retineret potestatem, non item posset sermonem texere cum episcopis quamlibet insigniter piis, ac ne ecclesiam quidem sineretur adire. Hinc factum, vt ob assensum coniugij negatum in acediam tædiúmve sit collapsa. Et hæc quidē sua oppressione plenius intellecta, cum gratiarum actionem Deo debitam exoluisset, hęc Imperatori è regione significauit: Decentem scilicet virtutem & episcopis

* 1. Timot. 5. c.
* οἰκοδεσποτεῖν
* carnali
* θεοδοσίου

pis tuis consentaneam declarasti erga me humilem mi Domine, nimirũ tu, qui iussisti me atrocissimo onere tutelaris custodiæ premi. De quo cogites velim quàm rectè opes meas dispensauerit. Magnificentiùs feceris & longè præstantiùs, si quidẽ iusseris vt eas cõferat in pauperes, & in vsum ecclesiarũ dispergat. Posthac enim ipsa voui omnimoda assuefactione gloriæ inanis appetentiam fugere, vt ne circa materiã hanc implexa & animo diducta videar neglexisse natiuę indolis & ingenij diuitias. His rationibus inductus Imperator quũ à bello quod aduersus Maximum gessit, retulisset pedem, iussit vt ei in integrum restitueretur potestas omnis suarum facultatum, idque quum inaudiisset peracre exercitium religiosę eius vitæ. Siquidem à refrigerantibus lauachris plurimum sibi temperabat, alioqui opus ei erat balneo ob aduersam valetudinem, qua continenter malè afficiebatur. In aquas quidem indusiolo amicta descendebat, quòd vereretur (vti fama est) vel seipsam contueri nudam. Tali progressu religiosę exercitationis quum promouisset, opere ipso se dignam pręstitit quæ ordinaretur in Diaconissam Constantinopolitanę ecclesiæ. Mulierem hanc (si tamen vno verbo dici debeat mulier, ob virilem & exprompram alacritatem in exercitio virtutis) Theophilus Alexãdrię episcopus insimulauit, quòd ea benignè excepisset hospitio prænominatos sanctos patres ac monachos à se deiectos è monte Nitriæ. Scripsit & hic ad Innocentium Papam, probris ac maledicentia illam insectatus, quo tempore & de sedecim episcopis ab Ioanne die vno depositis scripsit, quos & in Asia deprehensos deiecit gradu, quòd comperti essent coëmisse precio dignitatem sui sacerdotij, quorum iam superius ipsi meminimus. De his scripsit & Theophilus incredibili maledicentia incessens Ioannem, quasi qui cupidiùs ambiisset nominis sui gloriã. Porrò ipse Theophilus non semel quum esset pręsens Constantinopoli, non raro huius Olympiadis genibus accidẽs, ea deosculabatur, illa per molestiam morbi in humum decumbente, & se lachrymis proluente episcopo tale aliquid faciẽte. Et illos alioqui passim apud omnes dicebat intemperanti irę esse obnoxios, & eosdem asserebat è monte deturbatos ob immodicam dominandi ambitionem, Olympiadem verò asseuerabat conuitiis aspersisse se ob superstitiosam religionem, & vt inimicã quòd solitarios illos excepisset. Quoties enim is per illiberales suas affetationes ab officio decedẽs nihil ab ea accepisset pręter edulia ac munera hospitalia, ad maledicta deflectebat. Olympias quotquot Constantinopolin aduenissent episcopi, religiosi viri aut monachi, eos hospitio exceptos benignè apprehẽsa dextra tractabat, vti docebit progressus sermonis. Nõ incredibile autem esse duco, nec me facturum rem absurdam, si nonnullam portionem commemorauero virtutum sanctorum illorum qui à Theophilo quidem è monte deturbati, ab ipsa autem sunt comiter accepti, idque ad accendendum spiritualem zelum in his qui delegerint hoc vitæ genus in se recipere. Erant enim hi apud

Deum ſimplices ac probi. Multos ſiquidē quos à malitioſa improbitate auocaſſent, ad complexum virtutis perſuaſoriis aſſertionibus alliciebāt. Sapiētes & hi & perfecti à tenellis vnguibus, è parentibus prognati Chriſtianis, Dei ante omnia pręceptis obſecundātes ac morigeri, nullo pacto ſuſtinebant etiā dum adoleſcentes inſeruire vlli vanitati, non item inter obſtrepentē turbam conuerſari, ſed quum à meridie aduenifſent in locū non eatenus habitatū, gurguſtiola ſiue cellulas ſibi cōſtruxerunt longius ab orbe habitabili alio quouis loco ſitas, quatenus effugerent ſolaris radij ſplendorē, ſimul & rorulentū vaporē aëris. In hiſce tuguriolis degentes ſuā omnē vitam conſumpſerunt, orationibus ſe dedētes & lectionibus. Secundū hoc pro pietate illi extorres & eiectitij, fructus manuū ſuarum decerpebāt ſudore & operatione quęſitos, arbitrati melius ſibi fore ſi vnà cum * Dorcadibus, paſſerculis aliiſque id genus auiculis ac Bubalis gregatim degerent, quàm ſi genialiter viuentes cū hominibus qui ignorant Deū, cupediis perfruerentur & lautitiis. Et ille quidē omniū generoſiſſimus annos trāſegerat circiter nonaginta. Idem cum beato Antonio fuerat conuerſatus, vocatus * Hierax. Hoc illi fuit propriū nomen. Alter autē Ammonius cum duobus etiānum religioſis fratribus, atq; vno epiſcopo, qui cùm vincula pertuliſſent & immanes torturas ſub Valente, finibus illis eliminati ſunt, quemadmodum vniuerſa agnoſcit Alexādria: & is ſexagenarius erat. Et hi ſcientia ſic prædíti erant, vt eos nihil lateret in diuinis ſcripturis, in quibus alioqui permulti hęrent & addubitāt. Horum quidē duo obdormierunt Conſtantinopoli in fatum concedentes. Ammonius autē priuſquam è vita migraret, oracula reddidit de futuris. Monumentū autē eius dicitur mederi rigore febrili laborantibus. Sepultus verò eſt trans mare in ęde apoſtolis dicata. Porrò Dioſcorus & idem epiſcopus quum diē ſuum obiiſſet, ſepultus eſt in martyrio quod * ſitum eſt in Quercu ante portam ſiue columnā de qua ſuperiùs dictum eſt. Et quidē permultę mulieres conſtanti in ipſum fide nitebantur, adeò vt ſi qua teſtis per orationes Dioſcori ſe obſtrinxiſſet iureiurādo, nulla ratione paſſa fuiſſet ſe iuramenti eſſe perfidā deſertricē. Fuit proinde & alter Hierax Gręco quidē nomine ita vocatus, moribus autē ſpiritualis diſciplinę oppidoquam exornatus, quippe qui primùm in Porphyreten mōtē ſolus ſeceſſit citra reſpirationē vllam. Annos quatuor illic aſſiduus ad conſolationē ſuam in ſolis virtutibus acquieuit. Dein cum iam dictis patribus in eremo Nitrie annos tranſegit quinque ſupra viginti. Huic aliquādo quum adſtitiſſent Dęmones, (iuxta ipſius enarrationem) ſuggeſſerunt illi vitam affore diuturnam. ſeriam enim nauabant operam, vt à propoſita ſpe inhabitandi eremum propellerent. Hi in angelos lucis transformati, dicebant: Annos victurus es quinquaginta, quínam eos aſsiduus tolerabis in hac eremo? Ille ex oppoſito dono vſus intelligentiæ, fide formata intulit: Angore animi contracti eſtis (ait) & mœrore contabeſcitis, quòd tempus mihi pręſcripſeritis longè minus propoſito.

*Capris, Damis

*miluus ſiue accipiter

*ἐν τῷ μαρτυρίῳ

posito meo. In ducentos siquidē annos viaticū & cōmeatum mihi apparaui hanc inhabitaturus eremum. Illi audito respōso se aliò receperunt, ad eum modū eiulantes, vti assolent Dæmones, quoties nullis suis emenritis & argutè excogitatis commētationibus vnum aliquem possunt ad acediam perpellere pollicitatione diuturnioris tēporis. Ipse Theophilus suo vnius iussu, loco illos à se inuicē segregauit, & eò necessitatis euasit, vt sibi malè metuens rursus ab Ammonij dormitione exercitum assumpserit, cuius ope fretus totam eremū illam occupauit, malè memor illius quę de * aratro est parabolæ. Rursum presbyter alius dictus Isaac discipulus beati * qui fuit discipulus magni Antonij, qui & nimisquam requiem deamabat trāquillę solitudinis, hic annū agens quinquagesimum mente memori cōseruabat vniuersam * scripturam, idem in conspicua luce Cerastas serpētes gestabat manibus, idque citra vllum vitę periculum. Ex vtero matris virgo quum esset, quinquēnis adiit eremū. Exactis cum patribus prędictis annis quadraginta, à Theophilo Papa cribri in morem excussus est è solitudine. Fuit etiamnum alter Isaac presbyter, & hic discipulus fuit & successor * Cornij presbyteri, qui & discipulus fuit ipsius Antonij. Fuit is peritia scripturę insignis & excellenter doctus, ad hęc amantissimus peregrinorum & hospitum, si quis alius: qui & ob exuperantiā hospitalitatis (quippe quā vnicè amabat) xenodochium, domū scilicet excipiendis hospitibus accommodā in tota eremo illa exędificauit ad refrigeriu debilium monachorum, & indigenarum hospitum, atque contemplationem sanctorum patrum. Aiunt autem & hunc iræ totius fuisse alienum. Hic annū agens in ea Anachoresi (solitario scilicet secessu) trigesimum, cū iam dictis afflictus est. Prior quidem Isaac quinquaginta supra centum obtinebat suo magisterio addictos discipulos sub religiosa exercitatione. Ex istius discipulis ipse Theophilus septem aut octo constituit episcopos. Fuit & alius qui ducētos ac decem discipulos simul instituit, quorū non pauci in numerū cooptati sunt episcoporū. Atqui tales ac tāti ob Isidori presbyteri causam à Theophilo papa de eremo abacti sunt vi. Isti sunt quos ne pili quidem faciebant sacerdotes & leuitæ, & ad ignominiam ac dedecus virorum virilis mulier illa hospitio excepit, & ad cōdemnationē episcoporum Diaconissa mulier, vtiq; fœmina hospitalitatē benignè exercuit, cuius sanè laus in ecclesiis apud nos percrebruit. Quum tā multis benefecerit vna hęc, vtiq; illum imitata est Samaritanū qui iampridē attritum illū & à latronibus miseris modis cōfractum, eōq; semimortuū, quum inuenisset in descensu vrbis Ierichuntinæ, ad hospitium suomet imposuit iumento. Quantā hæc copiam tum pecuniarum, tum possessionum in indigos & inopes dispertiuerit, ad dicendū non mihi suppetit facultas, sed eorū est quorū calamitatibus pio affectu ipsa condoluit. Nulli siquidē se exhibuit grauē, nemini molestā, qua re naturā qua ad clementiā in omnes propendebat, conseruauit. Prædicatur hęc pleniore obsequio sibi deuinxisse beatū Necta-

*Nemo mittēs manū ad aratrum.

*Desit nomen istius beati, forsan Ammonii.

*nomine scripturæ intelligit vtrunque testamentum.

*lege κορνηλιου. fuit hic. 110. annorum monachus. Vide Nicephorum & Palladium.

agit & gesticulatur, rursus caput Ioannis quærit in disco,& quę sequuntur. Et hoc tantò acriùs ad indignationem & iram redaccendit Imperatricem. Itaque mẽsibus exactis duobus, Constantinopoli cogitur episcoporũ concilium, Leontius Ancyrę minoris Galatiæ, Ammonius Laodiciæ quæ in Pisidia sita est, Brisson Philipporum Thraciæ, Acacius Berroeę in Syria, alij insuper aliquot antistites cum suis metropolitis. Qui priùs detulerant Ioannem quum adessent, clàm emenso mari, dentibus iam aduersus Ioannem frendebant. Inter hæc autem ipse spe bona confirmabatur, orabátq; vt de quibus insimulatus esset, ea anquirerentur. Qui eum incusarant, non inuento plausibili principio formandæ aduersus eum actionis, ad Theophilum qui tum in Alexandria erat, mittunt, perspicuè eidem significantes, Aut occurre tu, & dux præesto aduersus Ioannem, aut si tibi male metuis à populo, modum saltem aliquem nobis præscribito, dáque consilium quo freti eam auspicemur actionem. Ad hæc Theophilus quidem minimè obuiam illò iuit, pulchrè sibi conscius, quàm turpi fuga suæ illinc consuluisset saluti. Tres nihilo secius misit planè miserabiles episcopos, Paulum & Pœmena, hoc est Pastorem, sic vocatos, alium item quendam nuper cõsecratum, cum his etiamnum misit & Canones quosdam, quos Ariani ediderant aduersus beatum Athanasium, vt eiusmodi Canonibus vsi, publicam actionem Ioanni innecterent, obiicientes: Cur quáue ratione nixus post semel abrogatum tibi episcopatum, in eius thronum inuolasti priua authoritate, tuóque vnius suffragio ac sententia? Ad hæc ediuerso Ioannes, constanter, scitè & animo nequaquam effœminato respondit. Qui proinde aduenerant episcopi Metropolitæ, iuxta tenorem Canonum communicarunt Ioanni, ne eadem sibi quæ & primis contigerant, fierent à populo. Principes vbi resciuerũt, infensis animis tulerunt mutuã illam eorum cõmunicationem. Et Theodorus quidẽ Tyanæorum episcopus, vir vtiq; morum honestate & habitu decorus, vt intellexit primùm quibus ex causis concinnata sit calumniosa hęc iudicialis actio, & ad eius aures perlatæ sunt, ne insolenti ac licentiosę temeritati Theophili obsequutus minùs ordinatè videretur, relictis omnibus ad suam se recepit ecclesiam, perseuerans in communione fidelium Romanorum. Pharetrius autem Cęsarię episcopus per redundantem excessum timiditatis, exemplo pueurorum magnopere veritus personatas laruas ac spectra, nequaquam est ausus egredi ciuitatem. Tantum fuit, aduersę parti compromissum fecit de decisione totius causæ, idq; missis ad eos literis.* Tametsi non vocatus in medium prorupit decori expers, ac nescius honestatis, primãq; vendicauit sibi cathedram ignoratione meliorum. Leontius autẽ Ancyrę Galatię agglomeratus, & cũ Ammonio Laodicię ambustę coitionem faciens ambussit ecclesiam, hi quidem non modò non fracti interminationibus principum, sed ex diuerso spe munerum imperialium in fraudem errorémque abrepti, sententiam tulerunt planè improbandam ac

*Intercisa est hæc sententia, defitq; nõnihil.

nefariam, in hoc vt qui ſtabant ab Antiocho & Acacio, vim robúrque obtinerent ad confirmandum prorſus indiſcretum Theophili iudicium, ſed & dolo malo nullum reliquerunt locum Ioanni ſui purgandi, & pro ſe reſpondendi. Ioannes iuſta reſpóſione reuicit Canones à Theophilo miſſos, ac reiecit, quòd qui eos ſcripſiſſent & obſeruari iuſſiſſent, communicaſſent Arianæ hæreſi.*

*Vnus hic ex Canonibus Arianorum.

Siue epiſcopus, ſiue preſbyter iuſtè aut iniuſtè depoſitus, ſi priua authoritate citra decretum ſynodi inuaſerit eccleſiam, talem deinceps nolumus locum obtinere ſui purgandi, ſed expellatur, & demum in exilium relegetur. Ad aliud nihil inimici excutiebant ac perſcrutabantur, adulterinas & falſi nominis ſcripturas, niſi vt ne ad iudicium accerſirentur, obiicientes quòd inſiliuiſſet in thronum epiſcopalem poſt abrogationem dignitatis citra ſynodale ſuffragium pro ſe redditum. Ipſe autem dicebat ſe minimè iudicio contendiſſe, non item exaudiiſſe tabellas aduerſum ſe ſcriptas, non etiam ſibi factam poteſtatem pro ſe reſpódendi, ne præſens quidem condemnatus ſum, ſed iuſſu Imperatoris in exilium relegatus ſum, rurſus eiuſdem præcepto ſum reuocatus, quemadmodum & veritas rerum geſtarum luculēter expreſſit. Et hic quidem Canon tanquam illegitimus & à iure diſſentaneus de relegando in exilium, in Sardicenſi ſynodo declaratus eſt ab Romanis, Italis, Illyriis, Macedonibus & Eladicis epiſcopis, quo tempore Liberius & Iulius ſanctum Athanaſium & Marcellum Galatam admiſerunt ad communionem ſub Imperatore Conſtantio, in quorum odium Canon ille ab iſtis inſtitutus eſt. Sed enim iſte duernio admirabilium ſcilicet virorum Ammonius & Leontius ſic inter ſe conflictantes & conſerti cum Acacio, Antiocho, Cyrino Chalcedonenſi & Seueriano ad Imperatorem quum eſſent ingreſſi, ipſum edocuerunt, vt iuberet intro aduocari decem ex his qui à parte Ioannis ſtabant epiſcopis. Erant enim plures quàm quadraginta, qui inter ſe velitaribus verbis conflictabantur pro ſanciendis & approbandis Canonibus iſtis, fortiter aſſeuerantes quidem eos niti recta fide & opinione. Ex oppoſito lucidiſsimis argumentis alij conuincebant ab Arianis eſſe profectos. Interea ingreſsi ſunt Elpidius Laodiciæ Syriæ epiſcopus, vt ſenio maturus ſecundum animam, ita & canicie venerabilis, & Tranquillio, ad perſuadendum Imperatori nihil conuenire citra rationem relegari Ioannem in exilium. Neque enim priùs legitimè fuerat ei adempta dignitas, ſed per comitem eſt extruſus: non item priua authoritate thronum inuaſit, ſed iuſsione tui imperij eò conſcendit. Et nunc demum Canones quos adferunt, docemus ab Arianis emanaſſe, quin & ipſe Ioannes probauit hunc ipſum quem obtrudunt Canonem non ab eccleſia profluxiſſe, ſed Arianorum eſſe commentum reuicit, editum quo tempore Antiochiæ conuenerunt ad abrogandam fidem de conſubſtantiali Trinitate, quem ediderūt hoſtili odio inſectantes magnum illum Athanaſium. Illi autem obſtinatis animis ac turbulentè

lentè persistebant aduersus Ioannem contentiosius rixas nectentes, & quidem exerta voce iidem effrenatè & impudenter alios summouebát loco, pectora ipsorum feriebant exagitati ceu iam compotes victoriæ vi aduersus Ioannem extortæ. Ediuerso Elpidius sedato animo, & maximè ad legis præscriptum se gerens moderatè, velut adiuncta exili quadam serenitate ait Imperatori: Ne plus æquo molesti simus mãsuetudini tuę, fiat vel hoc. Frater Acacius & Antiochus subscribãt se probaturos quos in medium protulerunt. Canonas ab orthodoxæ fidei viris fuisse editos. Nam & ipsi ab iis sumus prognati, qui ipsius fidei orthodoxæ Canonas exposuerunt, & hunc in modum soluta fuerit propositę quæstionis ambiguitas. Animaduersa propositione hac Imperator subridens dixit Antiocho. Hac vna re nihil cõmodius. Erat autem Imperator hic omnium maximè qui fuerunt, malitiæ omnis expers. Verùm enimuero qui Seueriano adhærescebant, vertigine cerebri laborabant in morem turbulentæ aquę, & ob id quod prudenter fuerat dictũ ab Imperatore, eiusdémq; sagax iudicium, detenti adeò sunt ac consternati pauore, vt ne hiscere quidem auderent, in immodicum pallorem suos permutantes vultus. Nihilo secius ea quadantenus adacti necessitate se subscripturos *pollicentur, inuiti licet. Re ad hunc modum gesta egresi, suam de subscribendo pollicitationem non adimpleuerunt, excusantes se id inconsultò esse pollicitos, veriti ne probationi Canonum succumberent. Atqui secum comminiscebantur ac mente versabant causas ob quas priùs fuisset Ioannes actus in exilium. Hæc insuper & alia quum isti nullo suo fructu essent moliti, ac transmissi menses decem ac nouem, beatus Ioannes episcopus vnà cum aliis quadraginta duobus itidem episcopis cùm esset cõgregatus, interea populus omnis multã cepit ex eius doctrina iucunditatem, & animis exhilarabatur. Mentem enim suam sic solebat auocare ab omni appetentia gloriæ inanis, vt vel quoquo pacto calamitatibus attereretur, etiam inter angustias nescio quid ab illius ore proflueret solito iucundius simul & efficacius. Quum autem dies genethliacus siue natalitius Saluatoris appeteret, Imperator ad ecclesiam non venit, quod alioqui pro more illi erat, sed significat non priùs se communicaturum Ioanni, quàm se purgasset, & à se excussisset obiecta crimina. Verùm enimuero qui Ioanni falsò crimina impingebant *fiducia innocentiæ confirmato episcopi omnes per hæc nulli non innotuerunt. Interea occurrit dominicum ieiunium eo quo per annuum curriculum contingere solet ordine. Itaque qui cum Antiocho sentiebant, rursus ad Imperatorem ingressi omnibus clam ipsum solito pressius edocuerunt conuictum esse Ioannem & compertum criminis, idque vt eum iuberet in exilium relegari. Et quidem hęc peracta sunt proximo Paschę festo. Imperator igitur eò necessitatis adactus istorum suggestione, & eis fidem commodans tãquam episcopis, significat Ioanni, vt ecclesia emigraret, quòd iam duarum Synodorum suffragantibus decretis ea esset exaucto-

*γνώμη ab exemplo.

*Iustus vt leo confidit.

ratus dignitate, ac proinde non esset Imperator, ante Ioannis egressum, ingressurus ecclesiam. Ad hæc ex diuerso significat Imperatori: * Ego à Deo & Saluatore nostro ecclesiam hanc suscepi mea vnius prouidentia regēdam, pro subditi populi salute. Eius curam pastoralem deserere non queo. Si quidem id vis fieri, me hinc vi propellito, vt deserti officij atque ordinis possim reponere iustam rationem, nimirum quòd tua vnius potestate sim exauthoratus functione mihi concrediti ordinis. Quidam è palatio missi, cum timore alioqui ipsum inde pepulerunt, iubentes vt in episcopi ædibus degeret, præsagio quodam rati iram Dei aduersum se euenturam, ac proinde aliquid accideret & inamœnum, eóque ipsum quàm ocyssimè in ecclesiam introduxerūt, vt exorabile numen sibi propitiarent. Sin ad hunc modum, vt rursus flagra experirentur, cuiusmodi Pharao concisus est administro Moyse. Itaque Ioānes arcebatur, ne quo pacto remigrans descenderet in ecclesiam, sed seorsim trāsigeret vitam. Hæc dum fiunt, institit magni Sabbati dies, quo quidem die infernum spoliauit Cruci affixus. Iterúmque illi per internuntium iubent, vt egrederetur ecclesiam. Ille verò prout decebat, consentanea respondet. Imperator verò quum percepisset iure eum condemnatum, simúlque intellexisset turbam ciuitatis tumultuantem, iubet ad se eos acciri, qui à parte Antiochi & Acacij stabant, eísque dixit: Quid mihi facto opus sit, generosi vos decernite ac videte. Illi cordati scilicet & animosi Imperatori dixerunt: Imperator, in caput nostrum resiliat, quæ à nobis irrogata est Ioanni abrogatio pro his quæ gessit aduersus Canones inuadēs thronum. Sed enim ne tunc quidem vllum Ioanni locum sui purgandi ac pro se respondendi indulgentes, in ipsum tulerunt sententiam condemnationis, nequaquam secum reputantes, quoniam * illi qui Athanasium magnum de gradu deiecerunt, hoc sunt vsi Canone. Hisce auditis, episcopi qui Ioanni aderant, numero quidem sanctæ Trinitati nihilo dispari, accesserunt ad Imperatorem simul & Imperatricem ad ædem Martyribus dedicatam, lachrymis profusis obsecrātes, vt ecclesiæ Christi parcerent, eò maximè quia Paschę dies appetebat, nec pauci fonte baptismatis erant regenerandi, priùs * mysteriis fidei nostræ instructi: quapropter finerent suo frui sacerdote. Hac vna de re illi exauditi non sunt. Respondens autem Paulus virtute continentiæ sanctus, dixit mira cum libertate & intrepidè: Eudoxia, liberorum tuorum miserta metuito Deum. Videto ne impendētem hanc Deo peculiariter consecratam celebritatem cōtumelia aspergas profusione sanguinis. Hi quadraginta episcopi cùm se recepissent quique domum, in suis diuersoriis peruigiles ducebāt noctes, illi quidem illachrymantes, hi autem mœrore contabescentes, alij verò inuicta & inexpugnabili mentis vertigine detenti, prout vnumquenque vitiosa affectio obsederat. Equidem presbyteri & clerici Ioannis, qui etiamnum penes se timorem Christi retinebant, omnes insuper qui studio propensiore illi cohærebant, extemplo pedem retulerunt, & ab eccle-

* Ariani.

* Catechumenos intelligit.

ab ecclesia secesserunt, & celebritatem Paschæ in publico lauacro cui nomen à Constantio mutuatum inditum est, concelebrarunt. Cum his autem aderant & qui præimbuti fuerant rudimentis Christianæ fidei, simul & qui sic instructos viuæ vocis oraculo sortiti baptismatis admouerent (vti par erat) idque ob instans pascha. Et hæc ipsa isti præposteri sententiarum corruptores & fraudulenti impostores humanarũ mentium Antiochus, Acacius & Seuerianus ante omnia ad suos præfectos deferebant, orantes vt impedimento essent, nec sinerent fieri frequentis populi congregationem. His contradixit magister Palatinus, dicens: Nox est, & numerosa turba, quare prouidendum est nequid indecori facinoris aut flagitij perpetretur. Qui autem Acacium sectabantur, exceptione sermonis opponebant: Nemo in ecclesiis remansit, & timemus ne ecclesiam ingressus Imperator, dum ne vnus quidem in eis inuentus sit, hinc percipiat populi erga Ioannem beneuolentiam, nósque condemnet maliriosæ obtrectationis & inuidiæ, eò maximè quia ipsi diximus neminem esse omnium qui mentem studiúmve illi alacriter & cum voluptate cõmodet, homini nimitum fœdifrago & irrecõciliabili. Ad hunc modum Palatinus magister eos cõtestatus simul & obtestatus pro his quæ euētura erant, assignauit eis Luciũ quendã, sicuti dicebat, Græcũ ducem militaris numeri eorum qui cingunt latus principis, præcepto ei dato, vt mãsuetè & clemēter populum qui secesserat, reuocaret in ecclesiam. Is cùm abiisset, nec exaudiretur, ad eos se recepit qui adhærebant Acacio, eísque denarrauit quantum molestiæ & amarulentæ responsionis à populo exceperit. Secundum hoc assiduè ac suppliciter ipsum obtestantur, vt aureis verbis ac pollicitationibus maioris profectus exorent, ne die festo sinatur populus conuentum facere. Hic cùm extēplo asciuisset ad se clericos partis Acacij, egressus est secunda custodia noctis, cuius gratia missus fuerat. Populum autem illis in locis consistentem prorogant & extrahunt ad primum vsque gallicinium. Thracem illum comitabantur sicarij ensibus accincti, recens in exercitus formam allecti. numero erãt nihilo dispares illi Esau, nempe quadringenti, & iidem præter omnem modum impudentes ac præfracti. Itaque locum subindicantibus clericis ac militibus (nimirum vti lupus assolet) illos adorientibus per noctem repentino insultu effrenatè impreßionem fecit is, ferro fulguris instar explendescenti conscindens multitudinem populi. Is introgressus est ad aquas beati fontis, prohibiturus ad celebrãdam resurrectionem Christi conclusos. Diaconorum symbola multa cum temeritate & excandescens diffudit. Presbyteros autem qui iam alioqui essent ætate, parili fustibus & * clauis quum cecidisset aduerso cerebro, lauacrum regenerationis permiscuit sanguine. Tunc licuisset videre angelicam illam noctem in qua dæmones prætrepidi olim fuerant ingenti horrore contracti, in petulcam & effrenem audaciam fuisse demutatã. Mulieres enim amiculis nudatæ vnà cum viris præcipiti fuga illinc se proripiebant con-

* ῥοπάλοις. nõ ῥωπάλοις à claua, massue

cito cursu vsæ, veritæ ne iugularentur, aut cuipiam probro ac dedecori inseruire cogerentur. Ob hæc ignominiosum ac præter decorum nudæ cursum inuitè licet cōplexæ sunt. Alter fortasse secundum manum ictus & cruore perfusus lamentabatur. Alius item virginem aliquam pertrahebat * circuncidens eam. Alius præterea vestimenta compilabat, quatenus is potuit. Omnes denique illi prędones se accinxerunt in prędam abripiendis quibusque preciosissimis thesauris, quin & ipsas sanctorum thecas siue capsulas interuertebant. Et quidem per hunc modum comprehensi presbyteri & diaconi in arctam custodiā coniecti sunt. qui autem in populo præpollebant amplitudine dignitatis, ex ea amplissima ciuitate extrusi sunt. Proinde edicta alia aliis citra vllam temporis intercapedinem succedanea, compitatim affigebantur, & quæ comminationes continebant diuersas planè. Earum tenor spectabat huc, vt omnibus interdiceretur communione Ioannis. Interim tamen fiebant hæc, quin etiam plura his tantò ambitiosiùs contendebant efficere externi illi dicti episcopi. Sed enim isti conuentus amore fragrantium doctorum, imò potiùs Deum vnicè diligentium fieri prohibebant. Cæterùm iuxta id quod in libro Exodi, egreßionis scilicet filiorum Israel, quantò ex eis plures interimebant, tantò plùs multiplicabantur. Siquidem ex illo iam tempore congregationes seorsim agitabant locis ab aliorum cœtu disparatis: ita vt hi Ioannitæ appellarētur. Porrò Imperator postridie eius diei egressus vt se in agro adiacente exerceret, vidit terram nullo satam semine, simul & quandam contemplatus candido amiculo conuestitam, & stupore perculsus ob visionem floris nuper * illuminatorum siue nouorum luminarium. * Erant autem circum ceruicem. Percunctatus autem à satellitio suo, quid frequens hominū conuētus iste in vnum aggregatorum significaret: Dicunt ei, vtiq; isti sectarij Valentiniani erroris falsam detulere sentētiam, vt Imperatorem ad indignationem proritarent. Equidem isti qui continenter se constituunt sequestres & arbitros motoriæ istius factionis, vt throno præficiantur, præmittunt suos asseclas immisericordes prorsus, multóque inclementiores futuros his qui retroacto tempore huc venerunt, & id quidem dispergendo auditores, doctores carceribus inclusos detinendo. Qui enim huc venerunt, paucos quidem è clericis, è laicis verò plures occuparunt. Nemo interim infidelium obiiciat: Recēns * illuminati quum tot tantique adessent, è parte autem aduersa tam pauci numerarentur, quînam fieri potuit, vt hi in tot fideles dominiū acceperint, ita vt rarus miles sic frequens collegium dispescere potuerit? Sanè qui hac de re addubitat, miretur potiùs insignē prærogatiuam nostrę religionis, simul & doctoris exactam diligentiam hoc argumento perspicuè declaratam, quippe qui indiuulse ad rectitudinem reuocat istorum hucvsque inexpugnabilem voluntatem. Haud quaquam enim decorum fuit, vt qui ab ipso Ioanne edocti fuerant prudentiam, & morum æquabilitatem mansuetudini coniūctam, desipienter adeò

* περιχήσας lege περιχίσας aut περιίσχυσας vi præpollens.

* φωτισμός illustratio, illuminatio pro baptismate ob funalia. lege Nazian. Chrysost. Tertull.

* baptizati

ter adeò ac turbulentè nihil non malignitatis moliatur aduersus doctorem. Cum istis qui detinentur carceribus, comprehensæ sunt & vxores illustrium virorum. Sunt & inter eas, è quarum capitibus rapto detracta sunt* flamea. Aliarum proinde inaures conuulserunt, vnà cum deformi detruncatione auris. Sed enim ingenuã quandam & è spectabili genere prognatam mulierem, nec id modò, sed & supra modum opulentam direpto eius flameolo, vt saluti continentiæ & pudori consuleret, fiuerunt præcipiti cursu ingredi ciuitatem. Erat enim hęc pręter floridam ac pręstantem formam, adde & naturæ dexteritatẽ, ornamentis omnibus mũdi muliebris circumamicta. Hoc quidem pacto carceres principum cõpleti permutabantur in ecclesias. Siquidem hymni & responsoriæ relationes ad mysteria subseruiẽtes in carceralibus locis persoluebãtur. Verbera insuper ac multiplex species iurisiurandi plena vtiq; formidinis & horroris neque non torturę, hæc omnia in mediis ecclesiis fuerant exercenda, & id ad mortem vsque, malignitate diaboli aduersum nos hostiliter grassante. Ioannes igitur magno studio cauit ne quò progrederetur ad duos vsque menses, sed in ædibus episcopalis ecclesiæ versabatur, nullius iam futurus vsui. Porrò die ab expleta Pẽtecoste quinto asseclæ Acacij, Antiochi, Seueriani & Cyrini ingressi ad Imperatorem, dixerunt ei: Tu cùm in nos non modò potestatem acceperis (in omnes siquidem tua se porrigit auctoritas) quicquid igitur velis, id tibi licuerit efficere. Ergo ne tu presbyteris & episcopis esto sanctior. Diximus tibi iã ante omnia, id ipsum reculcamus:* Ioannis abrogatio in caput nostrũ resiliat. Quãobrem ne quis dicat, in hunc vnũ collata misericordia in omnes nos immanem parat ferociam & seueritatem. Verbis hisce planè* Iudaicis forsan & operibus ipsis ad explendam suam malignitatem Imperatorem pertraxerunt. Ad hunc modum subdola persuasione circunuentus Imperator misit Patritium vnà cum episcopis, simul & Notarium, per quos hæc significat Ioanni: Acacius, Antiochus, Seuerianus & Cyrinus cum affectatoribus suis sententiam contra te latam in sua ipsorum capita cõtulerunt. Quæ igitur ad te spectant, accepta refer Deo, & eius permittito prouidentiæ. Egreditor ecclesiam. Per hunc igitur modum, cùm beatus Ioannes ab ædibus episcopi vnà cum sibi adhærẽtibus episcopis descẽdisset, post perspicuè denũtiatam, nec vlla vmbratili ambagine obscuratam sententiam, dixit omnibus: Agedum, orationes effusuri, vnà cum angelo pręside ecclesię coordinemur. Ob hoc quidẽ factũ mirè quidem exhilaratus est, mœrore alioqui contrahebatur pro ęrũnosa populi afflictione. Tunc stans Ioãnes pro more cõpendio fecit enarrationẽ iis quos in loco deprehẽdit. Cúmq; eis explanasset symbolum ter cẽtum decẽ & octo sanctorũ patrũ, adhortatus est eos se vt obseruarẽt ab hęresibus Marcionistarũ, Nouatianorũ & Arianorũ, qui quidẽ se omnibus palàm visendos exhibent, tanꝗ sepulchra albario perlita, intrinsecus autẽ pleni sunt emortua fide, execrabili blasphemia & putore graueolenti. Sed enim si-

*μαφόριον, κεφαλῆς περίβλημα, capitis integumentum. Phauor.

*sanguis eius super nos.

*Necesse est vt vnus homo moriatur pro populo.

Matth. 23.

gnificat hæc Ioanni vnus aliquis ex Dei amãtißimis & inter optimates populi facilè primus. Quandoquidē Lucius vir planè singulari temeritate præditus ac facie impudēs ad hoc affuit accinctus, te vt loris adstringeret, plebs aurē totius ciuitatis ad turbelā & obstreperos tumultus cietur. quare seriā operā nauato, vt omnibus clam festines egredi, ne plebs aliquid indecori tua vnius causa promouēs variè cōflictetur, & pugnā conserat cū militibus. Tū Ioānes quosdam ex episcopis illachrymās deosculatus est, reliquos verò nequaquā sinebat exosculari interni affectus cōmotio, quos proinde & cæteris coniūxit, cū lachrymarū profluuio dicēs: In sacrario manete, vt egressurus nōnihil vobis edisserā. Ingressus is baptisteriū ad se aduocat Olympiadē nusquā emigrantē ab ecclesia: quippe quę in orationibus & ieiuniis cōsumpserat vitā, cuius virtutes à nobis superiùs cōmemoratę sunt, vnà cū * Pētadia & his quæ priùs vocatę fuerāt Diaconissę, cū Syluana, quæ vxor fuerat beati Nekridij quę suā viduitatē adornarat decēti habitu, eisdéq; dicebat: Agite dū, ô sorores, audite me. Quę ad me attinēt (vti video) suū sortiuntur finē. Cursum meū consummaui, nec ampliùs fortè visuræ estis faciē meā. Vnū hoc à vobis afflictim cōrendo, eiúsq; vos votis omnibus admonitas velim: ne qua vestrûm cōsuetam ac iugē beneuolentiā erga Dei ecclesiā intercidat. Quòd si quis inuitus fuerit per suffragia in episcopū creatus & euectus, eiúsq; creatio fuerit suffragāte cōscientia omnium incōtrouersa, nec vlla de ipsius electione intercesserit ambiguitas, vos vestra capita perinde ac Ioanni succlinetis. Omnino enim habitura est suū episcopū ecclesia: & ita mei misertæ, estote in orationibus vestris mei memores. Illę interea lachrymarū profluuio fusim se perfundētes, ipsius sanctis pedibus aduoluebantur. Tunc vni religiosorū & eidē presbytero cùm annuisset, dixit: Hinc istas intrò accipe, vt nequid turbelæ aut obstreperi tumultus concient. Hūc in modū illę parumper, cùm ei fuissent impedimēto, visæ sunt assensum præbere. Sic igitur exiit plagā versus orientalē. Nihil enim apud ipsum pars obtinebat occidua. Subiugale animal cui cōsueuerat insidere, iussit ad occidētalis portæ plagā duci, vtq; illic eum præstolarētur, nequis ipso exeunte cōciretur tumultus populi. Angelos præterea tutelares ecclesiæ patronos visus est se videre ipsius desolationē non ferētes, quā quidē mo liebātur principatus ac potestates tātę istius malignitatis artifices, simile quiddā ostētantes, cuiusmodi solēt theatrales ludi. Quemadmodū enim in theatro vox obstrepera * gallinę glociētis instar redditur, ita & impij illi Iudęi pariter & Gētiles plausus ac sibila edebāt, immodicè gloriabātur & obtrectabant. Sed enim simul atq; in carceres coniectis inflictæ sunt plagæ, & per immanitatē militū eorum viscera torturis examinata sunt, totius animæ vires perdidêre, tranquillūq; statū, cùm ob doctoris ablationē, tū ꝙ numē illorū blasphemiis lacesseretur. Apud hos quidem peccatorū impunitas, apud ergastulis clausos cruenta & copiosa sanguinis effusio fiebat. Secundum hunc rei gestæ indicibilem scopum & enarraru dif-

*Hæc Timasii ducis vxor fuerat. Niceph. Cal. li. 13. ca. 4

*κλωσμὸς

tu difficilem, quo die Ioānem eliminarunt ecclesię aditu, flamma è medio throno cui beatus insidere consueuerat erumpens, perinde atque cor in meditullio corporis visa est exponere velle reliquis membris Saluatoris eloquia: quare & requirebat salutaris eloquij interpretem. Eo minimè inuento, quicquid obuium occupasset, depascebatur, ac veluti in arborem conscendens perrepsit in sublime per catenas adusque fastigij supremi contignationem, & Echæi instar * cor fugitans ad tergum ferebatur ecclesiæ & solaria eius, mercedem rependens iniquitatis, ac si ob id piaculum merito suo definitam pœnam luerent Deo ad resipiscentiam & commonitionem eorum videlicet qui re ipsa vidissent eiusmodi diuinitus inflictas calamitates. Nec id solùm, sed vt memoria illius feralis synodi ad posteros transmitteretur. Mox enim vt eo incendio conflagrauit ecclesia, subsolanus ventus vt aspirauit, senatus curiam honoris præcipui, multis constantem tribunalibus, è regione ecclesiæ sitam, meridiem versus locatam is velut prudenti consilio vsus deussit ignis, ac si pons quidam transmissis vulgi domunculis, eam curiam vitiasset, non item corripuisset partem ecclesiæ propinquiorem, vt ne eam calamitatem asscriberemus vicinitati loci: quin & partem incendii in aulam imperialem immisit, vt res gesta admirabilior fieret, idque σόφισμα commentum siue inuentum palàm exhiberet indignante Deo esse immissum. Equidem tum licuisset videre bonam partem populi indemniter & citra vllam noxam suas necessitates transmittere in medio duorum ignitorum montium. Sanè ignis hunc in modum circunuolitans & exæstuans, veluti mare violento & australi venro exagitatum, ita ignis ille quasi ex compacto progrediens ædes circunquaque attingebat, à nulla sibi temperans. Tantum illi curę fuit, vt ne vel minimo attingeret ędiculam in qua consecratorum vasorum numerosa multitudo recondita erat, non quòd ignis vereretur adoriri aurum, aut insilire in reliquam argenti supellectilem, sed ne locum prę beret & ansam istis sycophantis cō fingendi mendacii aduersus iustum, quasi is quæque pulcherrima suppilasset. Sic planè ignis ille affectus & quodammodo animatus, retro auertit ac suffrenauit flagrantem priùs inuidiam, eos velut vestigiatim persequens, qui temere talia fuissent aggressi, ad coarguendam vecordem amentiam Theophili, quandoquidem is se comparabat, vt quàm longissimè ablegaret Ioannem spe allectus potiundi thesauris. Et quidem deiectione animi per tot tantósque tumultus, nihil omnino ab incendio ignis resedit quod incolume esset. Deniq; sordes eorum qui scelerate & execrabiliter illic fuerant conuersati, operatoria vi ignis eluebatur. Abusq; hora nona, tribus tantū diurnis horis tanta moles operū quæ permulto tempore confecta fuerant, euanuêre ex omnium prospectu. Hoc autem contigit fieri 20. die mensis Iunii, Consulatu Honorii sexto. His accessit, quia nonnulli nullo Dei timore exterriti, nullam comminationem gehennæ menti inserentes, dicebant nonnullos eorum qui

* χαςέρα Tropo Hebraico

immodico amore acquiescebant Ioanni, ea conflagratione deussisse ecclesiam. Hac arrepta occasione Optatus Constantinopolitanæ ciuitatis prætor, sed addictior Gentilium superstitioni, proinde & osor Christianorum, opportunitatem nactus eos in ius euocandi, non paucos eorum qui à parte Ioannis stabant, dirè & immaniter torsit. Alij rursus pertrahebantur non qualescunque pœnas luituri, Ioannem verò vnà cum Cyriaco & Eulysio à militibus prætoris loris adstricti pertrahebantur Bithyniam versus, intentato illis supplicio eandem ob causam. Demum Cyriacus & Eulysius vincti vnà cum clericis, quòd insontes essent pronuntiati, absoluti sunt. Sed enim sanctus Ioannes præter omnem superiorem loquendi libertatem hanc adiecit, dicens eis: Et quidem in cæteris vt non locum dederitis expurgandi mei, vel nunc saltem audiar in hoc facto ecclesiæ. Quòd si incendij istius author & reus (vti affirmatis) sim, ne sic quidem audiar. Illi tum milites abreptum eum abducunt in ciuitatulam quandam Armeniæ cultoribus destitutam, cui nomen Cucusus, vt illic neci eum contraderent. Siquidem ab Isauris noctu & interdiu obsidione cingebatur oppidulum. Eum alioqui hospitio excipit vir quidam nomine Adelphius, secum habens clerum episcopatus Arabissi, qui quidem dignus habitus est qui videret de hoc Ioanne apertam visionem, de qua in progressu sermo edocebit. Porrò famulus presbyteri cuiusdam Elpidij nomine, mercede (vti fama est) conductus, nimirum aureis nummis quinquaginta, vt sanctum dolo circunuentum dederet neci. Is deprehensus tres habens rhomphęas ad eam necem perpetrandam, septem se sigillatim detinentes icit, quorum quatuot sunt continenter mandati sepulturæ tres reliqui medela commodè & in tempore adhibita reualuerunt. Aderat proinde copiosa multitudo * regionis illius, quorum hi quidem simulachra colebant: isti autem arbores & condensa nemora honori habebant, alij verò Solem venerabantur. quippe non norant quibus officiis colēdus veniret Deus, sed relicto creatore, creaturę venerabilem offerebant latriam. Isti de beato Ioanne quum inaudiissent, quia eximius esset Dei seruus, penésq; eū esset facultas edendi stupēda opera & admiratione digna, adducūt ad eum quendā paralyticum in lecto iacentem, eúmque vt sanitati restitueret, obsecrant. Etenim apud seipsos dicebant: Hunc si curauerit, omnes nos in Deum ipsius fidem amplectemur, & omnibus quæcunque nobis mandato pręscripserit, erimus obsequentes ac morigeri. Atqui Ioannes os suum quum aperuisset, dicit paralytico: Quantum defluxit temporis ex quo hoc accidit tibi? Respōdens ille per interpretem ait: Octo sunt anni. Rursus dicit eidem: Cui culturæ ac religioni es addictus? At ille: Solem adoro. Respōdens Ioannes ait: Sol equidem nullo modo sospitatem, vt Deus, redintegrare tibi poterit. Subiicit his infirmus, Fateor Dei ope destitutum ipsum non posse id beneficij pręstare. audiuimus enim ipsum agnoscere Deum, cui & latriā exhibet.

* Cucusanæ

Ad hæc

Ad hæc rursum Ioannes, Siquidem nosti illum habere Deum, cuius imperium agnoscit perinde ac seruus, quamobrem vos minimè ad eum venitis, ipsi Deo offerentes latriam cui Sol ipse debitam rependit seruitutem? Atqui (ait ille) id nos timore correpti nequaquam efficere audemus, quandoquidem is mole suæ maiestatis exuperat omnia, vti quidam asseuerant. Quòd si homo se non præstiterit dignum, vtpote expurgatus ab omni contagione & sorde peccati, ne digitulo quidem ipsum propiùs attingere possit, quin continenti incendio deuratur, vitáque defungatur. Tum ad hæc Ioannes in Domino sapiens ait: O vos homines, sermones hi meræ sunt nugæ ac fabulæ, & commenta diaboli ab ipso vobis suggesta ad extremam perniciem animarum vestrarum. Siquidem Deus & Solis huius & omnium nostrûm, visibilium pariter & inuisibilium Deus est & plastes. Is ad se venientes & in se credentes cupidè ac lubenter excipit. Neminem qui salutem velit assequi, recellit, nec à se repudiat, auersatur aut execrabilem ducit, quamlibet ij peccatores fuerint: si modò eorum pœnitentiam perspexerit, & ad id quod melius est resipiscentiam, ac vicariam permutationem. In ipsum igitur solidam fidem amplectitor, & ipso momento ac de repente perspicies inuocato ipsius nomine sanitatem de integro tibi instauratam. Ille respondens ait: Credo, mi Domine, secundum ea quæcunque mihi loquutus es. Iámque exnunc nulli sum alteri deo præterquam ipsi venerabilem oblaturus latriam. Tunc beatus Ioannes membra ipsius omnia * consignauit dicens: Domine Iesu Christe, qui paralyticum illum sanitati pristinæ instaurasti, quem in lectica iacentem à tecto domus ante te demiserunt, idem ipse tu hunc redde sospitati, vt agnoscant te Saluatorem omnes simul & Deum, credántque nomini tuo. Et hæc ipso dicente, nulla intercessit mora, sanatus homo est, & institit vestigiis sanus. Gentiles igitur illi viso eo quod de repente factum fuerat admirabile prodigium, fidem in Dominum vnanimi voto complexi sunt omnes, & admoti baptismo tam multi, vt numerari non queat multitudo. Porrò illis episcopos septem creauit, presbyterorum præterea ac diaconorum non infrequentem multitudinem qui abundè sufficerent numerosæ illi turbæ ad obsequium ecclesiæ, ad sacram & incruentam exhibendam hostiam. Præscripsit eis & Canonas psalmodiæ, tradidit & in diuinis sacramentorum disciplinam. Cooperante enim Dei gratia quosdam ex istis inuenit non inscios linguæ Græcæ. Hos instruxit, vt nouum Testamentum, psalterium item suo ipsorum idiomate interpretarentur, ad cumulatiorem obtinendam scripturæ diuinæ cognitionem. Eis præcepit ediscere psalterium, vt in ecclesiis cantica concinerent, confirmans ea esse quę ipsis per partes interpretarentur seriem & historiam veteris Testamenti. Porrò isti intra paucos admodum dies fide erga Saluatorem adeò effloruerunt, vt non paucis eorum qui præ se crediderant, superiores euaserint. Beatus Ioan-

* signo S. Crucis cōmuniuit

nes perpensa horum alacritate ac propensiore studio circa fidem, incredibili perfundebatur gaudio. Sed enim multos vario morborum genere detentos adferebant ad eum, quos ad vnum omnes in nomine domini nostri IESV CHRISTI integrę sospitati restitutos, remittebat ad propria. Postquam Cucusum est relegatus in exilium beatus Ioannes, qui ab eius parte stabant episcopi, quique eatenus fuerant propugnatores veritatis, sicuti initiò circunquaque fama cucurrit, hos in mare esse demersos: verior alioqui fama obtinet extorres esse factos ac emissos in exilium, qui iidem in * segmentis tractibúsque barbaricæ gentis tutò protecti sunt & asseruati. Quum autem diaconus quidam aduenisset, qui vnà cum eis confecisset iter, enarrauit ipsis Cyriacum quidem è Media interiore quæ octoginta miliaribus distat, peruenisse vsque Palmyram Persarum propugnaculum, Eulysium esse Bostris inferioris Arabię, quæ dissita est itinere dierum trium. Haud secus exponit illum pergere ad præsidium Saracenicæ genti contiguum, cui nomen Mephas. Palladium verò denuntiat proficisci ad Blemmyas Æthiopibus finitimos, illic vt asseruaretur eo in loco cui vocabulū est, Castrum Synenes, Demetrium præterea significat in Oasin, quæ genti Mazicorum finitima est. Est enim & alia Oasis. Rursus exponit Sarapionem post innumeras nec vlla ex parte probabiles ingestas calumnias, postquam corpus eius flagris per ignominiam consciderunt: idque per immanem & efferatam crudelitatem cruenti iudicis vsque ad dentium effractionem, vti fama est, ad Indię gentem eum pepulerunt. Quinetiam Hilarius, vir apprimè sanctus iámque senio confectus in intimam Ponti insulam relegatus est cum multis ex clero, annos propemodum octo ac decem trāsegit non gustato pane, præter admodum pauca oluscula & * scolymos quos esitabat. Antonius in spelęis Palęstinæ delitescit extorris, nullius spectans familiarem consuetudinem aut certitudinem loci. Timotheus Icariæ & Ioannes Lydiæ dicuntur profecti in Macedoniā. Rhodo Asianus adiit Mitylenen. Gregorius Lydianus dicitur petiuisse Phrygiam. Physson Palladij frater à sua se vltrò auocans ecclesia, in suo agello degit propriis manibus excolens terram. Lampetius, vti aiunt, in agello Lydiæ, à quodam ingenuæ libertatis viro subsidia accipiens vitæ, totus lectionibus incumbit. Eugenius in sua erat patria. Elpidius ille eximius Laodiciæ Syriæ vnà cum Pappo tres expleuerunt annos neutrobi à sibi præstito climate delapsi, sed assiduis orationibus incumbentes requietam vitam complexi sunt. Heraclides Ephesius annos iam quatuor carcerali custodia detinetur Nicomediæ, ad hoc aliquantum teritur temporis. Anatolium dicunt ad Gallos esse profectum. Presbyterorum autem nonnulli quidem in Arabiam & Palæstinam expulsi sunt. Tigrius in Mesopotamiam relegatus, illic remansit. Philippus dum fugam arripit, in Ponto suum obiit diem. Theophilus in Paphlagonia degit. Ioannes qui monasterium Æthrij condidit, in

* ἐν ζώναις

* σκόλυμος, aliàs Cinara, limoniū Diosc. 4.c.119. Artischautz.

Caria est. Stephanum in Arabiam proscriptum Isauri carnificum manibus in frusta distractum vitæ istius munere per crucem absoluerunt. Salustium rumor erat in Cretam abiisse. Philippum qui monachus ac presbyter scholarum erat, ferunt in Campania infirmitate premi. Sophronius Diaconus carcerali custodia detinetur Thebaide. Paulus Diaconus simul & domesticę dispensationis coadiutor dicebatur in Aphrica degere. Paulus item alter Hierosolymis est in Anastasiæ, sanctæ scilicet resurrectionis templo. Helladius presbyter palatij in suo agello degens Bithyniæ tranquillam delegit vitam. Plurimi insuper Cōstantinopoli in abditissimo quouis recessu delituerunt. Alii verò in suam quique secesserunt patriam. Syluanus sanctus episcopus Troade erat, piscaturæ intentus, vitā tolerans eiusmodi arte. Stephanus monachus quòd è Roma Constantinopolin aduexisset epistolas, eam ob causam iussus est cędi, inque carcerem coniici. Quúmque ad pręscriptum ei permissa esset communicatio, & ne sic quidem persuaderetur, iussum est vt in vniuersum latera eius ac pectus erosione pectinū scalperentur. Atqui hic Christi prouidentia euasit incolumis. Id forsan, vt ad secundos exantlandos agones post menses decem ab instaurata sanitate extorris fieret in Pelusium. Prouincialis miles quidam eorum qui tuendo Imperatori operam nauant suam, delatus quòd amoris vinculo Ioanni se obstrinxisset, acceptis primum multiplicibus plagis ac viscerum erosionibus, in Petras ablegatus est. Eutropius planè beatus & à cōtage vxoris incorruptus, idem & Cantor, immaniter cæsus & secundum latera vnà cum superciliis & intermedio frontis nimisquam erosione discerptus est, ac tandem vtrique eius lateri redundanti oleo imbutæ lampades & ad torturam adornatæ sic admotę sunt, vt nuda apparerent ossa, donec in ligneis compedibus ac numellis tanquā sepultus nocte intempesta exhalaret animā. Et hæc quidem gesta sunt eorum opera qui sacerdotali fungebantur officio, huius morti testimonium perhibente Deo per angelicam visionem ob parilē & salutiferam passionem ac mortem. Pręter hęc narrauit idem Diaconus, quòd quū se subtraxisset ab episcopis, quia militum præfecti qui eos abduxerant, intantum ipsos afflixerāt, quorundā mādatis eò extimulati, vt in votis haberent, sibíque apprecarentur mortem, nec iam viuere cuperent. Equidem impēdia in argento quæ ad viaticum & conficiendū iter compararant, ad extremum penè nummum quum absumpsissent, quicquid residui erat, inter se dispertiebantur. Veterina insuper animalia quibus insidebant, nimia erant macie retorrida, quòd viam bidui die vno cogerentur ad profundam vsque vesperam conficere. Adde quia & diluculo tenebris adhuc adoperto hospitiis eos educebant, ita vt ne miserabiles quidem escas stomachus posset continere. Illi proinde ab obscœnis & procacibus verbis nequaquam sibi temperabant. Sed & Palladij famulum abripuerunt vi adigentes vt quas ferebat tabellas, exponeret. Demetrium autem ita inclementer diuexauerunt, vt ad profun-

dam vſque noctem in eum irruerint: qui & ad eorũ pedes diſtentus toto corpore tortus & excruciatus eſt, ita vt hunc in modũ effractus noſſe potuerit quanta ſit pœna ferocientis in corpora flagirij. Palladius ſiquidem ei prędixerat ad ſe egreſſum cõmilitonem vnũ qui dixiſſet Demetrium non aliam viam initurum eſſe, ſed ſuum obiturum diem. Neque enim prorſum permiſſus eſt propiùs accedere ad eccleſiam. Illi porro accepti hoſpitio ſunt aut in meritoriis tabernis, aut quò locorum numeroſa meretricularum multitudo cõfluit, aut certè in Synagogis Samaritanorum ſiue Iudęorum, maximè qui à Tarſo, & eam accolunt, adeò vt in arctum coanguſtati aliud aliquid ſecum excogitare cœperint. Vnus proinde epiſcoporum dixit: Quid vtique pro hoſpitiis mœrore contabeſcimus? Neque enim penes nos ſitum eſt quò loci maneamus, vt vel noſtrapte electione quiduis indecore agentes, pœnas debeamus exoluere. Numnam noſtis omnia hæc & facta eſſe & facienda ad Dei perennem gloriam? Quorę harum meretricum obliuione tenentur Dei? Hę quum in nobis ſpectarint nullius flagitii cauſam originémve, ad Dei timorẽ ac de ipſo cogitationẽ forſan peruenturæ ſunt, & in melius permutandę, aut certè non in peius declinabunt. Anima ſiquidem rationalis vna quapiam vitioſa affectione occupata poteſt vel momento à pręconcepta iniquitate ſe auocare, id quod ęnigmatis vice innuit continentiam ſiue pudicitiam, vti & voluit inſinuare Paulus ſacratioris doctrinę antiſtes: Chriſti bonus odor ſumus in iis qui ſalui fiunt, & in iis qui pereunt. Spectaculum enim facti ſumus nos & angelis & hominibus. Sed enim qui communione iungebantur Theophilo per locorum diuerſitatem, toto oriẽte vſque adeò inualuerunt epiſcopi, vt monachus quidam illinc ad nos veniens diceret quoſdam retuliſſe Theophilum nõ modò erga ſuæ partis epiſcopos re ipſa oſtentaſſe iure debitam hoſpitalitatem, ſed & liberali largitione munerum ſibi deuinxiſſe & in ſuam pertraxiſſe ſententiam militarium ordinum præfectos, vt quàm ocyſſimè eos exigerent vrbibus qui à parte Ioãnis ſtabant. Qui id fieri ſtuduerãt, ij erant vel omnium maximè, qui Tarſo pręſidebat, qui & Antiochię, Eulogius item Cæſariæ Paleſtinę, qui & Ancyrę prę omnibus, Ammonius inſuper Peluſinus. Et quidem illud confecit illice corruptela munerum, hoc autem impetrauit intentans aduerſum eos minas militum quorũ iram exaſperarant pręfecti, quãtalibet itineris intercapedine eſſent diſparati: & adeò perſuaſit, vt ne ſiuerint laicos vel volentes hoſpitio excipere. Et hęc cõſcripſimus, quatenus ipſi condiſcere potuimus. Ad hęc, quàm multi epiſcopi alij Ioannis odio ſuis ſunt exacti eccleſiis? Quot denique eorũ qui eatenus monaſticam philoſophiam obſeruarant, in afflictiones nihilo illis diſpares reuoluti ſunt? Quę tandem oratio quanlibet accuratè elaborata, quę rum geſta ſunt queat exprimere? Non enim ex vno aut altero loco proſcripti ſunt, vt hiſce de rebus præut ſe res habet, exactè definiat. Sũt ſiquidẽ ex toto propè orbe terrarum in varias regiones diſiecti.

Porrò

Porrò qui à parte Ioannis ſtabant eatenus incolumes epiſcopi numero quinq; ſupra viginti, literas ſcripſerunt Innocentio Papæ Romano, quas quidē miſerunt per Theotecnum presbyterum Cōſtantinopolitanum, quarum tenore docuerunt ipſum Ioannem impreſſione militum è ciuitate fuiſſe exactum, & Cucuſum relegatum eſſe pro exilio, eccleſiam inſuper incendio deflagraſſe. Simul atque vidit legitimas literas & ad beatum Ioannem, ſimul & ad eos qui familiari vtebantur eius communione, ſcribit obteſtans cum profuſione lachrymarum, vt ingruentem procellam longanimiter ferrent, quòd tum non poſſet illis eſſe auxilio ob quoſdam qui Conſtantinopoli aduerſum ſe reluctabantur pro tuenda impia hac cauſa admodum potentes. Rurſus Clerici eccleſię Conſtantinopolitanæ qui à parte Ioannis ſtabāt, in vnum aggregati literas exararunt ad eundem papam Innocentium, eaſque Romam emiſerunt per Germanum presbyterum & Caſſianum Diaconum, viros vtiq; religioſos, Deique cum primis amātes. Tenor earum continebat vim planè tyrannicam quam ipſorum toleraſſet eccleſia, epiſcopo ſuo militari manu extruſo, inque exilium relegato ſubdola molitione Acacij verius Theophili Alexandrini, Antiochi item Ptolemaïdis & Seueriani Gabalorum. Quúmque pręmonſtraſſent * breue commonitorium iam dicti Germanus & Caſſianus, tunc demum offerunt pretioſas quaſdam reliquias ſub teſtibus ſimul & iudicibus Studio pręſide prouinciæ & Eutychiano pręfecto prætoriorum, Ioanne item Comite, Tabulariis quoque nonnullis qui cuſtodiæ præerant auri, argenti ac veſtium. Illi verò veſtibus pertritis amicti calumniam expoſuerunt aduerſus ſanctum Ioannem concinnatam. Acacius item, Paulus, Antiochus, Cyrinus & Seuerianus, alij inſuper nonnulli aliquot epiſcopi literas miſerunt ad Innocentium papam per neſcio quem homunculum effrenatæ ac petulātis linguæ. Erat is inamœnus adeò ac maleuolus & turbulentè incedens, vt vel ipſa ſpecie ſubindicaret inimicitiam. Huic nomen erat Paternus. Iſte talis prædicabat ſe eſſe presbyterum Conſtantinopolitanæ eccleſiæ. Hiſce literis calumnioſè ac falſò deferebant Ioannem quaſi incendiſſet eccleſiam. Quin ipſe Paternus multiplici maledicētia inceſſebat Ioannem. quibus ex cauſis nullum reliquit locum Ioanni pro ſe reſpondendi inſignis illa ſynodus. Sed enim ſermo hic totus viſus eſt papæ commentitius ac planè mendax: quare & eos quum eſſet execratus ac velut cōtemptim deſpuiſſet, nullo cenſuit dignos reſcripto aut literis reſponſalibus. Excurſis dein pauculis diebus, ecce in Epiſcopum ciuitatis Conſtantinopolitanę creatur * Arſacius, prę quouis piſce mutus magis, rana qualibet inefficacior. Ætate admodum affecta erat, nimirū ſuperior annis octoginta. frater fuit Nectarij præceſſoris beati Ioannis: qui cum laude epiſcopatum adminiſtrauit. Hic porrò Arſacius compertus eſt periurij. Suo ſiquidem fratri Nectario ſe iureiurando obſtrinxerat, tactis etiamnum intemeratæ fidei Euangeliis, nullius vnquam epiſcopatus inaugurationem ſe ex-

*βρέβιον latinū corruptū

*In hunc & Ioannē Simeon quidam, Quis Cui?

munibus suffragiis in ea sede collocatant, virum quadriennio absumentes in carcerali custodia, virum vtique qui (ceu suprà diximus) in solitudine degerat solitarius, qui disciplinas liberales (quas & orbiculatas vocant) peregerat, inque diuinis scripturis versatus, iam triennio administrarat episcopatum. Atque vtinam qui in eius locū suffectus est & creatus Eunuchus, vitam duxisset religiosam: malum vtique nisi malum esse nō potest. Nunc autem dicas terrę intestinum siue lumbricū, ventri seruum, fœminas deperientem, impudentem, temulentum, lenonem, vili precio venalem, sordidum & illiberalem cōgerendis pecuniis auidissimè inhiantem. Hunc asseuerant plerumque puellas theatricas gestasse humeris, hedera capite coronato, & id per conuiuia satyrica. Hic vnus ad exemplū Bacchi fabulosi singularis propinare vinum dicebatur. Et hęc quidem omnia gesserat priusquàm sacris quæ nos ad Christum prouehunt, esset imbutus disciplinis. Sed enim suscepto baptismate, per ea quę gessit, satis innuit se non admodum credere resurrectioni, quando marcidum & imbelle iecerat fundamentum resurrectionis. Qua tandem ratione talis sit fidē indubiā habiturus futuræ resurrectionis? Proinde qui fidem non habet resurrectioni, quinam fiet pręco ipsius? Ad hūc modum citra mercedem vllam, sed per ferrum, veriùs vesanit prorsùs vecors ac furit nullo suo fructu, citra pudorem vllum tantam obit & administrat functionem. Sed enim illi nihil veriti sunt isti tam execrando capiti superponere euangelium. Erant siquidem quibusuis mulierculis inamœniores, & earum instar gesticulabantur & tripudiabant. quare & in aliorum illorum recensionem referentur aut certè eis annumerabuntur qui capiti filij Dei coronam circūposuere spinis intertextam. Præterea Porphyrius in ecclesia Antiochena occupauit * thronum. Illo enim tempore Diaconatum ac sacerdotale munus quum administrasset in ordine presbyterij, alienos mores ritúsque adscititios ingerebat, qui nihil prorsum spiritualis emolumenti aut vtilitatis cōciliabant ecclesiæ. Idem insuper finitimis vndique episcopis nullo non tempore obnitebatur refractatius, quòd videlicet in amplissima ciuitate, non aspernabili dignitate fungeretur, sibíque addictitios haberet principes, suęque propemodum obnoxios potestati, quam ob rem more institorio nundinabatur & eorum abutebatur potestate ad suum quæstum. Quúmque is consilium iniuisset planè captiosum, in suam rem alioqui accommodum, nempe comparandis per se religiosis suffragiis, illi clàm voluntas incessit, vt pro cōsuetudine episcoporum illius temporis morum indueret grauitatem, perinde ac si quis diceret, * vt hi licet nolint, vel ab inuitis extorquebo suffragia quouis vento decidua magis & corruptiua. Equidem is temperantię, quæ tota versatur circa coërcendas carnis voluptates, adeò insolens & externus, vt etiam esset osor vel maximè, vulturis exemplo odio persequentis suaue fragrans vnguentum. Tantum apud se cōstituebat, quo artificio sibi pararet celebrem famam, vt licet obnoxius teneretur

* pro ἐχρόνισεν lego ἐθρόνισεν

* Attende Porphyrii ambitionem.

flagitiosę vecordiæ, vel denique exemplo Sodomorum. Nec id modò, sed & alia pleráque multò deteriora confecit, quę quidem indecorũ cen sui fore si attexerem, & in album istius conscriptionis referrem. Flauianus igitur Antiochiæ episcopus quum diem suum obiisset, circunspectin obseruabat Porphyrius virorum pariter ac mulierum conclauia desyderio teneri ac pĕdĕre à collo Constantini presbyteri, qui à tenellis vnguibus bonam seruitutem nanauerat ecclesiæ. Vir hic planè erat * ambidexter, qui primùm quidem pronunciandis epistolis strenuam seruitutem inseruiuit, inuentus tandem à turpi lucro & munerum corruptela liberrimus & immunis. Dein in lectorem & Diaconum promotus est. Quòd ad voluptatum illecebras attinet, quę hominibus imperitantes ipsos proliciunt in amplexus fœminarum, superior his euasit, sequutus verbum Parœmiastę, Manus electorum facilè potientur victoria. Equidem placidis erat moribus, siquis alius inter religiosę vitæ cultores. Perspicax idem erat, ingenio peracri & exprompto ad percipiendam cuiussuis disciplinæ intelligentiam. Ad irrogandam pœnam erat cunctatior, multa cum consyderatione incedens. Circunspectim quid foret agendum tacitus innuebat. Misericors, auaritię fugitans, in dirimendis controuersiis pertinax iustitię. Iniuriarum erat tolerantissimus. Siquando in aduersam impegisset fortunã, persistebat inuictus. Pręter aliquam multos adusque vesperum sæpenumero perdurabat ieiunus, vt quapiam oppressos afflictione, isti violentię eximeret, ac pristine redintegraret libertati. Faciem pręferebat venustam, & grauitatis plenam. Acriter cõtuebatur. Cito gressu incedebat. Cœlibem (vti par est credere) agebat vitam & thori expertem. Ipso vultu florem ostentabat gratiosè arridentem. Laborans morbo quopiam, vt à se eum propulsaret, nullis parcebat pecuniis. Missus in aulam ad eos qui inter episcopos pręposlebant, molitione * & literis impetratis ab Imperatore vt in exiliũ relegaretur Oasim, quasi is fuisset qui concinnasset & excitasset * dolos. Is quum ex templo subornationem aduersum se concinnatam cognouisset, amicorum ope subnixus sospes & incolumis circa Cyprum conseruatur. Denique Porphyrius ipse quum presbyteros ordinasset Cyriacum & Diophantum, reliquos insuper Clericos, circunspectè interim obseruat articulum temporis quo ciuitas tota iter capesseret in eiusdem ciuitatis suburbia, ad insignem ac festum diem qui à gentilibus quarto quoq; anno celebrabatur in memoriam Herculaneorum certaminum, quę & Olympia vocabantur. Habebat tum apud se clàm reconditos Acacium, Seuerianum & Antiochum, quibúscum & accitis aliquot clericis cum insiliuisset in ecclesiam, ianuis ingenti studio obseratis, furtiua cõsecratione intruditur, sic vt ne orationem pręmiserint quidem, timore correpti ne in eo facinore præuerterentur. Istiusmodi sunt adulterij semina, quæ & generant & exequuntur. Porrò qui cohærebant Seueriano, arrepta opportunitate per montes & inhospita tesqua fuga suę saluti consuluerunt, humano

* manu vtraque spirituali & temporali valens.

* Porphyrii

* pro δόμων lego δόλων.

mano quidem timore à se disparati, non item diuino, quem transmittebāt, eius planè nescij. Absolutis autem theatralibus spectaculis, ac populo ciuitatem ingresso, renuntiarū est eis quid facinoris molitus esset Porphyrius, quam proinde tragœdiam tentassent qui à parte stabāt Acacij. Torrentis itaq; instar illi omnes decucurrerūt arreptis igne & retorridis sarmētis pari animo gestientes internecioni dedere Porphyrium. Ille aurem non nescius, quāto aduersum se odio flagraret populus, ad exercitus ducem cōfugit. Illius manus quum impleßet, obarmat milites aduersus auditores: saluatoris & oblitus ecclesiæ orthodoxorum, vnà cum Valentino Comite quum eam cōplesset armatis militibus, signum Crucis nulli non cum primis formidabile & expauescendum propriis pedibus proculcabat. Sic se igitur habebant populi, vt qui pro ecclesia cōcertabant, vel inuiti suis suffragiis comprobarent, timore afflictionum, re autem vera ipsum omni genere blasphemię execrarentur ac deuouerent, à Deo in posterum præstolantes non defore auxiliare subsidium. Insignis autem ille Clerus Antiochię se in vnum colligebat velut in latebris delitescens, nec iam propinquans ecclesię parietibus, omnis insuper spectabilium mulierum conuentus. Omnium maximè pecuniarum coactores siue quęstores ducum, sanitatem mentis exuebant. Episcopos enim qui rum deprehensi sunt Constantinopoli, adigebāt, vt Porphyrio communicarent, iuxtà ac populum. Atticus enim qui decedente Arsacio occupauit episcopatum, totius veteratorię molitionis artifex quum obseruasset Prętorem Vrbanum Beato Ioanni aduersantem, neminem pręterea episcoporum partis oppositæ velle secum communicare, at ne vnum quidem ex populo ciuitatis totius, ob ea quæ illegitimè gesta fuerant in eundem beatum Ioannem, is Atticus diuinę totius expers quum esset scripturę, modis omnibus molitur & efficit tandem, vt rescriptis compitatim pendentibus & affixis, eos qui non communicarent, vrgerent ad communionem sub hac interminatione: Si quis episcoporum
„ nolit communicare Theophilo, Porphyrio & Attico, ingressu qui-
„ dem ecclesię abarcetor, peculio autem proprio & facultatibus spo-
„ liator. Hinc factum, vt qui opulentię onere degrauabantur, communicarent, quanlibet inuiti. Nonnulli autem quos premebat inopia, & ad mordicus tuendam fidei integritatem infirmiores erant, pollicitationibus munerum inescari pertrahebantur ad communionem. Contrà, qui nihil ducebant generis charitatem, peculij ac facultatum opulentiam, patriæ decus, euanidam & inanem gloriam, corporis insuper afflictiones posthabebant, fuga sibi cōsulentes, generosę animę salutem sartā rectam conseruabant: sed & pręistis quicunque Euangelicam hanc perenni memoria pressiùs retinuerūt: Si vos persequūtur in hac ciuitate, fugite in aliā, idque cōtigerit per illorū temulentam debacchationē, iddētes elogij vice etiam illud: Nihil proderunt diuitię in die * furoris. Prępropere igitur hi quidem Romam contenderunt, nonnulli autem in

* Domini.

montium ſpelęa ſeceſſerunt, alij verò ab hac Iudaica malignitate in mo naſticis cœnobiis deliteſcentes ſe innoxios conſeruarunt. Porrò edi-ctum aduerſus populares laïcos promulgatum hanc continebat formu-
„ lam: Qui in populo authoritate præpollent, ea, quam abuſque ini-
„ tio obtinuerunt, excidunto dignitate: milites balteos deperdunto: po-
„ pulares reliqui & opifices manuarij auro non exiguo pro menſura
„ facultatum multati in exilium relegantor. Atqui dum hæc gererentur, nihilominus orationes pietatis ſtudioſorum ſub dio celebrabantur, multa licet cum afflictione, per extenſum amorem erga Saluatorem ipſum qui dixit: Ego ſum via & veritas. Rurſus idem: Confidite, ego vici mundum. Proinde reliqui epiſcoporum qui in illorum communionem venerant, haud ſperanda animi cogitatione pręcerpentes communicarunt Attico, ſpe animati ad obtinendas etiamnum alias eccleſias. Nonnulli autem Conſtantinopolitanorum quum ob quaſdam priuas neceſſitates profecti eſſent Romam, Innocentius Papa eorum aduentum vbi reſciuit, ipſos iuſſit ad ſe acciri: quos percunctatus eſt de eccleſiaſtico ſtatu, déque beato Ioanne, quo in ſtatu conſiſteret. Nihil enim dum vllius relatu didicerat de ſecundo eius exilio, quin illi potiùs aggratulabatur & congaudebat, credens eum conſidere in throno ſui epiſcopatus, quòd eum priùs intellexiſſet eſſe reuocatum iuſſu Imperatoris. Illi autem quum amarulento gemitu ſuſpiraſſent, ſeque proluiſſent effuſis lachrymis, renuntiarunt ei quę Ioanni contigiſſent, in ſecunda relegatione omnia. His Innocentius auditis & peracri animi confectus mœrore, refert cuncta Honorio Imperatori quę illorũ auditu percepiſſet. Imperator igitur ob hæc audita angore animi contractus, alias ſcripſit literas planè increpatorias ſuo fratri Arcadio, hunc in modum ipſum alloquutus: Non acquieuit animus tuus frater, nec contetus abiit priore piaculo quod admiſiſti quando iniuſtè ac pręter eccleſiæ Canonas Ioannem Conſtantinopoleos epiſcopum in exilium relegaſti, quẽ propter vindicãdum diuina vltio incubuit ciuitati tuæ, ſed & rurſus eius inimici qui illum infensè & hoſtiliter oderant, maiorem apud te impetrarunt fidem, quàm conueniebat, quòd in eccleſiaſticis concionibus quędã coarguiſſet quę pręter officium ac decorũ geſta fuiſſent. Nec modò eũ throno ſui epiſcopatus deturbaſti, ſed & ciuitate feciſti extorrem, & ad nos vſque noſtrúmque Imperium emiſiſti vindictam ſanguinis innocenter effuſi, cuius defenſionem exquiret Dominus Deus illo die iudicij ab iis qui te tranſuerſum detorſerunt à rectitudine viæ. Iam igitur ex quo graue hoc malum tibi contigit, nec ſecus in fraudem impulſus es veteratoria molitione iſtorum, atque Adam perſuaſione * Heuæ, vel nunc demum expergiſcamur ac reſipiſcamus pœnitentiam agentes ob ea quę inique geſſimus, vt aſſequi promereamur exorabilem atque placabilem Dei clementiam, abſterſi à ſorde & macula

*חוה Heua vita.

iſtius

istius peccati. Iubebit igitur vestra Serenitas Ioannem episcopum in ciuitatem postliminiò reuerti, ego quoque ex hac nostra occidentali plaga delegandos curabo episcopos & clericos omni vacantes crimine, nec vlli calumniç obnoxios, quos oportebit congredi vnà cum eis qui pronuntiauerunt aduersus eum sententiam, vt expostulationes in quæstionem ponantur, & excutiantur causç ob quas deiectus est episcopatu. Etenim si deprehendetur tale quid passus suo merito, ipse assentiar eius depositioni. Sin res hęc secus comperietur, nimirum concinnata quapiam molitione aduersus eum, qui hoc admiserint, siue episcopi seu clerici fuerint, non modò abarcendi venient ecclesiæ ingressu, sed & priuandi vita. Hac enim ratione Imperium nostrum * tranquillitate perfruetur. *forsan eiģnus pace

Hæc simul atque resciuit Imperatrix Eudoxia, persuadet quidem Imperatori, ne quo pacto Ioannem ab exilio reuocaret, quin potius præstolaretur Romanorum aduentum, ne qua in ciuitate motoria perturbatio à populo conciretur, nec iam ipsum permitterent in exilium extrudi, quanlibet consentaneis rationibus insimularetur. Ad hoc insuper è palatio alios subornauit, quorum consiliis potissimum nitebatur imperator, huic vt consentanea & eadem dicerent. Marinum in primis accersit, quem priua authoritate suis rebus pręfecerat, eíque demandat, vt portus litoráve & * Abydum circunspectim exploret, locáque omnia per quę venturi essent Romani, nec eorum quempiam sineret ingredi Constantinopolim, neu vllę quas allaturi essent, epistolę ad manus peruenirent Imperatoris, sed eas vi è manibus ipsorum abriperet, multísque affectos ęrumnis cogeret reuerti Romam. Marinus itaque nulla mora milites ad id negotium emittit, suosq; filios per loca vt id exequantur, eò destinat. Sed enim nihil horum ad cognitionem perlatum est Arcadij Imperatoris, sed ipso planè inscio omnium, clancularíam hanc molitionem adornauit ac perfecit Imperatrix. Siquidem perspicuè nouerat, quia mox vt appulissent episcopi omnes ab orbe occiduo vnà cum clericis, simulque cardo totius causæ sancti Ioannis foret iusto libramine perpensus ac discussus, & proinde veritas enitesceret, haud dubiè thronum reciperet sui episcopatus, id quod maiorem in modum ipsam perstringebat: quare modis omnibus contendebat, ne is reuocaretur. Et hæc quidem pro secundo exilio scripsit Honorius Imperator Arcadio fratri suo, quę etiamnum Imperatrix rursus clancularíis insidiis molita est & adornauit aduersus beatum Ioannem post relegationem ipsius. Simul autem contigit Constantinopoli & circum eius suburbia cœlo delabi grandinem longè maximam trigesima die mensis Septembris, idque pij prædicabát factum esse irascente Deo, quòd citra iudicium & indicta causa Ioannes fuisset exauctoratus. Alij & hi quidem hęretici asseuerabát ipsum iustè esse gradu deturbatum, quòd multas ecclesias Nouatianorum & Quartadecimanorum, aliorum insuper *vrbem Hellesponti

quorundam peruersæ & reprobę opinionis tota Asia & per Lydiam illic versatus spoliasset, easque attribuisset rectè de Deo sentientibus. Postquam rescripta Imperatoris palàm appensa sunt ac proposita aduersus eorum qui communicare nollent Attico eiusque asseclis, Cyriacus Synnadorum episcopus Romæ erat, literas quidem nullas habens ab episcopis, neque à clero Constantinopolitanæ ecclesię. Abunde enim ipse sufficiebat vnus ad rei totius conuenientem & concinnam enarrationẽ, quippe qui fugam arripuisset comminatione exterritus Imperialis edicti, qui Innocentio Papę renuntiauit vim totam illatarum comminationum per ea antigrapha. Episcopos quidem custodię tradi: si quas autem facultates & copiosam possessionem habere visi fuerint, illis depereat.

Elysius autem Apamię Bithyniæ episcopus & ipse Romę præsens tum erat. Is exhibuit literas quindecim episcoporum Synodi Ioannis & Calogeri Anysij Thessalonicensis episcopi, quæ quidem per scripturam pulchrè edocerent ipsum Papam, & ob oculos ponerent deprędationem totius Constantinopolitanę ciuitatis, tam eam quę priùs facta, quàm quæ tum fiebat, & quia non iam acquiescerent Romanorum iudicio. Is & quędam consentanea Cyriaco episcopo recensuit. Decurso autem mense dierum Romę rursus adfuit & Palladius Helenopoleos episcopus. Equidem & is sine suffragio literarum, quòd vitabundus effugisset vecordem principum insaniam, cui & enarrauit atque exposuit quid contineret rescriptum exemplar edicti, nempe hęc: Quisquis occuluerit episcopum, clericum aut vllum omnino quemuis alium in suis ędibus aut certè exceperit ex cõmunione Ioannis, domo ipsa multator.

Domitianus verò presbyter & dispensator Constantinopolitanę ecclesię Romę tum erat, & commẽtaria quędam reddidit Papę quibus docebat gesta Prætoris Constantinopolitani, qui quum Gentilis esset, honestas mulieres & ex Consulum genere prognatas ac Diaconissas ecclesię iam dictę ciuitatis nocte intempesta ad se abducebat, & id propalam. Has vi adigebat aut *communionem admittere, aut multę nomine séque redimendi gratia, vt iuxta Quęstorum sententiam appenderent ducentas auri libras. Vnà cum Domitiano presbytero alter quoque venit etiamnum presbyter, nomine Valagasus, & is nomine Nesimus. Narrabat & ipse luctus atque lamenta monasteriorum Mesopotamiæ, & illatam illis violentam impressionem, quòd *non communicassent Porphyrio & his qui suberant eius ditioni. Iam de monachis & virginibus quid necesse est nos commemorare? Hi enim quum Romam aduenissent, ostenderunt Papę erosiones & scalpturas laterum scalpris ligneis impactas, sæuas insuper lancinationes ac plagas diuersorum cruciatuum humeris immaniter adeò incussas, vt non iam se continuerit quin ad se accerseret pientissimum Imperatorem Honorium. Quúmque sigillatim subiecisset oculis tantam rerum indignitatem, ob ea

*Attici

*Deest ἀ ἰῶ

ea permota eius pietas iubet cogi Synodum episcoporum occidẽtalium, vt quum in commune vnam eandémque sententiam deprompsissent, ad ipsius eam referrent pietatem. Papa autem Innocentius episcopos & clericos quum adunasset, instruxit atque emisit, vt abirent Cõstantinopolin. Tunc Arcadius Imperator iussit cardinem causæ totius aduersus Theophilum conscriptę discuti & in quæstionem reuocari. Episcopi omnes Italiæ congregati obtestantur * Imperatorem, vt fratri suo coimperatori Arcadio demandet negotium Synodum celebrandi Thessalonicę, quòd eò occurri vndiq; posset nullo propè negotio, nimirum & ab ortu solis & ab occidua plaga, quatenus sua omni parte synodus absoluta perficeretur, nõ ea quę quãtitate cõstet numerosa, sed quæ in mãsuetudine & ęquabilitate volũtatis sententiã pronuntiet minimè cõtrouersiosam, & cui nõ queat cõtradici. Eam ob rẽ religiosa pietas Imperatoris adeò redaccensa est, vt significarit diuersis è locis aggregatos Romę episcopos se eò destinare, episcopos nimirũ quinq;, presbyteros autẽ duos, Romanæ verò ecclesiæ Diaconum. Orabat insuper vt epistola sua nullo intercedente impedimento ad fratrem perferretur. Siquidem ante hanc alias duas scripserat quas sanè pręsenti pręfiximus commẽtationi, quum cœpisset redaccendi aduersus beatum Ioannem actio planè calumniosa. Pręsens autem epistola hęc in se complectebatur: Tuæ mansuetudini tertia hęc est, quam scribo, epistola, vt quæ nonnulli per insidiosam molitionem adornarant aduersus Ioannem Constantinopolitanę ecclesiæ episcopum, exoptatam correctionem consequerẽtur. At certè vti constat, nihil eorum effectum est. In pręcedente hanc epistola mea scripsi significans me mittere vnà cum clericis & episcopos occiduæ huius plagę qui ex delegato officio deberent anquirere ac iudicium accuratius constituere de his quæ aduersus eum gesta sunt, & ad me referant occasiones ad hunc modum ita in eum cooriẽdi. Eam ob rem hanc ad te meam misi epistolam per præsentes episcopos & presbyteros, quòd modis omnibus solicitus sim pro ecclesiastica pace, qua intercedente in pace nostrum conquiescit imperium. Itaque velis iubere vt tuę orientalis plagę episcopi Thessalonicę congregentur. Etenim episcopi & ij quos selegimus quos ad te destinauimus, viri sunt non ad malitiam & mendacium deflexuri. Itaque hos velim existimes dignos quos omni cum cura & honore excipias, vt denique nos persuadeamur, quòd is quidem Ioannes iustè exauctoratus est episcopatu, simul vt & doceant me quamobrẽ debeam mihi temperare ab eius communione, aut certè eos vitem episcopos orientis qui pretextu iustę reprehensionis suapte malitia sunt abusi aduersus eum, téque transuersum egerunt ab eius communione. Quod ad episcopum Ioannẽ attinet, quædam occurrunt quæ in eo probant occidentales, vti deprehendo per epistolas eorum ad me scriptas. Ex his duas subtexui ex æquo cęteris omnibus respõdentes, Romani nimirum & Aquilegiensis. Tuam proinde adhortor & obsecro mansuetu-

* Honorium

dinem, equum censeto Theophilum Alexandriæ episcopum præ omnibus, se (quanlibet inuitus id præstet) sistat Synodo, quo incentore vniuersa hæc malorum congeries promota esse dicitur, vt submoto omni impedimento per præsentes episcopos rite celebrata Synodus pacem constabiliat nostris hisce temporibus congruentem, & rationi consentaneam. Innocentius item papa Romanus literas & ipse ad vniuersum orientem emittit vnà cum Demetrio Pesinuntium episcopo qui palàm deprędicet Romanorum communionẽ cum Ioanne episcopo, qui & Romam aduenien literas attulit episcoporum Cariæ totius gratiosè & amanter amplectentium Ioannis cõmunionem. Secum proinde literas aduexit presbyterorum Antiochiæ in idẽ conspirantes, quibus se inscripserunt velle agnoscere decorum ac disciplinam Romanę ecclesię. Iidẽ cum lamentis dequerebantur ac deplorabant illegitimam ac prophanam Porphyrij ordinationem à nescio quibus episcopis. Sanctus igitur Æmylius Beneuenti episcopus & Cythegius & Gaudẽtius cum Valentino & Bonifacio presbyteris acceptis literis Imperatoris Honorij, Papę insuper Innocentij & episcoporum Italiæ Chromatij Aquilegiensis, Venerij quoque Mediolanensis & aliorum, necnon submonitorium Synodi totius orbis occidui, publicis communiti diplomatibus abierunt Cõstantinopolin vnà cũ Cyriaco, Demetrio, Palladio & Eulypio episcopis. Eiusmodi commonitorium continebat non oportere Ioannẽ ingredi iudicium ni priùs illi restituta ecclesia & communione, ne qua illi mora nectaretur quo minus liberrimè & suapte sponte introiret consistorium. Itaque illi è Roma arrepto itinere, quum nauigassent, præter expectationem suam à tribuno quopiam militum detenti sunt planè suspirioso ac proinde miserabili qui eorum custodiam cuipiam commisit centurioni, vt ne eos sineret propiùs appellere Thessalonicę. Primùm enim instituerant illò proficisci vt Anysio episcopo redderent literas. Cúmque eos eiecisset in duo nauigia, dimisit. Superueniente autem violento austro, emetientes pelagus Ægęum toto triduo ieiuni perdurarunt, & vix tandem duodecima hora triduana appulerunt ad ciuitatis suburbia quæ Victoris nomine insigniuntur, quo in loco comprehensi ab his qui portuum obseruationi pręsunt & administrant, retro vt abirent, adacti sunt, idque iussu Imperatricis & ministerio Marini hominis sibi addictitij. Iidem in propugnaculo Thracię iuxta mare sito ac vocato Athyra conclusi sunt. Illinc educti, adhibita quæstione contorti sunt. Romani quidem in quadã domúcula, Cyriaci autem collegæ diuersis & disparatis à se locis, ita vt ne puerum quidem haberent qui sibi inseruiret. Quúmque ab eis reposcerentur literæ, abnuerunt eas prodere, asserentes non licere nobis * qui legatione fungimur, literas Imperatoris & episcoporum vlli hominum reddere quàm ipsi Imperatori. Perseuerantibus igitur illis ac negantibus se eas daturos, & ad eos ingresso primùm Patritio, subsequuti tandem alij aliquot: venit insuper ductor numerosę multitudinis

* προπρεσβύτας senes, lego πρεσβευτὰς

dinis Valerius nomine, & is Cappadox. Is quum perfregisset pollicem Matini episcopi, epistolā nomine alioqui cõsignatam Honorij imperatoris extorsit, vnà cum reliquis epistolis, propemodum dixerim diuinos pugillares existimatione cuiusdã superstitionis in auro multis impẽdiis confectos. Appetente postero die ad eos destinarunt siue qui ex imperiali aula erant, aut assectæ Attici, offerentes eis ter mille nummos, postulantes vt persuasi Attico communicarent, sententiámque in Ioannem latam silentio tegerent. Hi quum nullo modo persuaderentur, institerunt orare, vt quia auditu nihil perciperent quod conducibile esset conciliandæ ac sanciẽdæ paci, saltem sinerentur tutò ac citra periculum in suas quique se recipere ecclesias, tãtam támque immanem ferociam hominum experti, pręsertim quum Saluator & idem Deus multifida luce reuelationum ipsos illustrasset. Diacono siquidem Æmylio viro man suetissimo, & eidem pudicitiæ amantissimo visus est videri in nauigio Paulus apostolus vnà cum beato Ioãnè, dicens ei: Videte quomodo ambuletis, non quasi insipientes, sed sicut sapientes, scientes quia dies mali sunt. Acsi per hoc insomnium subindicaret multiformem illorum imposturam, vt largitione donorum & verborum lenocinio demulcti supprimerent veritatem. Idem igitur * Valerianus tribunus quum diu institisset, eos iniecit nauigio cariosa vetustate pertrito, iubens nauclero ad id pretio & stata mercede conducto, vt nauigantes episcopos disperderet, vna cum viginti militibus è diuersis ordinibus quos è vestigio è præsidio Athyræ pepulit. Multis igitur illo putri nauigio emẽsis stadiis, cùm paulò minùs abfuisset quin periissemus, appulimus tandem Lãpsaco: & permutata naui inde peruecti sumus Hydrũtem Calabrię die vigesima. Altero item mense exacto se postliminio receperunt Romã, vt Innocentio Papæ quæ sibi contigissent, renuntiarent omnia, nimirum se adeò non impetrasse vt celebraretur synodus, vt ne antigrapha referre potuerint. Sed ne nossent quidem quid factum sit de Demetrio, Cyriaco, Eulysio & Palladio qui secum eò fuerant è Roma delegati cum literis Honorij imperatoris & Innocentij Papæ, sed & de beato Ioanne certi nihil rescíscere potuerunt. Et hæc quidem dicta sunto de episcopis è Roma destinatis, déque aduersus eosdem concinnata malitiosa molitione. Horum omnium inscius extitit Arcadius. Porrò beatus Ioannes in domo Adelphij cùm annum vnum habitasset, admodum & abundè pascens inopes Armeniæ non tam cibario pane, quàm sermone, Illo enim tum tempore, cùm regionem ingens fames amarulentè occupasset, quemadmodum inopia * verbi castigabat Constantini ciuitatem, & iam corripuerat, illic quoque rursus degeret, nequaquam destitit sua vnius doctrina eos consolari, populúmque Constantinopolitanum corripere, ita vt crebra ad eos missitatione epistolarum vsus sit. Primùm quidem epistolaribus libellis exponit ad eos scribens qui graue scandalum fuerant perpessi ob illegitimas transgressiones commissas aduersus popu-

* ὑαλ. ἀρεῖος
* vti fama erat ἐθρυλλεῖτο. alias ἐθρυλ. ἐζετο
* diuini

lum, nec paucos sacerdotes, in præscripta persecutione ac peruersitate. Continent autem capita quatuor & viginti. Principium habet: Medicinæ professores iis adhibituri medelam qui febre conflictantur, aut alio quouis genere morbi laborant, primū omnium sedulò quærunt vt morbo tentatos videant. Et quæ deinceps sequuntur, licuerit vnicuiuis cum desiderio efflagitanti legere, simul & hinc emolumenti plurimum sibi parare. Rursus ad Cyriacum episcopum duas perquam vtiles scripsit epistolas. Prioris principium sic habet: Agedum rursus vomicam hanc planè vlcerosam tuæ istius ægritudinis ac mœstitiæ ipse exhauriam, tuásque ratiocinationes quę menti tuæ densam nubem offundunt, dispellam ipse & disgregabo: Et cætera. Posteriorem verò epistolam hac verborum illatione exorsus est. Et corpora quidem cum peracti ac permolesta febre diu colluctata, Et quę sequuntur eloquia prorsus consolatoria. Nec secus alias scripsit literas ad Constantinum presbyterum, & ad sanctam virginem atque Diaconissam Olympiadem. Et has in ordinem vnà cum aliis redegimus*

*Sesquilineola sequens ita obsoleuerat, vt ne legi quidem potuerit.

sancti illius viri prouidam populi curam in arcano pectoris retinentem semper, non modò dum consideret in throno, sed & in exilio consistens, nihil quod populi esset, asserens sibi aut vendicans, imitator factus Pauli. Illi porrò fratricidæ extimulati inuidia ipsum iubent transferri Arabissum, vt vel tam diuersis afflictionibus & ærumnis subiecto vitam illi interciperent, sicque deperiret. Sed enim illic etiamnum non mediocriter explenduit virtutum ornamentis. Non enim potest ciuitas abscondi supra montem posita, neque lucerna lumine prælustri accensa ligneo debet tegi modio. Ex omni enim circumcirca finitima regione à socordi somno ignorantię expergefecit coruscante radio verbi eos qui eatenus fuerant depressi veternoso perfidię sopore. Seuerianus, Porphyrius, & alij aliquot Syriæ episcopi vehementiore flamma redaccensi inuidię ad hoc vnum se comparant, vt ipsum illinc emoueant ac transferant alió. Grauis enim eis erat, nec modo quum illi arrideret fortuna rerum fœlicior, celebérque haberetur, quin & quum is diuexaretur istiusmodi calamitate: isti tantò acrioribus aculeis tentationum affecti perurgebantur, vtique illius ad Apostolum diuinitus redditi oraculi immemores, dum is tribulationibus conflictaretur: Sufficit tibi gratia mea. Virtus enim mea in infirmitate perficitur. Contemplati enim ciuitatem Antiochensium quę rectà spectat Armeniam, etiam illinc rursus animo perpendentes quia Ioannis accommodam & apprimè vtilem philosophiam Antiocheni miris laudibus attollerent, optabant vt flagris & cruciatibus diris illi vita abrumperetur, quemadmodum istis adimitur vita qui torturis examinantur. Talis enim esse solet inuidia nunquam non infensa honestati & aduersa maximè, ita vt qui aderant clerici ipsius sectatores, multa cum admiratione dicerent: Videte morticinum & exangue cadauer nimisquam terrificum. Eos qui viuunt, quíque pro potestate

*diuini

ſtate agunt, quanto percellit terrore? Nimirum ceu aſſolent perterrere pueros ſpectra ac perſonatæ laruæ. Papę, qui mundi iſtius gerunt præfecturas, qui magiſtratu quopiam funguntur, qui eccleſiaſticas opes pro ſua poteſtate congerunt & accumulant, hunc ſolum cum ſuis literis ſacerdotem, inermem prorſus, ad hæc carne infirmum, extorrem & proſcriptum tantopere timēt, vt toti impalleſcant! Itaque iſti cum iam non ſibi in cōmune temperarent, non denique ſinerent ſerpentinum odium tegi ſilentio, ac deliteſcere, miſiſſentque ad legionem militum, ſuggerunt illis reſcriptum multò priore inclementius, indicta pœna, niſi intra breue ac præſcriptum tempus ipſum tranſtuliſſent in * Pœtiunta, locum omni habitatore deſtitutum, imminentem rupi confragoſæ ac præruptæ, inque mare Ponticum propendenti. Extrema enim ora eſt imperij Romanorum, barbaris longè efferatiſſimis finitima. Eo itinere intra paucos dies confecto, quum perueniſſet ad præſcriptum exilij locum, eodem peruigili ac matutinam perſoluente pſalmodiam, precéſque ad Deum ſurſum emittente, ſancti apoſtoli Petrus & Ioannes ad eum ſunt ingreſſi, quos cùm olim eſſet Antiochiæ, fuerat contemplatus, eíque dicunt: Fac lęteris ac diffundaris gaudio rationalium Chriſti ouium paſtor bone, generoſiſſime athleta. Ab ipſo communi dominatore ac domino noſtro ſimul & Deo Ieſu Chriſto huc ad te delegati ſumus, vt vires robúrque ſuggeramus, & te tanto fatigationum pondere attritum, ſermone conſolatorio alleuemus, quas pro tuenda ſynceritate conſcientiæ fortiter perpeſſus es. Reges enim ipſos illegitimam & exlegem vitam ducentes increpaſti, imitator factus Ioannis baptiſtę, qui impium Herodem coarguit propter Herodiadem vxorē Philippi fratris ſui. Quam obrem conualeſcito tu ac viriliter age. Siquidem in cœleſti regno ampla tibi repoſita eſt merces. Quare tibi euangelizamus gaudium magnum. Intra enim dies perpaucos hinc emigrabis ad dominum Deum tuum, in cœlorum regno intermina requie nobiſcum perfruiturus. Animo fac ſis præſenti, ſiquidem de inimicis tuis victricem palmam reportaſti. Qui te hoſtiliter oderant, hos ineluibili ignominia dedecoraſti. Calcibus protriuiſti colluctatorem tuum diabolum, & de dæmonibus ei ſubiugis inſignem retuliſti triumphum. Porrò Eudoxia redundanti ſcaturigine vermium ebullitura eſt. Quam abs te efflagitabit opem, nūquam impetratura eſt. Ingenti cum dolore, morbo quo iam laborat, vitæ finem ſortitura eſt. Immedicabili ſiquidē morbo ſuam oppetet mortem, accepta à Domino plaga. His dictis, tradiderunt ei edulium quoddam dicentes: Cibum hunc accipito ac veſcitor, iam non in præſenti vita indigus fueris alterius edulij. Hic enim cibus te abundè ſuffulciet tantiſper dum commendes ſpiritum in manus Domini. Acceptum cibum in eorum conſpectu edebat. Erant autem cum Ioanne in ipſo exilio preſbyteri duo, diaconus vnus, qui quidem abuſq; Conſtantinopoli indiuidui comites ſequuti ſunt eum, pio erga eum affectu detenti. Inau-

* πιτιοῦντα

dierant & isti sermones quos sancti apostoli cum beato Ioanne pertexuissent tum familiariter colloquentes, & gratiarum actionem rependerunt modis omnibus exhilarati, & ingenti gaudio perfusi, quòd cum tali viro (cuius prouidam curam gereret Deus) promeriti essent consortes fieri afflictionum, dignique habiti qui nō modò verba audierint, sed & ipsos sanctos apostolos oculis coràm conspexerint. Siquidem hi peruigiles erant, & apertis corporeis oculis singula quæque exactè obseruabant. At contrà milites præfecti prætoriorum qui ipsum ad exilium perducebant, ipsum perurgebant vt viam festinatò capesseret, palàm professi se tale quid in mandatis accepisse, vt siquidem medio in itinere defungeretur vita, ad ampliorem gradum dignitatis promouerentur. Et quidem istorum vnus, quem minor cura tangebat præsentis militiæ ac dignitatis, quatenus altero clam suffurari poterat, argumenta benignitatis exhibebat sancto. E regione alter tantò erat inclementior & præfractior, sic vt obsequia quæ ab obuiis passim exhibebantur per commiserationem sancto, hęc iste contumeliarum loco habebat, huic vni & soli curæ inrentus, vt Ioannem miserrima morte multaret. Pluuius imber siquando cœlo sidens vehementiùs inundabat, hic tantò securiùs exibat, vt humor aquæ pluuiæ in dorsum pectùsque sancti deflueret. His adde, quia & sol quantò intemperantiore ęstu incanduisset, hoc deliciarum loco deputabat, quòd scitè intelligeret craneum beati, perinde ac Elisęi, id grauatim ac permolestè ferre. In oppidum aut in ciuitatem, vbi nonnihil consolationis arrisisset ex lauacro siue balneo, ne ad punctum quidem horulæ vnius iste suspiriosus & infœlix sinebat diuertere & immorari. Præter hæc omnia sanctus toto trimestri viam hanc longè molestissimam conficiens sic perdurabat contabefaciens corpusculum, tanquam ouis suffusa rubore, se exporrigens ad ramusculum in sublime erectum. Deus autem generis humani amantissimus non permisit suum athletam vbique fortiter vincentem abripi in illam insululam, sed cùm propinquassent Comanæ genti (locus autem eius spectat ad Euxenum mare) ac si pons fuisset, prætergresi sunt Pityuntem extra mœnia, in ęde martyri consecrata cùm procul vrbe quinque aut sex miliaribus mansissent, nocte eadem ei adstitit illius loci martyr, nomen erat ei Basiliscus, qui quidem episcopus fuerat Comanorum, in Nicomedia imperante Maximiano, vnà cum Luciano in Bithynia passus, Antiochiæ presbytero. is ait: Vide, animo sis præsenti, frater Ioannes. Cras enim vnà erimus. Referunt autem & martyrem prædixisse presbytero qui in templo morabatur: Adorna locum fratri Ioanni. Venit enim. Porrò beatus Ioannes fidem accōmodans sibi reddito oraculo, obtestatur illic vt in crastinum permanerent ad horam vsque quintam. Illi autem nullis modis persuasi eduxerunt eum. Illinc autem confecto itinere quasi stadiorum triginta, postliminiò se eodem receperunt, ad locum nępe martyrij à quo discesserant, ipso mox subsequente. Et ita cùm eò conuenisset, vestimenta sedulò

dulò ſibi exhiberi depopoſcit ſplendida vtique, nec indigna vitæ quam priùs exegiſſet. Prioribus indumentis exutus, ſobrius & caſtus ſe nouis induit. Mutatoriis igitur vſque ad calceamenta amictus, in eos qui aderant, priora reliqua diſpertitus eſt. Deniq; communione dominicorum ſymbolorum accepta, præſentibus qui aderant, extremam effudit orationem dicens pro more ſuo verbum: Gloria Domino, qui omnium cauſa eſt. Quúmque ſe ſigno pręmuniiſſet ac intuliſſet Amen: pedes ſurſum verſus expandit, qui pro ſalute ſynceriter pœnitentium cum laude curſum expleuerant ſuum. * *

* A rectitudine aberrantes coarguebat. Et qui ea iniquè admiſiſſent, mox ſentiebant quæ dicebantur, ſui cauſa dicta eſſe, ac proinde videbantur familiariter noti, quando eum vel maximè latebant. Hinc contigit vt multi quidem primùm malè ſibi conſcij peccatorum, illinc aliò faceſſerent, partim timore Dei, partim veriti ne quà apud homines aſpergerentur ignominia, ne ab ipſo in eccleſia contumelioſe ſugillarentur. Erant proinde & alij qui ob iſtiuſmodi obiurgationes nihilò meliùs promouent. Alij inſuper inſidias nectebant aduerſus eum, vt illud impleretur quod in vtroſque dictum eſt. Ait enim: Corripe ſapientem, & amabit te: ſtultum, & apponet vt te oderit. Porrò Arcadius imperator Honorio fratri ſuo reſcribit, nec alia quàm quæ ſcripſerat Innocentio Papæ, rationem reddens de beato Ioanne, próq; epiſcopis & ſedis Romanę vicariis efflictim poſtulans vt eos à pœna ac vinculo abſolueret quo eos ſuſpẽderat à ſuſceptione ſanctorum ſacramentorum. Vterque autem cùm literas Arcadij excepiſſet, earúmque lectione Innocentius Papa intellexiſſet Imperatoris pœnitentiam, humilem ipſius modeſtiam demiratus eſt. Porrò relatione eorum qui pro poteſtate agebant, quum cognouiſſet vltionem eſſe expetitam de his qui in magnum Ioannem inclementer egerant, ſcribit Proclo pientiſsimo Cyzici epiſcopo, vt aſcenderet Conſtantinopolin, * imperatoréſque efficeret participes incontaminatorum myſteriorum, & eam paſceret eccleſiam tantiſper dum reuocaretur, cauſa Attici diſcuſſa nũnam is dignus foret cuius fidei concrederetur tantæ illius ciuitatis epiſcopatus. Proclus quidem ſuſceptis Papæ literis, moderandæ Cyzicenorum eccleſię ſubrogauit clericos fide dignos ac ſanctos qui ſuam abſentis vicem ſuppleret, & aſcendit Conſtantinopolin. Expleto autẽ ſacrificio, eis cõtradidit incõtaminatã hoſtiam. Per dies aliquot morã nectens in ciuitate, populiſq; ſcripturã enarrans, parte aliqua eorum mœrorẽ ſolabatur ac leuabat. Siquidẽ ipſos inuenit intolerabili angore ac deliquio animi contractos, ꝙ ſe cernerẽt orbatos eſſe lingua melle quouis multò ſuauiùs profluente, diuina nimirum ac prorſus ſpirituali ipſius Ioãnis doctrina. Porrò dicebat eis Proclus: Fratres, ego animatus ſic ſum erga Ioannem, perinde ac fons ad mare, & riuus ad mare collatus. Nam quis illi queat aſſimilari in explanandis ſcripturis? Cæterùm ad imperatores Arcadium & Eudo-

*Quæ hic in Archetypo habetur, aliò referenda ſunt.

* Arcadium et Eudoxiam.

xiam rursus scribit Papa hæc:Scripsi vobis,eos coarguentes qui vt peccarent, plurimum laborarunt. Quòd reprehensiones nostræ apud improbos & flagitiosos nihil obtinuerunt emolumenti, non id statim adscribendum venit imbecillitati aut inefficaciæ eius qui ingenuè ac multa cum libertate admonuit, sed eorum effreni temeritate contigit qui nihil æquanimiter ferunt. Ipse porrò ad vitam translatus est senij prorsus exortem, collegio adscriptus sanctorum omnium qui Deo vnquam placuerũt,patribus appositus,patriarchis,prophetis,apostolis simul & martyribus,die quarta ac decima mẽsis Septembris, quo die preciosum omnique dignum veneratione lignum viuificæ Crucis Christi ac Dei nostri exaltatum est ad salutem eorum quidẽ qui orthodoxa fide in ipsum credunt,qui & ab eodem ligno expasis manibus pependit:è regione ad illorum perditionem qui ipsum incessũt blasphemis contumeliis. Postridie consulatus, qui quidem erat Honorij septimus & Theodosii secundus, vale dicto communi huic vitæ ad Christum vsque prouectus peruenit,ceu scriptum est.Venies autem ad sepulchrum tuum,sicut frumentum maturum tempore suo demetitur: ex diuerso, iniquorum animæ viles & abiectæ morientur.Tantus tamque numerosus cœtus virginum,monachorum & eorum qui ad præscriptum suæ quique legis degentes probabile elogium retulerant ob vitæ sanctimoniam, aderat è Syria & Cilicia,à Ponto & Armenia, vt plerique omnes existimarẽt eos ex compacto illuc aduenisse. Porrò corpus quod tot adeò; támq; varios agones fortiter depugnarat, perinde ac athleta quispiam palmarem victoriam ex hoste reportans,sepulturę mandatum est,& solennibus atq; festiuis laudibus celebratum.Depositum id est intra thecam siue conditorium vnà cum iam * dicto martyre in ęde illi consecrata.Itaque Ioannes exauthoratus dignitate, in exilium relegatus per multam oris libertatem,eóque coronas reportauit æquandas, & nihilo dispares certatoribus laude dignis, quíque exanthlato agone præmium retulerunt, nempe martyribus. Siquidem ad priscam illam viuendi consuetudinem habitúmve perductus est, vti eius opera declarant, & quę huic permutatio vitæ melior testimonium reddit. Hanc aduersus eum iniustitiam detestati sunt & execrati omnium maximè Europæi episcopi. Perspecta autem ipsorum malignitate,ab eorum communione se segregarunt. Illyrici proinde omnes in partem horum secesserunt, non item in partes diduxerunt corpus ecclesiæ. Siquidem hoc erat propositum, ea mens ecclesiæ Romanæ, vt nullam cum orientalibus episcopis inirent omnino communionem,præsertim cum Theophilo,tantisper dum Oecumenica synodus celebraretur medelam adhibitura pręcidendis membris putrilagine vitiatis,iis nimirum qui tam indigna gessissent.Etenim tametsi beatus Ioannes obdormiuisset, at certè euigilare debet veritas & expergefieri, cuius moderatione res tota in quæstionem ponetur. Simul atque vitę finem accepit ille eximius orbis doctor, duo illi presbyteri vnà cum

* Basilisco

vna cum diacono (quo cum in exilio versati fuerãt) ascenderũt Romam ad papam Innocẽtium enarraturi eidem quę beato Ioanni contigissent omnia quo tempore in exilio fuit, quámque miseris modis diuexatus sit per immanitatem militum qui ipsum è loco in locum transportarant, de gente edocturi quam ope Dei fretus sua doctrina promouit ad salutem, quæ à Solis cultura fidem complexa est in Deum. Insuper & de visione Petri & Ioannis, déque his quæ ab ipsis dicta fuerant Ioanni, de obdormitione ipsius ac visione Basilisci martyris prædicentis ei suam obdormitionem. Hisce Papa auditis, magnopere admiratus est, simul & animi deliquio ac mœrore confectus, his qui aderant ait: Videte, quodnam luminare ecclesiæ, quàm insignem fidei præconem isti orientis episcopi iniquè in exilium relegarunt. Quid vtique fiet in seculo præsenti? Quid talibus in futuro continget? Quamnam rationem vel vtcunque in speciem saltem probabilem illo die tremendo poterunt opponere iudici quo die ad tribunal Christi sistentur, cui nemo imponet, nemo circunscribere poterit quamlibet captiosis argumentis? Hisce dictis adit Papa Honorium imperatorem renarraturus ei cuncta quæ auditu perceperat referentibus clericis. Ad hæc & de Eudoxia Imperatrice quo pacto memoriam conceptæ aduersus Ioannem malitiæ ex animo nõdum remisisset, donec tandem eam exclusit, Ioanne ab episcopatu exauthorato, idque per flagitiosos & improbandos homines qui ad id conficiũdum operam suam condixerant Eudoxię, quãdoquidem ipsa ab eo correpta fuerat ex officio, dum eam cohibebat vt intermitteret rapinas facultatum ac possessionum quas à proximis vi exprimebat, vtque sibi temperaret ab iniustis & quàm plurimis cædibus hominum. His auditis, Imperator peracri animi compunctione extimulatus est. Erat enim is pius præter omnem modum ac verus Dei cultor vniuersum vitæ suæ tempus in orationibus, ieiuniis ac vigiliis simul & lectionibus, sibiipsi magnopere attendens, & ad ea quæ ad animæ suæ salutem conducebant. Et respondens dixit Papæ: Terra omnis, mare insuper adimpletur istius flagitiosæ mulieris multiuaria iniquitate. De hac enim rumores nimisquam multi pulsarunt aures meas, ad quos oppilans aures meas auertebam, & fastidienter audiebam cum execratione, eiusmodi sermones sic malitiosos recusans audire. Ecquid est, quod eam non nouerim gessisse? Equidem fratri meo Arcadio non semel scripsi de ipsa, vt eam ab eiusmodi negotiis auocaret, vt ne ad nos veniret, neque ad filios nostros sua transferret peccata exemplo Heli sacerdotis, & super domum suam & patris sui, in quem Dei indignatio inclementer desæuiit propter peccata Ophni & Phinees filiorum suorum. ne sic quidem exaudiuit me frater, at ne nunc denique audit ille, vti par est credere. Quin potius ei & tu scribito. Credibile enim est te exauditurũ, & eam correcturum. Tunc Innocentius Papa epistolam scripsit Arcadio imperatori talia continentem:

» Vox ſanguinis fratris mei Ioannis clamat ad Deum aduerſum te ô Im-
» perator, quemadmodum & olim ſanguis Abel iuſti aduerſus fratrici-
» dam Cain, qui & modis omnibus vindicabitur. Ne id quidem ſo-
» lùm ipſe peregiſti, verùm tempore quoque pacis conciuiſti perſequu-
» tionem contra eccleſiam Dei & eius ſacerdotes, indicta atque indiſ-
» cuſſa cauſa, magnum illum orbis totius doctorem pepuliſti è throno
» ſui epiſcopatus. Cum ipſo ſimul & CHRISTVM perſequutus es.
» De illo enim non eſt cur tantopere dequerar aut lamenter, (ſiquidem
» hæreditatem ſortitò accepit vnà cum ſanctis apoſtolis in Dei ac ſal-
» uatoris noſtri IESV CRISTI regno) fuerit licet nobis detrimen-
» toſa & intolerabilis ea calamitas. Cæterùm angor animo, primùm
» quidem ſolicitus anxiè pro ſalute animarum veſtrarum. Huc proxi-
» mè accedit, pro his qui miſerandam orbitatem lugent ſapientiſsimæ
» doctrinæ ac ſpiritualis diſciplinæ, qui inedia necantur verbi diuini.
» Neque enim ſola Conſtantinopolitanorum eccleſia iacturam adiit aut
» multata eſt orbitate melliflux illius linguæ, ſed & orbis qui Soli ſubia-
» cet vniuerſus, viduitatem ſuam opplorat deperdito hoc viro planè di-
» uino, idque ſuadelis vnius mulierculæ, dramaticam hanc fabulam in
» apertum producentis. Sed enim & hîc luet vltricem pœnam, nec ita
» poſt multos dies eam adorietur futurum ſupplicium. Beatus enim Ioan-
» nes, tametſi vitam reliquit ſeruata fidei incolumitate, & conſtabilitis in
» fide vacillantibus, at certè in ſecula nunquam deſitura inexhauſtis deli-
» ciis vitâque perenni ac immortali perfruitur ſortitóque poſſedit. Porrò
» noua hæc *Dalila quæ te ſenſim nouacula ſuæ impoſturæ totondit, ſi-
» bi ipſi ex ore multorum conciliauit maledictionem, ſe obſtringens gra-
» ui ſarcina & vix vlli geſtabili onere peccatorum, & priùs à ſe commiſsis
» peccatis etiam hoc accumulans. Quapropter ego minimus & peccator,
» cui thronus magni apoſtoli concreditus eſt, ſeparo te & illam à parti-
» cipatione immaculatorum ſacramentorum CHRISTI Dei noſtri.
» Nec ſolùm, ſed & quemcunque tandem epiſcopum aut clericum cu-
» iuſcunque ordinis ſanctæ eccleſiæ, quiſquis præſumpſerit ea vobis mi-
» niſtrare, & eorum efficere conſortes, ab ipſa hora qua præſentes literas
» vinculi quo vos aſtringo, legeritis, eum qui eiuſmodi fuerit, definio gra-
» du ſuæ dignitatis eſſe deiectum. Porrò ſi, ceu aſſolent qui pro poteſta-
» te agunt, vi quenquam eò adegeritis, & à Saluatore per ſanctos apoſto-
» los vobis præſcriptos canones fueritis præuaricati, primùm quidem ſci-
» tote hoc pro non leui peccato imputatum iri illo die tremendo formida-
» bilis iudicij, in quo quidem quantacunque dignitas nemini poterit eſſe
» auxilio. Proinde Arſacium quem pro eximio Ioanne intruſiſtis in thro-
» num epiſcopatus, mortuũ licet deiicimus gradu, vnà cum omnibus qui
» deſtinato cõſilio ipſi communicarũt epiſcopis, cuius ne nomen quidem
» inſcribi ſacris diptychis ſiue epiſcoporũ tabellis cẽſeo. Is ſiquidẽ hoc ho-
» nore ſe præſtitit indignũ, quippe qui eũ epiſcopatum cõtaminauit adul-
terio.

*דלילה Dalila paupertas, non δαλιδὰς

» terio. Omnis enim plãtatio quã non plantauit pater noster cœlestis, era-
» dicabitur. Ad Theophili exauthotationem addimus censuram excõmu
» nicationis, anathematismum & à Christianismo omnimodam ac perfe-
» ctam alienationem. Scripsit prætetea & Honorius Arcadio hæc: Non sa
» tis compertum habeo neque persuasum quęnam vis tam efficax, alioqui
» aduersa te in eam fraudem pellexerit, vt te totum permitteres fidei mu-
» lierculæ vnius, & ea perpetrares flagitia quæ alius nemo (modò Christia-
» nus) in animum induxit vt faceres, religiose Imperator. Etenim sancti
» qui hîc sunt, episcopi omnes, queru lis vocibus inclamant toto hoc no-
» stro imperio, nobísque opplorare non desinunt, quia vicarij Rom. eccle
» siæ quos ad vestram reuerentiam & honorem destinarant, vt synodus
» iam in vnum coacta per vos sanciretur rataq; fieret, hi diuersis detinen-
» tur castellis, & iis angustissimis, miserum in modum afflicti, ita vt impe-
» ratum sit ipsos extrema fame enecati ac disperire. Equidem hisce factis
» constat vos non admodum comiter aut humanè eosdem excepisse, sed
» & sic exceptos hospitio voluisse indignis modis prosequi. Non enim in
» hos exhibitum hospitalitatis officium imperii vestri latitudinem in an-
» gustum aut arctum redegisset, quin tantò magis ampliasset opulẽtissima
» Dei erga nos dona. Ad hęc, ipso clementet condonante,* nobis cessisset
» ea hospitalitas in redẽptionem delictorum. Sed enim quæ cõttaria sunt,
» nihil cunctati estis efficere. Pecunias ptoinde quas secum detulerant pro
» supplẽdis necessitudinibus sumptuum corporalium, iussistis auferri, &
» ademptas in alios conferti. Hac vna re nobis suggessisti occasionem su-
» spiriose ingemiscendi ad dominum Deum nostrum. Non animaduerti-
» stis sapientissimi patœmiastæ sententiam, dicentis: Ne dederis occasio-
» nem homini, tibi vt maledicat. Vbi enim ingemuerit cor eius, exaudiet
» ipsum plastes eius. Hęc ptæter, tuo vnius consilio, tuomet iudicio in exi-
» lium* proscripto illo, in eius thronum alios subrogasti episcopos, ne ran- *Ioanne
» tilli quidẽ ducens sedis apostolicæ dignitatem. Planè isthęc omnia haud
» mediocte periculum apud Deum tibi importãt, apud item homines de-
» decus pariunt auditu fœdum. Itaque non iam verbis, sed pro virili ope-
» ribus enitere, ac festinato mẽbris cariosa putrilagine viriatis mederi, nós-
» que omnes hisce de rebus certiores reddere pergito, nec te lateat nos de
» his facinoribus & piaculis expeditos ad expetẽdam vltionẽ, vt orationes
» à sacerdotibus ad Deũ pro nobis effusæ nostra cõfirment & constabiliãt
» imperia. Arcadius susceptis hisce literis in mœrore cõstitutus & anxius
deliquio animi tabescebat. Iubet is inquiri, nunqui in ciuitate supersint
ex iis qui aduersus B. Ioannẽ insidiosas molitiones instruxissent. Etãt au
tem ea in ciuitate (vt fit fortè) Menas, Theotecnus, & Eschœrion conso-
brini Theophili Alexãdriç episcopi, & Acacius* qui ab eius parte steterat *forsan Homeritæ episcopus. ὁμοι- ρίας
Seuerianus itẽ Gabalorũ episcopus. Hos in ciuitate esse cũ resciuisset im-
petator, iubet eos omni cum ignominia & dedecore adduci, & illatos in-
ttocludi carceribus tãtisper, dum de eorũ gestis consultò anquisiisset. Tũ

sanè sedulò anquirit aduersus eos episcopos qui scenā tragicam peregerant. Eadem opera in quęstionem ponit Rom. ecclesiæ vicarios. Et hæc quidē omnia literis Honorij fratris sui liquidò innotuerant: quę vt mox edidicit quemadmodum gesta essent opera Marini addicti vel maximè imperatrici, & filiorū eius, iubet in eos animaduerti gladio, ac morte multari, ipsorúmq; corpora appēdi ligno. Omnes insuper domesticos, (siue ij congeneres sibi fuissent, seu homines peculiariter addicti imperatrici) cōpertos istiusmodi improbandę molitionis, iussit primùm excidere dignitate, dein illis adimi facultates omnes. Alios autem plagis, torturis & carceralibus custodiis absumi pręcepit, Eudoxiā verò imperatricē permisit in quopiā palatij cubiculo sessitare, & ne quis ad eam introgrederetur, edixit, • nisi fortè ad aurā ipsam siue respirationem, at ne eam aliquando ad se siuit accedere. Porrò illa diuexari cœpit in iis quę ventriculo subsunt partibus per eam afflictionem, & quòd tali aspersa dedecore atq; ignominia esset, concidit in eū languorē qui à medicis dicitur *αἱμοῤῥοΐα*, hoc est, eruptio siue profluuium sanguinis. Proinde magistriani qui literas imperatoris abusque Roma attulerant Constantinopolin, hæc tum resciuerunt. Arcadius autem imperator mox vt resciuit, trāstulit dictam • vltricem vindictam in eos qui eam calumniam adornarant aduersus Ioannem. Ad Papæ Innocentij literas rescripsit: Homines quicunque rectè sapiunt, vtique norunt, ea quę ignoratione fiunt, non ipse Deus, non etiam leges plectunt supplicio, sed & nemo pro alterius culpa iudicio sistitur. Hac ratione motus scripsi cupiens vestræ paternitati plenius satisfacere. Nam Deo teste, eorum quæ contigerunt episcopis & clericis vestris, nihil resciui, quin ipse innocens sententiæ eorum. Mox enim vt ea intellexi, omnimodām expetiui vltionem de authoribus gestorum quæ alioqui Deum minimè latebant. Nam si tanti per eos admissi flagitij particeps ipse fuissem aut complex, vtique eos non tot diuexassem aut affecissem incommodis. De beato autem Ioanne Constantinopolitanæ ecclesiæ episcopo (cuius memoria sacrosancta est) quod aduersus ipsum gestum est, non id mea vnius culpa contigit fieri, sed episcopis ipsis ascribendum venit, qui asseuerabant ipsum quiddam absurdum aduersus Canones sanctæ Nicenę Synodi admisisse: quare dignus est habitus deiectione: isti siquidē in capita sua receperunt eam sententiam. Ipse igitur eorum verbis persuasus, vt qui essent episcopi, simul etiā prouidēs ne quod schisma in ecclesia propter hominē vnum oboriretur, neu eius mēbra in partes distraherentur, tametsi quidā segregari debuerant à cōmunione sacramentorū. Et quidē illi planè peracri increpatione sunt digni, vt qui illegitimè ac pręter Canones aduersus eū tale quid ausu temerario gesserūt. Porrò nos qua in re peccauimus, siquidē sacerdotes veritatē auersati nobis imposuerūt suo mēdacio? Attamē ex his qui hîc aderāt peregrinis, misi ad vestrā sanctitatē qui vtiq; debuerāt vobis renuntiare quæ hæc cōsecuta fuerint omnia, si qua in re ipse fuerim author istius rei gestæ,

Marginal note: • *εἰμὴ τι γε*

» gestæ, si me * huic dramaticæ aut cōmentitiæ scenæ permiscuerim, quasi *συμμύσης
» consors fuerim arcanę istius conspirationis. Animaduertat in eos prout
» vult sanctitas tua. Hoc & ipsi cōsulimus & fieri volumus ad aliorū corre-
» ctionē. Deinceps paterna tua sanctitas nos adhortetur & moneat, nō itē
» condēnet segregans quasi experres nec vlli acquiescētes ordini à Christi
» grege & intaminata communione preciosi corporis & sanguinis ipsius,
» quando reliqui omnes horum perceptione censentur digni. Id enim vt
» fieret ab istis aduersus B. Ioannē, ęgrè nec maleuolo animo permisimus.
» Sed enim ipsi efflagitamus à vobis condonari veniā pro eo quod iniquè
» gessimus. Quòd si nos adoriente rursus morbo altero, verbere opus fue-
» rit, pro modo delictorum moderata castigatione vtitor, non item eam
» ipsi deprecabimur aut excusabimus, immo eam correptionem Domini
» exprompte & alacriter sustinebimus, non subtrahemur aut deflectemus
» ab ea. Quem enim diligit Dominus, castigat, iuxta Apostolum. Tātum
» est, vt ne priuemur salutaribus symbolis. De filia autem tua Eudoxia, no
» ueris pater pro modo suæ offensæ vicem pœnę haud mediocrem ei re-
» pendisse, quo facto contigit, vt per eam afflictionem & mœrorem ani-
» mi deliquio & languore rabescens in lectulo decumbat. Itaque & eam
» reddito dignam, ne hinc emigret exors sanctorum mysteriorum Salua-
» toris nostri Dei. Ne illi multiuariam irroges vltricem pœnam. Nō enim
» percutiet Deus bis in idipsum.

Scripsit præterea & Imperatrix ad * eundem pro se respondens in sui *Innocentium papam
excusationem, de diuersis contumeliis in se inuectis medio ecclesiarum
à magno illo Ioanne. Beatus autem ille nunquam vllum nominatim
perstrinxit, sed vt culpas modò & crimina, aut suum erga Deum pro-
pensius studium pro tuenda gloria diuini nominis palàm repræsenta-
ret. Quamobrem iuxta sanctas sanctiones ipsi animo præsenti & con-
firmato accedite ad dominica symbola. Iubete autem Ioannis nomen
sacris inscribi διπτύχοις, hoc est, episcoporum tabellis. Iustum enim hoc,
vt ne ecclesia viduetur nomine qui memoria omni dignus vixit. Proin-
de nihil indignū ducaris scribere Theophilo, paratus vt sit, seque accin-
gat itineri iuxta Dei exhortationem ad catholicam synodum Thessalo-
nicæ celebrandam, quę media est episcoporum nostræ huius occiduæ &
oriētalis plagę. Per meipsum enim (si quidem Deo gratū fuerit) * eò ascē- *ad eā synodū
dam. Quuæ enim aduersus Ioannem episcopum, Isidorum laude cūpri-
mis dignum hospitum exceptorem, & alios id genus religiosæ vitę con-
sectatores gesta sunt ab eo, nos authoritate freti sancti Petri eximij apo-
stolorum principis discussis causis & anquisitionibus exactè perpensis
docebimus ex animo sanguinario processisse, & præter tenorem Cano-
num esse confecta, idque vt fiat θεοφιλὴς Deo gratus, nec iam vocetur id
quod non est, θεόφιλος Dei amans. Deus, ô filii, vos tueatur & conseruet.
» Valete in Domino semper. Oro vt gratiarum actiones exoluantur ab
» omnibus qui in obedientia Romanæ ecclesiæ perseuerant.

Porrò Acaciũ & Seuerianum Arcadius cùm introduxisset, oculis pressiùs intentis in eos immodico timore correptos, multipliciúmq; cogitationum fluctibus exæstuãtes, tunc vtique aduersum eos pronuntiaturus ait: Vos estis qui sanctum illum quaqua versus præcelebrem virum, orbísque totius doctorem exauthorastis, sententiam de eius depositione in caput quique vestrum recipientes. Animaduertite vel nunc, quid feceritis. Siquidem conatus hic vester temeritatis & amentiæ plenus est, nec quamlibet leuem pœnam intentans iis qui eousque insolentiæ conspirarũt aduersus iustum, penésque se animum præferocem retinuerunt luporum instar. Obticuerunt interim illi pro se nihil respondentes ad obiectum crimen. Iisdem rursus ait: Deus, ô filij (si quidem acceptũ sit & gratum) nobis indulgenter condonet vestrum hoc piaculare flagitium. Dicite & Theophilo, Absit vt ab hac profana & infami ignominia deprehendaris immunis & liber. Accingitor, téque appara itineri ad synodum, illic vt obnoxius & compertus criminis inueniare. Imperator magnopere gauisus est acceptis literis Innocentij Papæ, ac ingenti studio contendit vt omnem ei exhiberet obedientiam & obsequium. Primum
„ enim omnium simul atque excepit literas, scribit Theophilo hæc: Orbis
„ totius climata siue segmenta contutbasti, sacerdotes captiosis dolis cir-
„ cunuenisti locorum vsurpator. Videris nescius quia hæc subiacent Dei
„ dextrę, nec meministi quòd cùm te acceperit, nullo pacto effugere eius
„ potentiam ac virtutem licebit. Itaque quum hæc flagitia impudenti &
„ temerario ausu admiseris, futurum est vt sententiam recipias aduersum
„ te, pœnámque exoluas tantorum facinorum vltricem: quare accingi-
„ tor, téque ad iter quàm ocyssimè adorna omnibus occursurus Thessa-
„ lonicæ, & illic vnà cum tuis complicibus atque cooperariis dicturus. Si
„ quid abs gestum compertum fuerit præter canonum tenorem, reuerte-
„ tur in sinum tuum. Vide igitur, nostris iussionibus moriger vt sis & ob-
„ secundes, ac submota omni corporis necessitate ne tempus extrahens
„ adesse cũcteris die tibi præscripto. Egtessus ciuitatem Alexandrinorum
„ festinus ad prædictam tibi ciuitatem accede, vt Deus nostra vsus opera,
„ vltricem pœnam de his omnibus expetat quæ abs te gesta sunt impiè.
Hac accepta iussione Theophilus velut densa caligine circunfundebatur, ab omnibus propemodum abiectus. Proinde episcopos vnà cum Cyrillo consobrino destinat ad montem Nitriæ, qui hortentur & obsecrent Isidorũ & eos quos persecutus fuerat, monachos: vt pro se intercederent ac fungerentur legatione. Illi autem ipsis responderunt: Renuntiate ei patres, nos id minimè neglectim transmissuros. Ille interim nusquam prodit. Siquidem tempus vitæ Innocentij expletum tunc est: quare illa omnis motoria & præscripta synodus intermissa est. Itaque is qui penè exanimabatur magis ob præsentem tristitiam, quàm propter iustitiam Dei quæ eum erat apprehensura, reualuit animo. His auditis, Theophilus omnem ab animo anxiam solicitudinem dispulit.

Inno-

Innocentius enim papa non ita multò pòst diem suum obiit iuxta veterum sanctorum prophetiam. A morte autem Innocentij Papę abrogatæ sunt & interlitę literę episcopatus Attici qui inuaserat thronum Constātinopolitanę ecclesię post Arsacium qui prę Attico occuparat sedem. Et huius quidem episcopatum plerique omnes ęgerrimè ferebant, pauci tamen lætabantur qui vtcunque erga alios inualuerunt. In his enim nonnulli erant ex aula imperiali, qui & populari turbę addebant neruos & vt conticescerent, persuadebant, simul & acquiescerent. Porrò Adelphius Arabissi episcopus, is qui in sua domo hospitio exceperat Cucusi beatum Ioānem quo tēpore fuerat in eam relegatus. Vir hic quidem extitit mirabilium patrator operum illo in tempore. Maximopere Ioānem diligebat, & erga ipsum plurimum obtinebat fiduciæ. Hic audita morte Ioannis in exilio positi, intolerabili mœrore cōficiebatur suis obluctans cogitationibus, & secum queritans quonam pacto vir talis nempe orbis totius Doctor, qui sermonibus exornarat Dei ecclesiam, qui exhilararat, hic tantus throno eiectus mortem oppetiuit, & quidem maximè in exilio, id vt fieret Deo permittente. Itaque hic effusis precibus multísque cum lachrymis orabat Dominū, sibi vt reuelare dignaretur, quo in statu esset apud Deum, vtrúmne collegio siue ordini Patriarcharum cooptatus. Quum igitur multo fuisset tempore precatus id vt rescisceret, quadam die rapitur in ecstasin, & ecce virum contemplatur insigni specie conspicuum simul & gloriosum dextera manu se tenentem atque deducentem in splendifluum ac prępulstrē locum, sibique indice pręmonstrantem ecclesiarum Doctores. Ipso autem oculis circunlustrante, dixit vt eum pressius contemplaretur quem tantopere dilexerat magnum illum Ioannem, nec eatenus ipsum viderat. Omnes cognitos ipsi ostendit, ex nomine quenque suo vocitans. Quúmque rursus manum eius apprehēdisset, eduxit eum ex eo loco. Verum mœrens & anxio animo sequutus est præducem, quòd beatum Ioannem minimè vidisset vnà cum reliquis patribus. Ipso autē egresso, pręfectus ianuę ait eum distinens: Quid rei habes? Cuius gratia mœrens ingrederis? Equidem illo nihil respōdente, rursus dicit ei: Nemo semel huc ingressus, tristis abscedit. Huic tum dicit episcopus: Quę mœrere te facit causa, est hæc: Ioannem patriarcham Constantinopolitanum, mihi vnicè dilectum, nequaquam vidi accensum collegio Doctorum ecclesiæ. At ille ei respondens dixit: Ioannem illum dicis pœnitentiæ pręconē? Certè illum. Rursus respondēs inquit: Homo tantisper dum in corpore versatur, videre illum nequit. Assistit enim dominico throno. Hoc igitur responso certior factus Adelphius episcopus gloriam rependit Deo, quòd sibi reuelasset hoc arcanum mysterium, suique animi mœrorem conuertisset in gaudium. Sed enim episcopi partis occiduę nequaquam se complexuros eorum communionē decernunt qui in Ægypto erant, toto oriente, in Bosphoro & Thracia tantisper dum illius admirandi Ioannis nomen sacris * diptychis inscri-

* tabellis episcopalibus.

pſiſſent, ſecundum iuſſionem Innocentij. Atticus verò intelligens eccleſiam in partes diductam, quòd qui communicabant Ioanni, ſe ab ipſa eccleſia ſequeſtrarēt, edixit vt eius memoria celebraretur inter preces ſicuti & fieri conſueuit aliorum apiſcoporum qui * obdormierunt, quòd ſpe preſumpſiſſet ob hoc factum non paucos eſſe ad eccleſiam poſtliminio reuerſuros, eóque in ſuam communionem receperunt occidentales epiſcopi, quippe qui ſubinde ad eos tráſmiſiſſet crebrã legationē, oraſſet inſuper non raro vt pacem poſſet obtinere. Tandem temporis progreſſu receperunt eum, quòd Ioannis nomenclaturam ſacris adſcripſiſſet diptychis. Alexander verò qui poſt Porphyrium, thronum Antiochenæ eccleſię rexit, primarium illud ſacerdotium in ſuo ordine conſeruabat ſimul & vitę cōuerſationem. In palęſtra enim monaſticæ diſciplinæ ante epiſcopatū quum vitam diu traduxiſſet, ſeque exercuiſſet, maximè generoſus ac fortis athleta viſus eſt eluxiſſe. Hic & ſermone erudiebat populum, & eloquio vitam confirmabat. Primus hic Ioannis nomen eccleſiaſticis * dithyris ordine inſcripſit. Sed enim indignum fuerit ſilentio tegere & obliuionis vitio prætermittere diras prorſus calamitates quæ iſtis acciderunt, qui aduerſus ſanctum Ioannem calumnias adornarant, ne multis exiſtimemur quaſi diuerticulum operis quęrere voluiſſe, magis verò vt omnibus palàm Dei clementiam oſtendamus ſimul & indulgentiam erga eos qui iniuſtè egerunt aduerſus ſuum athletam Ioannem vt eum cunctis ſpectandū exhiberet inſigni corona redimitum, ad exemplum patientiſſimi Iob. Ex aduerſo illos excepiſſe temporariam retaliationem in ſe factam, neque nō æternum & ineuitabile ſupplicium. Ammonius enim exercitatione monachus, vnus eorū erat frater qui Longi dicebantur, quos perſequutus eſt Theophilus eos exigens è monte Nitrię, & inde exacti adierunt comitatum ſiue aulam Imperatoris. hic ſub vitę ſuę finem prophetiam edidit. Dixit is Aurelianum & Siſinnium ſibi enarraſſe, quia perſequutione immani facta, ac ſchiſmate in eccleſia exorto, authores malorum forēt finem relaturi longè odioſiſſimum, & ita facta impreſſione inuaderent eccleſias Dei, quod & factū eſt. Hinc enim quorundam corpora Epiſcoporum, clericorum iuxtà ac laïcorum quæ ſemel apprehendiſſet morbus, multimodis affectionibus diducebat in partes. Ea quidē ſi occupaſſet febris, reſonantia viſcera deürebat. Si prurigo intolerabilis tentaſſet, ipſos vngues è ſuis excauabat locis, membri laborãtis dolores continui, nonnulli tentabantur hydrope, circa pedes verò œdemata, tumores liuidi. Alterum grauat rheuma, hoc eſt defluxio pituitæ ſiue catarrhus circa articulos, huic calidus eſt, illi frigidus. His qui literas malè informabant aut lineamenta duxerant, inhorreſcebant digiti. Phlegmone, hoc eſt tumor calloſus & calidus & vlcus particulam aliquā depaſcens ac putrefaciens, proinde & grauiter olens, denique longum vermem ſe exporrigens generat. Orthopnœa, hoc eſt anhelitus nō niſi recta ceruice redditus his accedebat, & dyſpnœa ſpirandi difficultas

*in Domino

* διθυρεσῖ δίπτυχος tabulæ epiſcopalium nominum.

tas, membrorúmque omnium extensio vehemens. Nocturnæ insuper phantasię siue imaginationes quibus se rebantur transformari in canes rabie efferatos, in sicarios, barbaros,& qui linguę alterius essent,& fluctuum instar turbulenta voę perstrepentes, somnum peruigilem & insomnē transigentes. Alter autem ex equo delapsus & per id dextro crure aut brachio diffracto actutum vitā abrupit deploratus. Alius dum asseruaret ac velut * condiret vocis organum,ne nunc quidē potest ori proprio manus admouere. Et alius quidem feruore exęstuans prę ariditate genuū sensim dissecabatur. Alius itē toto triennio morbum passus qui facultatem suppeditabat propemodum sacri ignis gignendi. Rursum alius adeo secundum linguam torquebatur cum peracri febre (ita enim dicunt)vt diaphragma siue interseptum narium in os decumberet, adhęrens dentibus,lingua ipsa non progrediente ad mensuram à natura sibi pręfinitam.Hic proinde confessione facta, rem erga se gestā inscripsit tabellę.Licuisset tum videre vltricem Dei iram ab ipso vindice immissam,ac diuersis cruciatibus illos debellantem. Quum enim exasperassent animarum medicum,sapientémque incātatorem exacerbassent, & ab officina parandę salutis eum submouissent qui sanctioris scripturę fuerat interpres,ceu contingit tralatis aliò corporū medicis: diris cruciatibus traditi sunt,nimirum pharmacis, quę dolorem acerrimum vsu ipso quidem suggerūt,at certè salutarem medelam istis nequaquam indiderunt. Etenim Cyrinus Chalcedonis episcopus,cuius pedem Maruthas Apamiæ itidem episcopus imprudēs calcarat,adeò miserè afflictus est,vt in vlcerosam putrilaginem necessario euaserit,sicque illi pręsectus est. Nec id semel contigit fieri, sed subinde aliqua ex parte scindi oportuit.Totum enim corpus ea affectio depascebatur & absumebat, adeò vt & alterum pedem sustineret eiusdem vitiosi affectus esse participem. Huiusce rei gratia,memoriæ proditum est plerósque omnes cōfirmasse propter blasphemam eius maledicentiam in Ioannem hæc Cyrinum passum esse,quòd ipsum frequenter ἀγκάλιον ingeniculatum appellasset, ceu mihi suprà iam dictum est.Proinde peracerba mors Eudoxię Imperatricis famam eam amplificarat. Ex quo enim tēpore vitiosus ille affectus αἱμοῤῥοίας,profluuij sanguinis * vlcus produxit depascēs,ac multę profunditatis circa corporis eius partes necessarias, eius corpus totum vermium arrosione discaturiit,ceu prędixerant Petrus & Ioannes apostoli decantato & famæ percelebris Ioanni in exiliū abeunti. Quúmque perquàm multi medicorum se accinxissent instaurandę eius sanitati, eam perpessionem nequaquam euincere potuerunt, nec ipsam restituere integritati. Eousque enim fœdi putoris euaserat,vt nemo ferre posset graue olentem eius odorem.Ipsi suffumigabant copiosam aromatum exhalationem studiò cōtendentes euincere reiectitiam illam graueolentiam ac cœnulenti & tetri odoris indicibilem halitum qui ab ipsa prodibat, nec poterant.Porrò hęc medicis dicebat.Quanam ex causa ipsi euince-

[Margin notes: * ταριχεύειν. — * συρίγγα, fistulam.]

re non poteſtis vim iſtius ęgrotationis? Subuerebantur autem illi rationem reddere,vt qui probè noſſent immedicabilem eſſe plagam. Ipſa reſpondens dicit:Vos quidem ſi latet cauſa, ipſa vobis edifferam. Morbus hic Deo vindice mihi eſt immiſſus, propter peccatum quod ipſa admiſi aduerſus Ioannem epiſcopum,& niſi pro me apud Deū deprecator intercedat,nunquam ſanabor.Ingraueſcente autem morbo quum de ſpe decidiſſet recuperādę ſanitatis,liberis Theognoſti reſtitui iuſſit ſuam vineā. Nec id modò fecit, ſed & multis quos iniuſtè oppreſſerat,pecunias reddidit ſuáſque facultates. Sed & Arcadius Imperator à morte ſancti Ioannis parumper quum duraſſet ac fuiſſet ſuperſtes,finem accepit vitę, pro quo * Theodoſius eius filius inauguratus imperio eſt.Nō adeò multo pòſt tempore & Theophilus lithiaſi, hoc eſt, calculari morbo ſuum obiit diem,& thronum Alexandrinæ eccleſiæ Cyrillus eius conſanguineus obtinuit.Tempore aliquanto pòſt tandem * lipſana beati Ioannis ad imperatricem ciuitatem trāſlata ſunt.Proclus enim Cyzici epiſcopus quum ob ingruentem quandā neceſſitatem eſſet Conſtantinopoli,contemplatus eos qui ſe ab eccleſia ſegregarant propter Ioannis exauthorationem(vir multa erat pręditus prudentia)hic affectum triſtitiæ ipſorum pia conſolatione demulcturus,Theodoſium Imperatorem adit,perſuadet iubeat referri Ioannis lipſana à gente Comanorum quò loci repoſita fuerant,anno ab eius obdormitione trigeſimo quinto.Perſuaſus imperator miſit exercitum militum vnà cum Clericis,iis maximè quorum vitæ rectitudo multorum fideli teſtimonio comprobaretur,aliis inſuper monaſticæ diſciplinę ſtudio addictiſsimis quibus iuſsit, vt omni cum honore ac reuerentia ipſius reliquias curarent adferendas. Et iis dedit pallia nihil indigna excipiendis reliquiis.Illi quum ad Comanos perueniſſent,reliquias ipſius venerabiles ac ſanctas è capſula ſiue feretro ſepeliēdo corpori accommodo depromptas ſecum retulerunt, vti ab Imperatore fuerat eis cōdictū. Reliquię igitur vt primùm relatę ſunt,quotquot in eccleſia deprehenſi tum ſunt,cōcurrerunt ad vnum omnes, vt ſupplices eum venerarentur.In his igitur vir erat cuius pes præmorſus fuerat à ſerpente,qua ex re claudicabat.Hic ſanè iugiter aſsidebat eccleſię foribus ſtipem emendicans. Exurgens igitur cœpit & ipſe vnà cum omnibus procidere ſanctarum reliquiarum venerationi. Sanè hic è ſepulcrali panno laciniam ſiue fruſtulum accepit,quo & pedem inuoluit claudicantem,& ecce cōfeſtim atque e veſtigio pedem ſuum expandit ſanum effectum quaſi nullum vnquam ſenſiſſet dolorem.Exiliuit ac prodiit ad eccleſiam,quaquauerſum hinc illinc curſitans,Deo gloriam ac laudem rependens, imitator illius quondam claudi factus, aſsidentis Specioſæ portę,qui & per apoſtolos Petrum & Ioannem integrę ſanitati eſt reſtiturus. Viri autem loci illius contemplati quod pręter naturę ordinem factum fuerat ſtupendum miraculum,ſinguli quique è veſtimentis ſepulcri quibus obtegebatur precioſum illud ac venerabile lipſanum,arripuerunt

*dictus Iunior

*reliquia

puerunt nonnihil & sibi desumpserunt pro benedictione & ad sanitatem morbo quouis laborantium. Attulerunt vestem magnifici sumptus & cum primis splendidã qua eum cohonestarunt. Numerosa multitudo virorum, mulierum ac puerorum aggregata est, quæ intercedebat, multúmque adferebat impedimenti his quos eò destinarat Imperator, idque vt eum ad se vt assumerẽt exerta voce clamantes ac dicentes: Quem ad nos misit Deus saluatorem ac medicum, non sinimus à nobis tolli. Hãc igitur ob causam seditione haud mediocri exorta, milites vnà cum suis asseclis in hoc se conspicuos exhibuerunt, vt Imperatoris explerent iussionem, continentem, ne quis impedimento esset quo minùs referrent beatum illud tabernaculum sancti. Vix tandem ac multo cum labore persuadere potuerũt vt referrent, illudque ad se acciperent. Et ita ad ciuitatem asportarunt. Priùs autem quàm in ciuitatẽ eum introducerent, fidelis plebs pelagus per freta quasi per mediterraneam regionem traiecit ad Propontidẽ quę os Bosphori est, & mare ipsum occuluit splendore funaliũ. Et sanctas ipsius reliquias multorum honore & comitatu publicum agente triumphum ac deducente ad ecclesiam apostolis cognominem, honorificè deposuerunt in vrnã siue capsam. Qui igitur ob hoc se ab ecclesia eatenus segregarant, persuasi ac morigeri couniti sunt ecclesiæ. Factum est hoc sexto & decimo consulatu * Theodosij Imperatoris, die vigesimo septimo mensis Ianuarij. Sed enim Imperator conlectis in vrnam sancti oculis ac frõte, supplicationem obtulit pro suis genitoribus, Deum obsecrans indulgenter condonaret quæ per ignorantiam iniustè admisissent. Turba quum secessisset, introducunt quendam * podagra & chiragra laborantem, qui plurimo tempore non quiuerat ambulare super terram, non etiam quiduis suis manibus tenere. sed gestabatur & parte multò maxima vitę sic conuersatus degit. Arctissimè enim obtorti erãt & adstricti pedũ manuúmque digiti, eiusque brachia retorrida erant & instar arundinis arefacta. Hunc collocarunt secus conditorium siue vrnam sancti. At ille cum profluuio lachrymarum plena nitens fide inclamans dicebat: * Pater sancte respice ad hanc meam humilitatem. Vide obsecro qua conflicter tribulatione. Necessitatem morbi istius qui me circunsidet & vndique cingit, attendito. Deum pro me facores (qui nullo nõ tempore per te inuocatus curat ac medetur) vt suo munere gratuito mihi impartiatur sanitatẽ. Hęc quum dixisset, primoribus pedum ac manuum suarum digitis attigit vrnam reliquiarum, & ecce hora eadem pedibus instaurata est sanitas, ac in integrum restituta. Exurgens autem ac rectè insistens pedum plantis, manus insuper suas expandit super vrnam, eámque exosculabatur, cum effusione lachrymarum obsecrans, sibi vt perfectam medelam conferret. extemplo manus ipsius pristinę incolumitati de integro restitutę sunt, quin etiam digiti sunt obeundo priori officio instaurati. Ille nulla non parte corporis sanus effectus, Deo repẽdebat gloriam ac benedicebat, sanctique eius prę-

* Iunioris.

* ποδαλγῆ καὶ χειραλγῆ.

* Oratio podagrici ad S. Ioannem.

dicabat gratiam. Omnes verò eum conspicati sic repentè sanatum, demirabantur laudantes Deum ac benedicentes.

Hanc viuendi formulam conseruauit beatus Ioannes, & hic exitus eius fuit, quemadmodum suprà scriptum est, & quæ aduersus eum adornatę fuerint calumniæ. Et quidem quæ aduersus eum gesserunt ecclesiastici, quis fateatur meritò ac iustè esse facta? Vbi tunc sacerdotalis dignitas? Quonam loci auolauit pietas? vbi mansuetudo & naturę communio? Pręceptum illud saluatoris vbinam erat, Si offers munum tuum, & recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid aduersum te: abi, primùm reconciliare fratri tuo, & sic offer munus tuum. Vbi quęso & illud, Si quis te alapis percusserit in dexteram maxillam, obuerte ei & alteram? Quo abierat scripturarum meditatio, Ecce quàm bonũ & quàm iocundum habitare fratres in vnum? Illud quoque vbinam, Fratres in necessitatibus benigni sint? Porrò vt quid scriptũ est, Frater qui adiuuatur à fratre, quasi ciuitas firma? Vos equidem vice versa ac retrorsum acti fecistis. Etenim frater à fratre intolerãdis calumniis per inuidiam oppressus est, & miserum in modũ spoliatus, perinde ciuitas miserabilis nec vllis cincta mœnibus. Ecquid tandem tres vos non semel, sed tertiò miseri, quia rem per se synceram, nec vlli permistam malitię adorti estis vt persequeremini: quanam ratione non vos suppuduit vel demum tanquam hostem eum ad cædem istam motoriam expetere? Quonam pacto tãta rabies animos vestros incessiuit, vt aduersum vos ipsos mutuis odiis digladiaremini, ac ferarum instar inuicem ferociretis? Quare tantam permutationem opere ipso demonstrastis, vt à mansuetudine delapsi, in immanem hãc ac prorsus efferatam rabiem euariaretis? Demiror equidem vehementi stupore perculsus malignã istam improbitatẽ vestram, quippe qui perspiciam ob hanc motoriam tragœdiam nihil non vsquam valde collidi & concuti. Sed enim cur vos tanta freti estis temeritate, vsq; adeò insolescẽtes isthac præsenti animorum fiducia, vt ecclesiam Dei quę vos * nutriuit & exornauit, quæ vos à puero indulgenter educauit, quæ fœcunda est prole numerosa matrix è qua prodiistis, & ipsi eam perrumpẽtes vestris schismatibus, tanto aspersistis dedecore, tam atroci contumelia incessiuistis matricem vestram, vt in vobis impletum sit propheticum illud eloquium: Quamobrem persequuti sunt in rõphæa fratrem suum? Cur corruperunt matricem super terram? Matrix nostra sermò est diuinus & salutaris, qui nos iuxtà ac * illum rebus vix enarrabilibus commodis & perquam vtilibus seuit atque plantauit. Pro eo enim quod pro decoro officij vestri cõueniebat, vt mutuis operis ac vicaria ope vosipsos inuicem subleuaretis, didicistis aduersus ipsum Ioannẽ meditari & exercere homicidium, neque censuistis vobis esse temperandum ab hoc facinore, & apud vos conquiescendum. Deinceps vobiscum commẽtari debueratis quę facerent ad necessitatem afferendę opis mutuæ. Nunc autem cur tam mala fide tractastis illi indultam gratiam, non modò non subleuantes

*lego τὶ ϑηιό- κοσμον.

*B. Ioannem.

subleuantes eum tot inuigilantem laboribus, sed & procul à vobis relegantes, & à claritudine generis sui? quare par est vt sustineatis sententiam illam prophetę aduersum vos inclamantis: Nónne patet vnus omnium vestrûm? Nónne Deus ex aliquo creauit vos? Atqui mihi dicetis: Num tu pro teste adhibes legem? Quam? Cum mansuetudine corripite. Quid tandē est? Qui intra se consilia captant: & quæ contraria sunt, exequuntur, odio sunt digni. Nam quantò pręstitisset vos cohabitantes simulque versatos in commune ac mutuiter quàm optima impertiri consilia ad promerendam Patris nostri gratiam, & ei vni acquiescendum? Filiorum enim virtus & ad eam conspirans concordia mirè conciliat beneuolentiam, nec vllo alio apparatu quàm hoc. Siquidem ipsi probè nostis amicitię ac beneuolentię vinculum aliud nihil esse quàm studium sedulò adhibere, nihilque non eorum exequi quæ planè noueris amabilia esse & perquam gratiosa Patri qui author est scientię. * alimonię ac perseuerantię quem vos intumescentes superbia pro tricis ac nugis habentes & aspernati in eius ecclesia pugnas redaccendistis, iuxta prophetam qui dixit: * Insaniam in domo Domini defixerunt. Vtique pro eo quòd vos ipsos perpellere debuistis & mutua exhortatione inuitare ad explēdam mentem ac voluntatem Patris, ipsi inuicem bella non iam ex compacto fœderabilia committis. Sed & his adnecto, quia vos vestro hoc exemplo Deum ipsum à vobis auertistis, simul & omnes qui promouebant, & ad eum propiùs accedere enitebantur, Dei quidem filios, vestros autem fratres hac vestra malignitate in insaniam misistis, nec parum emonistis mentis sanitate, at neque permisistis vt conquiescerent. Is enim nequaquam perfunctoriè, non etiam imprudenter prospiciebat vtilitati filiorum, tametsi ipsum infense & hostiliter odissetis. Vobis nimirum erat per mentis vestrę violentiam & persequutorum vesanam tyrannidem atque oppressionem, eóque visum mihi est iniustū fore si quidem ipsum transmisissem inultum, quēadmodū initiò auspicatus sum. Neque enim iam ipsi curę est, non etiam vobis citra periculum est neque tolerabile facinus hoc vestrum. Curari vult irrogatione plagarum & liuore vibicum haudquaquam numerabilium per exactum rigorem disciplinę. Itaque opus fuerit vt perspicienter obseruetis. Sensu enim ipso vacuum admodum torpuit, estque flecti contumax ac nescium, siquidem ad fratrum vsque vestrorum notitiam peruasit quilegitimi & ingenui nec fucati contubernales sunt, qui sodales confœderati & commensales, quique vnius tori consortes fuisse dicuntur pariter & consanguinei. Hic vnus infensissimè ipsum oderat, videns quasi suorum domicilium commune omnes auersari, proculque ab ipso deflectere extorres & incultos, his adde & patriæ desertores * * *

Et qui beato Ioanni eam calumniam intulerant, odium redaccendunt, linguamque suam quasi ensem acuminatum fortitò distrinxerunt ad mortem vsque aduersus eum (cuius memoriam chariùs ample-

* διαστροφῆς lege διατροφῆς.

* complut. editio pro μανίας μανία habet Osee. 9 & pro κυρίου, θεοῦ.

ctimur nec inuiti deosculamur) idque delatione ementiti criminis palàm in ecclesia ad corruptelam auditorum effundentes, pro perquàm vtili ipsius doctrina. Et horum quidem Dominus pro sua clementi benignitate plenam rependet mercedem iuxta cuiusque opera. Cuiusmodi tandem episcopi quidam, genus planè vitiorum cœno illitum erogatione pecuniarũ, militari procinctu obuallati ac collatione dignitatũ habuerunt stationẽ, suntq; appulsi, à præscripto legis deflectentes quę dicit. Dabũt sacerdotes filios suos in principes regi. Et hęc quidẽ quę sunt Spiritus sancti, insumunt in istiusmodi concinnandis molitionibus, discruciationibus excubiis siue custodiis neq; nõ exiliis, impermistã & effrenẽ bibẽtes amentiã. Sed enim isti arbitrãtur se posse indecorẽ perpetis ignominię & ineluibilis notam inurere probatę virtutis amantibus, de quibus ait Saluator. Veniẽt dies, in quibus dicent qui occiderint vos, obsequium se pręstare Deo. Num quęso dixisse videri possit de gẽtilium diis? Vtique dixisset Deo, squandoquidẽ plures sunt quàm vnus. vt hos omittam, vnum & solum nominatim dixit. Illos quidem velut indice prodidit simulatitio quodã prætextu & colore esse istos Deos qui sua excursione deprędantur ecclesias. Sua enim maleficia atque multiformem inuidiam quum occuluerint, sedulò procurant, vt se solerti artificio conforment scripturę, quo eam aliis verbis vitiant & corrumpũt. Atqui sic subdolè argutantur, vt rerum gestarum exitus eos reuincat & coarguat mendacij. Quum enim vni cuipiam inanis gloriæ auido subministrarint, dicunt: * Nõ mouebor à generatione in generationẽ sine malo. * Sectam hanc non nunc primùm excogitauit qui inuentor est iniquitatis, & colonus totius concupiscentiæ serpens. Extimulauit ecclesię pręsides ad mutuam cędem, ambitione obtinendæ cathedræ inescatos per ea quę operati excitarunt * schisma. Si enim penes episcopos fuisset concordię diuinæ spiritus, ille velut author totius erroris, aut sacerdotio indignus, aut certè vti prædicabat Theophilus, superbię spiritus in Ioanne fuisset, vtique debuerat ipse prohiberi. Poterat enim omnipotens Dei sapientia ipsum legitimè à sacerdotio coërcere, aut modum internãcisci, quo citra turbelam siue lachrymarum effusionem fuisset deiectus gradu, aut morte siue paralysi, seu priuatione vocis mulctasset, sicuti quosdam obluctãtiũ ipsi nouimus esse passos, adde & fuisse passuros. Iam tanta subsequuta sint opera prorsus indigna quę asscribantur Saluatori, nec ipse depositus est, sed in exiliũ relegatus, perspicuè liquet rem ipsam à Diabolo esse confectam, quo quidem incentore Imperialis maiestas doctrinę Ioannis imposuit finẽ. Tibi autẽ ô beate Ioãnes cuiusmodi sermonibus coronã immarcescibilẽ intertexẽs offerã post stadij hui⁹ exitũ, exterritus amplitudine laudũ tuarũ. Subire enim cogar ingentes fluctus ac procellas immanes siue è floribus Mosaici prati quos mihi ipse Moyses ad manũ porrexit benedicens Ioseph, exẽplar vitę operosioris & actiuæ, aut certè Leui sacerdotẽ specimẽ contẽplatiuę. In te enim vno vtrũq; cõtẽplor dicens:

*Psal. 10.
*diuisionem, schisma scilicet ecclesię.
*pro χῆμα lege χίσμα diuisionem.

cēs: De benedictione quam edidit terra tua & de fructibus cœli & rote, *Deutero.33.*
de abyssis fontium ab infra & de fructibus temporaneis solis versionum
& de coniunctionibus lunarium mensium & de vertice collium ęterno-
rum erunt super caput Ioseph & super verticem glorificatus inter fra-
tres primogenit*, tauri pulchritudo eius, cornua * vnicornis cornua eius. *μονοκέρωτος
Per ipsa gentes cornu petet simul vsque ad extremum limitem terræ.
Et dixit Leui: Date Leui manifestationes eius, & veritatē ipsius viro san-
cto quem tentauerunt apud aquam contradictionis, qui dicit patri suo
& matri suę, non * vidi te, & fratres suos non cognouit, & filios suos igno *ἑώρακα
rauit. Custodiuit eloquia tua, & testamentum tuū seruauit. Manifestauit
iustificationes Iacob, & legem tuā Israël. Superponet thymiama corā te
semper in ira tua super altare tuum. Benedicito Domine fortitudini eius,
& opera manuum eius suscipito. Percutito * lumbum qui aduersus eum *ὀσφὺν *sive ilia, coxas*
coorti sunt & aduersati: & qui oderunt eum, non resurgant. Ego sanè ad
hæc quę attexuī, dicetē: Qui ipsum prosequuntur amore, ne quęso con-
fundantur Domine Iesu Christe neque suppudescant. Ecquis enim in
summa perfunctus exprompta libertate loquendi non vnum aliquem
mœrore affecisset, nisi siquis Dęmonū & eorū qui propiùs illis se adiun-
gunt? Porrò hic nequaquam diurno tempore abutebatur ad maleficia.
Conduplicauit sibi dicendi copiam & facultatem indultam per fœnus
bonorum operum, & exiguo tēpore transmisit & expleuit. In testamen-
tum enim quum tempore permulto opus foret scribendis commētariis,
ipse id laboris pauco tempore euicit pręferuidus & peruigili cura solici-
tus. Carunculæ suæ * ianuam macerans ac fetiēs mortificauit, & donec *os scilicet*
eam videret exinanitā, inclamabat: Abeamus hinc, concinens: Heu mihi
quia incolatus meus prolōgatus est. Hac enim vna in te mirè acquiesce-
bat, quòd speraret se propediem exemptum iri istius * carūculę multiua- *σαρκίου
riis affectionibus, perinde atq; ab hospitiolo quopiam putri & marcido
ac proinde interminā̄te ruinam. Aurem habuit arrectam ad sermonem
illum: Euge serue bone, auditurus & quę sequūtur. Ex quo die fonte ba-
ptismatis regeneratus est, nunquā deierauit: at neq; vllū adegit ad iusiu-
randū. Nullius famæ obtrectauit. Non est mētitus. Nulli malè precatus
est. Nullius tulit familiarē congressum qui facetus esset aut scurrilis: quo
factū vt liberrimè loqueretur in ecclesia, hinc & tantò magis * pędica- *προκηρυκῶν *lego* κηρύττων.
bat virtutē, eam esuriētibus. Omnibus palam peccata * colluxabat coar-
guens, persuasus eius doctrina qui dixit: Peccantē corā omnibus argue, *ἐξωστείζων *lego* ἐξοστείζων *ossa emouere loco.*
vt & cęteri timorem habeāt. Quis enim sic fuit, vt hic sanequam beatus
Doctor, scripturæ interpres ac velut aurigatione quapiā moderans apo-
stolicam & orthodoxam fidē? Perdocens ieiuniū, continentiā pędicans?
deiiciens gradu superbiā, humilitatē miris exornās laudibus? suadens ho-
minibus vt theatrales ludos olympicosq; agones relinquerēt, ex diuerso
vt ad ecclesias festino cursu contenderent? prostibula & meretricum lo-
ca illuuie squalentia defugerent & contraderent obliuioni: ex opposito

psalmos,hymnos ac diuina eloquia ediscerent domi?ecclesias exędificarent?Hic vias nihilo dispares reddidit monasteriis.Christũ vndiq; cingebat & velut amiciebat melico concentu psalmodię,os eloqui docens in Christi mandatis,aut suaue loquentia verborum ipsius. Orbem vniuersum suo perquam suaui edulcauit eloquio,In omnem enim terram exiuit,ô beate,sonus tuus,& ad extremum vsque mundi limitem peruaserunt eloquia tua. Iniuriis oppressorum ac diris calamitatibus auxiliaris patronus factus es, languentium & viribus defectorum opitulator es designatus, veritatis propugnator & accerrimus vindex es effectus ad mortem vsque.Iustitiam perinde ac * diploidem indutus es. Diabolum exterruisti,permulta eius & eximię magnitudinis vasa abripiẽs. Debacchantem meretricum vesaniã freno cõtinentiæ suffrenasti, * mœchiam retrusam multósque latentem procul abegisti. Hęreses demolitus es, & palàm traduxisti arcanam priùs hęreticorum impietatem.fidei virtute numerosam multitudinẽ proximè adiunxisti Christo. Eneruatis Dęmonibus,de iisdem profligatis pręsignem egisti triumphum.Et ipse euasisti Doctor, & alios insuper instituisti doctores tuis lucubrationibus. Quis virtutes tuas enarrauerit,vti par est:is nisi pro earum dignitate præualeat edisserere?Tua enim opera ad hominum notitiã explenduerunt, quẽadmodum & Sol per mundi climata suum diffundit splendorem. Nec id solùm,sed in angelos quoque suę lucis radiosum iubar eiaculatus es. In prędicationibus tuis apostolos es imitatus. Tua sapiẽtia lucidissimis argumẽtis coarguit imperatores:pauper & inops populus ceu signifer declaratus tibi benedixit,vt qui rerum inopiam dilexeris,quòd non anxiè quęsieris præsentia,è regione eorum sategisti quę futura sunt.Quis vt tu vnus prolapsos in vitia,tanta acrimonia verborum coarguit nullo delectu,nulla personarum inita ratione,hac loquendi libertate vsus ad conuersionem & salutem animarum suarum?Fide quàm optima nitens fortiter decertasti,tandémque apprehendisti palmare brauium iustitię virtute efficaci operum tuorum,perque synceram & inculpatę vitę conuersationem.Immarcescibiles coronas tibi ipsi pertexuisti tolerantia laborum tuæ istius sanctę exercitationis. Nullum nõ hominũ genus pauisti hos quidẽ spirituali exhortatione * reprehendendo,illos verò subleuando eorum corporalẽ necessitatem.Nudatos tegumentis induisti: de vita periclitantes frigore & concreta glacie,excalfecisti.Defessos recreasti,& necessitate qualibet conflictatos es consolatus : hos quidem eximendo laboribus,illos verò prolixa ac liberali erogatione esculentorum famelicam esuriem refouendo. His curam haud segnẽ adhibebas, peccatorum graue pondus à se vt excuterent per tuam victricem doctrinam ad hoc eos adornans & ritè instruens. Vni tibi viduarum curam multimodam,quasi earũ esses vir vendicabas:solicitudinem pupillorum tãquam eorum pater spiritualis in te recipiebas.Nutritius omniũ factus,nullum nõ adimplesti benedictionibus tuis.Monasteria edocuisti suã tueri irreprehensibilem

* διπλοῖς pro tunica & pallio. vestis est duplex

* adulterium.

* pro μιμῶν lego μνμῶν

prehenſibilem & inculpatã monaſticam exercitationem. In eccleſiis qui officio aut munere quopiã adminiſtrandi fungebãtur, hos nihilo angelis diſpares reddidiſti, nulli non imponens & commendans ſtatum ordinémque eccleſiaſticũ. Ciuitates edocuiſti pietatem colere. Philoſophos ipſos clariſſimè oſtendiſti fuiſſe illiteratos. In omne flagitium grauiter animaduertiſti, legis præuaricationem exegiſti, te irritauerunt aduerſarię poteſtates. Aduerſum te conciuerunt non paucas afflictionum procellas, vt te à fidei columna decuterent. Et hæc quidem ruina per illos exuſcitata eſt, te accinente prophethę Dauid ac dicente: Ipſi obligati ſunt ſiue præpediti & ceciderunt: nos autem ſurreximus & erecti ſumus. Proinde declaratus es eſſe ſecundus Moſes, vt qui maris fluctibus inuolueris diabolum in terra quidem, tua multiplici doctrina, quemadmodum ille in mare rubrum demerſit Pharaonem cum toto ſuo exercitu abreptis è tota ipſius multitudine manubiis, quas & Chriſto obtuliſti. Quàm multos permouit, vt concupiſcerent ac deſiderio tenerentur angelicæ conuerſationis! Equidem de præclarè actis facinoribus ſanctiſſimi Babylę quę geſsit & viuens & poſt acceptũ exantlati agonis palmare præmium vnà cum corpore, memorabilem vitam compoſuit ſanequam religioſe. Hic planè Ozias ac pię memorię conſecratus martyr Ioannes. Sed enim eſto noſtri memor, eorúmque qui diuino accenſi deſiderio nobis addicti ſunt, ô pater ſancte, te ſiſtens tremendo ſimul & glorioſo Dei throno noſtri cauſa, ab eo efflagitans vt peccatorum veniam nobis indulgenter condonet, ſuámq; immenſam miſericordiã impartiatur animabus noſtris, & hæc quidẽ ipſi videre prometeamur ſimul nec indecorè, ſed accommodatè & cõcinniter admodum attexta præſenti hiſtoriæ, vt & inuictã atque inexpugnabilem vim libertatis quam in concionando obtinebat, declarem, doceámque q̃ exprompt um fuerit * robur, quãta alacritas diuinæ illius animę. Quo enim tẽpore aduerſus ipſum ciebatur captioſa illa molitio ſiue actio calũnioſa, cõtemplatus inſidiatorum voluntatem prorſus implacabilem & cicurari neſciam, neque efferatam ingenij indolem eorum qui adornatę aduerſum ſe authores fuerunt calumniæ, erectus conſiſtens eo in loco, è quo conſueuerat ſcripturas Spiritus ſanctiſsimi aſpiratione contraditas (quarum intelligentia erat perquam plenus) ediſſerere populo, inter enarrandũ hæc dicebat plebi: Tẽpeſtates permultæ, immaniter ferocientes vndarum æſtus imminent: at ne ſic quidem extimuimus, ne in mare ageremur pręcipites. Inſiſtimus enim ſolidę petrę. Quãlibet deſęuiat, fetociat licet mare: petram interrũpere non poteſt. Fluctus quantũuis exuſcitentur, nauis Ieſu neutiquam poteſt vndis immergi. Quid timnimus? dic mihi. Mortem? Mihi viuere Chriſtus & mori lucrum. Sed exilium metuam? dic mihi. Domini eſt terra & plenitudo eius. Facultatúmne ſubuerear proſcriptionem? Nihil intulimus in hunc mundum, manifeſtum quia nec efferre quicquam poſſumus: & quæ in mundo hoc terrorem ingerunt, ea duco mihi aſperna-

* pro μέσως, lego μένος

bilia:& quæ frugi ac bona,ea censeo tisu prosequẽda. Paupertatem non timeo,non teneor cupiditate diuitiarũ.Mortẽ nihil reformido.Tãtũ est, viuere optarim ad exaugẽdos in virtute successus, eóque & per hæc quæ vobis nũc suggero,adhortor vestram dilectionẽ,vt cõfirmato ac præsenti animo sitis. Nemo enim nos à mutua dilectione diuellere aut ab inuicem seiungere poterit.Quos enim Deus coniunxit,homo separare non potest.Si enim de muliere & eius viro hoc dicit,eo ꝙ alibi dictũ sit:Derelinquet homo patrem suum & matrem suam:& adhærebit vxori suæ, & erunt duo * in carnem vnam.* Quod igitur Deus iunxit,homo ne separet. Quòd si nuptias dirimere non præuales,quãtò minùs Dei ecclesiam possit quis dissoluere?Sed eam oppugnas? Scilicet vt qui nequaquam potes noxam vllam intorquere in eum qui oppugnatur,imò me qui oppugnor,tantò illustriorẽ reddis,& nominis splẽdore magis conspicuũ.E diuerso tuã vnius fortitudinẽ aduersũm me initi cõflictus hic conatus tuus dissoluit.Durũ enim tibi est aduersus * stimulos suo acumine pungentes calcitrare Acumen stimulorum nequaquam obtundis,imò è pedibus elicis sanguinem.Adeò non dissoluunt,non demoliũtur petram isti fluctus coorientes, vt ipsi magis resoluantur in spumam. Ecclesia nihil vsquam potentius.O homo,dirimito bellum,ne tuum ipsius dissoluas robur.Ne bellum inferas cœlo. Hominem si oppugnas:vtique aut víceris, aut certè ipse vincêris. E regione si ecclesiam oppugnas,scito te arte nul la victoriam de ea reportaturum. Omnibus enim in immensũm est fortior Deus.Ne,quęso,Dominum aduersũm nos extimulemus,aut prouocemus ad æmulationẽ. Quisquis hùc studio incumbit,vt eum exagitet: vtique non nouit, ipsius quanta sit potẽtia.Inspicit terram, & facit eam intremiscere.Iubet, & ecce omnia concussit tremore.Vnam aliquam ciuitatem intemperiis exagitatam si momentò compescit, quantò magis potest constabilire ecclesiam? Sane ecclesia ipso cœlo fortior est: siquidẽ cœlum & terra transibunt,verba autem mea * nũquam transibunt. Cuiusmodi verba hęc? Tu es Petrus,& super hanc *meam petram ędificabo ecclesiam meam,& portæ Inferi non præualebunt aduersus eam. Si verbum hoc habes suspectum,vel factis habeto fidem.Quot quantíque tyranni toto conatu studuerunt euincere ecclesiam?Quot camini?Immanium beluarum exacuminati dentes?Enses exacuti quot?Qui omni studio oppugnarunt eam, quónam abierunt? Suppressi sunt silentio, obliuioni sunt cõtraditi. Quónam prouecta est ecclesia?quò euasit honoris? Tantò præ Sole ipso illustrius promicat & enitescit.Quæ illorum erant, extincta sunt,ierũtque pessum:quæ autẽ ad ecclesiam attinent, immortalia prorsus. Si cùm in raro erant numero,non vincebantur: cùm orbis totus iam pietate adimpletus est, quánam ratione eam te expugnare & euincere posse confidis? Cœlum & terra transibunt, verba autẽ mea nũquam transibunt. Idque iure optimo. Gratiosior enim Deo est ac longè amabilior ecclesia cœlo ipso:siquidem cœlum corpus non accepit,ecclesia verò

Marginalia:

* εἰς σάρκα μίαν
* ὃ
γνῶμαι à colletione petitæ.
* κέντρα ὀξεῖα
* οὐ μὴ
* μου

ſia verò carnem aſſumpſit. Propter eccleſiam conditum eſt cœlum: non item propter cœlum eccleſia. Eorum quæ facta ſunt nihil vos obturbet. Mihi vnum hoc, quæſo, vt gratuitum conferatis beneficium: fidem cõſeruate neutrobi euariantẽ, aut altrouerſum verſatilem. Non videtis Petrum ſuper aquas ambulantem, quum ſe parumper à fide diſiunxiſſet, veritus eſt ne ſubmergeretur, non vſqueadeo propter erraticum & inconſiſtentem aquæ impetum, quàm ob infirmitatem fidei? Non enim humanis decretis aut ſuffragiis ad complexum fidei huius ſumus prouecti. Neque homo quiuis nos eò vſque perduxit, vt eam diſſoluat homo. Hæc eò ipſe dixerim, vt ne quis arbitretur me excidiſſe mente. Abſit hoc. At neque quaſi inſoleſcens & hæc falſo mihi arrogans, immo cupiens animorum veſtrorum fluctuationem conſtabilire. Vbi enim vidit diabolus ciuitatem ſedatam eſſe, toto anniſu voluit eccleſiam concutere. O impuras, immo flagitioſiſſimas calumnias! Ne murum quidem vincebas, & ſperas tandem te eccleſiam collidere poſſe? Atqui non mœnium ambitu conſtabilitur eccleſia: in numeroſa multitudine eccleſia conſiſtit. En quàm ſolidæ ſunt eius columnæ, non quidem ferrò adſtrictæ, ſed fide compactæ & connexæ. Non dico, quia tanta multitudo piorum excreuit igne ipſo flagrantior, ſed neque ſi vnus eſſet, hunc tu euincere poſſis. Planè nouiſti cuiuſmodi vulnera inflixerint teſtes. Introgreſſa ſæpenumero puella delicatula ac tenella, virilis expers rori: Cera ipſa erat liquidior, & petra quauis ſolidior facta eſt. Larera eius * , ne ſic alioqui complexus es fidem ipſius.* Elanguit carnis natura, ne ſic quidem ſuccubuit aut concidit præſtans virtus fidei. Marcore abſumptum eſt corpus, at ſenſus iuuenilis reuiguit. Expenſa eſt ſubſtantia, verùm pietas perennabat ac pudor. Ne vnam quidem vincete poteras hãc mulierem, & ſperas te euaſurum ſuperiorem tanto populo? Non audis Dominum dicentem: Vbi duo vel tres congregati ſunt in nomine meo, illic ſum in medio eorum? Vbi numeroſus adeò populus mutuæ charitatis vinculo compactus & adſtrictus conſpicitur, non adeſt Dominus? Eius * arrhabonem penes me retineo. Ipſéne audaciam mihi ſumo ex propria virtute? Tabellas ſponſionis ipſius retineo. Illæ literæ mihi ſunt baculus, illę mihi certum & tutelare ſignũ, illæ mihi portus ſunt fluctuationum expers & tranquillus. Vt orbis vniuerſus turbelis exagitetur, tabellas mordicus tueor ac retineo. Ipſi literas illas recito. Murus tutelaris mihi ſunt, & munimentum ſtabile. Quænam hæ ſunt tabellæ? Ego vobiſcum ſum omnibus diebus, vſque ad conſummationem ſeculi. Chriſtus mecum eſt, ecquem timebo? Licet fluctus inundent aduerſum me & concitentur, quanuis ima vorago maris me abſorbeat, etiam ſi animoſa & vindictæ appetens indignatio principum aduerſum me cooriatur, iſthæc omnia viliora eſſe duco tela * arachnes: & niſi veſtra erga me dilectio obſtitiſſet, ne hodie quidem ipſe abnuiſſem hinc emigrare aliò. Semper enim dico: Domine, tua voluntas fiat. Non quia talis & talis, ſed

*ἐξέες
*pro τόνισε, lego ἠτόνισε
*pignus
*araneæ

ſiquid vis. Hoc mihi ſit tutiſsima turris, hoc mihi petra ſit immobilis nec violanda, hoc mihi ſit baculus minimè vacillans, & neutrobi ſe inflectens. Si Deus vult hoc fieri, fiat. Si quidem vult hîc me eſſe, habeo gratiam. Quò vult me hinc faceſſere, gratum habeo. Nemo vos obturbet, aut vllum cieat tumultum. Orationibus incumbite. Haſce motorias turbelas exciuit diabolus, vt interciperet, prorſuſque abrogaret ſtudium quod ſedulò impendebatur* litaniis. Sed enim caue locum des eius ſuggeſtioni, veriùs ipſi conemur inueniri ſolitò alacriores ac feruentiores. Cras vnà vobiſcum proficiſcar ad litanias. Aut quò ipſe pergam, & vos illuc: nam vbi vos, illic & ego. Vbi vnum corpus eſt, non corpus quidem dirimitur à capite, non etiam caput à corpore diſpeſcitur. Loco quidem diſtinguimur, ſed counimur charitate. Ne ipſa quidem mors nos intercidere poteſt. Etenim corpus meum licet moriatur, viuit tamen anima, & totius populi commeminit. Vos mei patres, quo pacto poſſim omnium veſtrûm obliuiſci? Vos mei patres, vos mihi vita, vos mihi ſplendor nominis, & gloriæ conſequutio. Si quidem vos promoueritis, profectum hunc veſtrum comprobo, & hoc nomine mihi ipſe placeo, adeò vt vitam meam exiſtimem eſſe diuitias in theſauro veſtro repoſitas. Ego veſtri cauſa paratus ſum vt decies milies mactер, nec vllam exiſtimo hinc me exhibere gratiam, quãdò debitũ tali opere reſoluere me agnoſcam. Paſtor enim bonus animam ſuam ponit pro ouibus. Paratus inquam ſum iugulari milies, & capita (ſi adeſſent innumera) exponere ad præſectionem. Equidem mors talis argumentum mihi fuerit & occaſio parandæ immortalitatis. Iſtæ inſidiæ aduerſum me adornatæ ſuggerunt opportunum ſubſidium ſalutis bene ſperandæ. Non enim ob facultates meas inſidioſa hæc molitio inſtruitur, vt ne cõtriſter: non etiam pro peccatis, vt ne angore aut animi deliquio intabeſcã. Tãtum eſt, propter amorem quo vos proſequor. Iſthęc enim omnia efficere enixè contendo, vt tuti permaneatis, vt nemo alienus clàm ſe inſinuet gregi, vt ouile hoc perſeueret ſyncerum & incolume. Ad parandam coronam mihi abundè ſufficit cauſa ipſa ob quam tot ſuſtineo agones. Quid ni pro vobis patiar? Vos enim mihi pręſcribitis viuendi formulam, vos mihi eſtis patres, vos mihi eſtis fratres, vos mihi loco filiorum eſtis: vos mihi membra, vos mihi corpus, vos mihi luce hac tantò eſtis dulciores. Quid enim vſquam eſt, quod mihi radioſum adeò iubar ſuppeditet, cuiuſmodi veſtra erga me dilectio? Radius hic in præſenti vita haud mediocri emolumento me afficit, in futuro implectit mihi coronam. Hæc proinde dixerim ad aures loquutus audientium. Quid enim veſtris auribus accommodatius ad audiendum? Tot peruigiles dies egiſtis, & nihil vos in alterutram partem inflexit, non temporis prolixitudo ſegniores reddidit, non incuſſi timores, non intentatæ minæ. Ad omnia vos exhibuiſtis ſtrenuos & generoſos. Ecquid dico quia generoſi fuiſtis? Nimirum id quod ſemper audire cupiebam, Temporaria hæc ne tantilli

*ſupplicationibus, non letaniæ.

quidem

quidem æstimastis, vt vale dicto terræ ad cœlos transportemini, exempti corporeis vinculis ad beatam illam philosophiam magna animi contentione properetis. Hæc mihi coronas pariunt, hæc mihi solatio sunt, hæc animum demulcent, hæc mihi *pigmentorum vicem supplent, hæc *pro ἄλημμα lego ἄλειμμα* vita, hæc occasio conciliandæ immortalitatis. Sed enim quosdam esse video qui suadeant, vt mihi temperem ab istis meis dogmatibus. Plerosque enim fœlicior rerum successus in contrariū transuersos agit. Quòd autem istis viderer plus æquo zelum exacuere, hinc reuolutus sum in hanc ærumnosam afflictionem. Et quidem illi suo more nos gradu deturbantes, quum per rerum gestarum diuersitatem superiores euasissent nostro agone, non iam cōminabantur. Sed enim tempestiuum vel nunc est, vt de mea afflictione nonnihil edisseram. Lex sancita quidem est, sed qui sancit leges, superior euasit. Filij, nullo vestro fructu vestram dilectionem * . Video enim coitionem ad pugnam ineundam *forsan deest, opponitis* conspirantem, e regione Deum contumeliose affectum. Video agonem in me delabentem & munerarium siue præsidem certaminis non mediocri mœrore affectum. Video persuasionem veritatis exolescere, & ad tabem properare, ex opposito flagitiosam molitionem reflorescere. Mihi ab istis opponitur: Comedisti, dein baptizasti. Anathemate percellar, si quidem hoc admisi: non * veniam in numerum & radicem episcoporum, non item admittat in angelorum consortium, non denique prober Deo gratus. *ἀριθμηθείην εἰς ῥίζαν* Vt interim donem me & comedisse & baptismo admouisse, vtique rem feci non intempestiuam siue inauspicatam & absurdam. Ad id quod dico, attentum animum aduerte, sed nec desinam dicere. Id quidem dicere non pigrum, vobis autem tutum. Cœptum igitur propositum redordiar. Obiiciunt comedisse me, dein baptismo admouisse? Hoc ergo nomine de gradu deturbent & Paulum. Ipse siquidem à sumpta cœna, carceris custodi baptisma contulit. Ausim dicere, Exauthorent CHRISTVM ipsum. Is enim postquam cœnauit, discipulis * communionem gratuitò dispertiuit. *sacri sui corporis & sanguinis.* Sunt & hæc eximia nobis insignia pignora mutuę pacis, populi autem illustria * encomia: mihi verò hic texitur corona, vobis fructus *laudes virtutis nomine* decerpitur. Cæterùm dilectissimi planè nouistis, quibus de causis me ab hoc throno depellunt. Tapetas ad ornatum minimè expandi, vestimentis sericeis neutiquam amiciri volui, ipsorum ingluuiem non magnopere demulxi, quin & * filij filiorum aspidis refloruere. Adhuc *ἔγγονα. vide Phauorinum.* & pręter omnem modum * semen Iezabelis mœrore contabuit: e regione gratia concertat Elię, tuetur ac propugnat. Proinde in medi- *Eudoxia imperatrix* um mihi expromito admirabilem illum ac prædiuitem vitæ præconem, Ioannem dico vsqueadeo pauperem, vt ne lychnum siue lucernam possederit. Siquidem habebat is lampadem CRRISTI sibi prælucentem, cuius caput præsecuit cooperatrix & comministra *. Heu *חוה Heua viua.* quæ & sanctis impedimento fuit, quæ & prophetas persequuta est,

quę dolo malo iussit prędicari ieiunium, quæ & nomenclaturam sortita comparem * echidnæ, scitè saltitauit, & choream duxit prandio nondum absoluto. Vitam hæc minimè concupiuit, non hanc incessit cumulandarum opum cupido, imperatoriam dignitatem tanti fecit, non aliud quidnis ex omni opum affluentia exoptauit. Cæterùm tu mihi dic, ô homo, quid illud cuius desiderio tantopere exarsit? Caput concupiuit hominis. Cur autem hominis? sed & * Euangelistæ. Atqui non præualuit accipere caput. Ob increpationem enim desecuit caput. Illegitimam quidem illam suam cupiditatem auidissimè expleuit accepto capite in disco. Vide simul & demirare solertem Dei potentiam. Qui coarguit insons alioqui nec vlli obnoxius culpæ, præcisione capitis imminutus est, atqui is ita præfectus in dextera est Christi: illa e diuerso indeprecabile nec vnquam exorabile luit supplicium. Rursus ille qui semen est, qui & * sator spinæ in morem aculeatus, velut altera Herodias sedulò anquirit ac festinat, quo artificio petat caput Ioannis. Iterum saltitatoriam choream haud secus gesticulando in omnium prospectum deducit. Nos autem non eam gesticulationem pedibus ludendo repræsentamus, sed * Mariæ exemplo stabilibus plantis confirmatam choream proludimus. Clamat rursus Ioannes: Non licet tibi habere vxorem fratris tui. Ecquid dicam? Tempestiuum est, vt erumpamus in lachrymas. Nihil horum non ad * ignominiam spectat & excurrit, sed & omnia iudicat tempus. Preciosus auri fulgor nihil non deprædicat gloriosum. Sed age, mihi in medium profer sanctum Dauidem dicentem, & hæc exerta voce depromentem: * Aurum siquidem affluat, nolite cor apponere. Sed enim dic mihi tu. Quis hic erat qui istiusmodi eiaculatus est vocem? An non is obtinebat ex condicto regalis solij fastigium? Nónne regia potestate functus ordine cuncta administrabat? Ne is quidem ad rapinam aciem oculorum intendebat, non ad demolitionem pietatis eius mens deuergebat, neque illi erat anxia cogitatio de cumulandis thesauris, sed delectus militaris illi erat curæ. Assensum vxoris non requirebat. Fugite & vos ô mulieres alienorum virorum conuentus. Viris vestris ne consilium dederitis quod iniquum sit, quin potiùs eos confirmate secundum prædicta. Númnam flammam quæ vos vrebat, ipsi extinximus? Vtrúmne tandem subacta sunt corda vestra & emollita? Verùm enimuero ipse noui quia vos quæ filiæ estis & imitatrices Mariæ, nonnihil vtilitatis hinc relaturę estis. Alię contrà exatiatę quidem & inebriatę non à vino, sed inexplebili auaritia, quemadmodum beatus Paulus vociferatur & deprędicat dicens: Radix omnium malorum est * cupiditas. Hoc pacto hę mulieres intelligentię omnis expertes ac stultę aures suas oppilant, vt pro bono semine iacto aliud nihil pariant quàm spinas.

Viperæ, quæ mater fuit Hydræ. Hesiodus.

Baptistã intelligit euãgelistam Christi.

pro ἀνέρος lego ἀνορθοῖς

sororis Moysi vel Virginis matris, Exultauit spiritus meus.

Allusio ab Eudoxia ad adoxiã ex contrario.

χρυσός

Inertiam Arcadii perstringit.

Arcadius vxorius.

φιλαργυρία amor argẽti, pecuniæ.

Cæterùm vos adhortor & obsecro, ne videamur deiecisse semen nostrum

strum

ſtrum ſuper petram,(ſiquidem agricolatio ſumus Chriſti) vt audire promereamur: Euge ſerue bone, intra*in domum meam: vt ne pro hac ſententia dicatur: Serue male ac piger, magis ipſe vos obteſtor vt luceat veſtra conuerſatio coram hominibus, non item ſtulteſcat aut infatuetur ſal noſtrum, ſed glorificemus, ſed rependamus gratiarum actionem nos ditati ei qui prædiues eſt, nos paupetes benigno hominum amatori, ac pauperum amantiſsimo CHRISTO, qui idem alioqui potens eſt forti ac prævalida manu ſua. Et hæc quidem de vobis, ô mulieres, dicta ſunto. Forſan autem finit hæc me perpeti Deus quæ inter ſe conſultant ac decernunt ſe molitutos aduerſum me, me vt per has calamitates probet, quòd in laboribus & ærumnis prorſus conſiſtat victoria, & corona per certaminum tolerantiam adornari ſoleat. Etenim admirabilis ille dicebat: Curſum conſummaui, fidem ſeruaui: in reliquum repoſita eſt mihi corona iuſtitię, qua corona dignos efficiat vniuerſorum Dominus in ſecula, Amen.

* εἰς τὸν οἶκόν μου

Sanè verba hæc ſunt huius ſapientis qui orbis vniuerſi Doctor, erat ac præfulgidum luminare eccleſiæ. Hi ſermones ſunt Ioannis paſtoris ouium ſuarum amantiſſimi, quos habuit ad gregem ſuæ fidei & doctrinæ concreditum, quo tempore conſeſſus præter legum æquitatem malignantium mutua coïtione aduerſus ipſum conſpirabant, cupientes eum exauthorare ſimul & deturbare de throno ſui epiſcopatus, hiſce conſolatoriis verbis demulcens populi mœrorem, ac pleniore gaudio perfuſus ſuper fide & promotione eorum, ducens ſuæ ipſius gloriæ quòd perſpicuè noſſet illorum erga ſe propenſam gratitudinem. Sed enim iterum poſtquam Arcadius Imperator beatum hunc & percelebrem virum in exilium relegauit, compertum habens ſe peccaſſe, ſibíque malè conſcius iuſsit ipſum ab exilio reuocari. Is eccleſiam ſanctam ingreſſus vi adactus à populo, ſibi vt pro more conſueto ſpiritualem ediſſereret doctrinam, inſtinctu Spiritus ſancti corroboratus, exorſus eſt concionem ad eos, ac dixit: Quo tempore *Saram ab Abraham iniecta vi abſtulit Pharao, mulierem vtique pulchram, & honeſta indole, ac decora ſpecie præditam, malitioſus ille barbarus & Ægyptius iniquis oculis Saræ elegantem formam contuitus, cupiénſque committere facinus nefarium adulterij: tunc ſanè, tunc non ſtatim initio Deus icere voluit adulterum, vt declararetur & iuſti virilis ac ſtrenua probitas, & mulieris pudicitia, ſimul & barbari procax libido, Dei inſuper benignitas. Iuſti quidem virilis conſtantia, quòd is cum gratiarum actione toleraſſet inflictam ſibi iniuriã: mulieris autem pudicitia, quia rametſi incidit in manus barbari illius, illibatam tamen & incolumem caſtimoniam conſeruauit: Barbari petulans laſciuia, quòd alienum cubile inuadere voluerit. Denique Dei benignitas demonſtrata eſt, quòd ſpe omni humana deſtitutus vir quum eſſet, tunc iuſto Deus contulit coronam. Hæc tum fiebant in Abraham. Hoc ipſum in eccleſia hodie fieri contigit. Ægyptius ad

Apoſtrophe authoris ad Ioan. Chryſoſtomum

* שרה *princeps mulier, domina.*

eundem modum ille suos habebat hastatos satellites, nec secus obtinebat suos propugnatores: ille Saram perinde ac ecclesiam vna detinebat nocte, diem vnum hic inuasor eius fuit, at ne vno die permissus est eam retinere, vt omnibus perspecta eius foret continentia, quia nihil alioqui corruptelæ aut vitij eius intulit decori sanctimoniæ ingressus ad barbarum. Murum siquidem apparauit, & tabellas confecit quibus permulti propria * subscripserunt *. *Tunc eluxit & barbari illius nequitia simul & Dei benignitas. Sed enim barbarus ille agnito peccato confessus est se legem transgressum. Dixit enim Abrahæ: Vt quid nobis fecisti hoc? Cur dixisti: Soror mea est? Parum enim abfuit quin peccauerim. Ad hunc sanè modum post conceptam animo illegitimam nequitiam secum eluctabatur. O te miserum & ærumnosum! Peccasti, quiesce. Ne adieceris peccatum peccato. Illud etiamnum repetiuit secum habens opes Ægyptiacas: e diuerso ecclesia rediit quidem, sed diuitias habens à cognitione & scientia profectas, quare & continentia multò clarior explenduit. Vide enim insaniam barbari. Cur eiecisti pastorem? Quare pecus dissipasti? Qua ex causa emisisti gubernatorem? Quam ob rem gubernacula perfregisti? Eiecto vinitore, quam ob causam vineas ipsas ab radice auulsisti? * Quocirca monasteria demolitus es, barbarorum imitatus turbulentam excursionem? Fecit vniuersa hæc, vt vestra virilis fortitudo enotesceret. Hæc omnia fecit, vt intelligeremus quid grex posit hic sub pastore Christo, absente pastore, & quàm compositè se adornarit, quàm ritè adimpletum sit verbum Apostoli: Non in præsentia solùm, sed & in absentia mea, cum timore & tremore vestram salutem operamini. Tametsi hæc interminabantur se molituros aduersum me, nihilominus verebantur vestram magnanimitatem, philtrum vestræ erga me dilectionis, vestrum erga me desiderium. Hinc dicunt: In ciuitate nemo nostrûm ausit aduersum eum quicquam tentare. Eum nobis date extra ciuitatem. Accipite me extra ciuitatem, vt re ipsa condiscatis ecclesiæ desiderium. Discite (quæso) filiorum meorum generosam indolem, militum robur, armatorum vires, *diadematum intermicantem splendorem, exuberantem opum copiam, magnitudinem dilectionis, quàm constans illis suppetat in aduersis patientia, quàm in illis vigeat flos tuendæ libertatis, quàm illustris splendor partæ victoriæ. Fac memíneris conflictus ille tuus quàm deridiculus fuerit. O res abs te gestas nouè quidem & præter opinionem. Pastor externè se continet vnà cum prægestiente ouili, & dux q̃ longissimè profugit vnà cum obarmatis militibus. Non iam habebat exercitũ ecclesia solùm, sed & ciuitas ecclesia facta est. Vici, fora, vir quiuis tandem sanctificabatur. Hæretici reuertebantur, meliùs conuersabantur Iudæi: e regione sacerdotũ vita passim dãnabatur, & Iudæi faustas acclamationes ac laudes concinebãt Deo, atq; ad nos accurrebãt. Per hũc modũ Christo se addixerunt. Quem Caiphas cruci affixit, latro confessus

*subaudiendum χεὶρὸς manu

*Theophilum perstringit.

Philipp. 2. b

*διαδημάτων

confeſſus eſt. O res ſtupẽdas inſolẽter prętereꝗ; omniũ opinionẽ mirè geſtas. Sacerdotes trucidarunt, quẽ magi procidẽtes adorauerunt. Eccleſiã hęc niſi ſic geſta eſſent, malè excepiſſent hoſpitio. Diuitiæ veſtrę nuſpiã apparuerunt. Erant quidem, tametſi viſæ non ſint. Quẽadmodum enim Iob iuſtus quidem erat, & non emerſiſſet in lucem eius iuſtitia niſi vulneribus ſaucius, & arroſus fuiſſet vermibus: ad eundẽ modũ & veſtrę diuitię niſi per inimicorũ inſidias, nõ veniſſent in omniũ proſpectum. Etenim reſpondens Deus beato Iob ait: Putabam te aliter reſponſurum, vt iuſtus appareres. Inſidioſè inierunt conſilium * illi, oppugnarunt, & victi abierunt. Quibus oppugnarunt modis? Fuſtibus. Quibus armis diſceſſerũt inferiores? orationũ pręſidiis. Si quis te in dextera maxilla alapa ceciderit, obuerte ei & alteram. Tu clauas ac fuſtes in eccleſiam infers & oppugnas eam? Nihilne vereris dignitatem ſacerdotij? Nihil defers pręcelſę magnitudini principatus? * Baptiſterium per tẽ ne ſanguine oppletum? Vbi condonatur peccatorum remiſſio, ibi ſanguinis fit profuſio? In cuiuſmodi acie quanlibet violenta fiunt hæc? Imperator locum ingreſſurus, ſcutum, parmam aut clypeũ à ſe proiicit: tu contrà ingreſſurus fuſtes arripis & clauas? Ille extra ſacrum teſſeras Imperij profert: tu teſſeras bellicæ impreſſionis huc intuliſti. Atqui * ſponſa mea nihil per te noxę accepit: ſuum illi decus perſeuerat incolume, nulliq́ue non ſpectandum palàm exhibet. Ob hoc gaudeo, non quia viciſtis. Siquidem teſtatus ſum victoriam ex parte ceſſiſſe nobis vobiſcum. Nam quãdo ſeceſſi, veſtrum illud trophęum in omnium proſpectu nudum fuit. Veriùs & hoc in laudem meam verſum eſt. Rurſus hanc ipſam victoriam magna ex parte vobiſcum communem reporto, quippe qui vos hunc in modum educaui, vt abſente patre propriam animi generoſitatem opere ipſo palàm exhiberetis. * Nãque quemadmodum qui generoſi ſunt & fortes athletę, tametſi abſens ſit pędotribes, nihilo ſegniùs ſuum oſtentant robur: ita & qui inter vos præſtanti ac generoſa fidei virtute præualent, abſente etiãnũ doctore ſuæ magnanimitatis ac decoris ediderunt argumenta. Quid iam verbis opus? Lapides iſti inclamant. Hac de re vel muri eiaculantur vocem. Concede hinc in aulã imperialem, & confeſtim audis conſtantiam Cõſtantinopolitani populi. Adito mare, confer te in vaſtam quanlibet ſolitudinem, in montes faceſſito, domos luſtrato: nullo non loco inaudietis in quàm ſublime præconium veſtrum excitaueritis, quia ſuperiores euaſiſtis præſtantia fidei. O popule doctoris amantiſſime. O popule patris obſeruantiſſime. Beata planè ciuitas, non in gratiam columnarum, non ob conuexa tectorum aut laquearium aurea, ſed propter veſtram omnium virtutem. Tantæ adornatę ſunt inſidię, & ecce de eis veſtræ orationes victoriam reportarunt. Et meritò quidem. Etenim eę preces intentæ erant ac iuges quas inter fontes & ſcatebræ lachrymarum vbertim defluebant. Illi miſſilia * ſpicula iaculabantur: vos e diuerſo lachrymas effundebatis. Illi peracrem animorum indignationẽ, vos man-

Marginal notes: * amici Iob. — * φωτιστήριον, locus fontis ſacri baptiſmatis — * eccleſia — * γνώμη confirmat collatio. — * linguarum

ſuetudinem demonſtrabatis. Quod vis facito, modò vos oretis, illi quidem qui contradicebant, nunc vbinam ſunt? Nulla ipſi promouimus arma. arcus nullos tetẽdimus. An iacula vlla in eos detorſimus? Oremus, & illi momẽto minus in fugam ſe proripient. Quaſi enim * arachne perrupti ſunt & à ſe diſtracti, ex oppoſito vos tanquam ſolida petra perſiſtitis. Ego veſtri gratia planè beatus. Equidem contemplari lubet, quàm ingentes hic mihi cumulauerim diuitias. Sanè demiratus ſum etiã nunc. Longo eram diſſitus interuallo, & ciuitas ſe aliò conferebat habitatum. Hominis vnius cauſa pelagus in ciuitatem redactum eſt. Mulieres, viri, pueruli immaturę etiam ętatis, mulieres vterum geſtantes & prægrauidę fluctiuomos maris æſtus ne tantilli quidem fecerunt. Aduerſus pelagi exęſtuantis minas nihil non auſæ ſunt. Non ſeruus extimuerat dominum. Non iam mulier natiuę ſuę infirmitatis meminerat. Forum ipſum ceſsit in eccleſiam, quę vbiuis locorum veſtri gratiam contigerunt. Quæ enim vſpiam ſunt, non per veſtram viuendi formulam, ad meliorem diſciplinam redacta. Imperatricem

* aranea tela, hoc loco

Non enim zelum ipſius tegam ſilentio. Nec alioqui dixerim hęc, illi vt aſſentet aut eblandiar, ſed vt quàm optimè de pietate mereat. Siquidem arma non accepit, ſed ea officia quæ ad virtutem rectà prouehunt. Abductus tun c ſum hinc. Modum ſcitote. Noſſe enim conuenit quæ inamœna ſunt, & ingerũt animo mœrorem dicere, vt & quę commodiora ſunt ac ſuauiora, condiſcatis. Nunc iam primùm diſcite quo pacto hinc ſim abreptus & quonammodo redux ſim.

Qui ſeminant in lachrymis, in exultatione metent. Euntes ibant & flebant mittentes ſemina ſua. Venientes autem venient in exultatione portantes manipulos ſuos. Verba hęc ea repręſentant quæ nuper geſta ſunt. Ea igitur ſuſcipitote cum actione gratiarum, quem abeuntem mœſti eſtis honorificè proſequuti, nec id factum prolixiore tempore, ſiquidem intermedio die vno diſſoluta ſunt omnia. Sed & hæc morula ſiue cunctatio in gratiam veſtri interceſsit. Nunc quando Deus initio ſtatim hęc omnia deduxit in nihilum, rem vobis aperio reconditam prorſus & arcanam. Pelagus emenſus ſum ſolus, eccleſiam ipſe geſtitans. Dilectio enim non contrahitur in anguſtũ. Nauis ſiquidem capaciſsima eſt, non loci arctitudine diſtricta. Non anguſtiemini in nobis. Hinc abij anxiè ſolicitus ac ſatagens eorum quę ad promotionem veſtram attinebant. Abij corpore quidem à vobis ſeiunctus, non etiam mente, ſed counitus. Abij obteſtans Deum, eíque commendans veſtram dilectionem. Abij, & ecce ſolitarius ſedebam, quę vos concernebant anxius ad mentem reuocans. Solus ipſe mecum conſilia captabam de mea peregrinatione. Ipſa Dei amantiſsima, die primo literas deſtinatas, ſub hoc tenore verborum miſit. Congruit enim ipſius verba exprimere: Ne arbitretur tua ſanctitas me conſciuiſſe quę aduerſum te geſta ſunt. Ego innocens à ſanguine tuo ſum. Homines facinoroſi & corruptelis vitio-

rum contaminatissimi hanc in te commenticiam machinam concinnarunt. Testis mearum lachrymarum est Deus. O sacerdos quãto nixu eas ipsa effudit? Equidem hę ipsius lachrymę factę sunt libamen. O sacerdos tua met cõsecratione sacrificium offerens Deo ac libans lachrymas, confessionẽ & pœnitentiam, nõ pro sacerdote sed pro ecclesia, pro disperso grege populi obtulisti. Meminerat vtique, memor inquã erat & puerorum & sacri baptismatis. Dicebat ipsa: Memini ego, quia consecratione manuum tuarum filij mei fonte baptismatis regenerati sunt. Hęc tacita mente versabat imperatrix. Sacerdotes interim inuidia excęcati omnes ignorabant locum in quo sibi hospitandum foret. Et hoc sanequàm admirabile est dictu. Et quidẽ illa quasi pro * filio intremiscẽs nusquam non obambulabat, non corpore sed emissione suorum militum. Non enim locum destinatò acceperat vbi degerent. Nam quaquauersum eos emittebat nimisquã solicita ne dolo malo circunuentus occidione occideretur, ne eo perempto (ait) nobis dispereat pręda venationis nostræ. Cætera per meipsam exhibeo. Id solum peto, vt ne superiores euadant. Hostes interim illi nullum non locum perlustrarunt, retia sua expandentes quò eum caperent, & ad illorum manus reducerent. Deinde obsecrabat & genibus sancti regios liberos admouebat, hoc vnum expetens vt virum efficeret comparticipem suę venationis, quemadmodum & Abraham Saram, sic hęc virum. Ait itaque, perdidimus sacerdotem, sed velut postliminio ipsum reducamus. Nisi enim illum reduxerimus, nulla superest spes tuẽdi imperij. Nimisquam autem arduum est, vt vni cuipiam communicem eorum qui hęc operati sunt. Lachrymas emisi supplicans Deo, nullam non commentationem & solertiam ostendens. Nec vos latet quanta cum beneuolentia vos exceperit, quomodo velut inter vlnas, quasi membra propria, quomodo prædicabat se vobiscum mihi studio ac fauore obsequi. Neque enim verba hæc nostram æquitatem fugere potuerunt, quòd is susceperit regendam matrem ecclesiarum, monachorum altricem, pręsidem sanctorum, ac pauperum quo fulcirentur, baculum. Laus vtique illius gloria est quę ad Deum resultat, corona ecclesiarum. Dico sanè pręferuidum ipsius desyderium. Dico studium honoris quo me vnam prosequitur. Heri sub vesperam profundiorem hæc ad me destinauit dicens verba hæc: Dic ei, Oratio mea impleta est, nimirũ id quod efflictim postularam, vt legitimè fieret & ex officio. Ob hoc corona veriùs quã hoc diademate redimita sum. Recepi sacerdotem, reddidi caput corpori, naui gubernatorem, pastorem gregi, nuptiali thalamo sponsum. Pudore aspersi sunt & ignominia adulteri. Si vixero, si emoriar: non ampliùs mihi membra. Expendite, ex ea tentatione quàm pręclare res gestæ emicuerint. Quid facturus sim, vt gratiarum actionem ac vicissitudinem rependam vestra hac dilectione dignam? Equidem dignam referre neutiquam possim: quam autem ipse possideo, lubens impertior. Exprõpto & alacri animo optarim pro vobis sanguinem effun-

Ipsa dicit quã lachrymas libauerit Deo.

**Theodosio iuniore.*

dere. Agricolatione nulla mihi opus est. Dormio ego, & ecce vernant co manti flore ipsæ spicę. Nullo igitur labore opus. Tametsi ipse conquiesco, oues lupum euincunt & euadunt superiores. Quo vos appellẽ nomine? Oues ne, an pastores? An gubernatores? Vtrúmne milites, an duces? Verba hęc omnia asseuero vobis conquadrare. Quum enim videam à vobis asseruari decorum ordinis ac disciplinę, oues voco. Siquando contemplor prouidam & solertem prudentiam, pastores vos esse censeo. Quum perspicio in vobis explendescere sapientiam, nomino gubernatores. Quando magnanimitatem & acrimoniam spiritus contueor, appello milites simul & duces. O operosum negotium. O sagacem populi prouidentiã. Lupos hinc abarcuisti, immo & profligasti, neque id citra anxiam solicitudinẽ. Qui vobiscũ erãt nautę, aduersum vos coorti sunt. Horũ nonnulli bellũ adornarũt aduersus ipsam nauim. Aduersus externum hunc clerum voce exerta clamate, & alium clerum ecclesię * Quid clamore opus? Abierunt, expulsi sunt. Nemine persequente in fugam dilapsi sunt. Mortalium nemo erat qui ipsum insimularet aut impingeret crimen, sed tacita coarguebat conscientia. Si inimicus maledixisset mihi, vtique sustinuissem. Nunc autem qui mecum versabantur, aduersum me constiterunt. Qui mecum velut naucleri moderabantur hanc nauim *, secum constituerunt eam pręcipitem agere in hoc mare turbulentum. Eorum qni à me stabant, demirati sunt prudentiã. Hæc eò dixerim, non quasi eblandiens aut demulcẽs vestram discordiam. Nam quę illi operati sunt, intestina erant seditio: quę vos à zelo pio profluebant. Non enim ipsos censuistis dignos qui è medio tollerentur & mulctarentur morte: sed vt consentaneè in idem conspirarent nobiscum & cum ecclesia, vtne rursus submergeretur. Vestra enim virilis magnanimitas nequaquam siuit exurgere procellosam tempestatem. Illorum autem mens & maligna voluntas turbulentam & intempestiuam hanc fluctuationem operata est. Siquidem rem totam non exitui imputo, sed flagitiosę illorum voluntati adscribo. * Homo enim qui quòd altaribus adstitisset tanti tamque numerosi populi ad id consecratus, debuerat siqua oborta fuisset tempestas inomœna, eam sedare & in officio cõtinere populum, adeò id non fecit, vt etiam intemperiem fluctuationis auxerit exerto aduersum se gladio. Filios insuper suos cõsumpsit, non quidem re ipsa id expertus, quòd Deus prohibuerit: quo factum est vt vos demirer & laudibus prosequar, quia sedato bello ac pace reposta etiam nunc attenta mentis acie obseruatis modum ac formulam quibus possit pax absoluta iniri, denique & sanciri. Oportet enim gubernatore tranquillæ paci restituto, cum nautis mutuam habere concordiam. Nanque si inter vectores & ipsos nautas oboriatur motoria seditio, nauis ipsa pręceps immergitur fluctibus maris. Vos pacem hãc Dei gratia cœptam pro animi vestri sentẽtia ratam efficite, ac sartam tectam reddite. Huius constanter tuendę efficiam vos mecum adiutores & comparticipes.

Neque

*Desit verbũ, forsan subrogate, substitute vel cooptate

*ecclesiæ

*Theophilus Alexandriæ episcopus.

Neque enim hac in re quicquam possim, nisi vestra auxiliari ope adiutus, dein & * Augustæ fretus suffragio. Etenim illa multarum rerum obit curam, pro Imperij negotiis anxiè satagit, permulta administrat quę ad Reipublicę moderationem vtilitatémque spectant. Itaque vt quod probè plãtatum est, solidè persistat ac stabiliter perseueret, vt nulla in posterum intemperie ecclesia collidatur, nulla exagitetur fluctuatione, pluribus commendaui vestram prudentiam, Imperatorúmque solertem prouidentiam. De bello enim, vt de ecclesia nõ est officij mei ipsis tam prolixum texere sermonem ac edisserere. Obsecremus Deum, pro tuenda dignitate ecclesię rogemus, orationibus assiduis immoremur. Ne, quęso, ob id quia afflictiones pessum ierunt, lentescamus, nosque dedamus socordię ignauę. Ea siquidem gratia in hodiernũ vsque diem orationibus assiduis institimus, magnopere expetentes eximi grauibus istis calamitatum procellis. Nunc quas res afflictæ & incommoda dirempta & è medio sublata, debitam Deo exoluamus gratiarum actionẽ. Quemadmodum tunc nos præstitimus virili magnanimitate constantes, ita & hodie ad excolendam virtutem nihil minus simus strenui. Pro vniuersis hisce beneficiis gratias rependamus Deo, cui gloria & imperium vnà cum filio, cum bono, sancto & viuificante spiritu, nunc & semper & in secula seculorum, Amen.

* Eudoxiæ

AD OPTIMVM QVENQVE lectorem παραίνεσις Cartusiani.

Paucis te præmonitum velim in Christo charissime. Enarrationem vitæ totius, viri prorsus incomparabilis & eiusdem citra controuersiam eloquentissimi Ioannis Chrysostomi (quod certò scire possim) latinè primi damus qualicunque filo nostræ dictionis. Equidem nostram hanc versionem vt puriorem, ita & explanatiorem fueras habiturus, si quidem ad manus venisset vsus emendatioris archetypi. Nunc autem quando id vnicum erat exemplar & idem corruptissimum, fieri non potuit, quin aliquam multæ resederint mendæ. Primùm, scribæ operis duo fuerunt. Prior quidem aliquantò emendatiùs posteriore suam adornauit Sparten, tametsi in eo desyderarim attentiorem diligentiam, quippe qui per incogitantiam (vt ferè fit) dictionem sententiæ absoluendæ necessariam alicubi suppressit prorsus & transiluit indictam, vti documento est locus quem habes initio folij sexti, pagina prima, vbi occurrit, cum Anthemio, mox subnecte, excanduerunt, aut indignati sunt, cuius vicarium verbum desyderabam in exemplari quò factum est vt & à parte mea etiamnum peccatum sit, qui quum planè intelligerẽ collatione posterioris sententiæ consequi τὸ ἀνακόλουθον plus æquo fidei bonæ tribui. Cæterum indulgenter condonabis, siquidem tecum cogites supra

humanæ conditionis legem esse semper & vbique ex promptam retinere ac præsentem omnium memoriam, sic vt necubi comperiaris dormitasse. Posterior scriba tot adeò mendis contaminauit & permiscuit quam erat nactus sparten, ita vt me non semel piguerit suscepti istius inexhausti laboris, non quòd dictio sit ornatior, vulgari enim proximè accedit. His adde, quia sententiæ permultæ aliqua ex parte aut interlitæ erãt per conflictationẽ initam cum blattis & tineis, aut intercisæ per imprudentiã compaginatoris. Accedit his transpositio foliorum, vti est aduentus Flauiani Antiocheni Archiepiscopi, qui oraculo admonitus, diluculò vt è monasterio eductum Ioannem Chrysostomum (cui abbas præerat & ipse monachus) præficeret in presbyterum Antiochenæ ecclesiæ. Hanc ego corruptelam suo loco restitui. Habes & alteram folio. 72. Quæ enim mox sequuntur à morte Ioannis referenda sunt ad contiguam paginam, quò loci legis: Tantus, tãque numerosus, &c. Faxit Dominus, vt aliæ nullæ resederint transpositiones. Bona fide (quæ in interprete omnium maximè expetitur) si non vbique assequutus, at certè sum sequutus sensum. Boni siquid inest operi, ad gloriã Dei id omne transcribatur, tantum est vt nostri misereatur, qui serui inutiles sumus. Bona spes affulget propediem emersurum alicũde in apertam lucem exemplar hoc corruptißimo elimatius, tum frui eo poteris, tu interim hoc quod· ἀμωδὶ damus, cõmodè vtitor & boni cõsulito. Equidẽ sat scio te intelligere actionẽ ingenuæ liberalitatis nõ tã cõsistere in rerum quæ dãtur precio & multitudine, quàm in generòso dãtis habitu, & exprompta alacritate animi. Sed enim roget forsan aliquis, quanã ætate author hic Georgius vixerit. Ex ipso statim vestibulo operis colligitur posteriorẽ fuisse Theodoreto, Socrate Scholastico & aliis aliquot, è quorũ cõmẽtariis ingenuè fatetur se decerpsisse bonã partẽ huius miscellaneæ farraginis. Quòd autem in viuis fuerit prior Ioanne Damasceno, ex eo liquet, quia hic Damasc. qui imperãte Theodosio Atramiteno vixit, & aliquantò pôst scripsit aduersus incubitorẽ imperij Leonẽ Isaurum Iconomachum libellos tres de veneratione. S. imaginum, quos anno superiore & latine reddidimus & in publicũ per typos emisimus, in horũ primo locũ inducit ex hoc opere de imagine B. Apostoli Pauli. En habes fo. 25. pagi. 2. Vtique verbotenus desumpsit Damasc. ex hoc opere. Consultis (quotquot habeo) Græcis viographis, hac de re ceti aliud nihil deprehẽdi de authore. Deniq; vt coronidis vice finẽ faciamus dicẽdi, quid de lipsanis, hoc est reliquiis. S. huius Ioã. præter cæteros superiores memoriæ prodiderit Nicephorus Callistus ætate quidem iunior, non intẽpestiuum fuerit audire. Tametsi certò certiùs credã Deum esse omnipotentem, quippe qui dixit & facta sunt, ipse mãdauit & creata sunt omnia, ne sic quidẽ persuadeor, vt credã vera esse omnia quæ hic in literas misit, & nos calci historiæ huius non indignum duximus per typos attexere. Atqui fides penes lectorẽ esto. Neque enim viographi qui hunc ætate præuerterunt, rem tanti momẽti fuerãt suppressuri silentio. Hic enim Nicephorus historiã suam absoluit, annũ nondũ egressus sextũ & trigesimum, eamque consecrauit Manueli, veriùs Emmanueli Palæologo Ioãnis Palæologi Imperatoris filio, circa annum Domini. 1328. Iuxta igitur interpretis versionẽ, sic habet Nicephorus lib. 14. cap. 42. Eadẽ tẽpestate. 17. consulatu Theodosij, patriarcha Proclus nouum quiddam, &c. Cap. 43. hæc seriatim cõplectitur.

DE RELIQVIIS SANCTI IOANNIS CHRYSOSTOMI E BARBARA COMANORVM regione reuectis Constantinopolin, *διήγημα stupendum prorsus & admirabile.

*narratio

FECIT præterea præclarum aliud quiddam, gloriáque eius prorsus dignum. Quum enim sciret ecclesiam dudum scissam esse propter abrogatam Chrysostomo dignitatem, consilium quæsiuit, quomodo ecclesiam à dissidio & seditione conseruaret, & hominum mœrorem consolaretur. Rem eam Dei ductu mirabiliter est aggressus. Quinto patriarchatus eius anno plebs, quæ piè propter Ioannem tumultuata fuerat, congregata, Proclo persuasit, vt legatione apud Imperatorem fungeretur, vt sanctus ille vir ab iniusto exilio reuocaretur, populúsque & ecclesia orbitate liberaretur, petiturus. Id Proclus statim non grauatè fecit. Et qui corpus eius adducerent, missi sunt. Tumulus autem immobilis prorsus fuit. Et quum multæ multorum manus ad eum mouendum adhibitæ essent, nihilo magis loco moueri potuit. Quod vbi Imperator cognouit, statim causam eius rei intellexit. Itaq; literis rubrica scriptis, virum sanctum, vt adduci se pateretur, obtestatus est. Literæ ipsę supra pectus eius positæ, & peruigilium actum, precésque ad Deum fusæ sunt. Ita tumulus se abducentibus facilem præbuit, & sanctus ipse pondus eius leuius redditum, vnà cum baiulis simul ferre visus est. Literas Theodosij ad eũ scriptas, hic referre visum est. Orbis totius doctori, & spirituali patri, Ioanni sancto, & aurei oris patriarchæ Theodosius Imperator. Corpus tuum itidem vt aliorum mortuum esse putantes, pater honorande, transferre id & adducere ad nos, sicuti filij parentum amantes desiderauimus. Quum autem debitum prorsus honorem, & quantam opus fuit summisionem & modestiam, eam in rem non contulerimus, imperialis fortasse fastus leges in rebus, quibus nos magis quàm imperio ipso honestos esse decuit, sequuti, non immeritò voto nostro excidimus. At tu pater patrum verè reuerendissime (nunc enim veluti viuentem alloquimur) ad desiderium potiùs nostrum, quàm ad cœptum tuum spectans, veniam da pœnitentibus, qui longè magis quàm alius quisquam pœnitentiam docuisti, & nos vicisti: idoneúmque castigationis desiderio flagranti, errorémque suum agnoscenti animæ, eò quòd huc vsque reditum ad nos tuum detrectasti, exemplum exhibuisti: redde teipsum nobis quæso, redde. Vt enim longiore mora & dilatione nos ampliùs etiam affligas, neque commiserationis visceribus tuis, neque amori & expectationi nostræ dignum est: qui non solùm corpus & cineres, sed solam etiam vmbrã tuam cernere cupimus. Literæ tales fuere. Postquam autem itinere confecto, in littus ex aduerso Constantino-

Tumulus Chrysostomi immobilis.

poli ad Chalcedonem cum reliquiis sancti viri peruenêre, transiit eò Imperator, & senatus imperatorius: transiit etiam patriarcha, & iudices, magistratúsque omnes, deinde generis & ętatis homines omnis, per fretum in mari perinde atque in continente vadentes, & ad Propontidem os Bospori ardentibus funalibus tegentes, sacrum tumulum imperatoria triremis excepit. Tum sanè miraculum quoddam edidit Deus, prodigiis quæ vnquam visa sunt, longè maius. Quum enim certa & constans esset in mari tranquillitas, repentina subitò exorta est procella, & naues innumerabilis illius classis aliæ aliò diuersæ saluti suæ consulentes dispersæ sunt. Ea autem quæ sacrum illud pondus & præclarum thesaurum vehebat Imperatoris triremis, funibus de repente ruptis, veluti diuina gubernata manu, ad viduæ agrum appulit: viduæ, inquam, illius, propter quam sponsa CHRISTI ecclesia pastore tanto viduata fuerat. Et rursum post mortem quoque iusto iudicio legitimam ille tulit sententiam, agrum viduę authoritate sua attribuens atque confirmans: Deo nimirum magnum illum glorificante, & iniquum exilium eius apertè deprędicante. Et quoad eius fieri potuit, petram nauis discidit. quod miraculum hodie quoque cernitur, & egregij illius ardorem eximium quouis præcone clarius attestatur. Hoc vbi factum est, serenitas rursum aduenit, & naues aliæ aliunde collectæ, cum apparatu & comitatu maximo, carminibúsque debitis, virum sanctum producentes, in vrbem imperantem deportarunt. Eúmque primùm circa Amantium magni Thomę templum excepit: inde verò in sanctę Pacis delubrum delatus, postea porrò imperiali curru tumulus vectus, in sanctorum apostolorum fanum illatus est. Ibi Imperaror sacro tumulo chlamyde tecto, & fronte atque oculis vrnæ impositis, communem supplex precationem pro parentibus fecit. Dudum enim illi mortui fuerant, in pupillari ętate eum tenerum adhuc relinquentes. Seorsim verò pro matre quoque precatus est, vt tumuli eius motus atque strepitus consisteret. Triginta enim & quinque annos iam is quatiebatur, quo tempore scilicet & ipsa ecclesiam concutiebat. Nec ille id non exorauit. Confestim nanq; vrna eius constitit. Atque vbi sacer Proclus virum sanctum in eundem secum thronum collocauit, plebs circunfusa ore vno exclamauit: Recipe, inquiens, thronum tuum, ô pater. Fertur ipse quoque tum, quæ dudum clausa fuerāt labris, rursum apertis, ad populum dixisse, Pax vobis: sicuti id circunstantes homines, & Proclus patriarcha, se audiuisse testati sunt. Porrò sacris mysteriis peractis, ad reliquiarum eius repositionem itum est. Et episcoporum manibus magnus antistes ad basim sacræ & diuinæ mensæ, veluti sacer & inuiolabilis thesaurus conditus est, episcopis episcopus, martyribus (quāuis sine sanguine) martyr, prophetis Christi & apostolis, magna atque aurea ecclesiæ Christi tuba omnes omnium aures personans, & pia dogmata & præcepta clarè musicis planè modulis accinens. Factum id vigesimo septimo mensis Ianuarij die. Ingenti autem

autem facinore isto, illi etiam qui propter ipsum secesserant, persuasi, ecclesiæ omnes coniuncti atque vniti sunt. Admirari verò, Socrates ecclesiasticus inquit, mihi libet (vt Nouatianus clàm virum sanctum, vt opinor, perstringens) quomodo inuidia Origenem defunctum impetierit, Ioanni autem pepercerit. Ille nanque post ducentos ferè annos ab obitu suo à Theophilo excommunicatus est: Ioannes verò trigesimoquinto anno post mortem suam à Proclo in communionem est receptus. Adeò diuersis à Theophilo moribus Proclus fuit. Sed hæc quomodo & antea acta sint, & adhuc semper agantur, viros prudentes non fugit.

FINIS.

CONSTITVISTI TERMINOS EIVS, QVI PRÆTERIRI NON POTERVNT.